

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PARDUBICKÝ KRAJ

Strategie rozvoje Pardubického kraje 2021–2027

schválena Zastupitelstvem Pardubického kraje
usnesením Z/57/21 dne 23. 2. 2021

Pořizovatel dokumentu:

Pardubický kraj
Komenského nám. 125
532 11 Pardubice
IČ: 70892822

Kontakt:

Mgr. Miroslav Smejkal
Odbor rozvoje
Oddělení regionálního rozvoje
Tel.: 466 026 306
E-mail: miroslav.smejkal@pardubickykraj.cz

ZPRACOVATELSKÝ TÝM:

Pardubický kraj

Mgr. Miroslav Smejkal
Ing. Petr Bořek

PARDUBICKÝ KRAJ

GaREP, spol. s r. o.:

Ing. Jan Binek, Ph.D.
RNDr. Ondřej Šerý, Ph.D.
RNDr. Hana Svobodová, Ph.D.
Ing. Markéta Chaloupková
Ing. Zdeněk Šilhan, Ph.D.

Realizováno v rámci projektu: Zefektivnění řízení Pardubického kraje v samosprávných oblastech prostřednictvím tvorby strategických dokumentů a vzdělávání projektového řízení, reg. č. CZ.03.4.74/0.0/0.0/18_092/0014481

OBSAH

ÚVOD.....	7
A. ANALYTICKÁ ČÁST	9
A.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA KRAJE	9
A.2 TÉMATICKÁ ANALÝZA.....	11
<i>A.2.1 Analýza sociálního prostředí</i>	11
Obyvatelstvo.....	11
Příjmy domácností a důchody	14
Bytová výstavba.....	15
Občanská infrastruktura a služby.....	17
Školství.....	17
Zdravotnictví	19
Sociální služby.....	20
Kultura	21
Sport a tělovýchova.....	23
Sociální problémy kraje.....	24
Sociálně vyloučené lokality.....	24
Exekuce.....	24
Kriminalita.....	24
Integrovaný záchranný systém	25
Shrnutí	25
<i>A.2.2 Analýza ekonomického prostředí.....</i>	26
Hospodářství kraje	26
Trh práce.....	29
Podnikatelská infrastruktura a služby	32
Věda a výzkum.....	33
Cestovní ruch	35
Doprava	42
Silniční infrastruktura	42
Železniční infrastruktura.....	44
Dopravní obslužnost	45
Vodní doprava.....	47
Letecká doprava	47
Cyklodoprava.....	47
Informační společnost.....	48
Shrnutí	49
<i>A.2.3 Analýza environmentálního prostředí</i>	50
Kvalita životního prostředí	50
Ovzduší a hluk.....	50

Voda.....	52
Využití půdního fondu.....	53
Těžba nerostných surovin.....	53
Technická infrastruktura.....	54
Odpady.....	54
Vodní hospodářství.....	55
Energetika.....	56
Ochrana přírody a krajiny.....	58
Shrnutí.....	59
A.2.4 Analýza prostorového uspořádání území a vztahů rozhodujících subjektů.....	59
Územní struktura kraje.....	59
Administrativně-správní členění.....	59
Sídelní struktura kraje.....	60
Role Pardubického kraje při rozvoji území.....	61
Vnější vztahy kraje.....	62
Spolupráce uvnitř kraje.....	63
Pardubický kraj a čerpání dotačních fondů EU.....	64
Shrnutí.....	67
A.3 REGIONÁLNÍ ANALÝZA.....	69
Česká Třebová.....	69
Hlinsko.....	71
Holice.....	72
Chrudim.....	73
Králíky.....	75
Lanškroun.....	76
Litomyšl.....	77
Moravská Třebová.....	78
Pardubice.....	79
Polička.....	81
Přelouč.....	82
Svitavy.....	83
Ústí nad Orlicí.....	85
Vysoké Mýto.....	86
Žamberk.....	87
A.4 PARDUBICKÝ KRAJ V MEZIKRAJSKÉM SROVNÁNÍ.....	92
A.5 VÝVOJOVÉ TRENDY NA GLOBÁLNÍ A EVROPSKÉ ÚROVNI.....	98
A.6 SWOT ANALÝZA.....	102
A. 6.1 Sociální pilíř.....	102
A.6.2 Ekonomický pilíř.....	103
A.6.3 Environmentální pilíř.....	104
A.6.4 Prostorový pilíř.....	105

B. NÁVRHOVÁ ČÁST	106
B.1 Vize	106
B.2 Specifikace opatření	108
<i>B.2.1 Metodický přístup</i>	<i>108</i>
<i>B.2.2 Přehled rozvojových oblastí, priorit a opatření</i>	<i>108</i>
<i>B.2.3 Popis realizace opatření</i>	<i>111</i>
A. LIDSKÉ ZDROJE.....	111
A.1 Zlepšení znalostí a dovedností obyvatel kraje	111
A.2 Zajištění dostupnosti a kvality veřejných služeb.....	117
A.3 Zajištění podmínek pro kultivaci lidského potenciálu	123
B. EKONOMIKA.....	134
B.1 Vytváření příznivého podnikatelského prostředí	134
B.2 Posilování znalostní ekonomiky	139
B.3. Zvýšení využití potenciálu cestovního ruchu	143
B.4. Zlepšení dopravního systému kraje	150
C. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	156
C.1 Snižování negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí	156
C.2. Efektivní využití zdrojů kraje	162
C.3. Energetika	167
D. ROZVOJ ÚZEMÍ A SPOLUPRÁCE.....	171
D.1 Zkvalitnění systému řízení rozvoje území kraje	171
D.2. Využití potenciálu spolupráce	175
B.3 Implementace a monitoring	177
<i>B.3.1 Principy implementace a monitoringu</i>	<i>177</i>
Způsob práce se strategií rozvoje a aktualizace	177
Rámec využívání strategie	177
Aktualizace	177
Sledování a hodnocení realizace	177
<i>B.3.2 Implementace aktivit kraje</i>	<i>185</i>
Vymezení problémových regionů kraje.....	185
Problémové obce	185
Přehled problémových obcí (kategorie 3 a 4) v abecedním pořadí:	186
Problémové správní obvody obcí s pověřenými obecními úřady	186
Problémové správní obvody obcí s rozšířenou působností.....	189
Výsledná mapa problémových regionů.....	189
Aktualizace vymezení problémových regionů.....	190
PŘÍLOHY	191
Příloha 1: Doplnující informace k analýzám	191
Příloha 2: Železniční síť s vyznačením působnosti krajů	212
Příloha 3: Vyhodnocení Programu rozvoje kraje 2012–2020 do roku 2018	213

Příloha 4: Zhodnocení realizace projektů obcí s podporou z fondů EU v období 2014–2020 a plánovaných projektů obcí	222
<i>Projekty obcí realizované s podporou EU</i>	<i>222</i>
<i>Plánované projekty obcí</i>	<i>228</i>
<i>Srovnání témat realizovaných a plánovaných projektů</i>	<i>232</i>
Příloha 5: Seznam zkratk	234

Přehled doplňujících informací k analýzám zařazených v příloze 1:

Příloha 1.1 Přirozený přírůstek (úbytek) počtu obyvatel v obcích Pardubického kraje v letech 2014–2018	
Příloha 1.2: Přírůstek (úbytek) počtu obyvatel stěhováním v obcích Pardubického kraje v letech 2014–2018	
Příloha 1.3: Mezikrajské srovnání vzdělanostního složení obyvatel v roce 2011	
Příloha 1.4: Počet dokončených bytů v okresech Pardubického kraje v období 2009–2018	
Příloha 1.5: Vývoj počtu dokončených bytů ve správních obvodech ORP Pardubického kraje v období 2008–2019	
Příloha 1.6: Počty školských zařízení a jejich žáků v Pardubickém kraji ve školních letech 2011/12 až 2018/19	
Příloha 1.7: Počet studentů a absolventů na fakultách Univerzity Pardubice ve školním roce 2018/2019	
Příloha 1.8: Zdravotnická zařízení v okresech Pardubického kraje v roce 2018	
Příloha 1.9: Zdravotničtí pracovníci v okresech Pardubického kraje v roce 2018	
Příloha 1.10: Seznam národních kulturních památek na území Pardubického kraje v roce 2019	
Příloha 1.11: Členská základna České unie sportu podle pohlaví, věku v okr. Pardubického kraje k 31. 12. 2018	
Příloha 1.12: Vývoj HDP na obyvatele v Pardubickém kraji a regionu NUTS II Severovýchod a porovnání s ostatními kraji a regiony NUTS II v České republice v letech 2011–2018	
Příloha 1.13: Stav přímých zahraničních investic v okresech Pardubického kraje v letech 2010–2017	
Příloha 1.14: Dojížd'ka a vyjížd'ka do zaměstnání a škol v okresech Pardubického kraje v roce 2011	
Příloha 1.15: Směry vyjížd'ky ve vybraných městech Pardubického kraje v roce 2011	
Příloha 1.16: Směry dojížd'ky ve vybraných městech Pardubického kraje v roce 2011	
Příloha 1.17: Srovnání základních ukazatelů nezaměstnanosti v okr. Pardubického kraje a v ČR k 31. 12. 2018	
Příloha 1.18: Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů cestovního ruchu	
Příloha 1.19: Specifikace cyklotras Pardubického kraje	
Příloha 1.20: Obce Pardubického kraje se statutem města k 31. 12. 2018	
Příloha 1.21: Postavení středisek Pardubického kraje v sociogeografické regionalizaci České republiky dle jejich komplexního regionálního významu – srovnání let 2001 a 2011	
Příloha 1.22: Mikroregiony v Pardubickém kraji	
Příloha 1.23: Místní akční skupiny na území Pardubického kraje	
Příloha 1.24: Souhrnný přehled možných rizik v jednotlivých SO ORP Pardubického kraje	
Příloha 1.25: Přehled koncepcí Pardubického kraje (duben 2020)	

ÚVOD

Strategie rozvoje územního obvodu kraje (zkráceně strategie rozvoje kraje) je základním koncepčním dokumentem kraje definovaným v zákoně č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Strategie rozvoje kraje stanoví zaměření a cíle rozvoje kraje zejména s ohledem na dynamický a vyvážený rozvoj kraje a jednotlivých částí jeho území a stanoví základní podmínky pro naplňování těchto cílů. Strategie rozvoje kraje je zpracována na sedmileté období 2021–27 shodné s programovým obdobím Evropské unie.

Po obsahové stránce strategie na období 2021–2027 navazuje na předchozí koncepci platnou v období 2012–2020 (šlo o program rozvoje kraje, který byl po změně zákona o podpoře regionálního rozvoje v roce 2015 považován za strategii rozvoje kraje). Je zachována kontinuita přístupu k jednotlivým rozvojovým oblastem i ke způsobu implementace.

Strategie rozvoje Pardubického kraje (SRK) se člení na analytickou část a návrhovou část.

Analytická část SRK je tvořena šesti základními částmi – základní charakteristika kraje, tematická analýza, regionální analýza, mezikrajské srovnání, globální vývojové trendy a SWOT analýza.

Jádro analytické části strategie kraje tvoří **tematická analýza**, která představuje stručný profil kraje a je členěna dle tří základních pilířů udržitelného rozvoje, které jsou doplněny o průřezový prostorový pilíř. Cílem tematické analýzy není vyčerpávající charakteristika situace v kraji, nýbrž stručné zhodnocení vývoje v posledních letech a identifikace rozvojových podmínek a rozvojových problémů. Vybraná detailnější data jsou zařazena v příloze 1.

V **regionální analýze** je kladen důraz na vnitřní strukturu kraje, která je zde řešena z pohledu vybraných charakteristik jednotlivých správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) ve vývoji posledních let. **Mezikrajské srovnání** přibližuje situaci v kraji na základě srovnání hodnot více než 50 ukazatelů se situací v ostatních krajích

Zachycení vývojových trendů na evropské a globální úrovni slouží jako důležitý podklad pro formulaci vnějších faktorů rozvoje kraje a následně zejména jako východisko pro navržení přístupů kraje k novým rozvojovým výzvám.

Stěžejní poznatky z analytické části koncentruje a shrnuje poslední bod analytické části, SWOT analýza, která ve stručných výročí zachycuje klíčové skutečnosti o silných a slabých stránkách kraje a o příležitostech a hrozbách působících na kraj zvnějšku. Stručné shrnutí jednotlivých bloků analýz je také vždy uvedeno v jejich závěru.

V přílohách analytické části je jako její nedílná součást zařazeno **zhodnocení naplňování aktivit a dosahování cílů Programu rozvoje Pardubického kraje 2012–2020**. Praktickým podkladem pro návrhovou část potom je jako příloha 3 zařazeno **zhodnocení realizace projektů obcí s podporou z fondů EU v období 2014–2020** a plánovaných projektů obcí.

Návrhová část je tvořena dlouhodobou vizí, specifikací opatření k řešení rozvoje území kraje v období 2021–2027 a popisem implementace a monitoringu (způsob využívání dokumentu, sledování a hodnocení, způsob jeho aktualizace).

V rámci výběrového řízení na zpracovatele byla vybrána firma GaREP, spol. s r.o., se kterou byla 21. 11. 2019 podepsána smlouva o dílo. Součástí tvorby dokumentu je i posouzení vlivu koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví podle zákona č. 100/2001 Sb. (tzv. hodnocení SEA).

Zpracování probíhalo v úzké součinnosti s pracovníky oddělení regionálního rozvoje. GaREP zpracovával zejména analytickou část a v návrhové části se posunul více do roviny metodické.

Sestavení návrhové části zajišťovalo oddělení regionálního rozvoje na základě konzultací a podkladů jednotlivých odborů Krajského úřadu Pardubického kraje. Strategie byla zpracována s využitím Metodiky přípravy veřejných strategií.

K diskusi strategie byly vytvořeny **4 pracovní skupiny (PS)**, a to PS Soudržnost území, PS Podpora ekonomických aktivit a infrastruktura, PS Environmentální pilíř a PS Prostorový pilíř. Členy pracovních skupin byli vedoucí pracovníci odborů krajského úřadu Pardubického kraje a zástupci klíčových aktérů z území kraje.

První setkání pracovních skupin k analytické části proběhlo ve dnech 10. a 11. března 2020.

Následně členové pracovních skupin mohli průběžně posílat připomínky k analytické části. Analytická část byla zaslána k připomínkování i členům, náhradníkům a stálým hostům Regionální stálé konference Pardubického kraje a členům jejich pracovních skupin.

Poté odbor rozvoje ve spolupráci s dalšími odbory Krajského úřadu Pardubického kraje připravil návrh návrhové části. Ten byl opět v průběhu července 2020 zaslán k vyjádření členům pracovních skupin. Následně byly pracovní verze celého dokumentu předloženy na jednání Rady Pk dne 10. srpna 2020 a Zastupitelstva Pk dne 25. srpna 2020 s tím, že členové samosprávy byli vyzváni k zasílání připomínek.

Po dopracování zaslanych připomínek byl materiál začátkem listopadu 2020 znovu poskytnut k připomínkování členům, náhradníkům a stálým hostům Regionální stálé konference Pardubického kraje.

Kromě výše uvedených subjektů měli možnost připomínkovat dokument členové výboru Zastupitelstva Pk pro regionální rozvoj, evropské fondy a zahraniční vztahy a pracovníci působící na jednotlivých ORP na území Pardubického kraje zajišťující problematiku územně analytických podkladů.

Předkladatel navrhl, aby ve snaze o řádné projednání dokumentu i novou samosprávou Pardubického kraje byl dokument schvalován dvoukolově. Proto byl nejprve předložen na jednání ZPk dne 15. 12. 2020 k "prvnímu čtení". ZPk na svém jednání dne 15. 12. 2020 vzalo tento dokument na vědomí. Zároveň v termínu do 31. 1. 2021 uložilo zabezpečit projednání návrhu Strategie rozvoje Pardubického kraje 2021 - 2027 ve výborech Zastupitelstva Pardubického kraje a uložilo předložit Strategii rozvoje Pardubického kraje 2021 - 2027 na jednání ZPk dne 23. 2. 2021.

Přímo na výše zmíněném jednání ZPk zazněla věcná připomínka k dokumentu ohledně neaktuálních dat zejména v analytické části. Odbor rozvoje proto aktualizoval všechna data v dokumentu s roční periodicitou sledování, která byla starší než rok 2018. Pokud se tedy v dokumentu vyskytují data starší než z roku 2018, jde o data, která nejsou každoročně sledována a nejsou tedy k dispozici v aktualizované podobě (např. data ze Sčítání lidu, domů a bytů, kdy poslední data jsou z roku 2011).

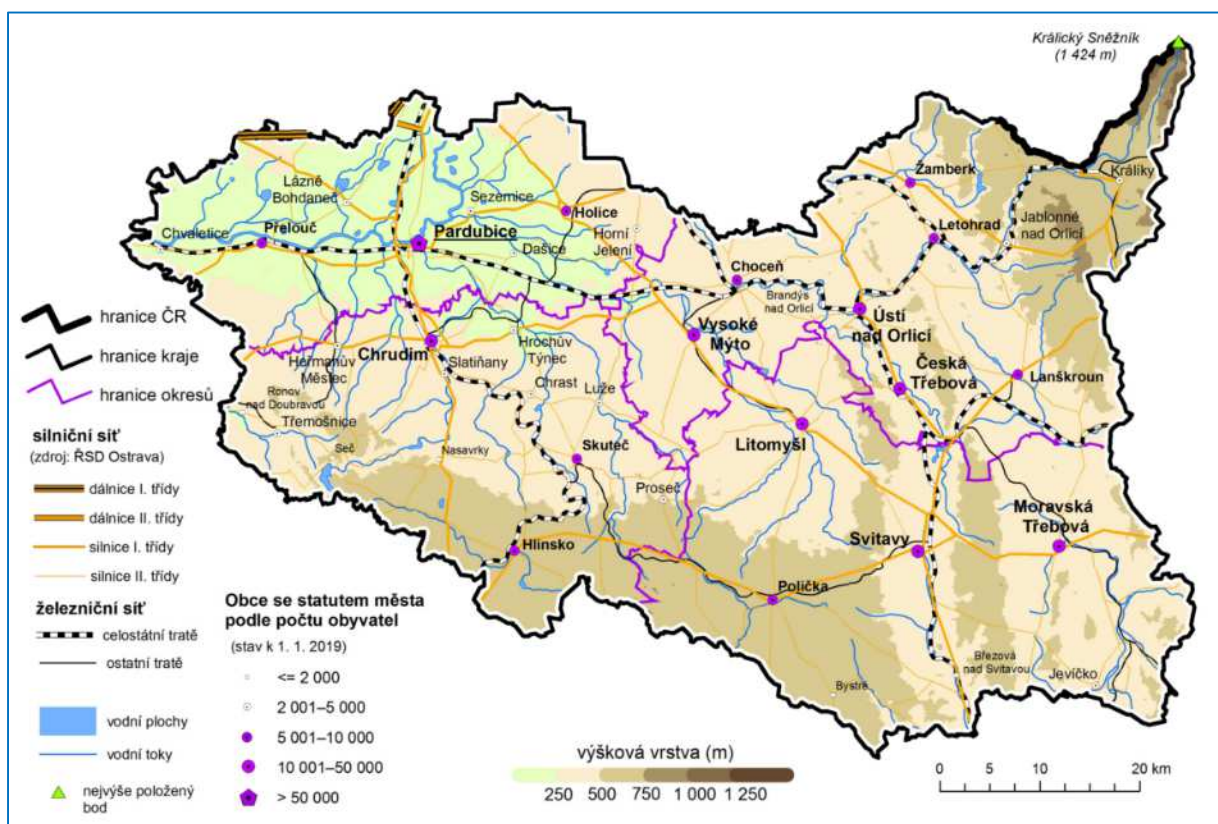
Předkladatel současně 4.1.2021 písemně vyzval všechny předsedy výborů ZPk s žádostí o projednání návrhu dokumentu ve všech výborech ZPk, a to s termínem zaslání případných připomínek do 31. 1. 2021. Stejně tak učinil odbor rozvoje, který všechny relevantní podklady dále zaslal na odbory KrÚ zajišťující činnost výborů ZPk s žádostí o jejich postoupení členům výborů ZPk a přeposlání jejich případných připomínek. Touto cestou odbor rozvoje obdržel připomínky, které bezodkladně zpracoval se snahou jejich maximálního zohlednění.

Celý dokument byl schválen na jednání Zastupitelstva Pardubického kraje dne 23. 2. 2021.

A. ANALYTICKÁ ČÁST

A.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA KRAJE

Pardubický kraj (rozloha 4 519 km², 522 662 obyvatel k 31. 12. 2019, 115 obyvatel/km²) se nachází ve východní části Čech. Jako většina krajů ČR je příhraničním regionem – hranice s Polskem v severní části kraje je ale poměrně krátká. Pardubický kraj sousedí od západu na východ se Středočeským, Královéhradeckým, Olomouckým a Jihomoravským krajem a s Krajem Vysočina. Z fyzickogeografického hlediska dominují v kraji pohorí na jihu (Žďárské vrchy a Železné hory) a na severovýchodě (Orlické hory a masív Králického Sněžníku se stejnojmenným nejvyšším místem Pardubického kraje – 1424 m n. m.). Vedle toho se rozkládá v severozápadní části kraje i v rámci České republiky hospodářsky významná Polabská nížina s řekou Labe, na které se nachází nejnižší místo kraje (Kojice – 201 m n. m.).

Obr. 1: Geografie Pardubického kraje

Pramen: ČSÚ

Pardubický kraj zahrnuje území čtyř okresů, a to Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí a zároveň je součástí NUTS II regionu Severovýchod (společně s krajem Libereckým a Královéhradeckým). Pardubický kraj je tvořen 451 obcemi, které jsou soustředěny do 26 obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a do je překrývajících 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP Česká Třebová, Hlinsko, Holice, Chrudim, Králíky, Lanškroun, Litomyšl, Moravská Třebová, Pardubice, Polička, Přelouč, Svitavy, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto, Žamberk).

Správním centrem Pardubického kraje je desáté největší město ČR, město Pardubice (90 688 obyvatel k 31. 12. 2018). Na území kraje se nachází 451 obcí (11 obcí má statut městys, 38 obcí statut města, město Pardubice je statutárním městem). Město Pardubice spolu s Chrudimí a napříč krajskými hranicemi spolu Hradcem Králové jsou základem OB4 Rozvojové oblasti

Hradec Králové/Pardubice vymezené Politikou územního rozvoje ČR. Hradecko-pardubická aglomerace je i v rámci České republiky jedinečnou dvoujadernou sídelní aglomerací. Jedná se o oblast se silnou koncentrací obyvatelstva a ekonomických činností, z nichž značná část má mezinárodní význam. Vazby mezi jádrovými městy silně působí na okolí a velkou měrou ovlivňují konkurenceschopnost celého regionu. Společný rozvoj celé aglomerace je podporován pomocí finančního nástroje EU integrované územní investice (ITI). Ve strategii integrované územní investice Hradecko-pardubické aglomerace pro období 2014–2020, resp. následně 2021–2027, jsou stanoveny směřování a hlavní témata rozvoje ve vazbě na využití finanční podpory z operačních programů EU.

Hospodářský význam kraje vyjádřený přepočtenou hodnotou HDP na obyvatele je v porovnání s ostatními kraji České republiky spíše průměrný, v rámci regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod se nachází uprostřed mezi Královéhradeckým krajem s vyšším HDP na obyvatele a Libereckým krajem s nižší hodnotou. Hospodářský charakter kraje je určován zejména sektorem sekundárním (průmysl, stavebnictví) díky příchodu významných investic v poslední dekádě a sektorem terciárním (služby). I přes existenci úrodného Polabí primární sektor (zemědělství, rybářství, těžba) v průběhu let neustále ztrácí na významu. Hlavními hnacími odvětvími kraje jsou jednoznačně zpracovatelský průmysl (strojírenství, elektrotechnika, chemie, automobily), obchod a doprava a spoje. V posledních letech je také rozvoj podporován podnikovými inovacemi a výsledky vědy a výzkumu, čemuž napomáhá především Univerzita Pardubice. Velký význam nejen pro hospodářství kraje je spatřován v jeho kvalitním dopravním napojení, a to na všechny druhy dopravy – nové napojení na dálniční síť, zkvalitňování železničních koridorů a rozvoj veřejného mezinárodního letiště Pardubice. Podíl nezaměstnaných osob v kraji je druhý nejvyšší v ČR (po Praze).

I přes velmi slušnou přírodní i kulturní nabídku atraktivit území se Pardubickému kraji stále nedaří přilákat odpovídající počet návštěvníků. Nicméně díky zvýšenému úsilí a toku financí do oblasti cestovního ruchu v posledních letech se začíná situace pomalu zlepšovat. Nabídka ubytovacích kapacit se rozšiřuje a zkvalitňuje, přibývá mnoho nových turistických produktů a zefektivňuje se marketing. Velký význam mají pořádané akce, a to nejen ty velké (např. Velká Pardubická), ale také ty lokální, které dokážou nalákat návštěvníky i mimo hlavní turistická střediska kraje.

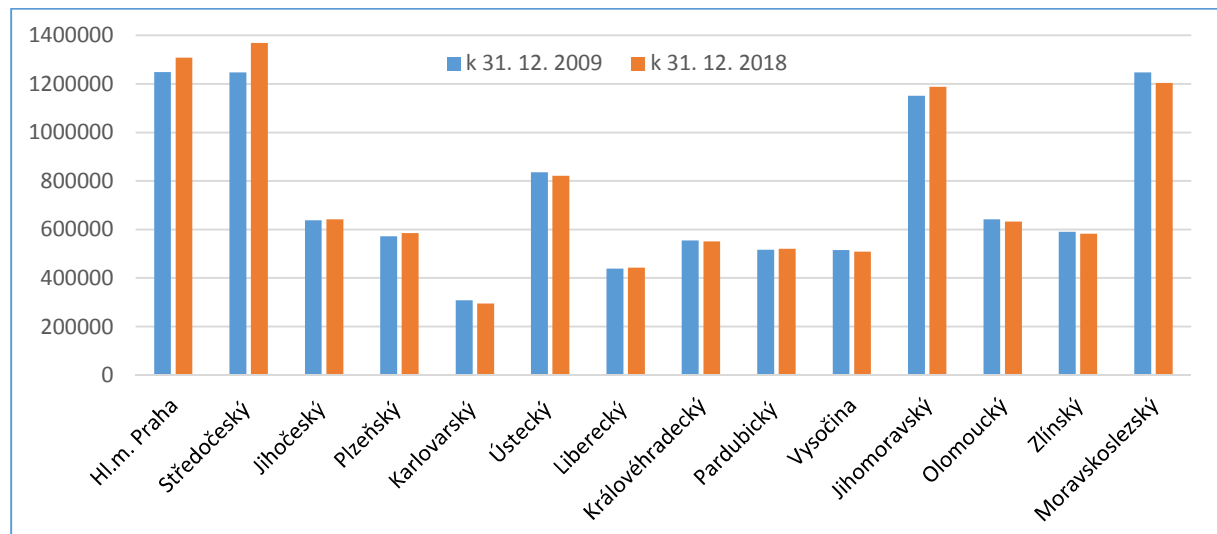
Stav životního prostředí je v Pardubickém kraji poměrně různorodý a je ovlivňován zejména nárůstem dopravy, historickým vývojem, zemědělskou činností a umístěním významných průmyslových podniků (v této oblasti ovšem došlo k výraznému zlepšení). Historický vývoj průmyslu se také projevuje ve výskytu lokalit brownfields (zejména intravilány měst). Pardubický kraj má celkově příznivé životní prostředí. Mezi nejméně postižená území antropogenní činností patří oblast podhůří a vrchovin (bez větších sídel) ve střední a severní části okresu Ústí nad Orlicí, v jižní části okresu Svitavy a v jižní části okresu Chrudim. Horší hodnoty ukazatelů ovzduší jsou na Pardubicku a v okolí frekventovaných silničních komunikací.

A.2 TÉMATICKÁ ANALÝZA

A.2.1 ANALÝZA SOCIÁLNÍHO PROSTŘEDÍ

Obyvatelstvo

V Pardubickém kraji žilo k 31. 12. 2018 celkem 520 316 obyvatel (522 662 obyvatel k 31. 12. 2019), čímž se kraj řadí mezi méně lidnaté kraje ČR (méně obyvatel žije již jen v Kraji Vysočina, Libereckém a Karlovarském). Co se týče hustoty zalidnění, je Pardubický kraj v celorepublikovém srovnání spíše podprůměrný (5. nejnižší hodnota), hustota zalidnění činí 115 obyv./km² (ČR 135 obyv./km²). V roce 2070 by měl Pardubický kraj být dle nové projekce¹ Českého statistického úřadu 9. nejlidnatějším krajem České republiky, oproti 11. místu na mezikrajském žebříčku v roce 2019. Projekce předpokládá snížení počtu obyvatel většiny krajů (s výjimkou Prahy, Středočeského, Plzeňského a Jihomoravského kraje), i Pardubického kraje, ale u něj jde o 2. nejnižší snížení (o 4,1 %).

Obr. 2: Počet obyvatel v krajích ČR – srovnání let 2009 a 2018

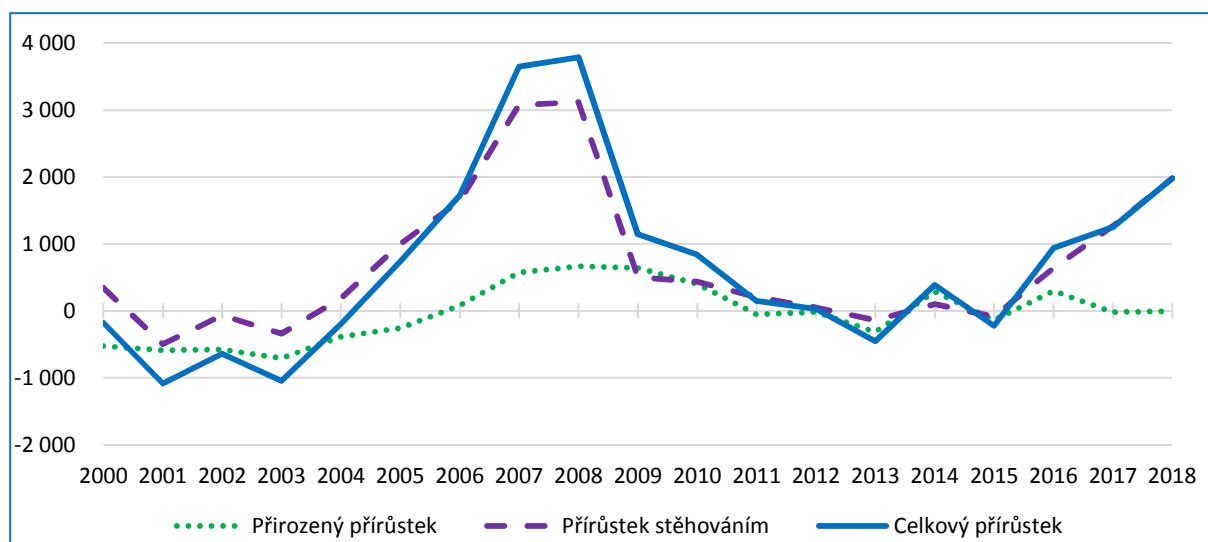
Pramen: ČSÚ, Počet obyvatel v regionech soudržnosti, krajích a okresech České republiky

Vývoj počtu obyvatel kraje prochází různými výkyvy. Při pohledu na vývoj v období od roku 2000 se do roku 2001 počet obyvatel snižoval. Následovala silná imigrační vlna v letech 2005–2010 spojená v letech 2007–2010 i s kladným přirozeným přírůstkem počtu obyvatel. Následně několik let kolísal přirozený i migrační přírůstek kolem nuly. Od roku 2016 se počet obyvatel mírně zvyšuje (mezi roky 2015 a 2018 došlo k celkovému nárůstu o 4 167 obyvatel), v období 2008–2016 počet obyvatel kolísal kolem 516 tis. obyvatel.

Příčinou růstu obyvatel od roku 2016 je zejména zvyšující se přírůstek stěhováním. Významnou součástí růstu obyvatelstva stěhováním je zahraniční migrace. Saldo zahraniční migrace dosahuje v kraji kladných hodnot trvale již od roku 2004, tzv. vnitřní migrací (přes hranici kraje v rámci ČR) kraj obyvatele již od roku 2011 ztrácel. Celkový počet přistěhovalých v roce 2018 činil 6 539 obyvatel a vystěhovalých 4 558. Přírůstek stěhováním činil v roce 2018 v kraji 1981 obyvatel.

Vývoj porodnosti a úmrtnosti je stabilnější a s výjimkou let 2006–2010, kdy proběhla vlna zvýšené porodnosti, se hrubé míry porodnosti i úmrtnosti pohybují kolem 10 ‰. Vliv přirozeného pohybu obyvatel (rozdíl počtu narozených a zemřelých) je v kraji po roce 2010 při kolísavém průběhu zanedbatelný.

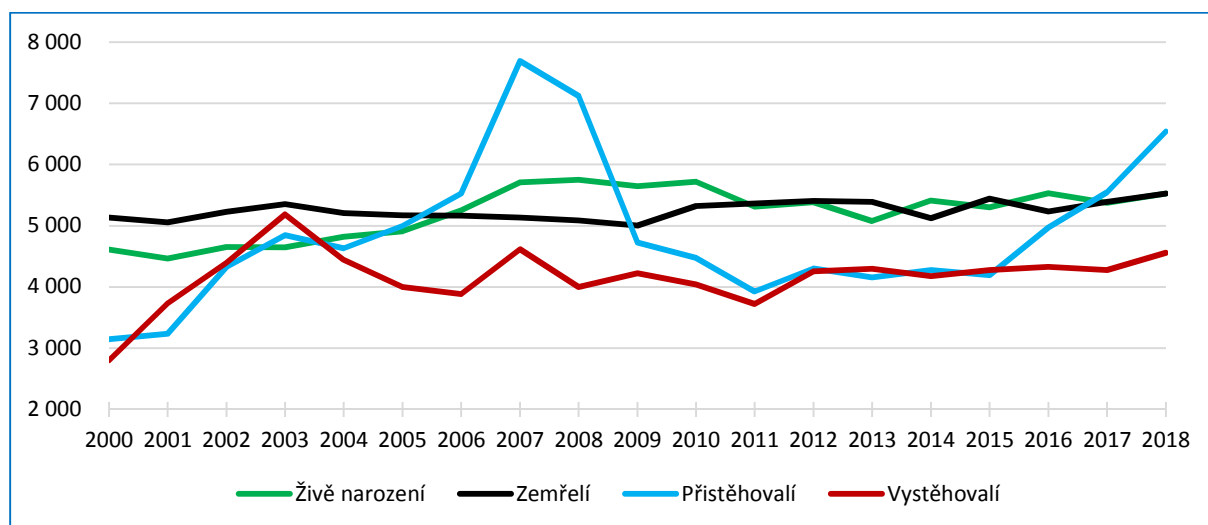
¹ <https://www.czso.cz/csu/xe/projekce-obyvatelstva-pardubickeho-kraje-do-roku-2070>

Obr. 3: Celkový přírůstek počtu obyvatel v Pardubickém kraji v letech 2000–2018

Pramen: ČSÚ, Veřejná databáze

Prognózy ČSÚ v dlouhodobém horizontu předpokládají spíše pokles počtu obyvatel. Hlavním důvodem poklesu by měla být v tomto období ztráta obyvatel přirozenou měnou, obyvatele by měl kraj však ztrácet i díky vnitřnímu stěhování ve vztahu k ostatním krajům ČR. Kladná bilance je naopak očekávána u zahraničního stěhování. Populace kraje bude i nadále stárnout, vzroste průměrný věk obyvatel i zastoupení seniorů v populaci.

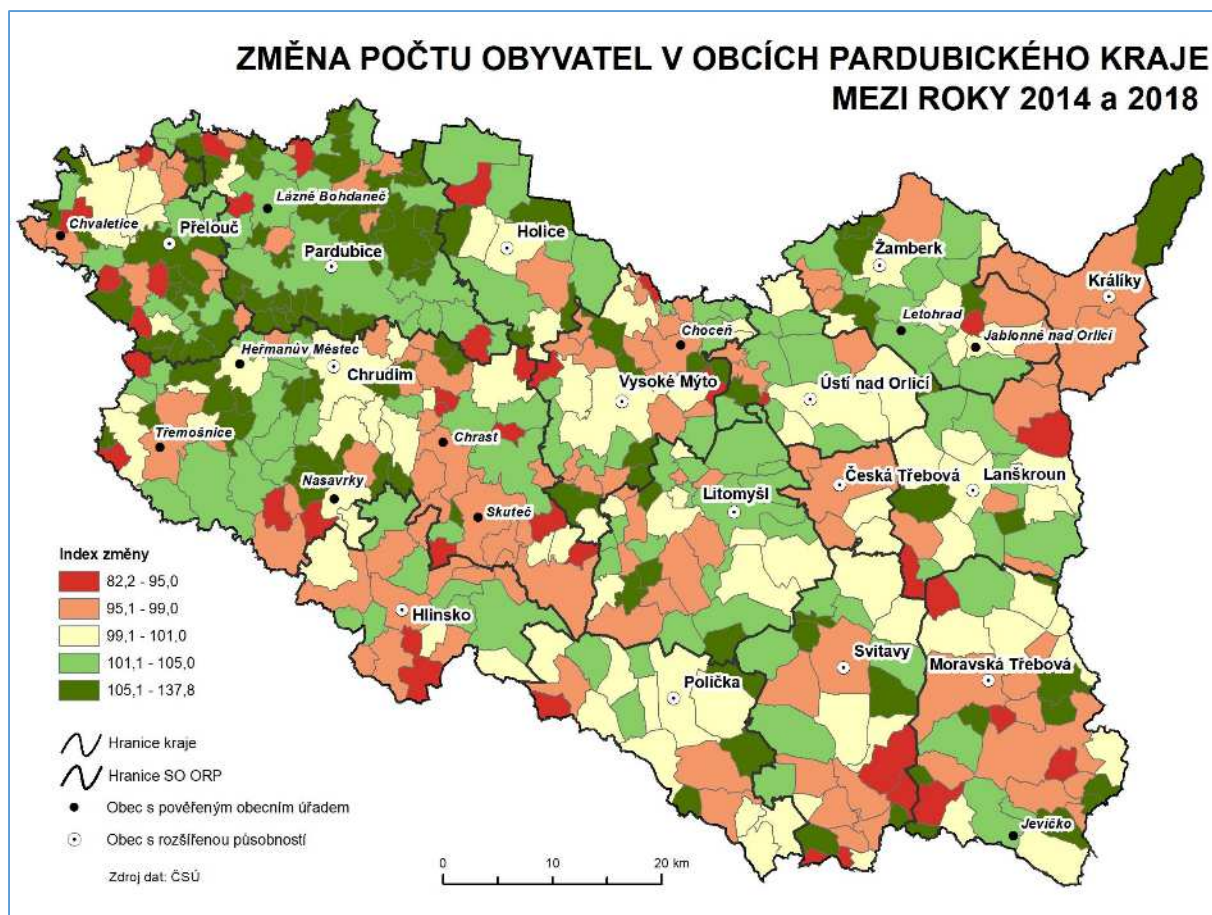

Obr. 4: Počet živě narozených, zemřelých, přistěhovaných a vystěhovaných v Pardubickém kraji v letech 2000–2018

Pramen: ČSÚ, Veřejná databáze

Ve srovnání s průměrem za kraje ČR je v Pardubickém kraji dlouhodobě podprůměrná míra úmrtnosti. Nejčastější příčinou úmrtí jsou dlouhodobě s vysokým předstihem nemoci oběhové soustavy (2 380 osob v roce 2018), na druhém místě nádorová onemocnění (1 377 osob v roce 2018) a na třetím místě nemoci dýchací soustavy (439 osob v roce 2018). Tyto nejčastější příčiny úmrtí jsou stejné jak u mužů, tak u žen.

K největšímu migračnímu pohybu obyvatel za období posledních 10 let, tj. v letech 2009–2018 došlo v okrese Pardubice, zde byl také z okresů kraje nejvyšší přírůstek stěhováním v kraji. Okresy Ústí nad Orlicí a Svitavy naopak dosáhly ve stejném období záporné hodnoty migračního salda, resp. došlo zde k úbytku obyvatel.

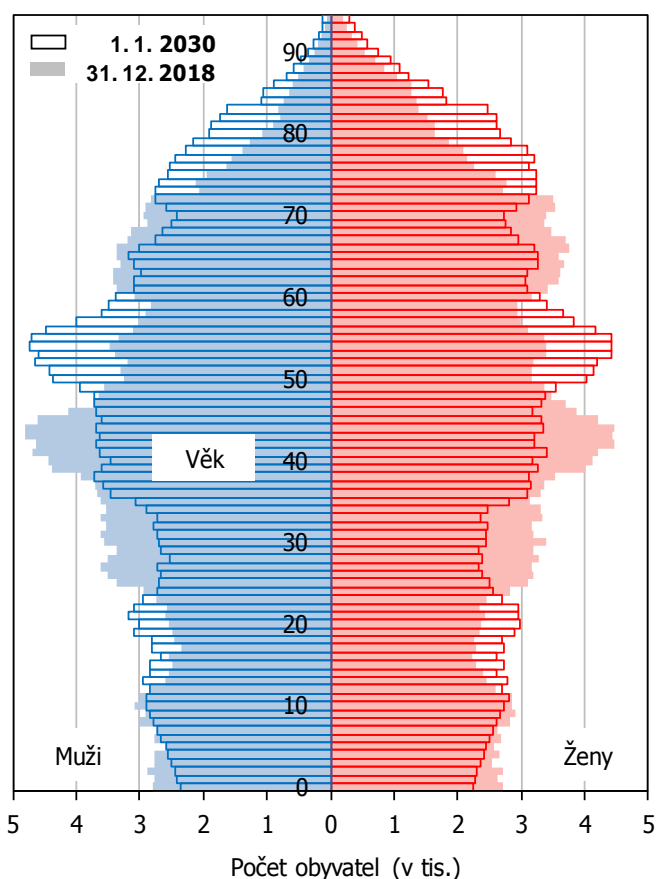
Obr. 5: Změna počtu obyvatel v obcích Pardubickém kraji mezi roky 2014 a 2018

Pramen: ČSÚ, Počet obyvatel v obcích

Za jednu z nejdůležitějších demografických charakteristik lze považovat věkové složení obyvatelstva, zvláště pak v době, kdy je celoevropským trendem stárnutí populace. Do roku 2006 v Pardubickém kraji převažovala dětská složka populace (0–14 let) nad seniorskou (65+). V dalších letech (2007–2019) se situace otočila a podíl seniorské složky se zvyšoval. Index stáří (podíl počtu osob ve věku 65 a více let k počtu osob ve věku 0–14 let násobený 100) v roce 2010 činil 107,1, ale v roce 2018 už dosahoval hodnoty 126,5, což je 6. nejnižší hodnota mezi kraji.

Naděje dožití při narození v období 2017–2018 v kraji činila u mužů 76,5 roku, u žen 82,3 let. Populace kraje bude nadále stárnout, předpokladem je i prodlužující se naděje dožití (až na 85 let u mužů a 89 let u žen v roce 2070). Průměrný věk žijících obyvatel kraje by se měl podle projekce do roku 2070 zvýšit o 4,6 roku na 47,0 let (ze současných 42,4 let); mužům by mělo být v průměru 46,2 let, ženám 47,8 let.

V Pardubickém kraji bylo k 31. 12. 2018 evidováno 17 575 cizinců (bez osob s platným azylem), což je o 2 418 osob více než v předchozím roce. Nejvíce cizinců pocházelo z Ukrajiny (26,5 %), Slovenska (23,3 %), dále pak z Vietnamu (8,5 %), Polska (7,1 %) a Rumunska (6,1 %). Z celkové populace kraje činí cizinci 3,4 %, což je oproti ČR (5,3 %) podprůměrná hodnota. Z jednotlivých okresů Pardubického kraje se cizinci nejvíce vyskytují v okrese Pardubice (55,0 % z počtu všech cizinců v Pardubickém kraji).

Obr. 6: Věkové složení obyvatelstva Pardubického kraje v letech 2018 a 2030

Pramen: ČSÚ (2019); Projekce obyvatelstva Pardubického kraje do roku 2070

bez maturity 36,1 %, střední s maturitou 34,6 % a **vysokoškolské 15,1 %** osob. Je však třeba dodat, že VŠPS je realizováno na vzorku 0,6 % domácností, zatímco sčítání lidu vychází z celé populace. Na změny ve struktuře populace podle vzdělání má vliv kromě rozvoje školství i vymírání starších ročníků s v průměru nižším stupněm vzdělání. Vzdělanost u žen roste v posledních letech rychleji než u mužů.

Tab. 1: Vzdělanostní složení obyvatel Pardubického kraje v roce 2011 (v %)

Území	ZŠ	vyučení	s maturitou	VŠ
okres Chrudim	20,1	40,4	30,7	8,8
okres Pardubice	16,3	35,5	34,8	13,4
okres Svitavy	21,5	40,1	29,9	8,5
okres Ústí nad Orlicí	19,9	38,2	32,7	9,1
Pardubický kraj	19,1	38,2	32,4	10,3
Česká republika	19,1	34,8	32,9	13,2

Pramen: ČSÚ, SLDB 2011

Pozn. Jedná se o podíly na obyvatelstvu 15letém a starším

Příjmy domácností a důchody

Od roku 2013 pravidelně každý rok narůstá v Pardubickém kraji **průměrný roční čistý peněžní příjem na osobu**. Zatímco ještě v roce 2013 se jednalo o 144 593 Kč, tak v roce 2018 to již bylo 179 371 Kč. I když příjmy v kraji rostly rychlejším tempem než v průměru za celou ČR, nadále

Procento obyvatel hlásících se k církvi v Pardubickém kraji je nejbližší republikovému průměru ze všech krajů, uvnitř území kraje se však lze setkat s výraznými rozdíly v religiozitě obyvatel. Nejvyšší podíl věřících žije v okrese Svitavy (Litomyšlsko 25,6 %, Poličsko 24,6 %) a v jižní části okresu Chrudim (Hlinecko (20,9 %), dále také na Žambersku (18,1 %). Naprostá většina věřících se hlásí k římskokatolické církvi.

Vzdělanostní struktura Pardubického kraje odpovídá celorepublikovým trendům. Dle SLDB 2011 se podíl osob s nejvýše základní školou na obyvatelstvu 15letém a starším pohybuje ve všech okresech kolem 20 % a **podíl vysokoškolsky vzdělaných osob kolem 10 %**. Výjimkou je v obou případech okres Pardubice, kde je počet osob pouze se základním vzděláním nižší než ve zbytku území, a naopak podíl vysokoškoláků vyšší. Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním byl v roce 2011 mírně podprůměrný vůči průměru ČR. V dalších letech pokračoval růst vzdělanosti. Dle Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) za 3. čtvrtletí 2019 mělo nejvýše základní vzdělání 13,9 % osob, střední

však patří k nejnižším v mezikrajském srovnání (nižšími příjmy disponují domácnosti pouze v kraji Ústeckém a Zlínském).

Náklady na bydlení domácností v Pardubickém kraji patří dlouhodobě k nejnižším mezi kraji. Projevuje se zde mimo jiné i nadprůměrné zastoupení domácností žijících v rodinných (tedy nejčastěji vlastních) domech. Měsíční náklady na bydlení dosáhly v roce 2018 v Pardubickém kraji 5 111 Kč na domácnost, což představuje 88,1 % republikového průměru a současně čtvrté nejnižší měsíční náklady mezi kraji ČR za Krajem Vysočina, Královéhradeckým a Jihočeským krajem. Subjektivně jsou náklady na bydlení velkou zátěží pro čtvrtinu domácností v kraji (25,3 %). V mezikrajském srovnání jde o nejvyšší hodnotu, s odstupem následuje Ústecký kraj (téměř 22 %).

V roce 2018 pokračoval příznivý mzdový vývoj, i když tempo růstu mezd se v kraji i celé České republice postupně zpomalovalo. V 1. až 4. čtvrtletí 2018 činila **průměrná hrubá měsíční mzda** v kraji 28 871 Kč a byla téměř o 2 tis. Kč vyšší oproti předchozímu roku a zároveň o 3,2 tis. Kč zaostávala za průměrem ČR. V mezikrajském srovnání se kraj zařadil průměrnou mzdou v roce 2018 na 11. místo (o jednu pozici horší umístění než v roce 2017); nižší mzdy byly v krajích Karlovarském, Zlínském a Olomouckém. Medián hrubých měsíčních mezd činil v roce 2018 v kraji 27 851 Kč (pátá nejnižší hodnota mezi kraji), u mužů dosahoval 29 606 Kč a u žen byl o 4 181 Kč nižší. Podle předběžných dat za rok 2019 činila průměrná hrubá měsíční mzda v kraji 30 659 Kč, tedy o 6,2 % více oproti roku 2018. Kraj se nacházel na 12. místě mezi všemi kraji ČR a růst mezd byl oproti průměru ČR podprůměrný (dokonce 3. nejnižší mezi kraji ČR).

V Pardubickém kraji pobíralo v prosinci 2018 některý z **důchodů** 147,8 tis. osob, z toho 121,9 tis. osob pobíralo starobní důchod sólo nebo v kombinaci s pozůstalostním důchodem (82,5 %). Mezi všemi příjemci důchodů převažovaly ženy z 59 % (86 764 žen), muži tvořili 41 % (61 008 mužů).

Průměrná výše **starobního důchodu sólo** dosáhla částky 12 190 Kč, starobní důchodci muži pobírali v průměru 13 361 Kč, starobní důchodkyně ženy pak 11 111 Kč. Mezi roky 2010 a 2018 vzrostl v Pardubickém kraji počet příjemců starobních důchodů plných o 8 964 osob (tj. o 10,9 %). Průměrný starobní důchod plný (sólo) v ČR byl o 245 Kč vyšší, hodnota v Pardubickém kraji byla zároveň čtvrtá nejnižší hodnota v mezikrajském srovnání. Nejvyšší starobní důchody byly vyplaceny v hlavním městě Praze (13 299 Kč) a Středočeském kraji (12 605 Kč); nejnižší pak v Olomouckém kraji (12 063 Kč).

V souvislosti s prodloužením věku odchodu do důchodu a obtížnějším uplatněním osob v předdůchodovém věku na trhu práce se v posledních letech trvale zvyšuje počet lidí, kteří odchází do **předčasného starobního důchodu**. V roce 2018 pobíralo předčasný starobní důchod sólo a v kombinaci s vdovským nebo vdoveckým důchodem v Pardubickém kraji 31,2 % starobních důchodců, což představuje druhý nejvyšší podíl v mezikrajském srovnání za Krajem Vysočina. V absolutním vyjádření pobíralo v kraji předčasný starobní důchod sólo a v kombinaci s pozůstalostním důchodem 38,0 tis. osob (16,7 tis. mužů a 21,3 tis. žen); počet příjemců celkem byl proti roku 2010 o 12,4 tis. osob vyšší. Kategorie **důchodů invalidních** vykazuje dlouhodobě pokles počtu příjemců. Od roku 2010 počet důchodců invalidních (pro invaliditu prvního, druhého i třetího stupně) sólo v kraji poklesl o 8 % na 22,4 tis. osob na konci roku 2018.

Bytová výstavba

Za období let 2009 až 2018 bylo v Pardubickém kraji dokončeno téměř 13 tis. bytů. Výstavba byla poměrně rovnoměrně rozdělena do dvou pětiletých etap 2009–2013 a 2014–2018. V přepočtu na 1 000 obyvatel kraje se jednalo v úhrnu o 25,0 bytů. Intenzita bytové výstavby v Pardubickém kraji byla podprůměrná oproti hodnotám za celou Českou republiku, a to jak v celém analyzovaném období 2009 až 2018, tak i v jeho obou pětiletých etapách.

Na okresní úrovni probíhala nejintenzivnější výstavba v okrese Pardubice (33,9 bytů na 1 000 obyvatel), čímž překonala i průměrné republikové hodnoty. Mírně pod průměrem ČR zůstal

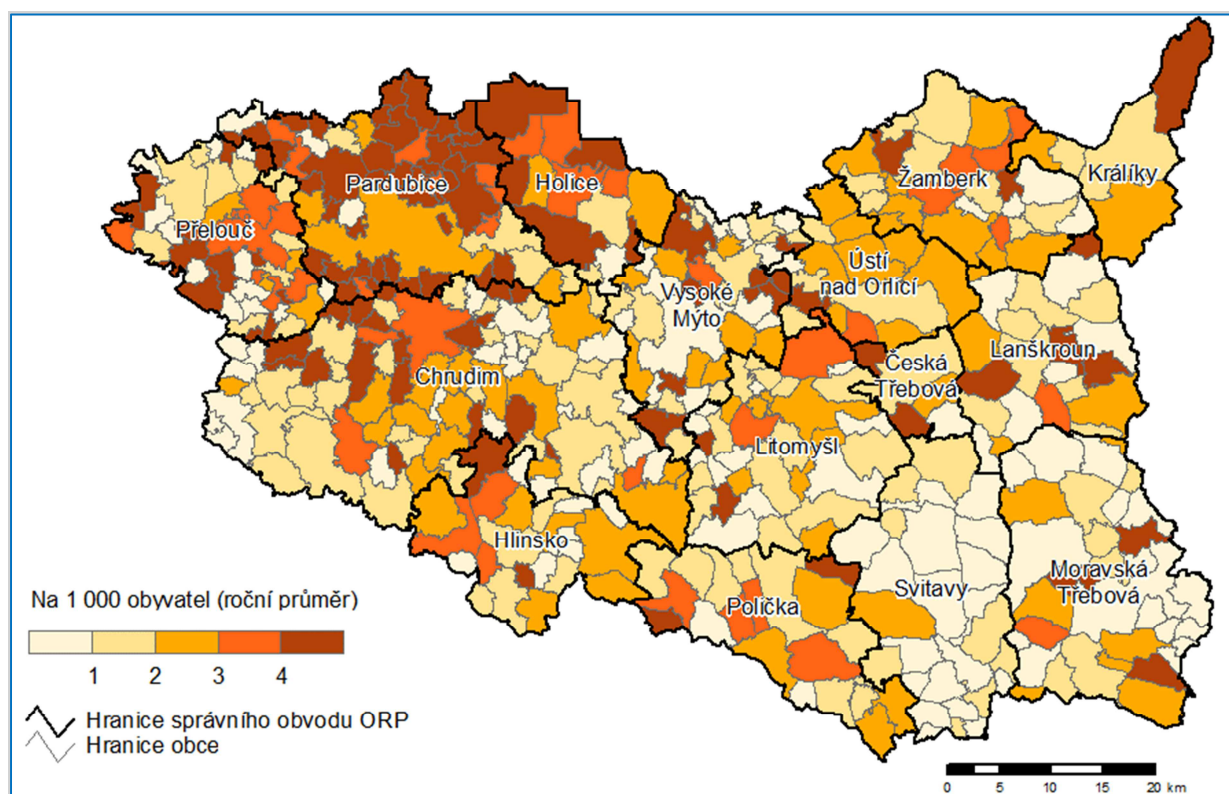
okres Chrudim (25,7 bytů na 1 000 obyvatel), stále se však pohyboval těsně nad průměrem kraje. Podprůměrná intenzita bytové výstavby byla evidována v okrese Ústí nad Orlicí (20,6 bytů na 1 000 obyvatel) a zejména v okrese Svitavy (15,9 bytů na 1 000 obyvatel).

Tab. 2: Bytová výstavba v Pardubickém kraji za období let 2009 až 2018

	Počet dokončených bytů			na 1 000 obyvatel		
	2009–2013	2014–2018	2009–2018	2009–2013	2014–2018	2009–2018
okres Chrudim	1 476	1 210	2 686	14,2	11,6	25,7
okres Pardubice	2 808	2 953	5 761	16,8	17,3	33,9
okres Svitavy	948	721	1 669	9,0	6,9	15,9
okres Ústí nad Orlicí	1 614	1 239	2 853	11,6	8,9	20,6
Pardubický kraj	6 846	6 123	12 969	13,3	11,8	25,0
Česká republika	158 250	138 790	297 040	15,1	13,1	28,1

Pramen: ČSÚ, Bytová výstavba, stavební povolení a stavební zakázky – časové řady

Na úrovni správních obvodů ORP existovaly v období let 2009 až 2018 dva regiony, které vykázaly vyšší intenzitu, než činil republikový průměr, a sice SO ORP Holice (35,9 bytů na 1 000 obyvatel) a SO ORP Pardubice (34,8 bytů). Dále následovaly tři regiony, které již sice skončily pod průměrem ČR, ale stále nad průměrem Pardubického kraje, a sice SO ORP Přelouč (27,9 bytů), SO ORP Žamberk (27,0 bytů) a SO ORP Chrudim (26,5 bytů). Naopak nejslabší intenzita bytové výstavby byla identifikována v SO ORP Svitavy (8,8 bytů) a SO ORP Česká Třebová (13,6 bytů). V hrubých rysech se při srovnání situace v období 2014–2018 regiony s vyšší intenzitou výstavby shodují s regiony s vyšším přírůstkem stěhování. Při pohledu do úrovně obcí se u řady obcí jeví intenzita výstavby nižší než intenzita růstu počtu obyvatel.

Obr. 7: Dokončené byty podle obcí v Pardubickém kraji v letech 2014–2018

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019

Občanská infrastruktura a služby

Školství

Jedním z hlavních faktorů pro formování vzdělávací poptávky a pro modelování finanční náročnosti vzdělávání je počet narozených dětí. Po růstu počtu dětí v mateřských školách vlivem vyšší porodnosti v letech 2007–2010 došlo v posledních letech ke stabilizaci. Počet dětí v mateřských školách v Pardubickém kraji vzrostl mezi školními roky 2008/2009–2018/2019 o 14,5 %. Ve školním roce 2018/2019 na jednu třídu průměrně připadá 23,6 dětí. V ČR je průměrný počet dětí ve třídě 22,6. Dle dokumentu KAP bylo 108 mateřských škol součástí spojeného subjektu se základní školou a 3 se základní a střední školou.

Tab. 3: Základní údaje o mateřských školách v Pardubickém kraji

Vybrané ukazatele	Školní rok					
	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Počet škol	314	316	318	317	316	318
Počet tříd	778	785	783	778	774	780
Počet dětí	18 976	19 059	18 915	18 562	18 387	18 398
Počet učitelů	1 463	1 480	1 482	1 472	1 492	1 520

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019, 2016

U základních škol se projevuje v posledních letech zvýšení počtu žáků, tříd i učitelů. Ve školním roce 2018/2019 však již zahájilo povinnou školní docházku o 22 žáků méně než v předchozím školním roce. Ve školním roce 2018/2019 činil počet žáků základních škol v Pardubickém kraji celkem 46 496 ve 2 327 třídách (z nich bylo ve 134 speciálních třídách vzděláváno 981 žáků). Průměrná velikost třídy na základní škole je v daném kraji 20,0 žáků, což odpovídá hodnotě za celou ČR (20,1 žáků). Ve školním roce 2018/2019 zřizoval Pardubický kraj 12 speciálních škol, obce 2 speciální školy a 1 speciální škola měla soukromého zřizovatele.

Síť základních škol je v Pardubickém kraji dle KAP dostatečně hustá a umožňuje většině žáků docházku v blízkém okolí místa bydliště. Nabízí i volbu školy, která více vyhovuje zaměření a povaze dítěte (např. s výukou podle Montessori či Waldorfské pedagogiky).

Tab. 4: Základní údaje o základních školách v Pardubickém kraji

Vybrané ukazatele	Školní rok					
	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Počet škol	251	252	250	251	252	251
Počet tříd	2 179	2 223	2 238	2 256	2 284	2 327
Počet žáků	42 295	43 155	44 013	44 988	45 746	46 496
Počet učitelů	2 986	3 020	3 032	3 069	3 125	3 181

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019, 2016

Ve školním roce 2018/2019 působilo na území Pardubického kraje 30 základních uměleckých škol (ZUŠ), z toho 27 zřizovaných obcemi a 3 privátním sektorem. Počet ZUŠ v Pardubickém kraji se dlouhodobě nemění, roste však zájem veřejnosti o základní umělecké vzdělávání. ZUŠ ve školním roce 2018/2019 navštěvovalo celkem 15 225 žáků (o 501 žáků více než ve školním roce 2014/2015).

Ve školním roce 2018/2019 vykonávalo zájmovou činnost 17 středisek volného času (DDM) zřizovaných obcemi a 1 zřizované soukromým subjektem. V posledních letech v Pardubickém kraji nebyla zřízena nová střediska volného času, významně však roste počet zájmových útvarů i jejich účastníků. Ve školním roce 2018/2019 bylo přijato do 1 456 zájmových útvarů v pravidelné zájmové činnosti 15 157 dětí, žáků, studentů a ostatních (o 245 zájmových útvarů a 2 446 účastníků více než ve školním roce 2014/2015).

Zkvalitňování předškolního a základního školního vzdělávání včetně neformálního vzdělávání je podporována formou projektů **místních akčních plánů rozvoje vzdělávání** (MAP). V kraji je realizováno 13 MAP pro jednotlivá území správních obvodů ORP. Nositeli projektů jsou příslušné ORP. Společně je řešeno území SO ORP Žamberk a Králíky a také SO ORP Česká Třebová a Ústí nad Orlicí. Vedle zachycení plánovaných investic a dalších aktivit v dokumentu MAP je jádrem projektů společná setkávání a vzájemná podpora vzdělávacích organizací, sdílení zkušeností i materiálů pro výuku a vzdělávací aktivity.

Na území Pardubického kraje fungovalo **ve školním roce 2018/2019 celkem 74 středních škol, do nichž docházelo 21 870 žáků**. Ve školním roce 2018/2019 vzrostl počet žáků denního studia meziročně 0,7 %. Nejvyšší podíl zaujímají obory vzdělání s maturitní zkouškou (bez gymnázií a nástavbového studia), v nichž se vzdělávalo 45,8 % žáků. Následují gymnázia (27,4 %) a obory vzdělání s výučním listem (23,3 %).

Tab. 5: Základní údaje o středních školách v Pardubickém kraji

Vybrané ukazatele	Školní rok					
	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Počet škol (z toho s obory gymnázií)	73 (20)	73 (20)	74 (20)	74 (20)	75 (20)	74 (20)
Počet tříd	992	976	981	995	994	1014
Počet žáků (z toho v oborech gymnázií)	22 141 (5 987)	21 739 (5 939)	21 720 (6 003)	21 829 (6 044)	21 796 (5 944)	21 870 (5 994)
Počet učitelů	2 038	2 000	1 975	1 990	2 006	1 990

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019, 2016

Vzhledem k průmyslové orientaci Pardubického kraje a nedostatku odborníků v technických oborech podporuje Pardubický kraj dlouhodobě zájem žáků o odborné vzdělávání. Ve středních školách zřizovaných Pardubickým krajem jsou od školního roku 2010/2011 poskytována prospěchová stipendia žákům v oborech, jejichž absolventi jsou žádaní na trhu práce. K popularizaci technických, řemeslných a zdravotnických oborů přispívají projekty Pardubického kraje TECHNOhrátky a ZDRAVOhrátky a oborové soutěže organizované za finanční podpory kraje. K prioritám patří též podpora spolupráce středních škol se zaměstnavateli v regionu. Nejvýznamnější formou spolupráce je zajištění odborného výcviku žáků přímo na pracovištích firem. Nicméně lze konstatovat, že neustále chybí odborníci v technických oborech.

Vyšší odborné školství je v kraji podle údajů z ČSÚ (2019) zastoupeno 9 školami. V nich se ve školním roce 2018/19 vzdělávalo 746 studentů, z toho 493 (66 %) v denní formě studia. Dlouhodobě lze zaznamenat významný pokles počtu studentů vyšších odborných škol. V celém Pardubickém kraji se nachází pouze jedna konzervatoř, a to v Pardubicích. V roce 2018/2019 zde studovalo 239 žáků, z toho 68,6 % v denní formě studia. Počet žáků konzervatoře se dlouhodobě nemění

Nástrojem pro zavádění a realizaci systémových změn ve vzdělávání zejména u středoškolského vzdělávání (včetně vazeb základního a středního školství) je **Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Pardubického kraje** (KAP). Poslední verze dokumentu byla schválena v roce 2020. Důležitou součástí realizace projektu KAP i dalších krajských systémových projektů v oblasti vzdělávání je systematická spolupráce s místními akčními plány rozvoje vzdělávání (MAP) na úrovni ORP a také se zaměstnavateli, VŠ a výzkumnými institucemi (zejména s ohledem na podporu odborného vzdělávání).

Pardubický kraj zřizuje Centrum celoživotního vzdělávání – zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Pardubického kraje za účelem poskytování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení

Jedinou univerzitou v Pardubickém kraji je Univerzita Pardubice. Rozvíjí sedmdesátiletou tradici vysokého školství v samotném městě Pardubice. Během své existence prošla nebyvalým rozvojem studijních programů a pěstovaných vědních disciplín. Od svého vzniku se rozrostla na současných 6 804 studentů a zaznamenala významné rozšíření v oblasti vědecké, výzkumné a vývojové činnosti, jíž si získala respekt u domácí i mezinárodní vědecké obce. V současnosti má 7 fakult, z nichž jedna sídlí v Litomyšli. Univerzita nabízí bakalářské, magisterské a doktorské studijní programy se 130 obory, pěstuje univerzální šíři vědních disciplín – přírodní, technické, ekonomické, společenské, zdravotnické i umělecké, trvale přispívá k rozvoji vzdělanosti a vědeckého poznání, vytváří mezinárodní tvůrčí prostředí a připravuje odborníky pro úspěšnou kariéru v široké škále profesí.

Moderně vybavený univerzitní kampus vytváří ideální podmínky pro všestranný rozvoj mladých lidí. V roce 2018 činil počet studentů na bakalářském studiu 4 921, navazujícím magisterském 1 517 a doktorském 390 studentů. Ve všech sledovaných kategoriích nastal drobný pokles, což je dáno pravděpodobně rozvojem digitalizace, kde stále více studentů studuje dálkově a zlepšující se dopravní situací, kdy není již takový problém dojíždět za vzděláním do vzdálenějších měst.

Zdravotnictví

Akutní lůžková zdravotní péče je na území kraje zajišťována akciovou společností Nemocnice Pardubického kraje, která je ve vlastnictví Pardubického kraje (Pardubický kraj je v určitém ohledu handicapován oproti krajům, kde jsou fakultní nemocnice zřizované státem). Organizace vznikla k 31. 12. 2014 sloučením pěti nemocnic akutní lůžkové péče. Vyvrcholil tak dlouhodobý proces naplánovaný na základě Scénáře efektivní transformace akutní lůžkové nemocniční péče v Pardubickém kraji. Nemocnice Pardubického kraje, a. s. se s ročním obratem více než 3,5 miliardy korun a s cca 4 500 zaměstnanci řadí mezi desítku největších nemocnic v zemi. Budoucí rozvoj nemocnice je stanoven v Programu rozvoje Nemocnice Pardubického kraje, a. s. na období 2017–2025, který byl schválen Valnou hromadou společnosti dne 29. 5. 2017.

Nemocnice Pardubického kraje má pět nemocničních pracovišť, kterými jsou Pardubická nemocnice, Chrudimská nemocnice, Orlickoústecká nemocnice, Litomyšlská nemocnice a Svitavská nemocnice.

Na území kraje jsou 3 nemocnice následné péče (Nemocnice následné péče Moravská Třebová a Vysokomýtská nemocnice jsou příspěvkové organizace Pardubického kraje; Poličská nemocnice, s. r. o. je vlastněná Svazkem obcí AZASS), 7 odborných léčebných ústavů (Odborný léčebný ústav Jevíčko, Rehabilitační ústav Brandýs nad Orlicí, Albertinum – OLÚ Žamberk, Aeskulap, s. r. o., Červená Voda, Hamzova léčebna pro děti a dospělé v Luži – Košumberku a Léčebna dlouhodobě nemocných Rybitví). Dále se v kraji nachází 2 zařízení pro děti (Dětské centrum Veská, Kojenecký ústav a DD Svitavy) a 1 lázně (Privátní léčebné lázně ve městě Lázně Bohdaneč). Kraj je provozovatelem protialkoholní záchytné stanice v Pardubicích. Přednemocniční akutní péči v Pardubickém kraji zajišťuje Zdravotnická záchranná služba Pardubického kraje. V Těchoníně se jako jedno ze středisek Vojenského zdravotního ústavu nachází Odbor biologické ochrany se specializovanou infekční nemocnicí pro izolaci a léčení osob se zvláště nebezpečnými a exotickými infekcemi na úrovni stupně biologického zabezpečení BSL 3 a BSL 4 (Biosafety Level 3, 4) s laboratořemi pro diagnostiku vybraných biologických agens.

Celkový počet lůžek ve zdravotnických zařízeních v roce 2018 činil 3 800. Vyšší využitelnost lůžek je zaznamenána ve východní části kraje, což souvisí s horší dostupností zdravotnických zařízení. Celkově tlak na lůžka v kraji roste. V roce 2009 připadalo na 10 000 obyvatel celkem 77,1 lůžek a v roce 2018 potom už jen 73,0 lůžek, což je ale stejné jako průměr za celou ČR.

U celkového počtu lékařů v přepočtu na obyvatele se v Pardubickém kraji situace za poslední období zlepšila z 38,0 lékařů na 10 000 obyvatel v roce 2009 na 40,5 lékařů v roce 2018. V mezikrajském srovnání je Pardubický kraj na osmém místě, průměrná hodnota za ČR je 47,0

lékařů na 10 000 obyvatel. Přesto se mnohá zdravotnická zařízení potýkají s nedostatkem lékařského i nelékařského personálu. Individuální problémy se zajištěním lékařské péče se projevují častěji v odlehlejších územích, protože lékařské ordinace se koncentrují spíše do měst.

Zdravotnická ročenka kraje uvádí, že z pohledu jednotlivých okresů je zajištění zdravotnické péče dlouhodobě lepší v okrese Pardubice než (mimo jiné i díky Pardubické nemocnici s širším spektrem ambulantní péče a díky koncentraci ambulantních zařízení v krajském městě) ve zbylých okresech Pardubického kraje. Relativní blízkost Hradce Králové, kde je situována fakultní nemocnice disponující špičkovou péčí, je paradoxně příčinou absence některých pracovišť na území kraje (např. letecká záchranná služba, traumacentrum).

Byl zaznamenán pokles průměrného procenta pracovní neschopnosti z dlouhodobého maxima 7,0 % v roce 2003 na současných 4,7 % (v roce 2018). Tento vývoj je reakcí na změny v českém zdravotnictví (zpoplatnění návštěv u lékaře a změna ve vyplácení nemocenských dávek). Z celkového počtu nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti, který činil v roce 2018 celkem 85 187, tvořila nemoc 88,2 %, pracovní úraz 2,8 % a ostatní úrazy 8,9 %.

Dle Střednědobé koncepce zdravotnictví Pardubického kraje patří kraj mezi tři kraje s nejvyšší migrací za hospitalizací mimo kraj – dlouhodobě kolem 20 % (zde se pravděpodobně uplatňuje dobrá dopravní dostupnost Prahy s nejširší nabídkou zdravotní péče). Během posledních 5 let ale i významně stoupla (téměř 2x) migrace za hospitalizací do Pardubického kraje.

Sociální služby

Poskytovateli sociálních služeb jsou kraj a organizace zřizované krajem, obce a organizace zřizované obcemi, nestátní neziskové organizace, ostatní právnické osoby a fyzické osoby. Zákon o sociálních službách rozlišuje sociální služby poskytované jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní.

V Pardubickém kraji bylo dle Statistické ročenky Pardubického kraje 2019 v roce 2018 registrováno 26 domovů pro seniory s celkovou kapacitou 2097 lůžek (v roce 2013 to bylo 2 169 lůžek ve 22 domovech), 15 domovů se zvláštním režimem se 1 120 lůžky (v roce 2013 s 539 lůžky) a 8 domovů pro osoby se zdravotním postižením s kapacitou lůžek 634 (v roce 2013 byla kapacita 735 lůžek). Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních v jednotlivých okresech kraje zobrazuje tabulka níže. Týdenní stacionáře se vyskytují v celém kraji pouze 2 s kapacitou 24 lůžek a nachází se v okrese Ústí nad Orlicí. Azylových domů je v kraji 9 (po dvou v každém z okresů a 3 v okrese Svitavy) s celkovou kapacitou 236 lůžek.

Počet neuspokojených žádostí o domovy pro seniory se zvyšuje a v roce 2018 dosáhl 1 728 osob, V případě žádostí o domovy se zvláštním režimem je nárůst neuspokojených žádostí ještě vyšší a v roce 2018 činil jejich počet 689. Specifikem kraje je, že zřizovateli téměř všech domovů pro seniory jsou obce.

Tab. 6: Počty a kapacity vybraných pobytových zařízení sociálních služeb k 31. 12. 2018

Okresy	Domovy pro seniory		Domovy se zvláštním režimem		Domovy pro osoby se zdravotním postižením		Chráněné bydlení	
	Počet	Lůžka	Počet	Lůžka	Počet	Lůžka	Počet	Lůžka
Chrudim	8	600	6	473	2	265	2	33
Pardubice	3	299	3	502	2	73	1	21
Svitavy	7	553	3	38	2	125	2	61
Ústí nad Orlicí	8	645	3	107	2	171	3	39
Pardubický kraj	26	2 097	15	1 120	8	634	8	154

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019

K 9. 1. 2019 bylo v Pardubickém kraji 308 sociálních služeb s adresou zařízení služeb na území kraje. Celkem 574 služeb uvádí působnost v Pardubickém kraji. Velká část těchto organizací sídlí a poskytuje své služby mimo území kraje, přičemž nabízí své služby i obyvatelům Pardubického kraje. Ve schváleném akčním plánu rozvoje sociálních služeb na rok 2019 je podporována kapacita 297 služeb v základní variantě a 300 služeb v rozvojové variantě sítě sociálních služeb (odlehčovací služby v pobytové a ambulantní formě jsou započítány samostatně). Mezi lety 2016 a 2018 došlo k nárůstu kapacit pečovatelské služby z 157 000 hodin přímé péče na 185 000 hodin přímé péče, tj. o 28 000 hodin (tj. cca 27 úvazků pracovníků v sociálních službách při přepočtu dle kritérií financování).

Počet uživatelů služeb se od roku 2010 postupně zvyšuje. Mezi lety 2010 a 2015 došlo k nárůstu počtu uživatelů o více než 10 000 na cca 51 000 uživatelů. V roce 2017 to bylo už více než 55 000 uživatelů služeb. Služby odborného sociálního poradenství a sociální prevence se na tomto počtu podílí celkem 78 %. To je dáno zejména způsobem poskytování služby (větší fluktuace uživatelů, vyšší četnost jednorázových nebo krátkodobých kontraktů).

Tab. 7: Počty uživatelů vybraných terénních a ambulantních sociálních služeb v Pardubickém kraji

	2016	2017	2018
pečovatelská služba	5 259	4 181	4 715
odlehčovací služby	520	534	580
osobní asistence	547	465	528
sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	–	2 038	1 961
centra denních služeb	79	88	97
denní stacionáře	240	251	268

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019

Dle Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje na období 2019–2021 lze síť sociálních služeb Pardubického kraje považovat za rozvinutou a stabilní. Nej hustší síť služeb v západní části území kraje, zejména na Pardubicku a Chrudimsku, je dána vyšší koncentrací obyvatel. V ostatních částech kraje se služby koncentrují nejčastěji v obcích s rozšířenou působností, příp. v jejich bezprostředním okolí. Za relativně méně pokrytá území lze považovat Moravskotřebovsko a Jevíčko, Žambersko a Králicko. Pro území téměř všech SO ORP jsou zpracovávány komunitní plány sociálních služeb, které potřeby specifikují do větších detailů (plány jsou nicméně různého stáří, různé kvality a na různá období; některé jsou neaktuální). Další upřesnění potřeb proběhlo v souvislosti s plánováním rozvoje sociálních služeb na území některých MAS (např. MAS Skutečsko, Košumbersko a Chrastecko, MAS Hlinecko) a pokračuje v dalších oblastech.

Důležitá je snaha o podporu aktivního stárnutí obyvatel, kdy by senioři měli udržovat své schopnosti a zůstávat co nejdéle soběstační. Současně je upřednostňováno terénní zajištění sociálních služeb. Jde o cestu, jak v souvislosti s celkovým stárnutím obyvatelstva vystačit dostupnými kapacitami pobytových zařízení sociální péče.

Kultura

Na území Pardubického kraje se nachází 44 muzeí a galerií. Počet jejich expozic má mírně rostoucí tendenci. Nepromítá se to ale do návštěvnosti, která spíše stagnuje. V roce 2018 činil v kraji počet památkových objektů zpřístupněných návštěvníkům za vstupné 15.

Počty registrovaných čtenářů, počty výpůjček i počty návštěvníků veřejných knihoven se dlouhodobě snižují. V kraji je 18 kin se stálým provozem. Poměrně dynamicky se zvyšuje počet kin s letním provozem.

Tab. 8: Vybrané údaje o kultuře v Pardubickém kraji v období 2014–2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Muzea, galerie (muzea výtvarných umění) a památníky v provozu vč. poboček	50	44	43	44	44
Expozice	99	153	159	155	160
Uspořádané výstavy	255	264	231	247	231
Návštěvníci expozic a výstav (tis. osob)	373	346	339	367	345
Evidované sbírkové předměty (tis.)	776	855	863	899	936
Veřejné knihovny vč. poboček	420	421	420	420	421
Knihovní jednotky (tis.)	2 853	2 868	2 894	2 884	2 904
Registrovaní čtenáři (tis. osob)	72	69	70	68	67
Z toho ve věku do 15 let (tis. osob)	19	19	19	19	19
Výpůjčky (tis.)	2 808	2 625	2 570	2 438	2 347
Návštěvníci celkem (tis.)	1 739	2 117	2 434	2 335	1 592
Z toho on-line služeb (tis.)	657	1 065	1 380	1 301	595
Prostředky na nákup knihovního fondu (tis. Kč)	14 093	15 688	16 203	16 407	16 245
Kina celkem	39	37	40	48	54
se stálým provozem	19	20	19	19	18
z toho multikina (obě Pardubice: Cinema City a CineStar)	2	2	2	2	2
s letním provozem	7	9	12	18	23

Pramen: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

Struktura kulturních zařízení v kraji byla v posledních letech relativně stabilní. U některých typů kulturních zařízení (muzea, galerie) se jejich počet od roku 2014 mírně snížil, na druhé straně se zvýšila nabídka v oblasti kin (zejména s letním provozem). Kraj je zřizovatelem 6 kulturních zařízení (4 muzea, knihovna a galerie).

Východočeské divadlo Pardubice (VČD) je jedinou profesionální scénou v kraji. V letech 2002–2003 divadlo prošlo několika nákladnými rekonstrukcemi jak interiéru, tak exteriéru historické budovy, které jí navrátily původní secesní krásu. Východočeské divadlo hraje v Městském divadle, na Malé scéně ve dvoře a v letních měsících pak využívá možnosti hraní v amfiteátru na vyhlídce hradu Kunětická hora. V České republice VČD zaujímá v divácké návštěvnosti první příčku mezi jednosouborovými regionálními divadly – každoročně přivítá přes sto tisíc diváků (rok 2018 – 116 909 návštěvníků, 15. nejnavštěvovanější mezi všemi divadly). Svůj provoz, jako jedno z mála v Čechách, pokrývá zhruba z 34 % z výnosů.

VČD na jaře pořádá GRAND Festival smíchu – soutěžní festival nejlepších českých a moravských komedií. Od roku 1995 se v Přelouči uděluje „Cena Františka Filipovského“ za dabing.

Hudba je v Pardubickém kraji převážně spojována s Komorní filharmonií Pardubice. Počet návštěvníků na koncertech v její režii v roce 2018 činil 32 682 (21 015 v roce 2017).

Významnou tradici má operní festival Smetanova Litomyšl i hudební festivaly v Poličce (rodišti skladatele Bohuslava Martinů) i nejstarší festival amatérského loutkářství v Evropě Loutkářská Chrudim.

V Pardubickém kraji se pořádá velké množství různých kulturních akcí a na mnoha místech se dodržují různé tradice a zvyky. Jeden z nich – masopustní průvod na Hlinecku (v obcích Vortová, Studnice, Hamry a místní hlinecké části Blatno) – byl v roce 2010 zařazen na seznam nehmotného dědictví UNESCO a v roce 2016 na tento seznam bylo zapsáno i České a slovenské loutkářství.

Počet pořádaných kulturních akcí v roce 2018 činil 228, což je v porovnání s ostatními kraji ČR výrazně méně (pouze Karlovarský kraj pořádá akcí méně). Podobně jako Pardubický kraj je na tom i Zlínský kraj a Vysočina. Z pořádaných kulturních akcí převládají kulturní akce při prohlídkách/noční prohlídky (72), dále samostatné koncerty (37), dramatická vystoupení (24) a samostatné výstavy (14). Ve všech těchto typech akcí se nachází kraj pod průměrem ČR. Informace o akcích jsou k dispozici na portálu www.vychodni-cechy.info.

Informace o památkách v Pardubickém kraji jsou zařazeny v kapitole věnované cestovnímu ruchu.

Sport a tělovýchova

Největší střešní sportovní organizací kraje je Pardubická krajská organizace ČUS (České unie sportu), která plní roli servisního centra sportu a jejíž součástí jsou 4 okresní (regionální) sdružení (Pardubická sportovní organizace, z. s.; Regionální sdružení sportů Svitavy, z. s.; Sportovní unie Chrudimska, z. s.; Orlické sportovní sdružení okresu Ústí nad Orlicí, z. s.) a krajské sportovní svazy. Dalšími střešními sportovními organizacemi v kraji jsou AUTOKLUB KAROSA v AČR, ČSS, z. s. – Pardubické krajské sdružení ČSS, Klub českých turistů Pardubický kraj, Krajská rada Asociace školních sportovních klubů České republiky Pardubického kraje, Orel župa Orlická, Pardubická krajská asociace Sport pro všechny, z. s., Sdružení sportovních svazů České republiky, z. s., Sokolská župa Východočeská-Pippichova.

Kraj má v současné době ve své gesci 61 příspěvkových organizací, především školských zařízení, které pronajímají zájemcům tělocvičny a venkovní sportovní areály v maximálním možném rozsahu. Tyto objekty nabízejí příspěvkové organizace kraje mimo vlastní potřebu sportovním oddílům, klubům i dalším organizovaným skupinám k využití pro sport a tělovýchovu v daném regionu. Mezi významná sportoviště v majetku kraje určená pro využití v rámci školní výuky, mimoškolních a volnočasových aktivit v oblasti sportu patří Sportovní hala Dašická Pardubice, dále nově postavená sportovní hala při Střední průmyslové škole technické v České Třebové a venkovní sportoviště při Střední průmyslové škole chemické v Pardubicích. Mezi další významná sportoviště, která kraj nevlastní, patří např. Plochá dráha Zlatá přilba, Dostihové závodiště Pardubice, Enteria arena, Aquacentrum Pardubice, LTC Pardubice – tenisový areál, Golf & Spa KUNĚTICKÁ HORA, SPORTES Svitavy (sportovní hala Na Střelnici a Svitavský stadion) a Areál biatlonu „Šedivský lom“ – Letohrad.

Z nově zpracovaného Plánu rozvoje sportu v Pardubickém kraji 2018–2025 vyplynula slabá materiálně technická základna pro rekreační i výkonnostní sport (nedostatečný počet sportovních hal, plaveckých bazénů, větších školních tělocvičen, letních hřišť a hřišť pro nové moderní sporty).

Na území kraje je dle informací od krajských sportovních svazů z roku 2018 oficiálně registrováno 81 797 sportovců v 1 400 klubech, jednotách a odborech. Z toho organizovaná sportovní mládež dosahuje počtu 37 537. Za uvedeným počtem organizovaných sportovců v kraji stojí zejména dlouhodobá systémová práce s dětmi a mládeží. Ve většině případů jde o dobrovolnou práci z řad dospělých, kteří této zájmové činnosti věnují značnou část svého osobního volna. Významným a dlouhodobým problémem je stárnutí trenérů i rozhodčích.

Nejpočetnější členská základna ve skupině do 18 let v kraji je v oddílech zaměřených na fotbal (8,3 tis.), následuje tenis (cca 3,5 tis.) a atletika (2,8 tis.). Z vyjmenovaných sportovních odvětví se kraj oproti republikové členské základně mládeže vyznačuje nadprůměrným zastoupením především v tenise a v ledním hokeji.

Svémi přírodními podmínkami a sportovní infrastrukturou, vybudovanou za podpory kraje i aktivity samotných obyvatel, nabízí území kraje nespočet možností k aktivnímu trávení volného času. V letním období se jedná zejména o sjíždění řek (Divoká a Tichá Orlice, Opatovický kanál, Labe) a využití vodních ploch (vodní nádrže Seč a Pastviny), windsurfing (Seč, rybník Dlouhý, Buňkov), vodní lyžování (písníky v Mělicích), potápění (přehradní nádrže, pískovny a

zatopené lomy), golf (6 golfových hřišť), volejbal (antukové areály pro výkonnostní i rekreační sport), beachvolejbal (pískové kurty u koupališť), jezdectví a jezdeckou turistiku (přes 600 km značených jezdeckých tras, jezdecké areály či ranče), turistiku (ucelený systém pěších tras a naučných stezek – 2 150 km), cyklistiku (různorodá obtížnost na 3 618 km dlouhé síti značených cyklotras a 143 km cyklostezek), in-line bruslení (43 km cyklostezek vhodných pro in-line), bike (4 oficiální bike resorty), posilování (workoutové/fitness hřiště), a lezeckví (skalní útvary, lanové parky).

V zimním období volí obyvatelé a návštěvníci jako pohybovou aktivitu především sjezdové lyžování, snowboarding, běžecké lyžování (30 lyžařských areálů, 107 km lyžařských běžeckých tras hlavně v oblasti Orlických hor, Podorlicka a Králického Sněžníku), a indoorové sporty (badminton, squash, plavání a další). V Plánu rozvoje sportu v Pardubickém kraji 2018–2025 je uvedeno, že slabou stránkou je to, že má sice 30 lyžařských areálů ale pouze 6 je oficiálně kategorizováno. Slabinou je také neexistence samostatného programu soustředěného na aktivitu obyvatel 60+ a nedostatečně finančně ohodnocená trenérská činnost.

V oblasti sportu kraj pravidelně podporuje z akcí např. Czech Open, Pardubickou juniorku, Velkou pardubickou steeplechase, Zlatou přílbu města Pardubic, ISCAREX Pohár, Mezinárodní turnaj Rieter Open, kategorie ITF Futures, Pardubický vinařský půlmaraton či Skiinterkriterium.

Sociální problémy kraje

Sociálně vyloučené lokality

Dle výstupů projektu Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR uskutečněného v letech 2014–2015 se v Pardubickém kraji nacházelo 24 sociálně vyloučených lokalit (SVL) s cca 1 500–2 000 obyvateli. Tyto lokality se vyskytovaly v 8 z 15 správních obvodů ORP, a to ve 13 obcích. Konkrétně po 1 lokalitě bylo v ORP Česká Třebová a ORP Moravská Třebová, po 2 lokalitách v ORP Lanškroun a Svitavy, po 3 lokalitách v ORP Pardubice a Vysoké Mýto, po 5 lokalitách v ORP Ústí nad Orlicí a po 7 lokalitách v ORP Chrudim (jde o největší území s dvojnásobnou až trojnásobnou rozlohou oproti jiným).

Průměrný počet obyvatel na 1 SVL činil 79, což je ve srovnání s ostatními kraji spíše nižší hodnota (6. nejnižší). Celkově bylo v rámci ČR identifikováno 297 obcí s celkem 606 SVL. Sociálně vyloučené oblasti byly charakteristické vysokým podílem osob se základním vzděláním (za všechny lokality byl průměr 75 %), vysokým podílem obyvatel do 15 let (43 %) a vysokou nezaměstnaností.

Exekuce

Podíl obyvatel starších 15 let v exekuci v ČR roce 2018 činil 9,2 %. Hodnota za Pardubický kraj dosáhla příznivější hodnoty 6,87 %, což je 3. nejnižší hodnota po Zlínském kraji a Kraji Vysočina. Meziročně došlo k jejímu mírnému snížení o 0,2 procentních bodů. V exekuci bylo celkem 30 027 osob a na jednu osobu připadalo průměrně 5,5 exekucí. 1 exekuci mělo pouze 29 % osob v exekuci. 11 % osob v exekuci bylo ve věku 18–29 let a 9 % ve věku nad 60 let. V exekuci nebyl nikdo mladší 18 let.

Údaje za menší územní jednotky byly v březnu 2020 dostupné pouze do roku 2017. V roce 2017 činil podíl obyvatel v exekuci v kraji 7,08 %. Nejhorší byla situace v ORP Svitavy (9,97 %), Králíky (9,54 %), Česká Třebová (8,89 %) a Pardubice (8,13 %). Nejlepší byla situace v ORP Litomyšl (4 %), Polička (4,12 %) a Hlinsko (4,48 %).

Kriminalita

Počet trestných činů na 10 tisíc obyvatel, tzv. index kriminality, činil v roce 2019 v ČR 189,6. V Pardubickém kraji bylo v roce 2019 registrováno celkem 5636 trestných činů a index kriminality činil 107,8. Šlo o 3. nejnižší hodnotu po Zlínském kraji a Kraji Vysočina. V roce 2019 se Pardubickém kraji stalo 8 vražd, 24 znásilnění a 316 fyzických útoků.

V rámci kraje byl nejvyšší index kriminality v obvodních odděleních Policie ČR Pardubice 1 (301,7 – vyšší hodnoty jsou ale pro velká města typické), Přelouč (147,6), Pardubice 2 (142,4), Pardubice 4 (136,8). Nejnižší index kriminality byl v obvodním oddělení Letohrad (60,9), Polička (71,1), Chrast (71,1) a Skuteč (71,4). Nejvyšší podíl fyzických útoků byl v obvodu Pardubice 4 a Moravská Třebová.

Integrovaný záchranný systém

Velmi specifický, ale o to důležitější způsob spolupráce se v kraji musí odehrávat také na úrovni ochrany obyvatel kraje. Hlavním nástrojem této oblasti je efektivně fungující **Integrovaný záchranný systém Pardubického kraje (IZS)**. Integrovaný záchranný systém je vymezen zákonem a používá se zejména při vzniku mimořádné události (např. povodeň, větrné kalamity nebo epidemie) a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma anebo více složkami integrovaného záchranného systému. Mezi základní složky IZS patří Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a Policie České republiky. Tyto základní složky jsou na požádání doplněny ostatními složkami IZS (ozbrojené síly, obecní policie, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím). IZS se mimo jiné ve velké míře podílí na vzdělávání obyvatel všech generací (od dětí v mateřských školách po seniory) a jejich přípravě na různé druhy ohrožení.

Ochranu obyvatel má ve své kompetenci i samotný krajský úřad a jednotlivé jeho obce. Kraj zřizuje bezpečnostní radu a krizový štáb Pardubického kraje a pořizuje krizový plán a havarijní plán.

Krizový plán Pardubického kraje hodnotí pravděpodobnost výskytu a dopady 22 krizových situací. Rizika, která se mohou projevit na území celého kraje, jsou zejména povodeň, přívalová povodeň, extrémní dlouhodobé sucho, epidemie (hromadné nákazy osob), epizootie (hromadné nákazy zvířat), narušení dodávek elektrické energie, ropy a ropných produktů velkého rozsahu, narušení bezpečnosti důležité infrastruktury. V ORP Pardubice a Chrudim je riziko úniku nebezpečných chemických látek. V 5 ORP jsou zvýšená rizika extrémního větru a v 7 ORP riziko zvláštní povodně (narušení vodních děl). Kompletní přehled rizik, u nichž lze na území jednotlivých ORP předpokládat vyhlášení krizového stavu, je uveden v příloze.

Shrnutí

- Od roku 2015 roste počet obyvatel, především díky kladnému migračnímu saldu.
- Malá hustota zalidnění, nejhustěji osídlené oblasti kraje jsou SO ORP Pardubice, Česká Třebová a Ústí nad Orlicí, naopak výrazně řidče jsou osídleny oblasti SO ORP Králíky a Moravská Třebová.
- Celosvětový trend stárnutí populace, vysoký index stáří, přesto 6. nejnižší mezi kraji.
- Největší přírůstek stěhováním v kraji je v okrese Pardubice (zde probíhala i nejintenzivnější bytová výstavba).
- Podprůměrná hodnota podílu cizinců na celkovém obyvatelstvu (převládají Ukrajinci a Slováci).

- Intenzita bytové výstavby v Pardubickém kraji byla podprůměrná oproti hodnotám za celou Českou republiku (nadprůměrná hodnota je v SO ORP Pardubice a SO ORP Holice).
- Stabilizace počtu dětí v mateřských školách, růst počtu žáků na základních školách.
- Podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí je v kraji pod průměrem ČR.
- Podprůměrné roční čisté peněžní příjmy na osobu.
- Síť základních škol je v Pardubickém kraji dostatečně hustá.
- Chybějící odborníci v technických oborech
- Dobře fungující místní a krajské akční plány rozvoje vzdělávání.
- 5 nemocnic akutní péče a 3 nemocnice následné péče v kraji.
- Nerovnoměrné rozložení zařízení sociálních služeb v kraji – některé okrajové a venkovské oblasti kraje, zejména v jeho východní části, nejsou dostatečně pokryty službami, výjimku tvoří pečovatelská služba.
- Dostatečné zajištění terénní sociální péče.
- V Pardubickém kraji se nachází 19 národních kulturních památek.
- Zámek v Litomyšli, Národní hřebčín Kladruby nad Labem a masopustní průvod na Hlinecku jsou zařazeny na seznam světového dědictví UNESCO.
- Počty registrovaných čtenářů, počty výpůjček i počty návštěvníků veřejných knihoven se dlouhodobě snižují.
- Konání významných mezinárodních sportovních akcí (Velká pardubická, Zlatá přilba...).
- 24 sociálně vyloučených lokalit dle šetření v roce 2015.
- Nízká hodnota podílu občanů v exekuci a nízká míra kriminality.

A.2.2 ANALÝZA EKONOMICKÉHO PROSTŘEDÍ

Hospodářství kraje

HDP Pardubického kraje v roce 2018 činilo 410 635 Kč na obyvatele, což bylo 82,0 % úrovně ČR, resp. 74,2 % úrovně EU-28. V mezikrajském srovnání se nacházel Pardubický kraj na 9. místě, těsně před ním skončily Moravskoslezský kraj a Jihočeský kraj, naopak těsně za ním Kraj Vysočina a Olomoucký kraj. V absolutním objemu činil HDP vytvořený v Pardubickém kraji 213,2 mld. Kč, což představovalo 4,0 % HDP ČR (podíl obyvatelstva ve věku 15–64 let byl 4,9 %). Od roku 2012 se objem HDP na 1 obyvatele každoročně zvyšuje.

Tab. 9: Vývoj HDP na obyvatele ve zvolených územích za období 2011–2018 (EU-28 = 100 %)

Území	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	82,9	82,3	83,5	85,8	87,0	87,5	89,2	90,5
Severovýchod	68,4	67,0	68,1	70,8	71,5	72,6	75,0	75,6
Pardubický kraj	69,2	65,3	67,2	69,8	70,8	71,3	72,6	74,2
Liberecký kraj	63,5	63,9	64,7	66,5	67,3	67,7	68,2	69,9
Královéhradecký kraj	71,4	71,0	71,8	75,2	75,5	77,8	82,7	81,4

Pramen: ČSÚ, Hrubý domácí produkt v běžných cenách

Z výše uvedené tabulky je patrné, že Pardubický kraj překročil v roce 2015 hranici **70 % HDP průměru Evropské unie** (28 členských států). Svou pozici i nadále posiluje, když v roce 2018 dosáhl hodnoty 74,2 %. Nicméně Česká republika jako celek dosáhla v roce 2018 na vyšší hodnotu 90,5 % (tato skutečnost je ovlivněna především hlavním městem Prahou). Pardubický kraj je součástí regionu NUTS II Severovýchod, skrze něhož je realizována regionální politika EU. Severovýchod dosáhl v roce 2018 na hodnotu 75,6 % HDP EU-28. Nadprůměrné postavení v regionu NUTS II má Královéhradecký kraj (81,4 %), naopak podprůměrné Liberecký kraj (69,9 %). Pardubický kraj lze v tomto smyslu označit za průměrný.

Tab. 10: Základní charakteristika ekonomických subjektů v Pardubickém kraji k 31. 12. 2018

Území	Celkový počet	Počet na 1 000 obyvatel ve věku 15–64 let	Fyzické osoby	Právnícké osoby
Okres Chrudim	24 579	366,9	19 829	4 750
Okres Pardubice	44 447	398,2	34 308	10 139
Okres Svitavy	22 405	333,0	18 276	4 129
Okres Ústí nad Orlicí	30 334	342,4	24 690	5 644
Pardubický kraj	121 765	364,0	97 103	24 662
Česká republika	2 889 422	420,6	2 133 829	755 593

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019

Na konci roku 2018 bylo v Pardubickém kraji evidováno 121 765 **ekonomických subjektů**, což odpovídalo 364,0 subjektů na 1 000 obyvatel ve věku 15 až 64 let. Nadprůměrné hodnoty vykazoval okres Chrudim (366,9 subjektů), a zejména okres Pardubice (398,2 subjektů), nicméně průměrná hodnota za celou Českou republiku byla ještě vyšší (420,6 subjektů). Téměř 80 % všech ekonomických subjektů Pardubického kraje tvořily fyzické osoby, a sice soukromí podnikatelé podnikající dle živnostenského zákona 86 827 (71,3 %), soukromí podnikatelé podnikající dle jiných zákonů 6 624 (5,4 %), zemědělství podnikatelé – fyzické osoby 2 647 (2,2 %) a zahraniční fyzické osoby 1 005 (0,8 %). Zbýlých 20 % ekonomických subjektů pak připadalo na právnické osoby, a to především společnosti s ručením omezeným 12 018 (9,9 %), akciové společnosti 598 (0,5 %), společenství vlastníků jednotek 2 790 (2,3 %), spolky a pobočné spolky 6 027 (4,9 %) a příspěvkové organizace 681 (0,6 %).

Z hlediska vývoje počet ekonomických subjektů v Pardubickém kraji narůstá. Zatímco na konci roku 2008 bylo evidováno 109 524 subjektů, což znamenalo 302,2 subjektů na 1 000 obyvatel ve věku 15 až 64 let. O pět let později, tedy na konci roku 2013, to bylo již 115 116 subjektů, tj. 331,2 subjektů na 1 000 obyvatel. A jak již bylo uvedeno, na konci roku 2018 byla čísla ještě vyšší. V rámci mezikrajského srovnání ukazatele počtu subjektů na 1 000 obyvatel ve věku 15 až 64 let se Pardubický kraj pohybuje dlouhodobě na 10. místě. Na konci roku 2018 vykazovaly nejvyšší hodnotu Hlavní město Praha (728,0), Liberecký kraj (419,3) a Jihomoravský kraj (418,0), zatímco nejnižší hodnoty Moravskoslezský kraj (327,7), Ústecký kraj (331,6) a Kraj Vysočina (349,5). Pardubický kraj zaznamenal průměrnou hodnotu 364,0.

Tab. 11: Ekonomické subjekty v Pardubickém kraji dle sektorů hospodářství k 31. 12. 2018

Území	Počet subjektů			Podíl subjektů (%)		
	I. sektor	II. sektor	III. sektor	I. sektor	II. sektor	III. sektor
Okres Chrudim	1 803	7 982	14 206	7,5	33,3	59,2
Okres Pardubice	1 656	11 537	30 200	3,8	26,6	69,6
Okres Svitavy	1 733	6 399	13 720	7,9	29,3	62,8
Okres Ústí nad Orlicí	1 981	7 868	19 643	6,7	26,7	66,6
Pardubický kraj	7 173	33 786	77 769	6,0	28,5	65,5

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019

Hospodářství je obecně členěno do tří základních sektorů (I. zemědělství, lesnictví a rybolov, II. průmysl a stavebnictví, III. služby). Setrvalým trendem je snižování role prvních dvou sektorů a nárůst významu sektoru služeb. Dvě třetiny všech ekonomických subjektů v Pardubickém kraji náležely na konci roku 2018 do služeb, dalších 28,5 % do průmyslu a stavebnictví a jen 6,0 % do zemědělství, lesnictví a rybolovu. Z jednotlivých okresů se od průměru kraje nejvíce odlišoval okres Chrudim, kde byl vykázán nižší podíl subjektů ze služeb, a naopak vyšší podíl subjektů z průmyslu a stavebnictví. Okres Pardubice se pak odlišoval nízkým podílem subjektů v zemědělství, lesnictví a rybolovu a relativně vysokým podílem subjektů ve službách.

V případě služeb byly na úrovni kraje nejčastěji zastoupeny subjekty z odvětví maloobchod, oprav a údržba motorových vozidel (26 528 subjektů), dále pak profesní, vědecké a technické činnosti (12 546 subjektů), ostatní činnosti (10 688 subjektů) a ubytování, stravování a pohostinství (5 602 subjektů). V rámci zpracovatelského průmyslu se nejčastěji jednalo o subjekty hutnického a kovozpracujícího průmyslu (5 826 subjektů), textilního, oděvního a kožedělného průmyslu (2 194 subjektů), ostatního zpracovatelského průmyslu (1 679 subjektů) a elektrotechnického průmyslu (1 641 subjektů). Na stavebnictví připadalo 15 672 subjektů.

Tab. 12: Nejvýznamnější průmysloví zaměstnavatelé v Pardubickém kraji ke konci roku 2019

Název	Sídlo, další závody	Kategorie počtu zaměstnanců
Foxconn CZ s.r.o.	Pardubice, Kutná Hora, Praha	1 000–1 499
Foxconn European Manufacturing Services s.r.o.		1 500–1 999
Iveco Czech Republic, a. s.	Vysoké Mýto	3 000–3 999
AVX Czech Republic s.r.o.	Lanškroun, Uh. Brod, Bzenec	2 000–2 499
KIEKERT-CS, s.r.o.	Přelouč	2 000–2 499
OEZ s.r.o.	Letohrad	2 000–2 499
SAINT-GOBAIN ADFORS CZ s.r.o.	Litomyšl, Hodonice	2 000–2 499
Autoneum CZ s.r.o.	Choceň, Hnátnice, Bor	1 000–1 499
Panasonic Automotive Systems Czech, s.r.o.	Pardubice	1 000–1 499
Schaeffler Production CZ s.r.o.	Lanškroun, Svitavy	1 000–1 499
Synthesis, a.s.	Pardubice	1 000–1 499
REHAU Automotive, s.r.o.	Čestlice, M. Třebová, Jevíčko	1 000–1 499

Pramen: ČSÚ, Registr ekonomických subjektů + Bisnode/HBI: Online databáze firem

Největším průmyslovým zaměstnavatelem v kraji je Foxconn, který zaměstnává v Pardubicích více než 3 000 osob (další provozy má v Kutné Hoře a Praze). Tvoří jej několik subjektů, především **FOXCONN CZ s.r.o.** a **Foxconn European Manufacturing Services s.r.o.** Foxconn má hlavní sídlo na Tchaj-wanu a je celosvětově největším výrobcem elektroniky a počítačových součástek, které vyrábí zejména pro jiné firmy. Výrobu v Pardubicích spustil v roce 2000 a o pět let později zde otevřel významné logistické centrum. Firma je jedním ze tří nejvýznamnějších českých exportérů. K výrazným zaměstnavatelům náleží také **Iveco Czech Republic, a. s.** se sídlem ve Vysokém Mýtě. Firma s francouzským kapitálem vyrábí meziměstské a turistické autobusy, dává práci více než 3 000 lidí. Iveco tak pokračuje v tradici národního podniku Karosa, v 90. letech pod značkou Irisbus. Dále následuje americká společnost **AVX Czech Republic s.r.o.** (vlastníkem je japonská firma Kyocera Group), která je předním světovým výrobcem pasivních elektronických součástek. Závod v Lanškrouně vznikl v roce 1992 na základě úzké spolupráce s tehdejší firmou Tesla Lanškroun a produkuje tantalové kondenzátory. V ČR (Lanškroun, Uherské Hradiště a Bzenec) zaměstnává kolem 2 500 osob, z toho více než 150 špičkových techniků, technologů a vývojářů. Firma se se firmou na doporučení Evropské kosmické agentury (ESA) a francouzské CNES podílí na misích na Mars.

V Letohradu má tradici více než 75 let společnost **OEZ s.r.o.**, která vyvíjí a vyrábí nízkonapěťové jisticí přístroje. V roce 2007 se firma začlenila do skupiny Siemens a zaměstnává více než 2 000 osob. V Přelouči byl v roce 1993 založen závod německé společnosti Kiekert AG, která je technologickým lídrem v oblasti zamykacích systémů pro automobily. Pod názvem **KIEKERT-CS, s.r.o.** zaměstnává rovněž více než 2 000 osob. Podobné zaměstnanosti dosahuje také firma **SAINT-GOBAIN ADFORS CZ s.r.o.**, jež ve svých dvou závodech v Litomyšli a Hodonicích u Znojma produkuje a zpracovává sklovláknité příze a syntetická i přírodní vlákna. Soustředí se na stavebnictví a průmyslové textilie.

Další uvedení zaměstnavatelé mají alespoň 1 000 zaměstnanců. Patří mezi ně chemická společnost **Synthesia, a.s.** (člen holdingu Agrofert), která je v Pardubicích rozdělena do čtyř strategických výrobně obchodních jednotek (Pigmenty a barviva, Nitrocelulóza, Organická chemie, Energetika). V Pardubicích se nachází také japonská firma **Panasonic Automotive Systems Czech, s.r.o.**, která dodává audiotechniku pro světově známé automobilky. Součástí švýcarského koncernu je firma **Autoneum CZ s.r.o.**, která se v Chocni zabývá sériovou výrobou dílů pro automobilový průmysl (jedná se především o protihlukové izolace, kobercové a plastové díly a pěnové izolace) a v Hnátnici na Orlickoústecku má nástrojárnu (třetí firemní závod leží v Boru u Tachova). Od roku 1999 působí v kraji německá společnost **Schaeffler Production CZ s.r.o.** se závody v Lanškrouně a Svitavách. Jedná se o dodavatele dílů pro automobilový a strojírenský průmysl (kombinované nástroje, vstřikovací formy a náhradní díly pro výrobu valivých ložisek).

Německá společnost **REHAU Automotive, s.r.o.** má sice sídlo v obci Čestlice v okrese Praha-východ, ale výrobní závody v Moravské Třebové a Jevíčku. Výrobní závod v Moravské Třebové zahájil činnost v roce 1994 a vyrábí plastové komponenty pro automobilový průmysl. Když v roce 2014 ukončila v Jevíčku svou činnost firma GST Automotive Safety Czech, odkoupil její závod právě Rehau.

Podíl **terciárního sektoru**, tj. služeb, neustále narůstá. Na konci roku 2018 tak již do tohoto sektoru spadalo 66 % ekonomických subjektů v kraji a dle VŠPS pak bylo ve službách ve stejném roce zaměstnáno 51 % obyvatel (přesnější sčítání lidu v roce 2011 uvádělo 54 % ze zaměstnaných obyvatel se zjištěným odvětvím ekonomické činnosti). Mezi zaměstnavatele ve službách s více než 1 000 pracovníků patří v Pardubickém kraji **Nemocnice Pardubického kraje** (5 000–9 999 zaměstnanců), **Krajské ředitelství policie Pardubického kraje** (1 500–1 999 zaměstnanců). Univerzita Pardubice (1 000–1 499 zaměstnanců) a velkoobchodní skupina **JIP východočeská** (1 000–1 499).

Rozvíjejícím se trendem je tzv. **sociální podnikání** s cílem zaměstnávání zdravotně postižených osob a osob znevýhodněných na trhu práce. Růst souvisí zejména s dotační podporou. Pardubický kraj vyniká v podpoře sociálního podnikání jako nejlepší ze všech krajů ČR. Dle aktuální databáze je v Pardubickém kraji cca 30 sociálních podniků. Přesné počty lze jen odhadovat, vzhledem k tomu, že zákon o sociálním podnikání jednoznačně definující sociální podnik stále není schválen.

Trh práce

Počet pracovních míst v Pardubickém kraji v prosinci 2018 činil 252 825, tato hodnota se v posledních deseti letech zvyšovala (v roce 2013 to bylo o 31 580 míst méně a v roce 2008 dokonce o 39 579 míst méně). Dlouhodobě se nachází nejvíce míst v okrese Pardubice, následuje okres Ústí nad Orlicí a s větším odstupem okresy Svitavy a Chrudim. Obdobné výsledky přináší i přepočet pracovních míst na 100 obyvatel ve věku 15 až 64 let. Ještě v roce 2013 činila tato hodnota v celém kraji 58,8, o pět let později již 63,7 a v roce 2018 pak 75,6. Jelikož je hodnota vždy nižší než 100, znamená to, že v kraji je méně pracovních míst než obyvatel ve věku 15 až 64 let. Na jednu stranu se nejedná o tak nepříznivý výsledek, jelikož ne všichni obyvatelé v produktivním věku se pohybují na trhu práce (žáci a studenti, osoby na rodičovské dovolené, osoby v předčasném či starobním důchodu před 65. rokem života), nicméně zbývající část připadá na nezaměstnané a osoby, které musí (či chtějí) za prací dojíždět mimo Pardubický kraj.

Tab. 13: Počet obsazených pracovních míst v Pardubickém kraji 1. 12. 2008, 2013 a 2018

Území	Počet pracovních míst celkem			Počet pracovních míst na 100 obyvatel ve věku 15–64 let		
	2008	2013	2018	2008	2013	2018
Okres Chrudim	35 605	36 485	41 809	48,8	52,0	62,4
Okres Pardubice	81 142	84 554	95 802	69,1	74,7	85,8
Okres Svitavy	37 785	38 249	44 888	51,1	54,0	66,7
Okres Ústí nad Orlicí	58 714	61 957	70 326	59,8	66,3	79,4
Pardubický kraj	213 246	221 245	252 825	58,8	63,7	75,6

Pramen: Ministerstvo financí ČR (2009, 2014 a 2019, vždy k 1. 12.): Vyhláška o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů

Podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011 **vyjíždělo mimo Pardubický kraj do jiných krajů ČR** za prací 12 335 osob, nejčastěji se jednalo o dojížděku za prací do Královéhradeckého kraje (4 635 osob), Hlavního města Prahy (3 081 osob), Středočeského kraje (1 569 osob) a Jihomoravského kraje (1 426 osob). Další kraje následovaly s významným odstupem. Naopak **do Pardubického kraje dojíždělo** za prací 7 223 osob, z kraje tedy vyjíždí za prací významně více obyvatel, než do něj dojíždí. Do Pardubického kraje nejčastěji přijížděli lidé za prací z Královéhradeckého kraje (3 021 osob, záporná bilance pro pardubický kraj), Kraje Vysočina (966 osob, kladná bilance), Středočeského kraje (907 osob, záporná bilance) a Olomouckého kraje (868 osob, kladná bilance). Další kraje opět následovaly s větším odstupem.

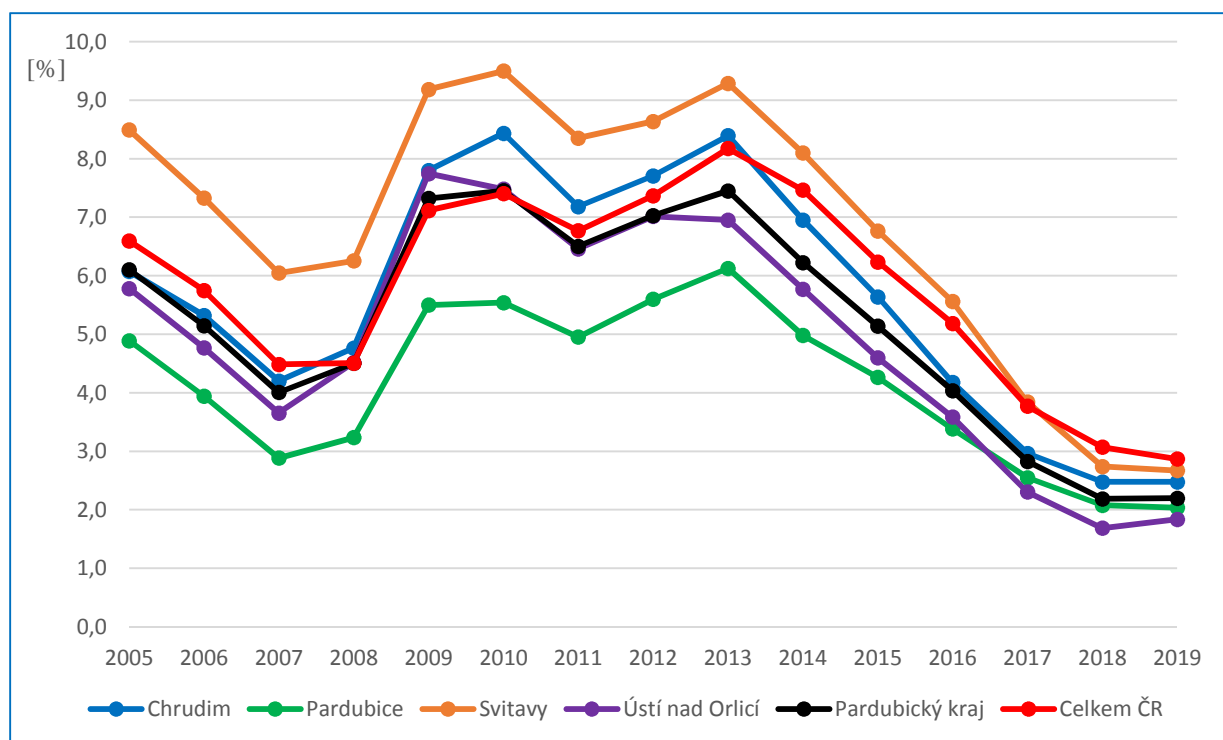
Ke konci roku 2019 evidoval Úřad práce ČR v Pardubickém kraji 7 930 **uchazečů o zaměstnání**, z toho bylo 7 317 dosažitelných uchazečů ve věku 15 až 64 let. Počet **volných pracovních míst (VPM)** činil 24 582, tedy více než třikrát převyšoval počet uchazečů o zaměstnání. Problém však spočíval v tom, že struktura nabízených volných pracovních míst neodpovídala struktuře uchazečů o zaměstnání, resp. jejich požadavkům a potřebám. **Podíl nezaměstnaných osob (PNO)** představoval ke stejnému datu hodnotu 2,2 %.

Tab. 14: Základní charakteristika nezaměstnanosti v Pardubickém kraji k 31. 12. 2019

Území	Počet uchazečů o zaměstnání	Počet volných pracovních míst	Podíl nezaměstnaných osob (%)	Počet uchazečů na 1 VPM
Okres Chrudim	1 752	2 438	2,5	0,72
Okres Pardubice	2 495	13 977	2,0	0,18
Okres Svitavy	1 914	2 913	2,7	0,66
Okres Ústí nad Orlicí	1 769	5 254	1,8	0,34
Pardubický kraj	7 930	24 582	2,2	0,32
Česká republika	215 532	340 957	2,9	0,63

Pramen: MPSV: Statistiky o trhu práce

V otázce nezaměstnanosti panovala nejpříznivější situace v okresech Ústí nad Orlicí (PNO 1,8 %) a Pardubice (PNO 2,0 %), čemuž odpovídaly i velmi nízké hodnoty počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo. Naopak vyšší hodnoty vykazovaly okresy Chrudim (PNO 2,5 %), a především Svitavy (PNO 2,7 %), přesto se však jednalo o nižší hodnoty, než činil celorepublikový průměr (PNO 2,9 %). Ve všech okresech také počet volných pracovních míst převyšoval počet uchazečů o zaměstnání.

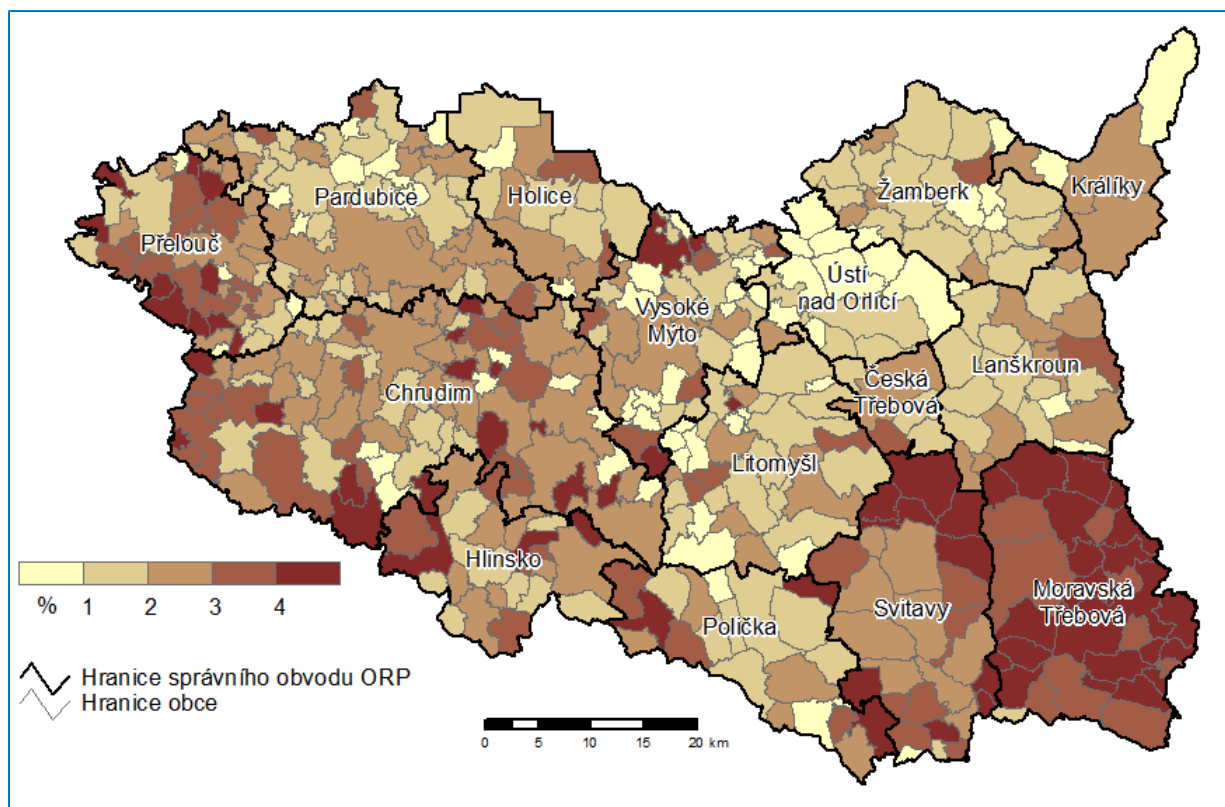
Obr. 8: Podíl nezaměstnaných osob (%) v Pardubickém kraji v letech 2005–2019 (vždy k 31. 12.)

Pramen: MPSV: Statistiky o trhu práce

V rámci **mezikrajského srovnání** měl Pardubický kraj velmi výhodné postavení, jelikož podle výše podílu nezaměstnaných osob se nacházel na druhém místě hned za Hlavním městem Prahou a podle počtu uchazečů o zaměstnání připadajících na 1 VPM na třetím místě za Hlavním městem Prahou a Plzeňským krajem.

Pozitivní situace na trhu práce panuje v Pardubickém kraji již dlouhou dobu. Kraj jako celek vykazoval nižší nezaměstnanost oproti průměru ČR po celé **období let 2005 až 2019** s výjimkou let globální ekonomické krize (2008 až 2010). Velmi nízká nezaměstnanost je dlouhodobě evidována v okrese Pardubice a od roku 2013 též v okrese Ústí nad Orlicí. Trajektorie jednotlivých křivek (tj. průběhů nezaměstnanosti) v okresech a v kraji jako celku jsou shodné s trendy za celou ČR. Jako velmi pozitivní skutečnost lze označit situaci, že zlepšování ekonomické situace po odeznění globální ekonomické krize vedlo k tomu, že i nezaměstnanost v ekonomicky slabších okresech kraje klesla pod průměr ČR (v okrese Chrudim od roku 2014 a v okrese Svitavy od roku 2018).

Nejvyšší hodnoty podílu nezaměstnaných osob dlouhodobě vykazují SO ORP Moravská Třebová (4,4 % na konci roku 2019) a SO ORP Svitavy (2,7 %). Nejedná se však o nijak výrazné hodnoty, což dokládá i ta skutečnost, že jediný SO ORP Moravská Třebová ze všech SO ORP Pardubického kraje převyšoval průměrnou hodnotu nezaměstnanosti ČR. Naopak nejnižší hodnoty evidovaly SO ORP Žamberk (1,3 %), kde se projevuje mimo jiné blízkost pobočného závodu Škody Auto v Kvasinách a jeho dodavatelů, SO ORP Ústí nad Orlicí (1,3 %) a SO ORP Litomyšl (1,4 %), kde se mimo jiné pozitivně projevuje cestovní ruch. S výjimkou SO ORP Moravská Třebová zaznamenaly všechny správní obvody ORP vyšší počet volných pracovních míst než uchazečů o zaměstnání. Oproti situaci před 10 lety nastalo ve všech SO ORP výrazné snížení nezaměstnanosti.

Obr. 9: Podíl nezaměstnaných osob dle obcí v Pardubickém kraji k 31. 12. 2018

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Celkem 27,3 % uchazečů o zaměstnání v Pardubickém kraji k 31. 12. 2019 mělo pouze základní vzdělání (včetně neukončeného a bez vzdělání), dalších 42,3 % pak byli vyučení. Zbývajících 23,8 % uchazečů mělo střední vzdělání s maturitou nebo VOŠ a 6,6 % uchazečů bylo vysokoškolsky vzděláno. Mezi uchazeči o zaměstnání tak jasně převažovali lidé bez maturity, kteří tvořili 70 % všech osob evidovaných na Úřadu práce ČR.

Z hlediska věku patří mezi nejrizikovější skupiny osob na trhu práce lidé starší 50 let, a naopak mladí lidé, zejména krátce po absolvování studia. Ke konci roku 2019 evidoval Úřad práce ČR v Pardubickém kraji 2 761 uchazečů o zaměstnání starších 50 let (tj. 34,8 % ze všech uchazečů) a 1 065 uchazečů ve věku 15 až 24 let (tj. 13,4 %, v této věkové kategorii však většina osob v současnosti ještě studuje). Dále se pak v evidenci nacházelo 303 absolventů (tj. 3,8 %), tedy osob, jejichž doba od úspěšného ukončení studia nepřesáhla dva roky. Další sledovanou skupinou jsou osoby se zdravotním postižením (OZP), kterých bylo zaznamenáno 1 379 (tj. 17,4 %).

Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání činila na konci roku 2019 v Pardubickém kraji 204 dnů. Tuto hodnotu navyšují zejména dlouhodobě nezaměstnaní (tj. lidé evidovaní na ÚP ČR déle než 1 rok), kterých bylo vykázáno 769 osob (tj. 9,7 %). Právě na tyto lidi by měly cílit politiky zaměstnanosti, jelikož dlouhodobá nezaměstnanost přináší ekonomické, sociální a psychické problémy.

Podnikatelská infrastruktura a služby

Významnou roli v rozvoji moderních technologií a při zvyšování konkurenceschopnosti hrají **klastry**. RIS Pardubického kraje (2019) zmiňuje 4 klastry. Za prvé se jedná o Nanoprogress s 38 členy (vznikl v roce 2010), klastr v oblasti výzkumu a vývoje nanovláknenných struktur a jejich aplikace do průmyslu a medicíny, který sídlí v Pardubicích, ale působí i v Liberci, Buštěhradě

a Praze. Za druhé zmiňuje Hi-tech inovační klastr (vznikl v roce 2013), jenž se zaměřuje na oblast IT a komunikace a navazující odvětví, má 26 členů (z toho 11 v Pardubickém kraji). Jako třetí uvádí Energeticko-technický inovační klastr se 30 členy (vznikl v roce 2013), z nichž asi třetina sídlí v kraji, a jako čtvrtý Zemědělský klastr Orlicko s 9 řádnými a 6 přidruženými členy (vznikl v roce 2015).

Podnikatelskou infrastrukturu a služby představuje také Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje (RRA PK), která poskytuje poradenství, připravuje a zpracovává projekty v rámci fondů EU či zpracovává strategické dokumenty pro území Pardubického kraje. V roce 2018 pak jako dceřiná společnost RRA PK začal fungovat Pardubický podnikatelský inkubátor (P-PINK). P-PINK nabízí podpůrné programy inkubace, akcelerace, odborného vzdělávání a propojování s potencionálními investory. Podpora podnikatelských aktivit, prosazování a ochrana zájmů a zajišťování potřeb podnikatelů je mimo jiné náplní práce Krajské hospodářské komory Pardubického kraje (KHK PK). Regionální zastoupení má v Pardubicích také CzechInvest, který zajišťuje poradenství v oblasti programů MPO ČR, podporu přílivu zahraničních investic či podporu rozvoje krajských průmyslových zón.

Na území kraje existuje několik desítek **průmyslových zón**, z nichž CzechInvest podpořil a eviduje 4 (Pardubice, Chrudim, Svitavy a Moravská Třebová). Regionální informační servis, který provozuje MMR ČR, uvádí 9 průmyslových zón o celkové rozloze 457,2 ha. Jedná se však jen o významné průmyslové zóny, data navíc nejsou v řadě případů aktuální. Tato situace poukazuje na potřebu podrobnější a aktuálnější evidence průmyslových zón v kraji.

Nabídkou prostor pro podnikání mohou být také **brownfieldy**, tj. prostory, které ztratily své původní ekonomické využití. Na základě memoranda mezi Pardubickým krajem a CzechInvestem byla zpracována vyhledávací studie koordinovaná RRA PK, ze které vznikla průběžně aktualizovaná databáze. V lednu 2020 se v ní nacházelo 178 objektů, z toho v okrese Chrudim 41 objektů, v okrese Pardubice 43 objektů, v okrese Svitavy 47 objektů a v okrese Ústí nad Orlicí 47 objektů.

Věda a výzkum

Oblast vědy a výzkumu v kraji těží dle Regionální inovační strategie Pardubického kraje (2019) z historického **zaměření akademické sféry na chemii, elektrotechniku** a od poloviny 90. let 20. století také na **dopravu**, což je podpořeno působením privátních organizací vědy a výzkumu a podniků s vysokým podílem vědy a výzkumu, a to jak v „tradičních“ oblastech, jako je chemie nebo radiotechnika, tak i v nových progresivních oblastech, jako jsou např. bionanotechnologie. Univerzita Pardubice má vedle tří technických fakult další čtyři, které nabízejí nový výzkumný potenciál i v dalších oblastech. V kraji působí také výzkumné organizace v textilním průmyslu a strojírenství. Regionální inovační a výzkumný systém kraje se nachází v rámci České republiky na průměrné úrovni.

V roce 2018 bylo na území kraje evidováno 140 **pracovišť vědy a výzkumu**, z toho 49 pracovišť mělo alespoň 10 zaměstnanců v oblasti vědy a výzkumu. Největší počet připadal na podnikatelský sektor, a sice 129 pracovišť (tj. 92 %), následoval vysokoškolský sektor s 8 pracovišti (6 %) a zbytek připadal na 3 vládní pracoviště (2 %). Počet pracovišť vědy a výzkumu se během let postupně zvyšuje. Ještě v roce 2005 se jednalo jen o 92 pracovišť, v „krizových letech“ 2008 a 2009 to bylo již 112, resp. 121 pracovišť. Od roku 2010 se počet pohybuje v intervalu 135 až 145 pracovišť.

Počet zaměstnanců vědy a výzkumu činil v roce 2018 v kraji v přepočtených stavech 2 576 osob. Čistě výzkumných pracovníků bylo 1 197 osob, tedy 46 %. Většina osob byla zaměstnána v podnikatelském sektoru, a to 2 176 osob (tj. 84 %), dále pak 353 osob ve vysokoškolském sektoru (14 %) a zbylých 47 osob (2 %) ve vládním sektoru.

Výdaje na vědu a výzkum představovaly v roce 2018 v kraji 3 146 mil. Kč, z toho podle zdrojů financování připadalo 73 % na podnikatelský sektor (což je ve srovnání s jinými kraji vysoký

podíl), dalších 19 % na veřejné zdroje z České republiky a zbylých 7 % na veřejné zdroje ze zahraničí.

Úřad průmyslového vlastnictví evidoval ke konci roku 2018 u tuzemských subjektů v Pardubickém kraji 205 **platných patentů**. Během roku 2018 bylo podáno 33 patentových přihlášek a uděleno 26 patentů. Dle RIS Pardubického kraje patří mezi významné a pravidelné přihlašovatele patentů (ačkoliv ne každoroční) společnosti Rieter CZ z Ústí nad Orlicí (strojírenský průmysl, zabývá se výrobou linek pro zpracování vláken na přízi), biotechnologická společnost Contipro z Dolní Dobrouče (věnuje se výzkumu a výrobě kyseliny hyaluronové pro farmacii a kosmetiku), výrobce laboratorní techniky BioTech a producent jisticích a spínacích přístrojů nízkého napětí O EZ z Letohradu.

V roce 2018 studovalo v Pardubickém kraji 2 604 **VŠ studentů v přírodovědných a technických oborech**, což představovalo 22 % všech studentů VŠ v kraji. Z toho techniku, výrobu a stavebnictví studovalo 1 825 studentů a přírodní vědy, matematiku a statistiku pak 779 studentů. Obdobné hodnoty vykazovali již absolventi vysokých škol. V tomto směru je klíčová role Univerzity Pardubice, která měla v lednu 2019 celkem 6 804 studentů. RIS Pardubického kraje v tomto směru zmiňuje konkrétně tři fakulty, a sice Fakultu chemicko-technologickou (1 349 studentů), Dopravní fakultu Jana Pernera (1 300 studentů) a Fakultu elektrotechniky a informatiky (611 studentů).

Průměrná hrubá měsíční mzda specialistů v oblasti vědy a techniky činila v roce 2018 v Pardubickém kraji 42 194 Kč, což představovalo poměr ve výši 139 % k průměrné mzdě v kraji celkem. Pardubický kraj se tak nachází na 12. místě mezi 14 kraji ČR (nižší mzdy berou specialisté v oblasti vědy a techniky již pouze v Moravskoslezském a Olomouckém kraji).

RIS Pardubického kraje také uvádí, že z celkového hlediska lze konstatovat, že Pardubický kraj dosahuje v **inovačních aktivitách** průměrného postavení. Ve srovnání s ostatními kraji dosahuje lepšího postavení jen v počtu inovujících podniků a v počtu podniků se zavedenou technickou inovací. Podprůměrného postavení dosahuje naopak v oblastech efektivity vynaložených prostředků na inovace a ve spolupráci s partnery během inovačních procesů.

Mezi hlavní aktéry inovačního systému patří již výše zmíněná **Univerzita Pardubice**, která je v kraji jedinou vysokoškolskou vzdělávací institucí v oblasti přírodních a technických věd. Zároveň se jedná o největšího aktéra v oblasti vědy a výzkumu, který disponuje rozsáhlou infrastrukturní odbornou základnou v širokém spektru oborů a specializací. Má celkem sedm fakult. Univerzita se zabývá základním i smluvním výzkumem, rovněž realizuje projekty s partnery. Alespoň 30 % projektů má dopad na Pardubický kraj.

Vedle univerzity působí v kraji několik významných **soukromých výzkumných organizací**. Patří mezi ně Synpo, a.s. (dříve Výzkumný ústav syntetických pryskyřic a laků), VUOS, a.s. (dříve Výzkumný ústav organických syntéz) či Centrum organické chemie s.r.o. Poslední dva jmenované subjekty jsou majetkově provázány s akciovou společností Synthesia, s největším podnikem v oblasti chemického průmyslu. Mezi další výzkumné organizace patří Výzkumný ústav průmyslové chemie, který spadá pod akciovou společnost Explosia, lze zmínit i pardubickou pobočku Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy. Na výzkum, vývoj a výrobu speciálních polymerních systémů se zaměřuje pardubická společnost Toseda.

Tab. 15: Firmy s vysokým inovačním potenciálem v Pardubickém kraji v roce 2019

Odvětví činnosti	Názvy firem
Elektrotechnika	AVX Czech Republic s.r.o., ELDIS PARDUBICE s.r.o., ERA a.s., O EZ s.r.o., RCD Radiokomunikace spol. s r.o., RETIA, a.s., Stapro s.r.o., T-CZ, a.s., AWOS s.r.o., Radom s.r.o.
Chemie	Contipro a.s., Explosia a.s., P A R D A M, s.r.o., RADANAL s.r.o., Synpo, a.s., Synthesia, a.s., OZM Research s.r.o.
Udržitelná doprava, výroba dopravních prostředků	CZ LOKO, a.s., DAKO-CZ, a.s., IVECO Czech Republic, a.s., Kiekert-CS, s.r.o., SOR Libchavy spol. s r.o., OLTIS Group a.s. – provozovna

Odvětví činnosti	Názvy firem
a jejich komponentů, dopravní infrastruktura	Pardubice
Strojírenství – výroba strojů	JHV – Engineering, Komfi s.r.o., LUX spol. s r.o., RIETER CZ s.r.o., Pohorelec s.r.o., POLIČSKÉ STROJÍRNY a.s., SOMA spol. s r. o.
Textil	SINTEX a.s., SVITAP J. H. J. spol. s r. o., VÚB a.s.

Pramen: Regionální inovační strategie Pardubického kraje, 2019

Firmy propojené s výzkumnými institucemi ve výše uvedených odvětvích mají vysoký inovační potenciál. Podmínkou udržení jejich konkurenceschopnosti je v souladu s trendy Průmyslu 4.0 neustálá inovace výroby, hledání nových myšlenek a přístupů a rychlé uplatňování výsledků výzkumu a vývoje. Do budoucna bude stále více na významu nabývat i digitalizace a robotizace výroby včetně využití umělé inteligence. V souladu s tímto trendem by měl kraj podporovat zejména investory, kteří budou do kraje přinášet výrobu/produkcí s vyšší přidanou hodnotou.

Cestovní ruch

Z hlediska multiplikačního efektu a ekonomického přínosu je důležitým pododvětvím služeb **cestovní ruch**. V roce 2018 činil v Pardubickém kraji podíl cestovního ruchu na hrubé přidané hodnotě 2,2 %, tj. 4,2 miliard. Kč (ČR 2,8 %). V cestovním ruchu pracovalo 7983 osob, tj. 3,2 % zaměstnaných (ČR 4,4 %).

Součástí základní infrastruktury cestovního ruchu jsou hromadná ubytovací zařízení (HUZ), tj. zařízení s minimálně pěti pokoji a zároveň deseti lůžky. V roce 2018 bylo v Pardubickém kraji evidováno 354 těchto zařízení o kapacitě 6,8 tis. pokojů a 19,1 tis. lůžek (v roce 2009 jich bylo 359).

V letech 2014 až 2018 se v HUZ v kraji ubytovalo průměrně 430,6 tis. osob ročně a průměrně v nich strávily 2,8 noci. Delší pobyty registrovala zejména HUZ v okrese Pardubice, jelikož se v něm nachází i krajské město a také Léčebné Lázně Bohdaneč. Využití lůžek (též obsazenost) se pohybovala kolem 34,4 %, zatímco na úrovni celé ČR se jednalo o téměř 43,5 %. Poměrně vysoký počet přenocování vykazuje turistická oblast Pardubicko (zde se projevují zejména velké nárazové akce). V rámci průměrného využití lůžek za období 2014–2019 zaznamenal Pardubický kraj 8. nejvyšší podíl. Výrazně nižší hodnoty evidovaly Kraj Vysočina a Ústecký kraj a přibližně stejné hodnoty kraje Jihomoravský, Liberecký a Plzeňský. Pozitivní skutečností je, že využití lůžek ve sledovaném období každoročně narůstalo (viz následující tabulka). V roce 2019 nicméně došlo k v rámci ČR k plošnému snížení využití lůžek.

Tab. 16: Mezikrajské srovnání čistého využití lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních (hotely a penziony, v %) v letech 2014–2019

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Průměr za 2014–2019
Česká republika	35,2	36,2	46,5	49,9	50,0	42,2	43,3
Hlavní město Praha	54,3	55,1	63,5	67,0	66,3	62,0	61,4
Středočeský kraj	25,8	27,0	33,4	35,3	37,1	31,6	31,7
Jihočeský kraj	26,4	29,1	41,0	45,7	47,4	36,0	37,6
Plzeňský kraj	24,8	27,7	38,3	41,8	41,1	34,5	34,7
Karlovarský kraj	48,6	45,5	54,1	57,8	56,2	49,9	52,0
Ústecký kraj	21,8	22,7	32,2	33,5	35,4	29,0	29,1
Liberecký kraj	23,5	26,1	37,7	44,2	43,9	32,9	34,7
Královéhradecký kraj	27,5	29,8	43,9	46,4	47,4	36,2	38,5
Pardubický kraj	23,4	25,6	39,8	41,9	41,1	29,3	33,5
Kraj Vysočina	21,3	21,0	28,0	30,8	32,4	26,8	26,7

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Průměr za 2014–2019
Jihomoravský kraj	25,2	26,0	35,0	38,5	40,0	33,6	33,1
Olomoucký kraj	21,8	23,4	31,0	34,0	35,8	29,1	29,2
Zlínský kraj	30,8	30,9	40,9	42,3	42,6	35,1	37,1
Moravskoslezský kraj	22,7	24,2	32,7	36,3	37,5	30,1	30,6

Pramen: Český statistický úřad, Veřejná databáze (se zohledněním revize dat za rok 2019 ze strany ČSÚ)

Stejně tak narůstal i počet přenocování (v roce 2014 činil 1,022 mil., v roce 2016 pak již 1,259 mil. a v roce 2019 dosáhlo 1,334 mil.).

Tab. 17: Mezikrajské srovnání počtu přenocování hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v období 2014–2019

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Průměr za 2014–2019
Česká republika	42 946 929	47 093 906	49 696 957	53 219 395	55 513 922	57 024 767	50 915 979
Hlavní město Praha	14 750 287	15 917 265	16 796 384	18 055 838	18 249 084	18 479 653	17 041 419
Středočeský kraj	1 966 171	2 214 386	2 297 925	2 425 079	2 642 741	2 699 378	2 374 280
Jihočeský kraj	3 231 434	3 644 147	3 962 667	4 018 639	4 350 666	4 475 809	3 947 227
Plzeňský kraj	1 464 671	1 717 331	1 732 317	1 850 257	2 035 115	2 131 824	1 821 919
Karlovarský kraj	4 502 589	4 617 361	4 846 451	5 160 766	5 248 482	5 400 134	4 962 631
Ústecký kraj	1 187 437	1 313 971	1 440 494	1 561 069	1 687 629	1 743 626	1 489 038
Liberecký kraj	2 234 287	2 572 976	2 681 486	2 874 880	2 978 105	3 169 859	2 751 932
Královéhradecký kraj	3 070 406	3 622 281	3 760 441	4 102 558	4 305 538	4 476 372	3 889 599
Pardubický kraj	1 022 442	1 180 003	1 259 099	1 326 900	1 325 857	1 334 239	1 241 423
Kraj Vysočina	1 150 321	1 201 529	1 287 124	1 379 185	1 464 334	1 453 860	1 322 726
Jihomoravský kraj	2 972 285	3 072 995	3 296 091	3 777 317	4 086 131	4 228 086	3 572 151
Olomoucký kraj	1 598 020	1 779 102	1 929 369	2 030 618	2 161 009	2 312 929	1 968 508
Zlínský kraj	1 851 323	2 010 791	2 056 592	2 104 474	2 227 040	2 272 163	2 087 064
Moravskoslezský kraj	1 945 256	2 229 768	2 350 517	2 551 815	2 752 191	2 846 835	2 446 064

Pramen: Český statistický úřad, Veřejná databáze

Tab. 18: Základní charakteristika hromadných ubytovacích zařízení v turistických oblastech Pardubického kraje za období 2014–2018

Turistická oblast	Průměr za období 2014–2018						
	Počet HUZ	Počet pokojů	Počet lůžek	Místa pro stany a karavany**	Počet hostů	Počet přenocování	Průměrný počet přenocování
Českomoravské pomezí	89	1 591	4 778	183	76 212	195 783	2,60
Chrudimsko-Hlinecko	75	1 399	4 207	706	98 885	241 945	2,50
Králický Sněžník	35	571	1 782	5	61 092	158 861	2,60
Orlické hory a Podorlicko*	90	1 335	4 432	485	80 762	225 715	2,80
Pardubicko	57	1 997	4 379	560	113 720	400 557	3,50
Východní Čechy	346	6 893	19 578	1 939	430 671	1 222 861	2,80
Česká republika	8 555	206 358	529 411	50 322	18 483 838	49 694 222	2,69

Pramen: Český statistický úřad, Veřejná databáze. * Pouze část na území Pk, ** Nejsou známa přesná data.

Tab. 19: Základní charakteristika hromadných ubytovacích zařízení v turistických oblastech Pardubického kraje v roce 2018

Turistická oblast	2018						
	Počet HUZ	Počet pokojů	Počet lůžek	Místa pro stany a karavany**	Počet hostů	Počet přenocování	Průměrný počet přenocování
Českomoravské pomezí	94	1 671	5 035	195	85 922	222 208	2,60
Chrudimsko-Hlinecko	74	1 276	3 717	726	107 873	259 244	2,40
Králický Sněžník	36	566	1 729	0	70 481	184 545	2,60
Orlické hory a Podorlicko*	92	1 339	4 455	434	80 979	230 544	2,80
Pardubicko	58	1 913	4 153	560	122 457	429 316	3,50
Východní Čechy	354	6 765	19 089	1 915	467 712	1 325 857	2,83
Česká republika	9 426	210 415	537 603	53 746	21 247 150	55 513 922	2,61

Pramen: Český statistický úřad, Veřejná databáze. * Pouze část na území Pk, ** Nejsou známa přesná data.

Za 5 let v období let 2014 až 2018 se v HUZ Pardubického kraje ubytovalo 2,2 mil. návštěvníků, mezi 14 kraji ČR se jedná o vůbec nejnižší hodnotu (absolutní hodnoty jsou dány zejména velikostí kraje, počtem ubytovacích zařízení a množstvím a atraktivitou turistických cílů). Před Pardubickým krajem se nacházejí i Kraj Vysočina (2,6 mil. návštěvníků), Ústecký kraj (2,7 mil. návštěvníků) a Olomoucký kraj (3,0 mil. návštěvníků). Z celkového výše uvedeného počtu hostů v HUZ kraje bylo 1,8 mil. obyvatel ČR (tj. 86 %) a 0,3 mil. cizinců (tj. 14 %). Po Kraji Vysočina se tak jednalo o druhý nejvyšší podíl domácích návštěvníků, resp. o druhý nejnižší podíl cizinců. V případě zahraničních návštěvníků se v Pardubickém kraji nejčastěji jednalo o občany Slovenska (76,4 tis. osob), Německa (65,9 tis. osob), Polska (43,8 tis. osob), Francie (9,4 tis. osob) a Nizozemska (9,4 tis. osob).

Výkon cestovního ruchu v území lze lépe vyjádřit jeho intenzitou a hustotou. Poměr počtu přenocování v HUZ na počet obyvatel v dané destinaci a v daném období udává tzv. „**intenzitu CR**“ a poměr počtu přenocování na rozlohu v km² dané destinace v daném období udává tzv. „**hustotu CR**“. Tuto metodiku výkonu CR používá ve svých reportech i Czech Tourism.

Pardubický kraj tak v období let 2014 až 2018 vykázal sice nejnižší průměrný roční počet hostů ubytovaných v HUZ, ale při přepočtu na intenzitu CR a hustotu CR, si vedl podstatně lépe, jak uvádí tab. 20 a tab. 21. Průměrná intenzita CR za období 2014–2019 řadí Pardubický kraj na pozici se 4. nejnižší hodnotou. Stejně tak tomu je i v mezikrajském porovnání hustoty CR.

Tab. 20: Mezikrajské srovnání intenzity cestovního ruchu v období 2014–2019 (= počet přenocování/počet obyvatel)

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Průměr za 2014–2019
Česká republika	4,08	4,46	4,70	5,02	5,21	5,33	4,80
Hlavní město Praha	11,72	12,56	13,12	13,95	13,95	13,95	13,21
Středočeský kraj	1,49	1,67	1,72	1,79	1,93	1,95	1,76
Jihočeský kraj	5,07	5,71	6,20	6,28	6,78	6,95	6,16
Plzeňský kraj	2,55	2,98	2,99	3,19	3,48	3,61	3,13
Karlovarský kraj	15,04	15,50	16,33	17,45	17,80	18,33	16,74
Ústecký kraj	1,44	1,60	1,75	1,90	2,06	2,12	1,81
Liberecký kraj	5,09	5,85	6,09	6,51	6,73	7,14	6,24
Královéhradecký kraj	5,57	6,57	6,83	7,44	7,81	8,11	7,06
Pardubický kraj	1,98	2,29	2,43	2,56	2,55	2,55	2,39

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Průměr za 2014–2019
Kraj Vysočina	2,26	2,36	2,53	2,71	2,88	2,85	2,60
Jihomoravský kraj	2,53	2,62	2,80	3,19	3,44	3,55	3,02
Olomoucký kraj	2,51	2,80	3,04	3,21	3,42	3,66	3,11
Zlínský kraj	3,16	3,44	3,52	3,61	3,82	3,90	3,58
Moravskoslezský kraj	1,60	1,84	1,94	2,12	2,29	2,37	2,03

Pramen: Český statistický úřad, Veřejná databáze

Tab. 21: Mezikrajské srovnání hustoty cestovního ruchu v období 2014–2019 (= počet přenocování/1 km²)

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Průměr za 2014–2019
Česká republika	545	597	630	675	704	723	646
Hlavní město Praha	29 726	32 078	33 850	36 388	36 777	37 242	34 343
Středočeský kraj	180	203	210	222	242	247	217
Jihočeský kraj	321	362	394	400	433	445	392
Plzeňský kraj	191	225	226	242	266	279	238
Karlovarský kraj	1 360	1 395	1 464	1 559	1 585	1 631	1 499
Ústecký kraj	222	246	270	292	316	327	279
Liberecký kraj	706	813	848	909	941	1 002	870
Královéhradecký kraj	645	761	790	862	905	941	817
Pardubický kraj	226	261	279	294	293	295	275
Kraj Vysočina	169	177	189	203	215	214	195
Jihomoravský kraj	414	428	459	526	568	588	497
Olomoucký kraj	303	337	366	385	410	439	373
Zlínský kraj	467	507	519	531	562	573	527
Moravskoslezský kraj	358	411	433	470	507	524	450

Pramen: Český statistický úřad, Veřejná databáze

Na významu postupně nabývá kongresová turistika. Tabulka 22 uvádí počet uspořádaných akcí a tab. 23 uvádí počet účastníků těchto akcí. Pořadatelé akcí v oblasti MICE (Meetings, Incentives, Conferences, Events) vyžadují kvalitní zázemí se stravovacími a ubytovacími službami na vysoké úrovni a zajištění incentivních aktivit.

Tab. 22: Mezikrajské srovnání počtu konferencí v hromadných ubytovacích zařízeních v období 2014–2019

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hlavní město Praha	3 667	4 187	4 437	4 388	4 534	5 668
Středočeský kraj	427	772	743	820	1 039	1 009
Jihočeský kraj	462	526	471	520	427	479
Plzeňský kraj	458	546	389	618	464	462
Karlovarský kraj	47	83	70	74	71	120
Ústecký kraj	211	483	478	265	413	400
Liberecký kraj	269	349	249	369	300	403
Královéhradecký kraj	319	339	370	329	352	313
Pardubický kraj	409	460	541	451	447	524
Kraj Vysočina	835	951	1 102	907	900	983
Jihomoravský kraj	1 453	2 107	1 976	2 082	1 960	2 453
Olomoucký kraj	577	789	617	639	715	872

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zlínský kraj	568	576	532	460	425	339
Moravskoslezský kraj	744	620	614	620	620	701

Pramen: Český statistický úřad, Veřejná databáze

Tab. 23: Mezikrajské srovnání počtu účastníků konferencí v hromadných ubytovacích zařízeních v období 2014–2019

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hlavní město Praha	544 847	536 432	542 081	528 574	536 232	558 122
Středočeský kraj	54 592	65 283	66 419	78 639	90 276	86 348
Jihočeský kraj	51 109	45 011	42 408	46 819	34 951	39 235
Plzeňský kraj	49 992	83 274	43 171	71 904	56 871	58 889
Karlovarský kraj	8 941	6 442	10 291	8 556	12 053	24 299
Ústecký kraj	62 001	55 151	28 266	23 521	37 585	35 756
Liberecký kraj	43 232	29 310	23 996	26 982	25 314	30 557
Královéhradecký kraj	36 905	37 649	35 826	31 865	35 324	32 675
Pardubický kraj	51 477	46 253	53 205	46 959	49 860	56 995
Kraj Vysočina	67 391	75 189	83 190	79 219	80 925	86 522
Jihomoravský kraj	168 309	200 427	191 907	202 090	195 734	219 141
Olomoucký kraj	84 607	106 730	85 096	85 473	102 802	95 304
Zlínský kraj	60 301	47 851	54 303	47 285	43 335	37 123
Moravskoslezský kraj	105 047	72 895	78 601	79 509	68 980	73 850

Pramen: Český statistický úřad, Veřejná databáze

Území Pardubického kraje nabízí návštěvníkům celkem 19 národních kulturních památek (viz seznam v příloze 1.10). Celkově se na území kraje nachází více než 2 tisíce nemovitých kulturních památek. Jsou zde zastoupeny stavby všech architektonických slohů od románských kostelíků přes gotické hrady, barokní poutní areály až po památky moderní architektury. Nejstarší památky v kraji pochází z počátku 12. stol. a nejmladší z poloviny 20. stol. Velká část kulturních památek je užívána v rámci turistické nabídky (například při rozvoji pevnostní turistiky nebo poznávací turistiky).

Mezi nejvýznamnější turistické cíle lze v turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko zařadit Muzeum loutkářských kultur a Muzeum barokních soch v Chrudimi, Státní zámek Slatiňany s jeho hipologickými sbírkami a Muzeum v přírodě Vysočina (Veselý Kopec a Betlém Hlinsko). Od roku 2010 figuruje na seznamu nematného kulturního dědictví UNESCO také Masopust na Hlinecku. V tomto směru jsou doloženy popisy masopustních obchůzek a masek z konce 19. století, v některých vesnicích se konají spontánně po několik generací v téměř nezměněné podobě (např. Hamry, Studnice či Vortová) až do současnosti. Za zmínku stojí i Chrám Panny Marie Pomocné v Luži. Jedná se poutní místo, které bylo v roce 2018 vyhlášeno národní kulturní památkou.

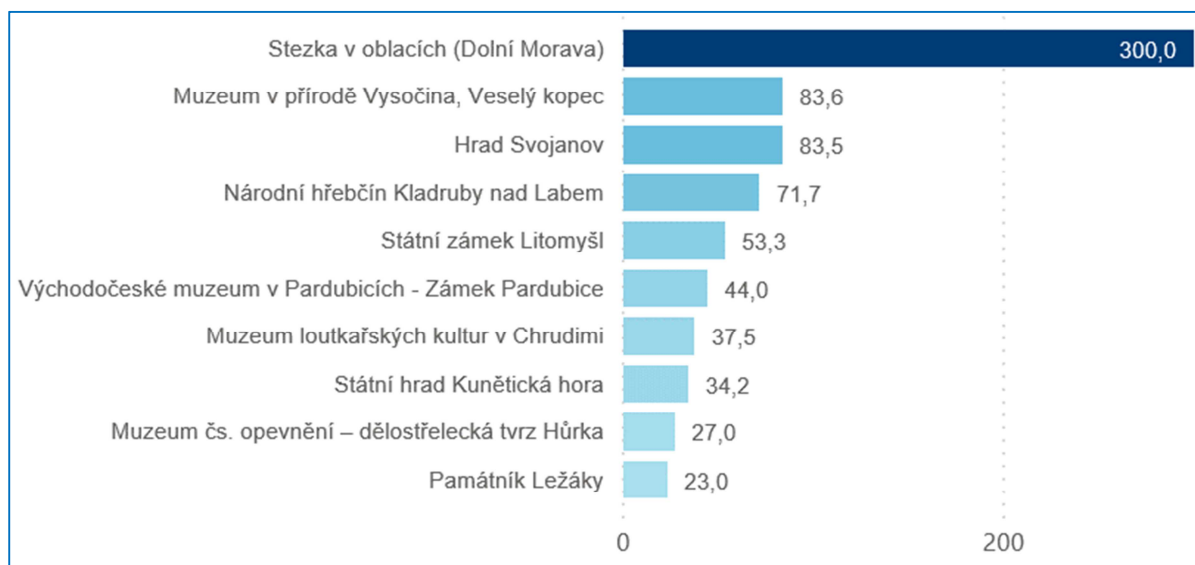
V turistické oblasti Pardubicko návštěvníky zejména přiláká pardubický zámek s expozicemi Východočeského muzea a Východočeské galerie. Dále pozdně gotický hrad na Kunětické hoře, barokní zámek v Cholticích a Africké muzeum v Holicích věnované zdejšímu rodákovi – cestovateli dr. Emilu Holubovi. Mnoho návštěvníků zavítá každoročně i do Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem, který je od roku 2019 společně s okolními pastvinami (včetně uměle zbudovaných vodních kanálů a přímých komunikací lemovaných alejemi) na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO pod názvem „Kladruby nad Labem – Krajina pro chov koní v Kladrubech“.

K turisticky atraktivním místům turistické oblasti Českomoravské pomezí patří zámecký areál v Litomyšli (na seznamu UNESCO od roku 1999), zámek Moravská Třebová a hrad Svojanov. Atraktivitu Litomyšle zvýšila revitalizace celého zámeckého návrší včetně chrámu Nalezení sv. Kříže a Regionálního muzea (jeho revitalizace obsadila 1. místo v soutěži muzeí Gloria musaealis 2014 jako „muzejní počin roku“). Významným turistickým cílem je i rekonstruovaný areál zámku v Nových Hradech. Od roku 2014 působí ve Vysokém Mýtě ve zrekonstruované budově bývalé radnice a soudu Muzeum českého karosářství.

V turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko jsou známé zříceniny hradů Lanšperk, Litice, Žampach; v Letohradě turisty zaujme Muzeum řemesel, zámek a nově zrekonstruovaná tvrz Orlice. Mezi vyhledávaná sportovní centra patří Ski areál Dlouhoňovice, Lyžařský areál Čenkovice, Sport areál České Petrovice. Oblíbeným produktem je Orlické cyklo&in-line království (etapa dálkové cyklotrasy č. 18).

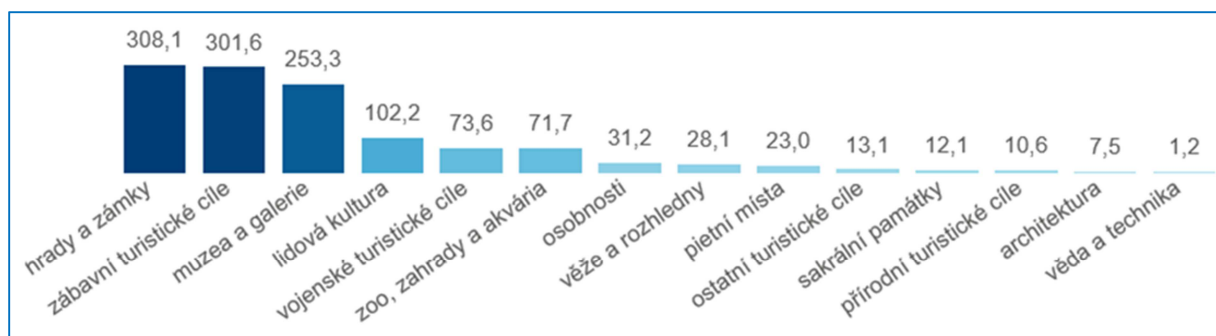
Turistická oblast Králický Sněžník nabízí pevnostní turistiku (československému opevnění z let 1935–1938, tzv. bunkry) a sportovně relaxační zázemí např.: Skipark Červená Voda, SKI areál Šanov u Červené Vody, Lyžařský areál Větrný Vrch, a v okolí Králického Sněžníku Dolní Morava relax a sport resort. Na Dolní Moravě bylo v cca posledních letech do rozvoje cestovního ruchu investováno více než 2 mld. Kč. K výraznému rozvoji dochází i u Skiparku Červená Voda.

V roce 2019 dosáhlo **10 turistických cílů Pardubického kraje návštěvnosti vyšší než 23 tis. osob**. Stezka v oblacích na Dolní Moravě se pak jako jediný turistický cíl kraje dostala mezi 50 nejnavštěvovanějších turistických cílů České republiky (konkrétně se jednalo o 37. místo).

Obr. 10: Nejnavštěvovanější turistické cíle v Pardubickém kraji v roce 2019 (návštěvnost v tisících)

Pramen: <https://tourdata.cz/data/navstevnost-turisticky-cilu-pardubicky-kraj/>

Obr. 11: Návštěvnost turistických cílů v Pardubickém kraji v roce 2019 dle tematických kategorií (počet registrovaných platících i neplatících návštěvníků v tisících)

Zdroj: <https://tourdata.cz/data/navstevnost-turisticky-cilu-pardubicky-kraj/>

Velká část území Pardubického kraje má značný rekreační potenciál, nicméně kraj má málo atraktivit národního a nadnárodního významu. Jedním z trendů, na něž se chce např. zaměřit oblast Orlických hor, je tzv. slow turismus (též „pomalá turistika“ / „pomalé cestování“). Významným turistickým produktem souvisejícím s územím kraje je cyklotrasa Labská stezka o délce 1 300 km, která vede podél toku řeky Labe od jejího pramene v Krkonoších až po ústí do Severního moře v Německu. Oficiální cykloprůvodce Labská stezka pro rok 2020 zmiňuje mezi turistickými cíli v Pardubickém kraji Národní hřebčín Kladruby nad Labem, město Pardubice, Kunětickou horu a obec Ráby s muzeem perníku. Významným nadnárodním produktem v oblasti pěší turistiky je „Hřebenovka“, která vede z Německa přes Česko a Polsko. Na území Pardubického kraje začíná na Zemské bráně a dál vede přes osadu Čihák, České Petrovice, Mladkov, pokračuje kolem rozhleden na Suchém vrchu a Křížové hoře, poutní místo klášter na Hoře Matky Boží u Králík a na Kralický Sněžník k prameni řeky Moravy.

Pro území Pardubického kraje je z marketingového hlediska a ve vazbě na oficiální vymezení turistických regionů České republiky agenturou CzechTourism užíván již několik let název Turistický region Východní Čechy. Turistický region Východní Čechy je tvořen pěti turistickými oblastmi (TO): TO Pardubicko, TO Chrudimsko-Hlinecko, TO Orlické hory a Podorlicko (větší část této oblasti je součástí Královéhradeckého kraje, což je náročné na sjednocení přístupu), TO Kralický Sněžník a TO Českomoravské pomezí. Rozvoji a marketingu destinace Pardubického kraje se od svého založení v roce 2008 věnuje Destinační společnost Východní Čechy (Pardubický kraj je jedním ze zakládajících členů). V každé turistické oblasti potom působí oblastní organizace cestovního ruchu. Při Destinační společnosti Východní Čechy byla za účelem podpory a propagace subjektů poskytujících služby v oblasti kongresové, korporátní a incentivní turistiky pro celé území kraje založená Regionální kancelář East Bohemia Convention. Stejným způsobem je provozována i regionální kancelář East Bohemia Film Office. Cílem je podpořit filmovou turistiku a spolupráce při vyhledávání vhodných filmových lokací za účelem přilákání filmařů do Východních Čech.

Oficiálním turistickým portálem Pardubického kraje je www.vychodni-cechy.info. Portál je vítězem kategorie Nejlepší elektronický projekt v rámci soutěže Velká cena cestovního ruchu 2018/2019. Členy Asociace turistických informačních center České republiky je 32 informačních center z území Pardubického kraje. Jednotlivá turistická informační centra mají rozdělené území kraje a za něj sbírají a aktualizují data pro krajský turistický portál. Pardubický kraj provozuje a spravuje také portál kongresové turistiky www.eastbohemiaconvention.cz. Na území kraje jsou k propagaci využívány regionální značky Železné hory, Kraj Pernštejnů, Orlické hory a Polabí, Kvalita z Hlinecka (není vedena u Asociace regionálních značek).

Doprava

Dopravní poloha Pardubického kraje má velký rozvojový potenciál. Centrální částí kraje prochází několik modernizovaných železničních koridorů, které představují kvalitní a rychlé připojení na Prahu, Brno i Ostravu a v rámci střední Evropy na Berlín, Vídeň, Bratislavu a Budapešť.

Po dobudování zbývajících částí D35 bude krajem procházet silniční paralela D1 tvořená D11 a D35 spojující Čechy a Moravu. S výjimkou několika krátkých úseků na severozápadě kraje není v kraji dálniční síť vybudovaná.

V Pardubicích se nachází mezinárodní letiště. Krajem prochází vodní cesta Labe spojující kraj přes Německo se Severním mořem.

Na severovýchodním okraji hraničí kraj s Polskem. Spojení umožňuje 1 silniční (Dolní Lipka – Boboszów), 1 železniční (Lichkov – Miedzylesie) a 3 turistické hraniční přechody. Leteckým hraničním přechodem je veřejné mezinárodní letiště Pardubice.

Silniční infrastruktura

Na území Pardubického kraje se nacházelo k 1. 1. 2019 celkem 13 km dálnic (přičemž všechny se nacházely v okrese Pardubice), což je po Libereckém kraji (pouze 5 km dálnic) druhé nejnižší skóre z krajů ČR. S celkovým počtem 459 km silnic I. třídy, 913 km silnic II. třídy a 2 208 km silnic III. třídy se řadí Pardubický kraj mezi průměrné kraje ČR. Nej hustší síť silnic je na Chrudimsku (je zde ale nejméně silnic I. třídy), což má velké dopady na potřebné investice kraje. Hustota silniční sítě v roce 2019 činila 0,79 km silnic na km² (ČR 0,70 km/km²).

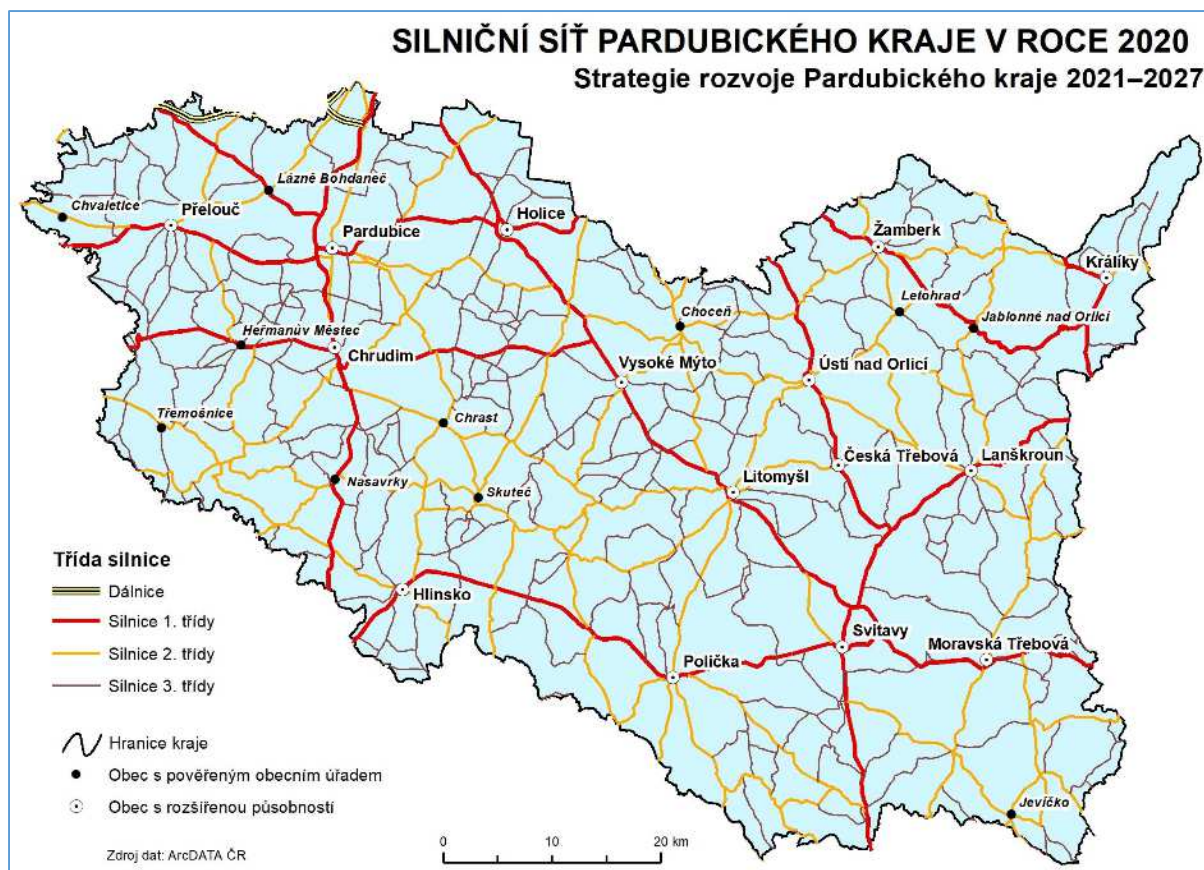
Tab. 24: Délka silnic a dálnic dle okresů Pardubického kraje k 1. 1. 2019 (v km)

Okresy	Délka silnic a dálnic	Z toho délka dálnic	Z toho délka silnic I. třídy	Z toho délka silnic II. třídy	Z toho délka silnic III. třídy	Hustota silniční sítě* (km/km ²)
Chrudim	996	-	93	247	656	1,00
Pardubice	784	13	124	138	508	0,89
Svitavy	918	-	114	258	545	0,67
Ústí nad Orlicí	894	-	127	269	498	0,71
Pardubický kraj	3 592	13	459	913	2 208	0,79

Pramen: Ředitelství silnic a dálnic ČR

* Délka silnic a dálnic v km v přepočtu na rozlohu území v km²

V případě silnic je významnou dopravní cestou D11, která je hlavním dopravním tahem na Prahu. Dále od severozápadu k jihovýchodu I/35, zařazená do Evropské dopravní sítě jako E442. Severojižním směrem prochází I/37 propojující Hradec Králové, Pardubice, Chrudim se Žďárem nad Sázavou a D1, potom I/14, která propojuje Liberec, Trutnov, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Ústí nad Orlicí, Českou Třebovou, a dále I/43 propojující Králíky, Lanškroun, Svítavy s Brnem. Od západu k východu směřují I/2, I/11, I/17, I/34 a I/36.

Obr. 12: Silniční a dálniční síť Pardubického kraje

Pramen: Ředitelství silnic a dálnic ČR

Silnice I. třídy mají význam pro území kraje v jeho vnitřním propojení a zpřístupnění jednotlivých částí kraje. Stávající síť silnic I. třídy na území kraje neodpovídá požadavkům jeho rozvoje. Síť obsahuje řadu přetížených úseků, vedení tranzitní dopravy městy prodlužuje jízdní doby a má negativní vliv na životní prostředí. Pro silniční dopravu je klíčovou potřebou dobudování dálnice D35, jako hlavní dopravní osy kraje ve směru západ – východ (Liberec – Turnov – Hradec Králové – Svitavy – Mohelnice – Olomouc – Lipník nad Bečvou) a kapacitní silnice S43 vytvářející napojení na jižní Moravu. Jejich absence způsobuje nejen zhoršení průchodnosti Pardubického kraje a zhoršení stavu ovzduší v dotčených obcích, ale hlavně podvazuje aktivnější hospodářský rozvoj v celé rozvojové ose těchto komunikací.

Významným problémem v silniční dopravě je rovněž oddalování výstavby obchvatů měst v úsecích komunikací se silným dopravním zatížením. Zrealizován byl pouze obchvat Opatova, části Chrudimi, Opatovic nad Labem a Holic. V současnosti je v realizaci jenom obchvat Chrudimi. Připravuje se obchvat města Sezemice (2021–2023), jihovýchodní obchvat Pardubic (2022–2024), severovýchodní obchvat Pardubic – I/36 Pardubice, Trnová – Fáblovka – Dubina (2021–2023) a obchvat Svitav – I/43 Hradec nad Svitavou – Lačnov (2020–2023). Další uvolnění přetížených měst souvisí s připravovanou výstavbou D35. Jedná se zejména o úsek v okolí Litomyšle (2023–2026) nebo Moravské Třebové (2024–2028).

Prozatím ve fázi studie je obchvat pardubického sídliště Dubina a Drážka, jihozápadní obchvat Pardubic, Heřmanova Městce a Bylan, České a Dlouhé Třebové, Žamberka, Borohrádku. Ve fázi studie je i trasování silnice I/43 Lanškroun – Dolní Lipka a dále směrem do Polska. Tato stavba by nevíce ulehčila Králíkům, Štítům a Červené Vodě.

Problémem je také nedostatek finančních prostředků správců všech kategorií komunikací na reprodukci silničního majetku. Silnice ve vlastnictví Pardubického kraje obhospodařuje Správa

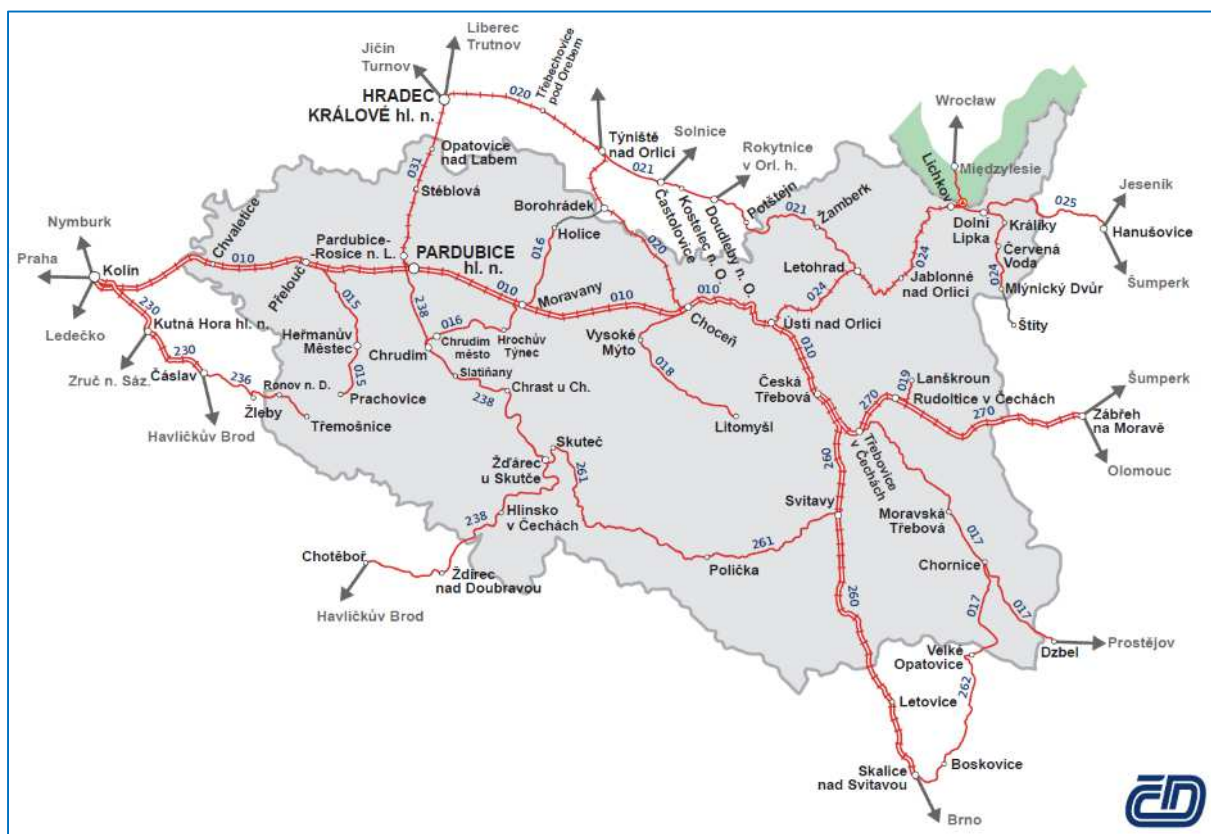
a údržba silnic Pardubického kraje, příspěvková organizace, která je organizací zřízenou pro zajišťování správy a údržby silnic II. a III. třídy v majetku Pardubického kraje.

Akční plán protihlukových opatření pro hlavní pozemní komunikace ve vlastnictví Pardubického kraje (2019) popisuje zdroje hluku, souhrnné výsledky hlukového mapování, vyhodnocení škodlivých účinků hluku na populaci i vyhodnocení odhadu počtu osob vystavených hluku, a vymezení problémů a situací, které je třeba zlepšit včetně opatření, která pořizovatelé plánují přijmout nebo realizovat v příštích 5 letech.

Novým trendem v silniční dopravě je **rozvoj elektromobility**, která však pro svoje fungování potřebuje veřejnou síť dobíjecích stanic. V Pardubickém kraji funguje **25 dobíjecích stanic²**, které jsou k dispozici ve všech SO ORP kromě SO ORP Přelouč. Více než jedna dobíjecí stanice na SO ORP je k dispozici pouze v Pardubicích (7x), kde je rovněž nejvytíženější stanice z hlediska objemu odebrané elektřiny, v Hlinsku (2x) a ve Vysokém Mýtě (2x). Ostatní lokality disponují prozatím vždy jen jednou stanicí, která není vždy přímo v obci s rozšířenou působností. Hustota sítě dobíjecích stanic v kraji tedy zatím není optimální, navíc jsou tyto stanice obvykle umístěné u benzínových stanic nebo u významných institucí. Do budoucna je plánováno rozšíření dobíjecích stanic na další místa jako např. nákupní řetězce, banky nebo nemocnice (připravuje kraj).

Železniční infrastruktura

Pardubický kraj má poměrně hustou síť železničních tratí, ale jejich kvalita (především regionálních) je z hlediska technických parametrů různorodá. Délka tratí činí 540 km.

Obr. 13: Železniční síť Pardubického kraje

Pramen: České dráhy, 2019

² <https://www.evmapa.cz/>

Západovýchodním směrem prochází dva významné železniční koridory: I. tranzitní koridor ve směru z Německa – Děčín – Praha – Pardubice – Brno – Břeclav a dále do Bratislavy a III. tranzitní koridor a ve směru z Chebu – Plzně – Prahy – Přerova – Ostravy – Mostů u Jablunkova a dále na Oba koridory prochází krajem souběžně a u České Třebové se větví. Tyto tratě jsou i významným dopravním systémem pro nákladní železniční dopravu. Role dopravních železničních tepen je pro kraj velmi strategická, neboť posiluje význam kraje a jeho polohu, a stává se tak určitým potenciálem pro rozvoj s mezinárodním významem, a to v řadě odvětví. Investice do železničních koridorů směřují zejména k zajištění traťové rychlosti 200 km/h (plánované modernizace úseků Uhersko – Choceň a Choceň – Ústí nad Orlicí).

Dalšími významnými tratěmi na území kraje jsou železniční tah Liberec – Hradec Králové – Pardubice – Chrudim – Havlíčkův Brod, který je elektrifikován pouze v úseku Pardubice – Jaroměř (v úseku mezi Pardubicemi a Hradcem Králové je dokončováno zdvoukolejnění) a také trať Choceň – Týniště nad Orlicí – Hradec Králové – Velký Osek, která je elektrifikována v celém rozsahu. Stále se oddaluje výstavba tzv. Medlešické (Ostřešanské) přeložky, která by odstranila úvratové jízdy vlaků z Pardubic do Chrudimi, díky kterým je železniční doprava do Chrudimi nekonkurenceschopná silniční dopravě. Připravuje se rekonstrukce železničního uzlu Pardubice (2020–2024) s hlavním cílem zvýšení traťové rychlosti na 160 km/h. Dále jsou v přípravě akce:

- Modernizace trati Hradec Králové – Pardubice – Chrudim, 2. stavba, zdvoukolejnění Opatovice nad Labem – Hradec Králové, 2. etapa Opatovice nad Labem – Hradec Králové (2022–2024) – cílem je vybudování nové druhé koleje a dosažení traťové rychlosti 160 km/h.
- Modernizace trati Hradec Králové – Pardubice – Chrudim, 3. stavba, zdvoukolejnění Pardubice-Rosice nad Labem – Stéblová (2021–2023) – cílem je vybudování nové druhé koleje a dosažení traťové rychlosti 160 km/h.
- Modernizace traťového úseku Týniště nad Orlicí – Choceň (2025–2028) – cílem je zdvoukolejnění a tím zkapacitnění úseku.
- Choceň – Uhersko (2022–2025) – cílem je komplexní rekonstrukce.
- Modernizace traťového úseku Ústí nad Orlicí – Choceň (2028–2031) – cílem je novostavba včetně dvojice tunelů.
- Modernizace železničního uzlu Česká Třebová (2023–2029) – cílem je zvýšení rychlosti při průjezdu železničním uzlem.
- Sanace násypového zemního tělesa Březová nad Svitavou – Svitavy (2021–2022).
- Rekonstrukce mostu v km 42,794 trati Havlíčkův Brod – Pardubice (2021).
- Dále se v současné době upravuje železniční stanice v Letohradě a chystá se úprava stanice v Přelouči (2021–2022), Opatově (2025–2028) a Moravské Třebové (2021).

Dopravní obslužnost

Spoje, které jsou provozovány na základě smluv o veřejných službách v přepravě cestujících nebo smluv o závazku veřejných služeb v silniční dopravě jsou součástí integrovaného dopravního systému IDS IREDO, který byl na celý kraj rozšířen 11. 12. 2011. IDS IREDO je integrovaný dopravní tarif (funkčnost a správu zajišťuje v pozici integrátora OREDO s.r.o.), který je společný jak pro Pardubický, tak i pro Královéhradecký kraj. V rámci obou území je zavedena plná integrace veřejné linkové autobusové a drážní dopravy. Ve vztahu k dopravcům společnost OREDO s.r.o. zajišťuje clearing tržeb, správu a funkčnost odbavovacích zařízení ve vozidlech a dispečink. Do budoucna je plánováno doplnění odbavovacího zařízení ve vozidlech o možnosti úhrady jízdného bankovní kartou, zavedení přestupních papírových jízdenek a také integrace Dopravních podniků města Pardubic a Hradce Králové. Dále jsou rozvíjeny mobilní a webové aplikace, které umožňují získání dalších informací o dopravních spojeních, zpožděních a mimořádných stavů v dopravě na území obou krajů.

V **Plánu dopravní obslužnosti Pardubického kraje pro období 2016–2020** je uveden přehled železničních tratí a autobusových linek, kde je objednána veřejná doprava Pardubickým krajem. Železniční doprava je zajištěna se zřetelem na svá specifika, tzn. jako doprava páteřní, od níž jsou prováděny přípojové vazby autobusové dopravy. Prioritou Pardubického kraje je obsluha maximálního území vázaného na železnici železniční dopravou. Dále upřednostňuje dopravu do/z zaměstnání a škol. Dopravu pro rekreační účely však zajišťuje taktěž, o čemž svědčí podpora nejen pravidelných nostalgických jízd v letních měsících v oblasti Lichkova a Dolní Moravy, ale i podpora skibusů a cyklobusů, které jsou provozovány sezónně. Dopravní plán bude v roce 2020 aktualizován tak aby vycházel ze současných přepravních potřeb.

V železniční dopravě zajišťují dopravní obslužnost kraje do roku 2029 dva dopravci. Nové smlouvy byly formou přímého zadání uzavřeny s dopravci České dráhy a. s. a Leo Express Tenders s. r. o. České dráhy zajišťují všechny tratě v Pardubickém kraji s výjimkou tratí 024 Ústí nad Orlicí – Letohrad – Králíky – Mlýnský Dvůr a 025 Dolní Lipka – Hanušovice, které obsluhuje LeoExpress Rozsah dopravních výkonů byl proti roku 2019 navýšen z důvodu zajištění přímého spojení Pardubického kraje a polské Vratislavi. Spojení do Vratislavi je do roku 2023 z důvodu výluk na koridoru. V průběhu trvání stávajících smluv s dopravci bude modernizován vozový park na železnici. Cílem této modernizace je zajištění bezbariérové železniční dopravy v Pardubickém kraji. Smlouvy s dopravci byly uzavřeny v tzv. netto režimu, kdy riziko tržeb nese dopravce.

Autobusovou dopravu zajišťuje v kraji 19 přepravců (Josef Pinkas, AP Tour – dopravní spol. s.r.o., CAR – TOUR spol. s.r.o., ČSAD Ústí nad Orlicí, a.s., ČSAD Tišnov spol. s.r.o., BD trans, spol. s.r.o., Pavlína Hnátová, Jaroslav Hnát, Josef Matějka, Martin Transport s.r.o., Miroslav Matocha, Miroslav Matocha ml., OAD Kolín s.r.o., Pavel Prchal, Petr Klupka, Václav Seifert, ARRIVA VÝCHODNÍ ČECHY a.s., ZDAR a.s., Zlatovánek spol. s r.o.).

Počet přepravených cestujících železniční i autobusovou dopravou je v kraji dlouhodobě stabilní. V posledních čtyřech letech železnice přepravila cca 4,5–4,6 mil. osob ročně. Výkon autobusové dopravy v posledních dvou letech mírně narostl na více než 12 mil. osob ročně.

Tab. 25: Přeprava cestujících veřejnou dopravou v rámci Pardubického kraje (tis. osob)

Druh veřejné dopravy	2014	2015	2016	2017	2018
Železniční doprava	5 724	4 632	4 682	4 507	4 626
Autobusová doprava	11 681	11 774	11 947	12 396	12 359
Celkem	17 405	16 406	16 629	16 903	16 985

Pramen: ČSÚ, statistické ročenky Pardubického kraje 2015–2019

Ve srovnání s ostatními kraji ČR je Pardubický kraj v počtu přepravených osob v přepočtu na obyvatele až na devátém místě (32,6 přepravených osob na obyvatele za rok). Horší výkon vykazuje Plzeňský kraj, Kraj Vysočina, Karlovarský a Jihočeský kraj a Hl. město Praha.

Městská hromadná doprava je zavedena ve 14 městech kraje, a to v Pardubicích, Přelouči, Chrudimi, Hlinsku, Skutči, Poličce, Litomyšli, Svitavách, Jevíčku, Ústí nad Orlicí, Žamberku, České Třebové a Lanškrouně. Počet přepravených osob autobusy za posledních pět let vzrostl z 15,9 mil. přepravených v roce 2014 na 18,6 mil. v roce 2018. Trolejbusy přepravily v Pardubicích v roce 2018 celkem 13,7 mil. osob, což je za posledních pět let nejvyšší počet.

Se sousedními kraji jsou nebo budou uzavřeny smlouvy o zajištění přeshraniční autobusové/drážní dopravy. Smyslem těchto smluv je zjednodušení přepravy cestujících, kteří využívají integrované dopravní systémy sousedních krajů tak, aby v rámci přeshraničních oblastí mohli k přepravě využít jeden jízdní doklad. Důležité proto bude i zajištění návaznosti spojů. V prosinci roku 2020 by měl být také ze strany Ministerstva dopravy zprovozněn Státní jednotný tarif, který umožní rámci České republiky cestujícím cestování na jednu jízdenku. Tuto jízdenku budou moci cestující využít jak v rámci veřejné linkové/drážní osobní dopravy. V budoucích letech se plánuje rozšíření i do městských autobusových doprav.

Vodní doprava

Potenciál vodní dopravy představuje řeka Labe, která je zahrnuta do transevropské sítě vodních cest kategorie E (magistrála E20 Severní moře – Hamburk – Ústí nad Labem – Mělník – Pardubice) dle AGN³. Délka splavných vodních cest pro pravidelnou dopravu činila ke konci roku 2018 celkem 52 km. Z dlouhodobého hlediska se počítá s vybudováním logistického uzlu Pardubice s přístavem na Labi. Podmínkou k tomu je vybudování plavebního stupně Přelouč. Ten je ale teprve v přípravě. Dále se musí upravit i úsek Chvaletice – Přelouč. V suchých letech je splavnost limitována i přes uskutečnění těchto investic.

Zvažovaný je plán na vybudování vodního koridoru Dunaj – Odra – Labe, jenž by propojoval Pardubice s Přerovem po trase kolem Chocně, Ústí nad Orlicí a Česká Třebová. Tento projekt by měl značné dopady na území kraje. Vybudování je nejisté, ale dotčené obce musí mít trasu v územní rezervě.

Letecká doprava

Neustále nabývající na významu je mezinárodní Letiště Pardubice, které zajišťuje mimo vojenských účelů i leteckou dopravu civilního obyvatelstva. Letiště jako jediné v kraji umožňuje lety mimo Schengenský prostor. **Letiště Pardubice** je jedním z pěti páteřních letišť ČR. Letiště by díky blízkosti od Prahy a dobrému železničnímu spojení Pardubic s Prahou mohlo sloužit jako záložní pro letiště v Praze a je vhodné pro regionální lety po Evropě.

Počty odbavených cestujících mezi jednotlivými roky velmi kolísají. Od roku 2000 se počty cestujících zvyšovaly až do 93,7 tisíc v roce 2008, potom došlo ke krátkému poklesu a novému růstu na rekordních 184,1 tisíc v roce 2013. Následoval strmý pokles na pouhých 31,2 tisíc v roce 2016 a následný růst. V roce 2019 bylo přepraveno 102 tisíc cestujících.

V zimním letovém řádu 2019/2020 mělo letiště spojení s Kyjevem na Ukrajině a Petrohradem v Rusku, dle letního letového řádu 2020 potom létají spoje vedle uvedených měst i do Alicante ve Španělsku, Burgasu v Bulharsku, Moskvy v Rusku a na Rhodos v Řecku. Letiště je využíváno zejména pro charterové lety.

Další vnitrostátní letiště kraje, která mají převážně sportovní a zájmový charakter, jsou letiště ve Vysokém Mýtě, Chrudimi, Poličce, Moravské Třebové a v Žamberku.

Cyklodoprava

Budování systému cyklotras a obecně rozvoj cykloturistiky je jednou z nejvíce se rozvíjejících oblastí dopravní infrastruktury posledních let. Aktuálním moderním trendem je rozvoj elektrocyklistiky (v Pardubickém kraji je již více než 30 dobíjecích míst). Vzhledem k vysoké pestrosti krajiny Pardubického kraje, který zahrnuje horské, podhorské i rovinaté terény vhodné pro (elektro)cyklistiku, je možné potenciál cykloturistiky dále rozvíjet.

Pardubickým krajem prochází nebo jsou pro něj relevantní následující dálkové cyklotrasy sítě: CT 1 – Česko-moravská cyklotrasa, CT 2 – Labská stezka, CT 14 – Česká koruna (pracovní název), CT 18 – Orlické cyklo a inline království (pracovní název), CT 22 – „Sudetská“ cyklotrasa (pracovní název) a CT 34 – Svitava. Napojení na evropskou síť dálkových cyklotras je zajištěno prostřednictvím trasy EuroVelo 4. Koncepce cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji (aktualizace, 2019) uvádí, že současný systém cyklotras a cyklostezek je na celém území kraje tvořen 3 618 km značených cyklotras (z toho 3 185 km značených silničních cyklotras a 433 km terénních značených cyklotras) a cca 143 km cyklostezek. Jako hlavní problémy jsou v této koncepci uvedeny zejména nedokončenost systému cyklotras na území kraje jako celku, problémy s návazností tras, které jsou mnohdy budovány izolovaně a nekoordinovaně, špatná kvalita povrchů cyklotras na mnoha úsecích, častá kolizní místa se silniční dopravou nebo s

³ Evropská dohoda o hlavních vnitrozemských vodních cestách mezinárodního významu.

pěšími turisty a in-line bruslaři. Nedostatky jsou místně v systému značení, místně chybí doprovodná infrastruktura, jako jsou úschovny kol (místa k bezpečnému odložení kola) nebo odpočívadla. Stejně jako v jiných regionech je obecným problémem zajištění dlouhodobé údržby tras, stezek a jejich značení. Koncepce cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji aktualizované v roce 2019 však uvádí, že kraj disponuje dobrou připraveností studií a projektových dokumentací pro nové cyklostezky, dálkové cyklotrasy a bike produkty. Jako příležitost je vnímána příprava společné koncepce cyklo, in-line a bike produktů v česko-polském příhraničí s vizí propojení infrastruktury, značení a marketingu a využití potenciálu polských návštěvníků. V tomto ohledu je důležitá spolupráce s dalšími subjekty na trasách a v koordinaci s Česko jede, Asociací měst pro cyklisty a Nadací Partnerství.

Kromě rekreační cyklistiky je pro rovinatě území kraje významná cyklistika i jako forma denní mobility do škol či zaměstnání. V tomto ohledu je leadrem město Pardubice, které má zpracovaný cyklogenerel a cyklistickou infrastrukturu postupně rozšiřuje (např. cykloobousměrky, cyklopruhy, systém pro sčítání cyklistů, cyklověž apod.).

Informační společnost

Využívání informačních technologií hraje stále větší roli v rozvoji společnosti. Hlavními trendy jsou zvyšování dostupnosti, kapacity a rychlosti internetové sítě, **digitalizace** (ve fungování podniků se projevuje spolu s robotizací v rámci procesu tzv. Průmyslu 4.0) či eGovernment. **Myšlenkou eGovernmentu je správa věcí veřejných za využití moderních elektronických nástrojů.** Jako první vznikla síť kontaktních míst veřejné správy Czech POINT, která jsou téměř v každé obci. Byl spuštěn systém datových schránek pro zaručenou elektronickou komunikaci se státem. Vznikl systém základních registrů, v nichž jsou uloženy aktuálně platné údaje, které už ve většině případů nemusí úředníci opakovaně žádat od občanů. Dalším krokem k tomu, abychom úřední záležitosti mohli vyřídit kdykoliv a odkudkoliv, kde je internetové připojení, je postupné zavádění inteligentních elektronických formulářů. To bude možné díky celoevropsky uznávané elektronické identitě, která umožní úplné elektronického podání u velkého množství agend.

V roce 2018 mělo dle šetření Českého statistického úřadu celkem 74 % domácností v Pardubickém kraji **počítač** – konkrétně mělo 54 % domácností notebook, 43 % domácností stolní počítač a 20 % domácností tablet. Mezi 14 kraji ČR se jedná o čtvrtý nejnižší podíl domácností vybavených počítačem (nižší hodnoty vykazují už jen kraje Liberecký, Olomoucký a Ústecký). Ještě v roce 2010 mělo v kraji počítač jen 61 % domácností, ale již v roce 2015 pak 74 % domácností (tedy stejně jako v roce 2018).

Obdobný podíl domácností měl **přístup na internet**, konkrétně 76 %. Mezi 14 kraji ČR se jedná o třetí nejnižší podíl, horší přístup už mají jen domácnosti krajů Olomouckého a Ústeckého. Ještě v roce 2010 mělo přístup na internet jen 56 % domácností, v roce 2015 již 73 %. Detailnější informace o způsobu připojení nabízí Český telekomunikační úřad. V roce 2018 mělo internetové připojení z pevného místa celkem 132,3 tisíc domácností. V přepočtu na 100 obyvatel byl nejvyšší podíl připojených domácností v okrese Pardubice (28,2 domácností na 100 obyvatel), v ostatních okresech se tato hodnota pohybovala kolem 24 domácností na 100 obyvatel. Bezdrátový přístup využívá v kraji 52 % domácností, nejvíce domácnosti v okrese Svitavy (65,7 %) a Pardubice (60,6 %), nejméně potom v okrese Ústí nad Orlicí (43,8 %).

Podíl **uživatelů internetu** na obyvatelstvu ve věku 16 let a více činil v roce 2018 v Pardubickém kraji 80 % a nijak se neodlišoval od průměru ČR (80 %), rozpětí jednotlivých krajů činilo 74 až 86 % (Pardubický kraj vykazoval 5. nejvyšší podíl mezi kraji ČR). Častějšími uživateli byli v kraji muži (82 %) oproti ženám (78 %), podíl uživatelů klesal s věkem (16–34 let 99 %, 35–54 let 96 % a 55 let a více 54 %), naopak narůstá s nejvyšším dosaženým vzděláním (ZŠ 32 %, SŠ 79 % a VŠ 95 %). Typickými uživateli internetu jsou studenti (100 %), naopak velmi nízký podíl vykazují důchodci (34 %). Nejčastějšími zařízeními použitými pro přístup k internetu (u sledovaných obyvatel ve věku 16 a více let) byly mobilní telefony. Tímto způsobem se

k internetu připojovalo 55 % uživatelů, následovaly notebooky (52 %) a tablety (17 %). Nejčastějšími činnostmi vykonávanými na internetu byly posílání a přijímání e-mailů (74 % uživatelů), internetové bankovníctví (61 %), nakupování (58 %), přístup na sociální sítě (49 %), telefonování (29 %), hraní her (16 %) a zaslání formuláře na úřad (13 %). Co se týká vyhledávání informací na internetu, tak nejčastěji se jednalo o zboží a služby (72 %), zdraví (50 %) a cestování a ubytování (46 %).

V roce 2017 bylo v Pardubickém kraji 8,6 tis. **ICT odborníků**, což představovalo 3,3 % na zaměstnaných v kraji celkem (jednalo se o 5. nejvyšší podíl mezi kraji ČR). ICT odborníky lze rozdělit na dvě kategorie, kdy 54 % tvořili technici, mechanici a opraváři ICT a 46 % manažeři, inženýři a specialisté v oblasti ICT. Průměrná hrubá měsíční mzda ICT odborníků činila v roce 2018 v kraji 41 915 Kč, což představovalo poměr 138 % k průměrné mzdě v kraji. V roce 2018 studovalo v Pardubickém kraji 837 **studentů ICT oborů**, což znamenalo 7,0 % z celkového počtu studentů VŠ v kraji (jednalo se o vůbec nejvyšší podíl mezi kraji ČR). Největší část studentů zvolila obory věnující se vývoji a analýze softwaru a aplikací.

S informačními technologiemi souvisí různé koncepty „chytrého“ **SMART rozvoje (Smart region, Smart city, Smart village)**. Jejich základem je využití moderních technologií ke zkvalitnění života obyvatel. Obecně jde ale o uplatnění nejlepších dostupných řešení ve všech oblastech života.

Shrnutí

- HDP na obyvatele Pardubického kraje tvoří 82,0 % úrovně ČR, resp. 74,2 % úrovně EU-28.
- Silná a moderní průmyslová základna založená na zpracovatelském průmyslu – hlavními průmyslovými odvětvími jsou strojírenství, elektrotechnika a elektronika a tradiční chemická výroba. Přítomnost velkých zaměstnavatelů v průmyslu.
- Vyjížděka za zaměstnáním do Královéhradeckého kraje a Prahy.
- Struktura nabízených volných pracovních míst neodpovídala struktuře uchazečů o zaměstnání, resp. jejich požadavkům a potřebám.
- Počet volných pracovních míst převyšuje nad počtem uchazečů o zaměstnání.
- Dlouhodobě nízká míra nezaměstnanosti (nejpříznivější situace v okresech Ústí nad Orlicí a Pardubice).
- Stabilní růst počtu ekonomických subjektů i počtu pracovních míst v nich.
- Pardubický kraj má 140 pracovišť vědy a výzkumu, na něž připadá 2 576 zaměstnanců.
- 84 % pracovníků vědy a výzkumu v kraji působí v podnikatelském sektoru. Z něho jsou také financovány téměř tři čtvrtiny výdajů na vědu a výzkum.
- Činnost několika klastrů (Nanoprogress, Hi-tech inovační klastr, Energeticko-technický inovační klastr, Zemědělský klastr Orlicko) a výzkumných center na území kraje.
- V letech 2014 až 2018 se v HUZ v kraji ubytovalo průměrně 430,6 tis. osob ročně a průměrně v nich strávily 2,8 nocí.
- Nízký počet hostů na 100 obyvatel.
- S výjimkou několika krátkých úseků na severu kraje není v kraji vybudovaná dálniční síť.
- Řada měst čeká na obchvat.
- Příprava modernizací železničních tratí.
- Krajem prochází 2 železniční koridory nadnárodního významu, propojující důležitá evropská města a hlavně kraj s Prahou, Brnem, Olomoucí a Ostravou.
- Na území kraje existuje funkční integrovaný dopravní systém (IREDO).
- Oddalování dokončení splavnění Labe včetně logistického centra a přístavu v Pardubicích.

- Počty odbavených cestujících na mezinárodním letišti v Pardubicích mezi jednotlivými roky velmi kolísají.
- Výkony veřejné dopravy a městské hromadné dopravy dlouhodobě mírně stoupají.

A.2.3 ANALÝZA ENVIRONMENTÁLNÍHO PROSTŘEDÍ

Kvalita životního prostředí

Pardubický kraj se vyznačuje rozmanitostí přírodních podmínek, různou intenzitou osídlení i průmyslové a zemědělské výroby, a proto je rozdílná i kvalita životního prostředí. Mezi nejméně postižená území antropogenní činností patří oblast podhůří a vrchovin (bez větších sídel) ve střední a severní části okresu Ústí nad Orlicí, v jižní části okresu Svitavy a v jižní části okresu Chrudim. Naopak nejvíce poškozené je životní prostředí v územích s koncentrovaným průmyslem, osídlením a hustou dopravní infrastrukturou, a to především v pardubické aglomeraci. Situace se však v některých oblastech v posledních letech významně zlepšila.

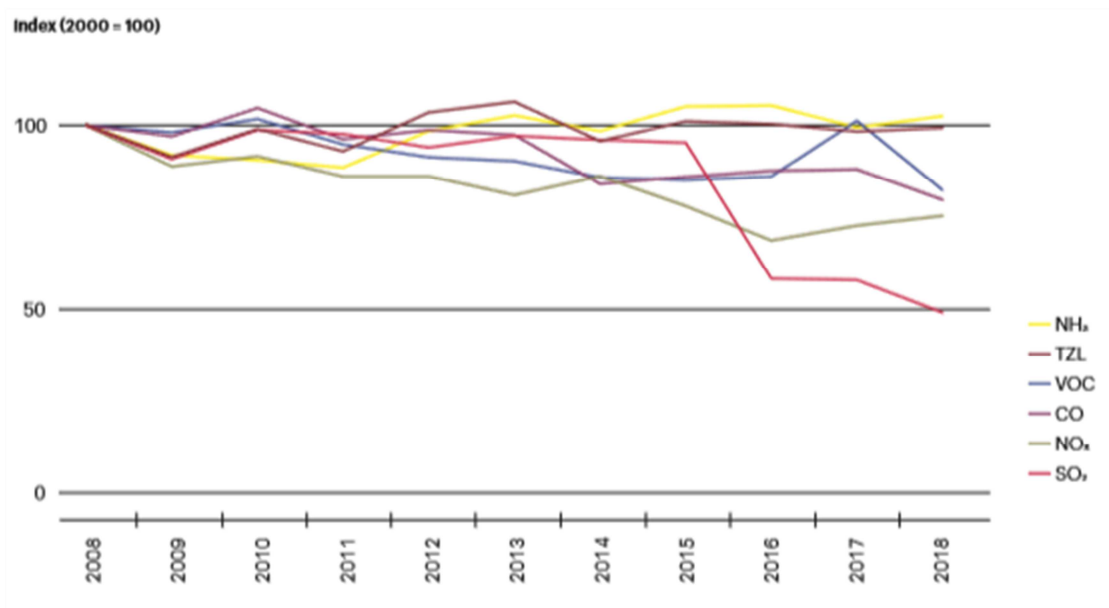
Mezi území s poškozeným životním prostředím lze řadit i velké zemědělsky intenzivně obhospodařované plochy, kde je narušena přirozená biodiverzita (narušení diverzity druhů jako takové, nebo spíše dlouhodobé narušení ekosystémů, a zejména přírodních struktur a vazeb v krajině) či kde dochází k plošnému znečišťování vody dusičnany (mj. z živočišné výroby), těžkými kovy a dalšími látkami (zde se situace razantně zlepšila). Zejména se jedná o území okresů Pardubice a Chrudim (kromě jižní části), západní část okresu Ústí nad Orlicí a severní a střední část okresu Svitavy.

Výdaje na ochranu životního prostředí meziročně kolísají. V roce 2018 činily investiční výdaje na ochranu životního prostředí investorů sídlících v kraji v přepočtu na obyvatele 2 083 Kč (1 081 mil. Kč celkem) a zaostávají za úrovní celé České republiky. Dlouhodobě se kraj řadí na 8. místo mezi kraji. Z hlediska struktury pořízených investic bývá nejvíce investičních prostředků vkládáno na ochranu ovzduší a klimatu (cca 365 mil. Kč v roce 2018), do nakládání s odpadními vodami (344 mil. Kč v roce 2018) a nakládání s odpady (239 mil. Kč v roce 2018).

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí v přepočtu na milion Kč hrubého domácího produktu a na obyvatele byly v roce 2018 mezi kraji na pátém nejnižším místě. Neinvestiční náklady směřovaly primárně na nakládání s odpady a s odpadními vodami. Problémem zůstává nevyrovnanost v čerpání výdajů na ochranu (cca polovina nákladů) životního prostředí, protože většina financí směřovala zejména do Pardubic a okolních center, což je ale vzhledem ke stavu jejich životního prostředí logické.

Ovzduší a hluk

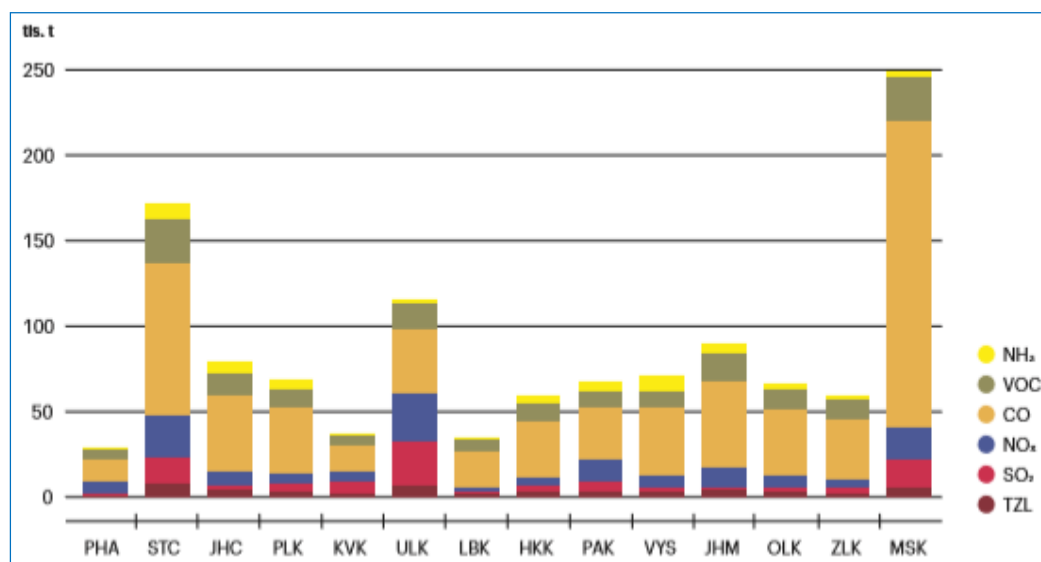
Kvalita ovzduší v Pardubickém kraji je dlouhodobě ovlivňována především vývojem v průmyslu a také lokálním vytápěním domácností (TZL) a sektorem dopravy. Emise znečišťujících látek v Pardubickém kraji v období 2008–2018 značně kolísají a stagnují. Největší pokles byl zaznamenán u emisí SO₂, což je způsobeno snížením výroby v některých firmách (např. Paramo, Synthesia) a zároveň přechodem na modernější technologie výroby. Tepelné elektrárny v Opatovicích a Chvaleticích investovaly významně do odsíření a snížení dalších emisí do ovzduší (pokles SO₂, NO_x na obr. níže). Zatímco tedy dřív převažovaly průmyslové zdroje znečištění, v současnosti **nadpoloviční část produkuje automobilová doprava** (zejm. CO), která má rovněž významný podíl na hlukové zátěži obyvatel (viz dále).

Obr. 14: Emisní situace v Pardubickém kraji (r. 2008 = 100 %) v letech 2008–2018

Pramen: ISSaR, <https://issar.cenia.cz/zivotni-prostredi-v-krajich/ovzdusi-v-krajich/>

Měrné hodnoty jsou lehce pod průměrem ČR, na území kraje se vyprodukuje okolo 5–6 % celkových národních emisí sledovaných látek. Ve srovnání s ostatními kraji Česka je emisní situace v Pardubickém kraji na devátém místě, patrný je vyšší podíl znečištění SO₂ (13,3 % za sledovaných 10 let) než v jiných krajích. Z hlediska imisní situace kraj přispívá spíše k dálkovému přenosu škodlivin do okolních krajů, než ke kontaminaci pouze vlastního území (až na výjimky inverzních kotlin měst Moravská Třebová, Svitavy, Polička apod.). Ke zvýšeným imisním hodnotám dochází na území okresu Pardubice, zejména v obdobích a místech inverzního zvrstvení atmosféry, kde je největší koncentrace průmyslových a dopravních aktivit.

Obr. 15: Produkce emisí hlavních znečišťujících látek na celkové emisní bilanci v krajích ČR za roky 2008–2018

Pramen: ISSaR, <https://issar.cenia.cz/zivotni-prostredi-v-krajich/ovzdusi-v-krajich/>

V roce 2018 došlo k překročení imisního limitu pro alespoň jednu znečišťující látku na 0,2 % území kraje bez zahrnutí přízemního ozonu). Při hodnocení kvality ovzduší se zahrnutím přízemního ozonu₂ se v roce 2018 jednalo o 84,8 % území kraje (55,5 % v roce 2017; 30,7 % v roce 2016; 13,2 % v roce 2016).

Kraj má ve srovnání s ostatními kraji spíše nadprůměrnou hlukovou zátěž obyvatelstva. Celodenní hlukové zátěži z provozu na hlavních silnicích nad 55 dB bylo v roce 2017⁴ vystaveno 2,7 % území Pardubického kraje, kde žije 48,2 tis. obyv., což představuje 9,3 % obyvatel kraje. Z toho hluku nad mezní hodnotu 70 dB bylo vystaveno 5,4 tis. obyv. celodenně a v noci, kdy platí nižší mezní hodnota (60 dB), celkem 7,8 tis. osob (1,5 % obyvatel kraje). Kvůli hlavnímu železničnímu koridoru, který krajem prochází, měl kraj v roce 2017 rovněž významnější hlukovou zátěž ze železnic. V oblastech s překročenou mezní hodnotou pro celodenní hlukovou zátěž ze železniční dopravy v kraji žilo 2,4 tis. osob.

Voda

Území Pardubického kraje je, ve srovnání s ostatními kraji ČR, relativně bohaté na vodní zdroje. Většina městských celků má vlastní dostatečné vodní zdroje, zejména v podhůří a na Českomoravské vrchovině, v posledních letech se však do zásob zdrojů vod významně promítá období dlouhodobého sucha (viz kap. Vodní hospodářství). Pardubický kraj je vodohospodářsky mimořádně významnou oblastí s přebytky vodních zdrojů nadregionálního významu, a to jak podzemních vod, tak odběrů povrchových vod z vodních toků. Klíčovým povrchovým zdrojem vody je řeka Chrudimka pramenící pod obcí Dědová při jižní hranici Pardubického kraje. Mezi nejvýznamnější podzemní zdroje Pardubického kraje lze uvést zdroj v Březové, který má nadregionální význam (tento zdroj zásobuje pitnou vodou především město Brno), Čistá (oba Svitavsko) a dále Hrobice včetně šterkoviště Oplatil (Pardubicko), Podlažice (Chrudimsko) a Pekla (Orlickoústecko). Na území kraje převažují odběry povrchové vody nad odběry podzemní vody. Samotná úprava vod se uskutečňuje zejména v západní části kraje (okres Pardubice a severní část okresu Chrudim). Východní a jižní části jsou bohaté na podzemní vody s velmi dobrou kvalitou vody. V okresech Svitavy a Ústí nad Orlicí jsou významným zdrojem vody hydrogeologické rajony Vysokomýtské, Kyšperské a Ústecké synklinály. Významné zásoby podzemních vod jsou vázány zejména na východočeské synklinály české křídové pánve (okres Ústí nad Orlicí a Svitavy) a na kvartérní sedimenty Labe.

Největším tokem kraje je Labe, ale i ostatní toky jsou významné, například Svitava v povodí Dyje jako vodohospodářsky významný tok, případně Chrudimka nebo Orlice. Voda ve vodních tocích Pardubického kraje je hodnocena většinou jako znečištěná, tedy ve III. třídě jakosti. Vodní toky jsou znečišťovány jak bodově (města a obce – komunální znečištění, průmyslové a energetické závody, objekty soustředěné zemědělské živočišné výroby a staré ekologické zátěže), tak liniově (soustava rozptýlených znečišťovatelů, pocházející zejména z hospodářské činnosti) a plošně (typicky zemědělská činnost). K zvýšeným hodnotám fosforu a dusíku se díky zlepšení analytických metod přidalo znečištění pesticidy, jejich rezidua jsou zdroji znečištění i spodních vod. Přesto se jakost povrchových vod v ČR i Pardubickém kraji dlouhodobě zlepšuje, a to i díky kvalitnějším výrobním technologiím i odstranění některých starých ekologických zátěží (skládky u Lukavice, Hodonína, Boru u Skutče, vyčištění půdy v bývalém podniku Transporta v Chrudimi). Z tohoto pohledu mají velký význam čistírny odpadních vod (ČOV) a kanalizační systém, které znečištění povrchových vod zmírňují. Problémem je, že dodnes nejsou instalovány v některých obcích, a to zejména ve složitém reliéfu nebo v malých obcích s velkou rozlohou území.

⁴ Vzhledem k metodice vykazování nejsou aktuálnější data k dispozici. Hlukové mapy jsou vytvářeny v pětiletých intervalech, data 3. kola strategického mapování hluku odpovídají hlukové situaci v roce 2017.

Využití půdního fondu

Rozloha Pardubického kraje v roce 2018 činila 451 915 ha, z toho 270 081 ha zaujímá zemědělská půda. Za posledních 10 let klesla výměra zemědělské půdy o téměř 2,4 tis. ha. Vzhledem k příznivým podmínkám většiny území kraje pro zemědělskou činnost tvoří 71,9 % rozlohy zemědělské půdy orná půda, což je mírně více než je průměr Česka (70,2 %). Avšak i její podíl za posledních 10 let klesl, a to o 1,1 p. b. Naopak se zvyšuje výměra trvalých travních porostů (TTP; 62 553 ha v roce 2018, což je 23,2 % z výměry zemědělské půdy; za posledních 10 let nárůst o 1,0 p. b.). V roce 2018 činila výměra lesů 134 744 ha. Lesnatost dosáhla 29,8 %, avšak průměr ČR je 33,9 %. Obecně lze tedy konstatovat mírné narůstání plochy TTP a zastavěných ploch na úkor orné půdy. Dále také dochází k nárůstu ploch lesa (PUPFL), a tím i k zvyšování koeficientu ekologické stability (KES), který v roce 2018 dosáhl hodnoty 0,93, zatímco v roce 2009 hodnoty 0,89.

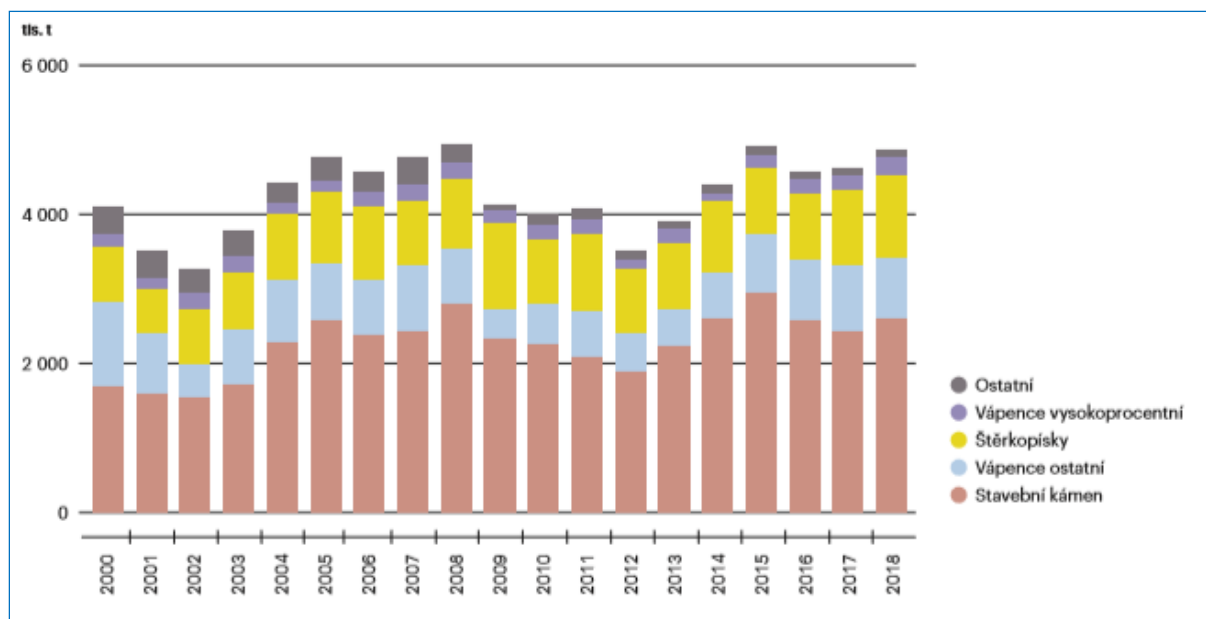
Právě plochy lesů a trvalé travní porosty zajišťují především ekologickou stabilitu krajiny. Přes nárůst hodnoty KES však území kraje stále patří mezi území intenzivně využívané s oslabenými autoregulačními pochody v ekosystémech a mezi oblasti nejohroženějších vodní a větrnou erozí půd. KES zůstává i nadále pátý nejnižší mezi kraji a pod průměrem ČR (1,08). V rámci kraje je nejnižší v okrese Pardubice, nejvyšší v okrese Ústí nad Orlicí. Trend KES mírně narůstá v celé ČR, což je pozitivní tendence, i když v souvislosti s tím dochází k výraznému vyčlenění ploch rozvoje od ploch volné krajiny. Funkční využití půdního fondu by také mělo být koordinováno zejména vzhledem ke stále se častěji opakujícím hrozbám přírodních katastrof. Hospodaření s půdou by mělo být udržitelné a plně v souladu s ochranou krajiny a předcházením škod v obydlených částech území.

Na stav lesních ploch působí dálkový přenos imisí z Polska. Lesní porosty jsou poškozovány vlivem bořivých větrů a zvyšuje se výskyt podkorního hmyzu. Aktuálním problémem na většině zalesněného území ČR je kůrovec. V Pardubickém kraji je jím zasažen jihozápad (SO ORP Hlinsko a část SO ORP Chrudim), jihovýchod (SO ORP Moravská Třebová) a severovýchod území (SO ORP Králíky)⁵. Lesy v Pardubickém kraji zatím působí spíše jako nárazníkové pásmo.

Těžba nerostných surovin

V Pardubickém kraji se nejvíce těží stavební suroviny – stavební kámen a štěrkopísky. Zatímco štěrkopísky (těží se na relativně malém území mezi obcemi Dolany a Čeperka) mají roční objemy těžby vyrovnané, stavební kámen vykazuje větší výkyvy. Další významnou těženou surovinou v kraji jsou ostatní a vysokoprocentní vápence, které se těží v ložiskové oblasti paleozoikum Železných hor v jediném, byť významném, lomu Prachovice. Dále se v kraji těží cihlářské suroviny, jíly žáruvzdorné na ostřívo a kámen pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu. Těžba cihlářské suroviny však výrazně klesá. Obvodní báňský úřad pro území krajů Královéhradeckého a Pardubického celkově eviduje 55 stanovených dobývacích prostorů.

⁵ Detailně na <https://www.kurovcovamapa.cz/>

Obr. 16: Těžba v Pardubickém kraji v letech 2000–2018

Pramen: https://issar.cenia.cz/wp-content/uploads/2020/07/Pardubicky_2018_Prumysl.pdf

V roce 2018 činila plocha dotčená těžbou v Pardubickém kraji 735,1 ha, což odpovídá 0,2 % rozlohy kraje. Dále zde v tomto roce bylo 18,9 ha rozpracovaných rekultivací a 162,0 ha ukončených rekultivací.

Celkový objem těžby v Pardubickém kraji v roce 2018 činil 4 913,3 tis. t a meziročně tak vzrostl o 5,5 %, přičemž dlouhodobý vývoj kolísá dle stavu národní ekonomiky, jenž se projevuje zejména na těžbě stavebních surovin, které citlivě reagují na hospodářskou krizi i ekonomický růst. Vzhledem k omezenému množství těžby je její dopad na životní prostředí pouze lokálního charakteru.

Technická infrastruktura

Odpady

Činnost kraje v oblasti odpadového hospodářství je zaměřena na plnění strategických cílů, stanovených ve schváleném Plánu odpadového hospodářství Pardubického kraje 2016–2026. Podle rámcové směrnice č. 98/2008/ES o odpadech je stanoveno nakládání hierarchie nakládání s odpady následovně: předcházení vzniku – příprava opětovnému použití – materiálové využití – jiné využití, např. energetické – odstranění.

Vysoká koncentrace chemického průmyslu v Pardubickém kraji určuje i skladbu produkovaného odpadu, stejně jako celkovou produkci. Produkce průmyslové odpadu v kraji za posledních 10 let výrazně vzrostla (807 tis. t v roce 2018). Přesto se na celostátní produkci podnikového odpadu kraj podílel pouze 3,3 % a ve srovnání s ostatními kraji je to pátá nejnižší hodnota. Největší podíl průmyslového odpadu tvořil odpad ze stavebních činností (více než polovina), následoval odpad z průmyslových podniků a odpad z činností související s odpadními vodami, odpady a sanacemi.

Produkce komunálního odpadu v posledních pěti letech mírně narůstá, avšak vzrůstá i podíl odděleně sbírané složky. Nárůst produkce komunálních odpadů v posledních letech souvisí především se zvýšením produkce biologicky rozložitelného odpadu. V roce 2018 dosáhla produkce komunálního odpadu v přepočtu na 1 obyvatele 343 kg za rok, z toho 53 kg oddělených složek (15,5 %). Celkové množství komunálního odpadu na obyvatele je z

celostátního pohledu sedmé nejvyšší mezi kraji, podíl oddílné složky je na devátém místě mezi kraji.

Dlouhodobým problémem Pardubického kraje je vysoký podíl skládkování odpadu, což je dáno i lokalizací skládek v okrajových územích kraje, kam je částečně svážen odpad i z jiných krajů (Středočeského, Jihomoravského a Královéhradeckého). Pro nakládání s odpady je v kraji v režimu IPPC provozováno 22 zařízení. Jsou to zejména skládky, ale také úpravný odpadu, biodegradační plochy či zařízení na recyklaci. Některé skládky v kraji představují významné ohrožení životního prostředí (zejm. Chvaletice, Nasavrky). Ačkoliv se podíl skládkování snižuje a zároveň roste podíl materiálového využití, přesto jsou rezervy v omezení skládkování zejména kompostovatelných a spalitelných odpadů i v možnostech dalšího materiálového využití odpadů. V rámci plnění cíle ze závazné části pro směsný komunální odpad a zákonné povinnosti k roku 2024 – zákaz skládkování – bude nutno řešit nakládání a využití SKO, který nebude možno skládkovat, v zařízeních k tomu určených v souladu s platnou legislativou.

V Pardubickém kraji jsou velmi dobře evidovány lokality se starými ekologickými zátěžemi a případně tzv. černými skládkami. Postupně se některé staré ekologické zátěže daří odstraňovat, k čemuž kraj finanční prostředky z Operačního programu Životní prostředí a svého rozpočtu.

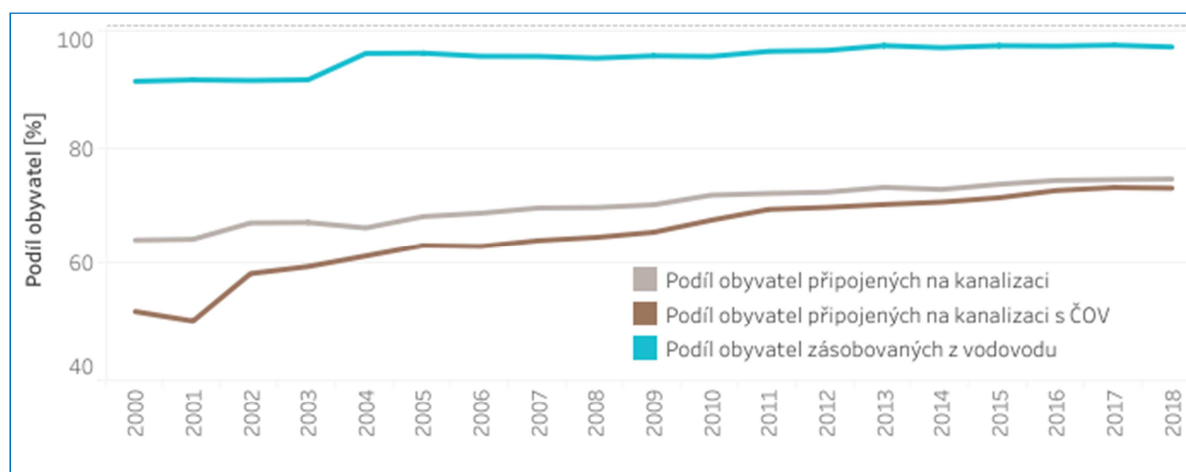
Vodní hospodářství

Délka vodovodní sítě v Pardubickém kraji dosahuje 4 848 km a je na ní napojeno více než 135 tis. vodovodních přípojek. Vodovodní síť je ve správě různých vodárenských společností, z nichž největší podle objemů dodané vody jsou Vodovody a kanalizace Pardubice, a.s. a Vodárenská společnost Chrudim, a.s.

Z celkového počtu 520 316 obyvatel kraje (k 31. 12. 2018) bylo pitnou vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu zásobeno 505,5 tis. obyvatel kraje (tj. 97,4 %). Ve srovnání s ostatními kraji zaujímá Pardubický kraj páté nejvyšší místo. U většiny vodovodů je zdrojem pitné vody voda podzemní. Vodohospodářské soustavy jsou propojené mezi Chrudimí, Pardubicemi a Hradcem Králové, pro ostatní části kraje jsou typické atomizace vodárenských systémů, a to jak vlastnicky, tak provozně. Přesto je nutné vnímat zásobení pitnou vodou v širším kontextu. Kvůli suchu v posledních letech poklesly v některých zdrojích hladiny podzemních vod (zejména v mělkých zvodních). Ohrožení by mohli být v první řadě odběratelé v podhůří Orlických hor a v některých oblastech v okolí Svitav, Litomyšle a Poličky. Zároveň se při klesajících zásobách podzemní vody její kvalita zhoršuje. Řešením by mělo být komplexní vč. důsledné snahy o zasakování srážek. Chátrající a opouštěné vrty jsou rizikem pro znečištění podzemních vod.

V Pardubickém kraji je na veřejnou kanalizaci připojeno 74,6 % obyvatel, což byla zároveň třetí nejnižší hodnota v mezikrajském srovnání (průměr v ČR je 85,5 %). Podíl čištěných odpadních vod z vod vypouštěných do kanalizace představoval 99,0 %. V roce 2018 bylo v Pardubickém kraji provozováno 134 ČOV. Všechny aglomerace nad 2 000 obyvatel v kraji byly zabezpečeny řádným čištěním splaškových vod. Řádným čištěním odpadních vod jsou zabezpečeny i mnohé obce nad 1 000 EO, případně mají řešeny lokální ČOV, čistící odpadní vody ze soustředěné zástavby. Čištění odpadních vod však trpí nekonceptností povolování ČOV (místní vodoprávní orgány). Mnohé obce mají vlastní ČOV, ačkoli je dělí jen několik kilometrů. To přináší zvýšené nároky na obsluhu a z toho vyplývající nekvalitní čištění nebo rizika havárií. Konceptnější a pro životní prostředí šetrnější by bylo sdružit napojení více obcí na jednu ČOV. Pro menší obce (o velikosti 500–1 000 obyvatel) především na Poličsku a Svitavsku je však stále nereálné budování centrálních čistíren a kanalizace vzhledem k uspořádání jejich obytné zástavby – jedná se většinou o obce, které se rozkládají pouze podél komunikací, případně podél vodotečí v jejich údolních nivách. Náklady na vybudování kanalizačního systému jsou s přihlédnutím k charakteru zástavby a z něho vyplývajícího potřebného rozsahu kanalizačního systému

neúměrně vysoké. V těchto obcích je budování systémové kanalizace, zakončené ČOV, neefektivní a musí být řešeno individuálně.

Obr. 17: Podíl obyvatel připojených na vodohospodářskou infrastrukturu v Pardubickém kraji

Pramen: ISSaR, <https://issar.cenia.cz/zivotni-prostredi-v-krajich/voda-v-krajich/>

Součástí vodního hospodářství je také protipovodňová ochrana. Pro prevenci před povodněmi je v Pardubickém kraji klíčovým dokumentem Koncepce protipovodňové ochrany Pardubického kraje (z roku 2006), která mimo jiné uvádí, že na území Pardubického kraje je nejnižší míra retence v dílčím povodí Svratky (Svitava a Křetínka), Třebůvky a Moravské Svratky, kde je zvýšené riziko urychleného odtoku při vyšších srážkách s negativními dopady na průběh povodní i v pátečních tocích. Z tohoto hlediska je rizikové i dílčí povodí Divoké Orlice, především v oblasti Králík, i když celková jeho míra retence je vlivem nádrže Pastviny vysoké. Na tyto oblasti je tedy především nutné zaměřit pozornost při rozhodování o přípravě a realizaci příslušných opatření, především komplexních pozemkových úprav a protierozních opatření. Aktuální informace týkající se povodní uvádí Povodňový plán Pardubického kraje (http://dpp.pardubickykraj.cz/pub_cz053/index.html).

Energetika

Velkými zdroji elektrické energie jsou na území kraje elektrárny Opatovice nad Labem a Chvaletice. Podíl těchto dvou elektráren na instalovaném výkonu elektráren v kraji je téměř 87 %. Na instalovaném výkonu elektráren v ČR, zapojených do elektrizační soustavy, se zdroje v Pardubickém kraji podílejí 6,7 %. V Pardubickém kraji dochází rovněž k využívání alternativních zdrojů energie, jejichž podíl od roku 2009 významně narostl (zejména solárních a plynových). Druhým nejvýkonnějším zdrojem jsou fotovoltaické elektrárny, třetím plynové a spalovací elektrárny, a to především zásluhou budování bioplynových stanic, popř. kogeneračních jednotek, kombinujících výrobu elektřiny a tepla. Dalším zdrojem jsou vodní a větrné elektrárny, jejichž zastoupení je dlouhodobě stabilní. Zásobování elektrickou energií Pardubického kraje zabezpečuje provozovatel přenosové soustavy VVN ČEPS, a. s. Hlavními napájecími body v Pardubickém kraji jsou transformační stanice 220/110 kV Opočíněk a 400/110 kV Krasíkov provozované ČEPS, a.s. Kromě těchto velkých zdrojů jsou v kraji také vodní elektrárny Pastviny, Litice, Práčov, Seč, Pardubice, Srnojedy, Přelouč.

Tab. 26: Instalovaný výkon elektráren v Pardubickém kraji podle technologie elektrárny (4. čtvrtletí 2019)

Technologie elektrárny	Instalovaný elektrický výkon (MW)	Podíl na instalovaném výkonu (%)
Parní elektrárny	1273,7	86,4
Plynové a spalovací elektrárny	55,6	3,8
Vodní elektrárny vč. přečerpávacích	29,5	2,0
Větrné elektrárny	19,2	1,3
Fotovoltaické elektrárny	95,7	6,5
Celkem	1473,7	100,0

Pramen: ERÚ, Čtvrtletní zpráva o provozu ES ČR, IV. čtvrtletí 2019

Problémem v některých oblastech kraje je nedostatečná kapacita elektrického vedení. V roce 2019 bylo nově vybudováno vedení vysokého napětí mezi Hlinskem a Poličkou. Vysokou investici bude v následujících letech vyžadovat oblast Králicka, kde začíná být díky rozvoji celé oblasti nedostatečná kapacita vedení. Do roku 2030 plánuje společnost ČEPS zdvojení stávajících vedení mezi transformační stanicí Krasíkov a PE Chvaletice, která navýší tranzitní možnosti přenosové soustavy.

V Pardubickém kraji je dlouhodobě nejrozšířenějším způsobem vytápění domácností zemní plyn. Pardubický kraj má nadprůměrný stupeň plynofikace. V kraji bylo v roce 2017 z 202 970 domácností připojeno na zemní plyn 41,5 %⁶. Stav plynofikace v jednotlivých ORP kraje je rozdílný. Nejvyšší dostupnost zemního plynu je v ORP Pardubice, v ORP Přelouč a v ORP Holice. Nejnižší procento plynofikovaných obcí je v ORP Králíky a v ORP Žamberk. Tento rozdílný stav je způsoben převážně geografickými podmínkami v jednotlivých okresech a ORP. V Pardubickém kraji má ve vytápění domácností největší zastoupení zemní plyn, jehož spotřeba k vytápění v posledních letech stagnuje, což je dáno navyšováním využití obnovitelných zdrojů energie (palivové dřevo, dřevěné brikety, pelety, rostlinná paliva, tepelná čerpadla, fotovoltaické systémy, solární termické systémy).

Mezi další hojně rozšířené způsoby vytápění patří dálkové vytápění (25,6 %) ze zdrojů Elektrárny Opatovice, a.s., Pardubice – Teplárna či Teplárna Zelená Louka Semtín. Tuto soustavu centralizovaného zásobování teplem využívají zejména města Pardubice, Chrudim či Lázně Bohdaneč. Tyto dva způsoby vytápění jsou příznivé pro životní prostředí, neboť jejich emise je příliš nezatěžují. Podíl tuhých paliv (uhlí a dřevo) je v kraji vyšší, než je průměr ČR. I když má Pardubický kraj oproti ostatním krajům méně příznivý poměr paliv pro vytápění, jsou sledované emise z vytápění vzhledem k nižší hustotě zalidnění (45 domácností/km² oproti průměrnému počtu 54 domácností/km² v roce 2017) ve srovnání s průměrem ČR nižší⁷.

V následujících letech budou nutné další úspory energie, které jsou nezbytnou součástí při formulaci výhledové poptávky po energii. Zvyšování energetické účinnosti může probíhat v oblasti energetických zdrojů a přeměn (ve výrobních a distribučních systémech) a v oblasti konečné spotřeby (ve spotřebitelských sektorech). Územní energetická koncepce Pardubického kraje, aktualizace z roku 2018 uvádí, že dosahování dalších úspor a zvyšování energetické účinnosti je podporováno EU i ČR ve všech oblastech spotřeby paliv a energie a směřují k naplnění potenciálu úspor v jednotlivých odvětvích. Uplatňování schválené energetické politiky kraje by také mělo vést k realizaci a podpoře energetických úspor v objektech a zařízeních kraje

⁶ Zdroj: Cenia, Zpráva o životním prostředí v Pardubickém kraji 2018. Data pro rok 2018 nebyla v době uzávěrky publikace k dispozici.

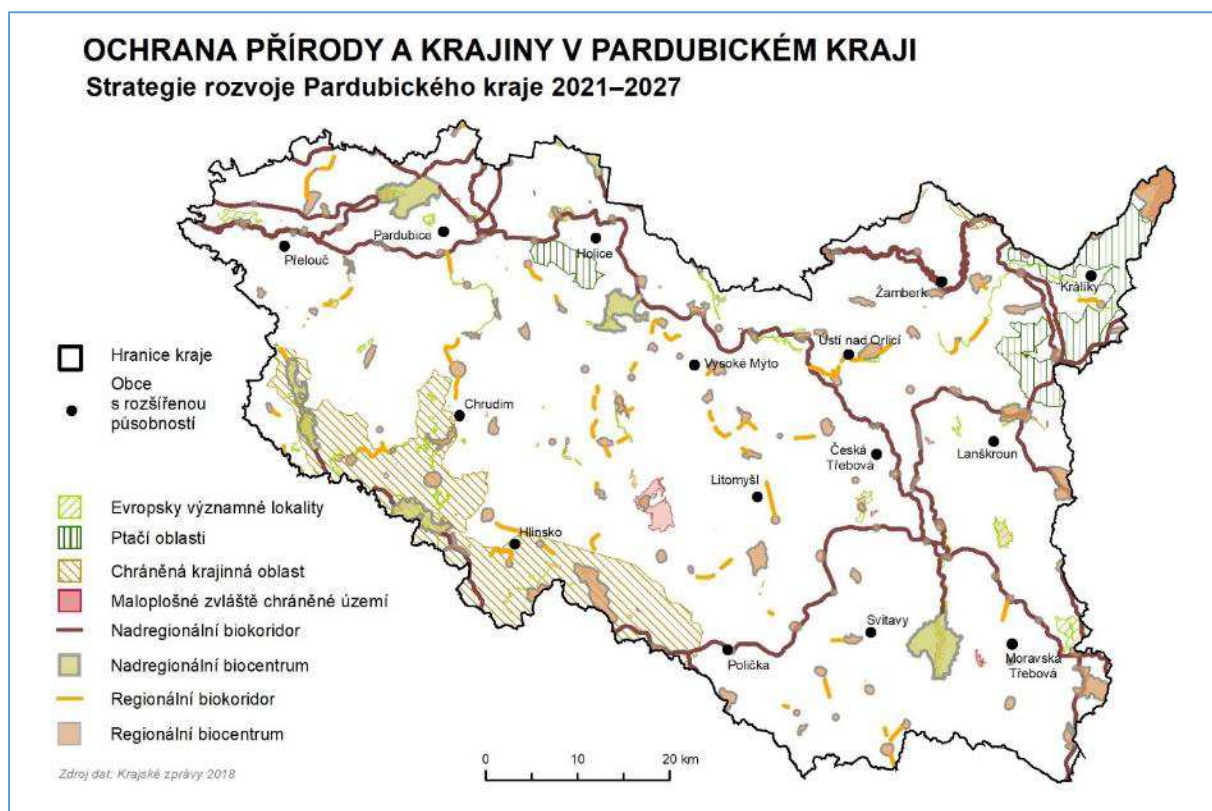
⁷ Zdroj: Cenia, Zpráva o životním prostředí v Pardubickém kraji 2018. Data pro rok 2018 nebyla v době uzávěrky publikace k dispozici.

a jejich příkladem, propagací a informovaností napomoci realizaci uvedených cílů na územích obcí.

Ochrana přírody a krajiny

Pardubický kraj měl v roce 2018 na svém území 3 chráněné krajinné oblasti (CHKO Železné hory, CHKO Žďárské vrchy na jihozápadní hranici kraje a velmi malá část CHKO Orlické hory na severovýchodní hranici kraje), 108 maloplošných chráněných území, 2 národní přírodní památky, 3 národní přírodní rezervace, 62 přírodních památek a 41 přírodních rezervací. Celková rozloha chráněných území v roce 2018 činila 51 058 ha, tj. 11,3 % rozlohy kraje. Uvnitř kraje jsou značné rozdíly v rozloze území, na kterém byla ochrana přírody vyhlášena – zatímco v okrese Chrudim zaujímají chráněná území 36,0 % rozlohy okresu, v okrese Svitavy je to 6,8 %, v okrese Ústí nad Orlicí se ochrana vztahuje na 3,1 % rozlohy okresu a v okrese Pardubice 2,2 %.

Na území kraje se také nacházelo nebo do něj zasahovalo 63 lokalit soustavy Natura 2000. Jednalo se o 3 ptačí oblasti (Bohdanečský rybník, Komárov, Králický Sněžník) a 60 evropsky významných lokalit.

Obr. 18: Ochrana přírody a krajiny v Pardubickém kraji v roce 2019

Pramen: Krajské zprávy, vlastní zpracování

Část chráněných území a CHKO je orientována do jižní části kraje, avšak hustší, a tím i významněji omezující je koncentrace prvků ochrany přírody a krajiny (nejen zvláště chráněných) v severní, a hlavně severovýchodní části kraje, kde se jedná o podstatně více zachovalou krajinu, což je limitujícím faktorem rozvoje infrastruktury i osídlení. Regionální a nadregionální biokoridory jsou lokalizovány spíše v severnějších částech kraje, jejich lokalizace je stejně jako distribuce ZCHÚ a CHKO nevyrovnaná. Jako zásadní se jeví stanovení kritérií pro další rozvoj, zejména na území přírodních parků kraje a v horských a podhorských oblastech, kde řada jinak významných území není podchycena ochranou přírody a krajiny.

Shrnutí

- Postupné snižování emisní znečišťujících látek z průmyslové produkce a energetiky, ale zároveň nárůst z automobilové dopravy. Celkové emisní a imisní znečištění ovzduší v kraji je však pod průměrem ČR.
- Podél klíčových dopravních tahů jsou obyvatelé Pardubického kraje ve srovnání s průměrem ČR vystaveni nadprůměrné hlukové zátěži.
- Území Pardubického kraje je, ve srovnání s ostatními kraji ČR, bohaté na vodní zdroje a má propracovanou vodovodní soustavu. Jakost povrchových vod se v kraji stále postupně zlepšuje, zejména díky zvyšujícímu se podílu čištění odpadních vod. Zvyšuje se závažnost problematiky sucha.
- Velká část rozlohy kraje je zemědělsky intenzivně využívána, což vede k oslabení autoregulačních pochodů v krajině.
- Postupný trend nárůstu trvale travnatých ploch a zastavěných ploch na úkor orné půdy, což se projevuje mírným zvyšováním koeficientu ekologické stability, který je však ve srovnání s průměrem Česka podprůměrný.
- Podprůměrné procento zalesnění, problém výskytu kůrovce.
- Kraj je relativně bohatý na různé nerostné suroviny, ložiska nejsou příliš využívána, ale objem těžby je dlouhodobě stabilní.
- Nárůst produkce komunálního odpadu, ale i růst podílu odděleně sbírané složky. Zároveň vysoký podíl odpadů ukládaných na skládky, ale růst materiálového využití odpadu.
- Dobrá úroveň zmapování starých ekologických zátěží (lokalit brownfields) v kraji a jejich postupné odstraňování.
- Vysoký podíl obyvatel kraje je napojených na veřejný vodovod. ¾ obyvatel kraje je napojeno na kanalizaci. 99 % odpadních vod vypouštěných do kanalizace je čištěno. Vysoký stupeň plynofikace kraje, velký počet plynofikovaných obcí v kraji.
- Významné energetické zdroje přímo na území kraje (Elektrárna Opatovice a Chvaletice). Nárůst podílu obnovitelných zdrojů energie.
- Nedostatečná kapacita elektrického vedení v některých částech kraje (aktuálně Králicko).
- Na území Pardubického kraje byla evidována 3 velkoplošná zvláště chráněná území (CHKO Orlické hory, Železné hory a Žďárské vrchy) a 108 maloplošných zvláště chráněných území o celkové rozloze cca 11 % území kraje (ve srovnání s ostatními kraji se jedná o podprůměrnou hodnotu).

A.2.4 ANALÝZA PROSTOROVÉHO USPOŘÁDÁNÍ ÚZEMÍ A VZTAHŮ ROZHODUJÍCÍCH SUBJEKTŮ

Územní struktura kraje

Administrativně-správní členění

Pardubický kraj tvoří spolu s krajem Královéhradeckým a Libereckým důležitou územní jednotku Evropské unie – region NUTS II Severovýchod, kterých je v České republice celkem osm. Vedle toho představuje jeden ze 14 krajů ČR. V rámci nižšího vnitřního členění zahrnuje území čtyř okresů (Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí n. Orlicí), 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) a 26 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POÚ).

Sídelní struktura kraje

V Pardubickém kraji bylo k 31. 12. 2018 evidováno celkem 451 obcí, z toho 11 obcí je městysem a 38 je městem (z toho město Pardubice je statutárním městem). Krajské město Pardubice je desátým nejlidnatějším městem ČR.

Charakteristickým znakem sídelní struktury kraje je velký podíl obcí menších velikostních kategorií, což má dopady na správu území či zajištění veřejných služeb. Nejvíce obcí (38,1 %) spadá do kategorie 200–499 obyvatel a 23,5 % spadá do kategorie obcí s méně než 200 obyvateli. Podíl městského obyvatelstva činil téměř dvě třetiny obyvatel, což ve srovnání s ČR je hodnota nižší (ČR 69 %). Téměř polovina obyvatel kraje žije v obcích do 5 000 obyvatel (v ČR 38 %). Krajskou metropoli obývá 17 % obyvatel kraje.

Správní obvody ORP v Pardubickém kraji jsou velikostně nevyrovnané. Největší rozlohu má ORP Chrudim se 746,14 km², nejmenší potom Česká Třebová se 79,7 km². Dle počtu obyvatel je největší ORP Pardubice (130 048 obyvatel ke konci 2018) a následně ORP Chrudim (83 320 obyvatel), nejmenší počet obyvatel ORP Králíky (8 649 obyvatel). Datové charakteristiky správních obvodů jednotlivých ORP jsou uvedeny v tabulce v závěru kapitoly A.3 Regionální analýza.

Ve struktuře osídlení kraje existují velké rozdíly. Nej hustěji osídlené oblasti Pardubického kraje jsou ORP Pardubice, Česká Třebová a Ústí nad Orlicí. Naopak výrazně málo jsou osídleny oblasti ORP Králíky a Moravská Třebová.

Tab. 27: Počet a podíl obyvatel dle velikostních kategorií obcí v Pardubickém kraji a ČR (k 31. 12. 2018)

Velikostní kategorie obcí	Pardubický kraj		ČR	
	počet obyvatel	%	počet obyvatel	%
0–199	14 141	2,7	177 752	1,7
200–499	56 320	10,8	655 673	6,2
500–999	64 030	12,3	966 997	9,1
1 000–1 999	64 672	12,4	1 072 002	10,1
2 000–4 999	57 091	11,0	1 280 006	12,0
5 000–9 999	70 847	13,6	1 001 254	9,4
10 000–19 999	79 376	15,3	977 836	9,2
20 000–49 999	23 151	4,4	1 293 656	12,1
50 000–99 999	90 688	17,4	868 774	8,2
100 000+	0	0,0	2 355 850	22,1
Celkem	520 316	100,0	10 649 800	100,0

Pramen: ČSÚ, Velikostní skupiny obcí – územní srovnání k 31. 12. 2018

Z hlediska sociálně geografické regionalizace se Pardubický kraj skládá z jednoho střediska vyššího řádu (Pardubice) a systému mikroregionálních středisek. Silnými středisky jsou bývalá okresní města Chrudim, Svitavy a souměstí Ústí nad Orlicí – Česká Třebová. Ostatní střediska mají již jen střední nebo slabou mikroregionální působnost.

Celkově lze říct, že z hlediska sociogeografické regionalizace není Pardubický kraj příliš konzistentní. Některá jeho území částečně spádují do jiných center, než je krajské město, zejména např. jižní část Svitavska a Moravskotřebovska do Jihomoravského kraje nebo Žambersko a Králicko (do Královéhradeckého kraje). Nejvíce osob vyjíždělo i dojíždělo do zaměstnání či škol v okrese Pardubice a Ústí nad Orlicí.

Role Pardubického kraje při rozvoji území

V prostředí České republiky jsou regiony (tj. kraje) hlavními subjekty pro realizaci regionální politiky. Pro řízení rozvoje je třeba rozlišovat roli vlastní samosprávy (kraje) a roli úřadu (krajského úřadu). Role kraje v oblasti regionálního rozvoje je realizována prostřednictvím volených orgánů kraje – zastupitelstva, rady kraje a hejtmána.

Pardubický kraj je zřizovatelem 100 subjektů, z toho 74 z oblasti školství, zdravotnictví (10), sociálních služeb (9), kultury (6) a dopravy (1).

Základními koncepčními dokumenty kraje jsou **Strategie rozvoje Pardubického kraje** a **Zásady územního rozvoje Pardubického kraje**.

Strategie rozvoje Pardubického kraje se zpracovává s platností pro programové období Evropské unie. Tento všeobecný dokument doplňuje široká škála oborově zaměřených koncepcí a dokumentů (přehled viz příloha 1.25) z různých oblastí rozvoje (např. životní prostředí, zdravotnictví nebo vzdělávání).

Zásady územního rozvoje Pardubického kraje (ZÚR Pk) nabyly účinnosti 15. 6. 2010. Aktualizace č. 2 ZÚR Pk nabyly účinnosti 5. 7. 2019. Jedním z hlavních podkladů pro zpracování Zásad územního rozvoje jsou územně analytické podklady (ÚAP). Územně analytické podklady patří mezi územně plánovací podklady, zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území, hodnoty, omezení změn v území z důvodu ochrany veřejných zájmů, záměry na provedení změn v území, zjišťují a vyhodnocují udržitelný rozvoj území a určují problémy k řešení v územně plánovací dokumentaci. Poslední úplná aktualizace ÚAP proběhla v roce 2017.

ZÚR Pk stanovují základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území kraje, vymezují plochy a koridory nadmístního významu, stanovují požadavky na jejich využití, zejména plochy nebo koridory pro veřejně prospěšné stavby, veřejně prospěšná opatření, stanovují kritéria pro rozhodování o možných variantách nebo alternativách změn v jejich využití. Součástí ZÚR může být i vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, stanoví-li tak dotčený orgán.

ZÚR Pk zpřesňují rozvojové oblasti, rozvojové osy a specifické oblasti, které jsou vymezené v Politice územního rozvoje České republiky. Zároveň vymezují rozvojové oblasti, rozvojové osy a specifické oblasti nadmístního významu.

1. Rozvojové oblasti

- Rozvojové oblasti mezinárodního a republikového významu OB 4 (Hradec Králové – Pardubice)
- Rozvojové oblasti krajského významu: OBk 1 (Vysoké Mýto – Choceň), OBk2 (Česká Třebová – Ústí nad Orlicí), OBk 3 (Svitavy)

2. Rozvojové osy

- Rozvojové osy mezinárodního a republikového významu: OS 4 (Praha – Kolín – Pardubice), OS 8 (Hradec Králové / Pardubice – Moravská Třebová – Mohelnice), OS 9 (Brno – Svitavy / Moravská Třebová)
- Rozvojové osy krajského významu: OSk 1 (Chrudim – Chrast – Skuteč – Hlinsko), OSk 2 (Choceň – České Libchavy / Sopotnice – Ústí nad Orlicí – Vamberk), OSk 3 (Ústí nad Orlicí – Letohrad – Žamberk), OSk 5 (Holice – Borohrádek – Kostelec nad Orlicí), OSk 6 (Svitavy – Polička)

3. Centra osídlení

ZÚR vymezují na území Pardubického kraje tyto kategorie center osídlení:

- vyšší centrum: Pardubice,
- střední centra: Chrudim, Česká Třebová, Svitavy, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto,

- významná nižší centra: Hlinsko, Choceň, Lanškroun, Litomyšl, Moravská Třebová, Polička, Přelouč,
- lokální centra: Heřmanův Městec, Holice, Králíky, Letohrad, Skuteč, Třemošnice, Žamberk,
- ostatní obce s pověřeným obecním úřadem: Chrast, Chvaletice, Jablonné nad Orlicí, Jevíčko, Lázně Bohdaneč, Nasavrky.

4. Specifické oblasti

- Specifická oblast mezinárodního a republikového významu SOB 3 Jeseníky – Králický Sněžník
- Specifické oblasti krajského významu SOBk 1 Jižní Moravsko Třebovsko, SOBk 2 Jižní Poličsko, SOBk 3 Novohradsko, SOBk 4 Třemošnicko, SOBk 5 Orlicko

Ve výše zmíněných oblastech jsou v ZÚR definovány úkoly z oblastí usměrňování územního rozvoje, rozhodování o změnách v území a územního plánování. Specifikace jednotlivých regionů ze ZÚR a územně analytických podkladů jednotlivých ORP Pardubického kraje jsou zohledněny v analytické části SRK a k jím určeným úkolům bude přihlíženo i při formulaci návrhové části SRK.

ZÚR dále zpřesňují plochy a koridory dopravní a technické infrastruktury vymezené v PÚR a dále vymezují plochy a koridory krajského významu. Mezi nejdůležitější patří vymezení koridorů komunikací D35 a S43.

Vnější vztahy kraje

Vnější vztahy kraje lze rozdělit na úroveň zahraniční a úroveň národní. Z nástrojů, které jsou k rozvoji vnějších vztahů užívány, lze rozlišit například nástroje institucionální, věcné nebo finanční.

Pardubický kraj spolupracuje s jednotlivými regiony v EU i mimo EU na bázi partnerství. Při vytváření těchto vztahů kraj respektoval geografické, historické a kulturní souvislosti, zkušenosti z již existujících svazků, ale také nově vzniklé příležitosti. Pardubický kraj má nyní v zahraničí sedm partnerských regionů, se kterými rozvíjí spolupráci na základě uzavřených dohod. Jedná se o následující regiony: Prešovský samosprávný kraj na Slovensku, Dolnoslezské vojvodství v Polsku, region Centre ve Francii, vládní kraj Tübingen a okres Reutlingen ve spolkové zemi Badensko-Württembersko v Německu (dohody uzavřeny mezi roky 2001–2004), v roce 2019 přibyla čínská provincie Ťi-lin Čína a region Gurie v Gruzii.

Pardubický kraj je součástí **Euroregionu Glacensis**, jehož cílem je překonávat hranice a postupně snížit jejich význam na úroveň správního členění s pozitivně stimulujícím účinkem na spolupráci např. v oblastech dopravy nebo cestovního ruchu. Kraj je členem **Evropského sdružení územní spolupráce NOVUM**, které působí v České republice na území Libereckého, Královéhradeckého, Pardubického a Olomouckého kraje a v Polské republice na území Dolnoslezského vojvodství.

Národní úroveň vnějších vztahů kraje je nejsilněji reprezentována členstvím kraje v **Asociaci krajů České republiky**, což je otevřená zájmová nestranická a nevládní organizace, která byla založena na základě zákonů České republiky v roce 2001, a Pardubický kraj byl jejím zakládajícím členem. Základním a společným zájmem všech členů – krajů – je péče o všestranný rozvoj území a o potřeby občanů v něm žijících. Asociace krajů ČR se snaží hájit společné zájmy a práva svých členů v duchu Evropské charty místní samosprávy, vytvářet podmínky pro řešení problémů a otázek společných pro členy, podílet se na vytváření podmínek pro vzdělávání členů zastupitelstev krajů, zaměstnanců krajů a také pomáhat krajům při jejich zahraničních aktivitách.

Spolupráce uvnitř kraje

V Pardubickém kraji existuje dle krajského registru **57 svazků obcí**, které pokrývají téměř celé území kraje, a z nichž cca dvě třetiny vznikly s cílem všeobecného rozvoje území (34 mikroregionů) a třetina vznikla účelově nejčastěji s cílem vybudování kanalizace, vodovodu nebo plynofikace (viz příloha 1.22).

Vedle toho řada obcí v kraji spolupracuje s partnerskými městy a obcemi v některém z evropských států, přitom není výjimkou spolupráce i s více městy či obcemi. V rámci partnerské spolupráce bývají jedny z nejčastějších témat aktivity z oblasti kultury, cestovního ruchu a výměny informací.

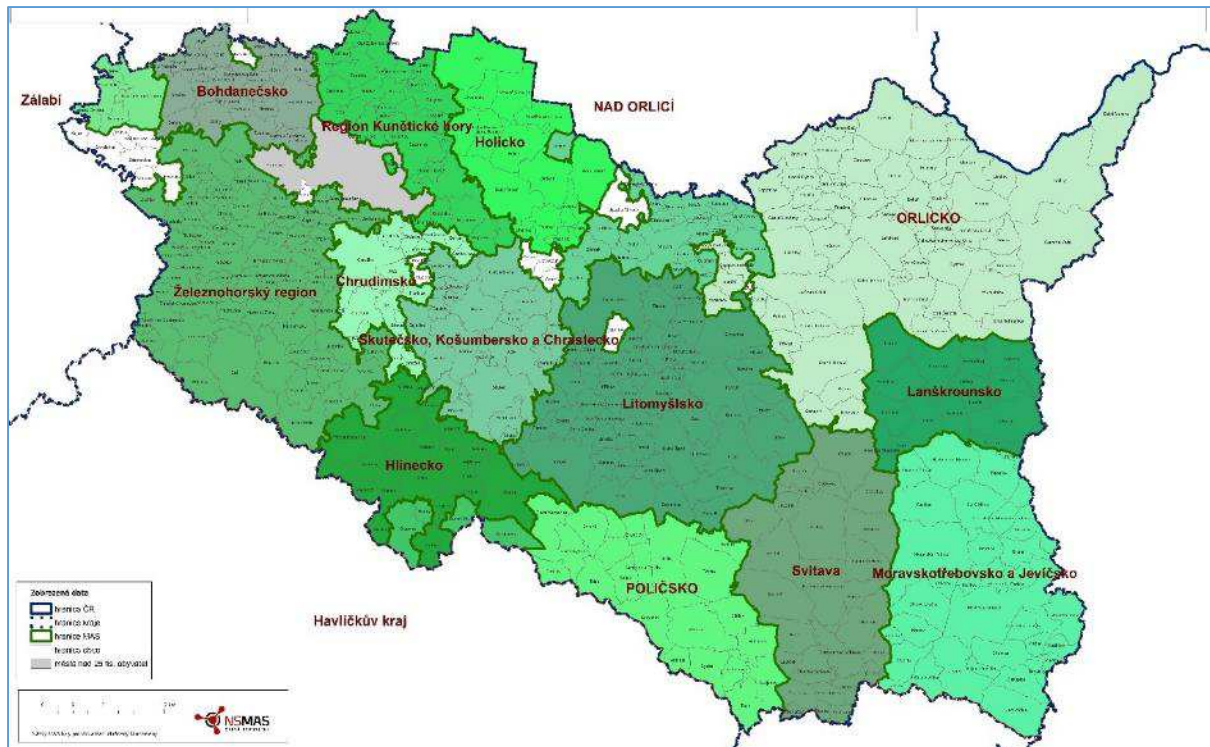
Podnikatelské subjekty sdružuje **Krajská hospodářská komora Pardubického kraje**. Ta měla v únoru 2020 celkem 517 členů (276 právnických osob a 241 fyzických osob) a měla zastoupení ve všech okresech kraje. Její hlavní činnost spočívá v poradenství a vzdělávání podnikatelských subjektů a patří k organizaci s největší členskou základnou podnikatelských subjektů v kraji. Vedle toho existují v kraji i různé organizace podobného zaměření ale již s větší oborovou vyhraněností a různě velkou základnou jako například **Regionální agrární komora Pardubického kraje** nebo Asociace hotelů a restaurací ČR (36 členů z Pardubického kraje dle údajů z webu AHRCCR v březnu 2020). Kraj spolupracuje také s Asociací informačních center České republiky.

Specifickým typem spolupráce mohou být klastry (aktuálně 4 funkční v kraji), které sdružují subjekty (nejen podnikatelské) podobného zaměření a synergií svých činností mění původní konkurenci jednotlivců v budoucí konkurenceschopnost celého společenství. Na počátku roku 2018 byl založen Pardubický podnikatelský inkubátor. Konkretizace tohoto typu spolupráce je konkretizována v kapitole A.2.2.

V oblasti **neziskového sektoru** je oblast spolupráce jednotlivých subjektů (NNO) velmi různorodá a řídí se hlavně jejich společným tematickým zaměřením. Koalice nevládek Pardubicka (KONEP) zastřešuje NNO z celého kraje. Dlouhodobým cílem KONEP je podporovat vzájemnou spolupráci, výměnu zkušeností a pomáhat v rozvoji neziskových organizací v kraji. Mezi hlavní činnosti NNO patří sportu a rekreace, organizační činnosti a sociální služby, problém je však často financování jejich aktivit.

Typ spolupráce, který propojuje subjekty veřejné, soukromé a neziskové sféry představují **místní akční skupiny** (MAS), které realizují tzv. komunitně vedený místní rozvoj – CLLD). MAS sdružují obce, svazky obcí, podnikatelé, nestátní neziskové organizace či nepodnikatelské fyzické osoby. Jejich hlavním smyslem je rozvíjet vnitřní rozvojový potenciál území metodou LEADER. Na území Pardubického kraje působí 16 MAS, z toho 13 MAS má sídlo na území kraje. Celkem 12 MAS je sdruženo v rámci Krajského sdružení NS MAS ČR Pardubického kraje. Všechny 16 MAS působí na 95 % území kraje a zahrnují 80 % obyvatelstva (12 MAS, které jsou v KS MAS Pardubického kraje působí na 80 % území kraje a zahrnují 68 % obyvatelstva).

MAS mohou k rozvoji území využívat vícezdrojové financování z ESIF. Pardubický kraj přispíval na fungování MAS prostřednictvím dotace až do roku 2018 (včetně). Od roku 2018 je v rámci Programu obnovy venkova dotační titul pro MAS, který funguje jako deštníková dotace. Žadatelem je MAS, ale dotace se rozpouští do území mezi konečné žadatele, které vybere MAS. Jedná se o tzv. „malý LEADER“. Pardubický kraj tento systém zavedl jako první v ČR.

Obr. 19: Místní akční skupiny v Pardubickém kraji (stav k 1. 3. 2017)

Pramen: KS MAS Pardubický kraj.

Pozn.: MAS Zálabí, Nad Orlicí a Havlíčkův kraj do území kraje jen částečně zasahují a nemají v kraji sídlo.

Na základě iniciativy Ministerstva pro místní rozvoj vznikla tzv. **Regionální stálá konference (RSK)**, která je složena z orgánů veřejné správy, hospodářských a sociálních partnerů a subjektů zastupujících občanskou společnost. RSK pracuje s potřebami a požadavky získanými z území kraje. RSK plní především roli komunikační, plánovací a koordinační svazbou na využití prostředků z fondů EU.

Vedle výše naznačených forem spolupráce napříč spektrem subjektů existují i formy zaměřené velmi účelově na rozvoj pouze jedné oblasti (doprava, technická infrastruktura, sociální služby...). Typickým příkladem mohou být organizace cestovního ruchu, ve kterých se soustředí subjekty cestovního ruchu daného regionu a rozvíjí lokální partnerství. V Pardubickém kraji působí na krajské úrovni **Destinační společnost Východní Čechy**. Pardubický kraj je jejím spoluzakladatelem, členem a podporuje její činnost. Na úrovni každé z turistických oblastí (celkem 5) působí oblastní organizace cestovního ruchu.

Pardubický kraj a čerpání dotačních fondů EU

Vstup České republiky do Evropské unie umožnil čerpání evropských fondů, což znamenalo významný impuls pro realizaci četných projektů na území Pardubického kraje. V níže uvedeném zhodnocení čerpání jsou zahrnuty finanční prostředky spojené s realizací výhradně v Pardubickém kraji. Nejsou tedy řešeny velké projekty realizované na úrovni ČR, či na úrovni více krajů.

V první fázi (2004–2006) byly čerpány jednotlivými žadateli finance do území kraje zejména prostřednictvím celostátního Společného regionálního operačního programu (SROP). Finance šly zejména do infrastruktury pro rozvoj dopravy, lidských zdrojů nebo cestovního ruchu. Žadatelé mohli na celostátní úrovni předkládat své projekty i do jiných rozvojových programů (životní prostředí, průmysl...).

Během programového období 2007–2013 bylo v České republice profinancováno z dotací EU celkem 764 mld. Kč. Na Pardubický kraj připadlo na 6 800 realizovaných projektů 36,5 mld. Kč, tedy 4,8 % z celkového objemu všech dotací. Nejvíce financí plynulo na operační programy doprava a životní prostředí (oboje více než 8 mld. Kč). Ve srovnání s ostatními kraji byla výše přidělených dotací pro Pardubický kraj až na 10. místě, avšak při přepočtu na obyvatele patřil Pardubický kraj mezi pět krajů s nejvyšší částkou na osobu.

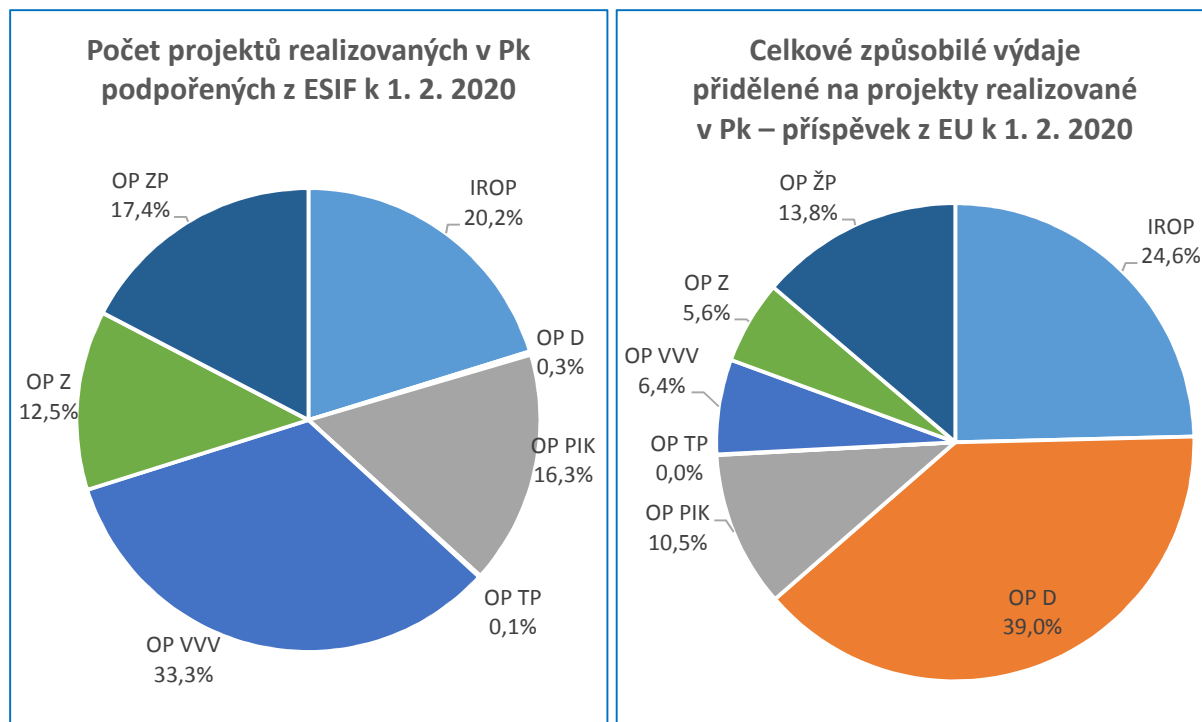
Tab. 28: Dotace EU čerpané na území Pardubického kraje v programovém období 2007–2013

Operační program	Dotace EU v mil. Kč
OP Doprava	8 375,3
OP Životní prostředí	8 967,7
OP Podnikání a inovace	4 586,4
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	2 440,5
OP Výzkum a vývoj pro inovace	623,7
Integrovaný operační program	2 472,3
Vzdělávání pro konkurenceschopnost	2 487,1
OP Technická pomoc	17,6
ROP NUTS II Jihovýchod	0,8
ROP NUTS II Severovýchod	6 345,8
OP ČR – Polsko	162,5
Celkový součet	36 479,6

Pramen: Databáze projektů MS 2007–2013, <https://www.cirihk.cz/filedownloads-1741-c31149bfa5d6>

V programovém období 2014–2020 bylo k 1. 2. 2020 pro území Pardubického kraje čerpáno ze zdrojů EU na dosavadních 2 742 projektů 24,4 mld. Kč. Zde je nutné podotknout, že poměrně vysoká částka byla alokována na projekty s územím realizace zahrnující více krajů, tuto částku však nelze pouze pro území kraje jednoznačně vyčíslit. Přes nástroj CLLD přes MAS je na území Pardubického kraje alokováno celkem 979 mil. Kč (IROP 497,7 mil., PRV 258,3 mil., OP Z 163 mil., OP ŽP 60 mil.)

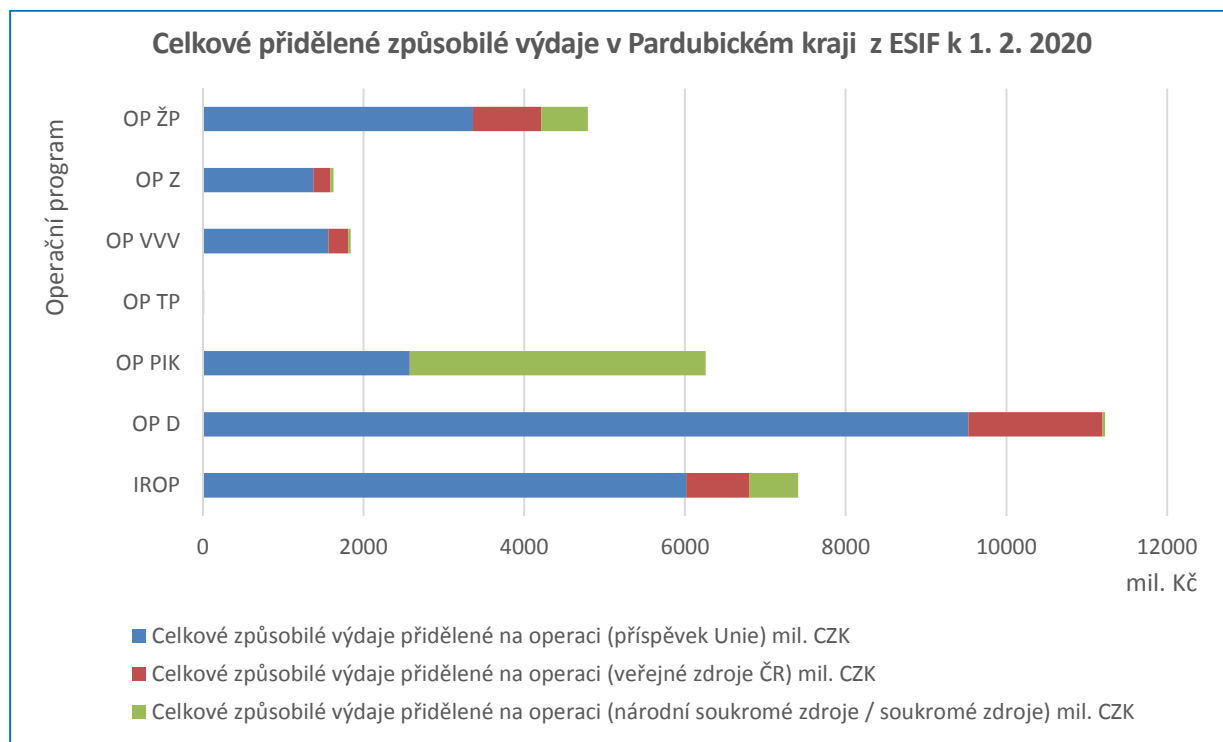
Nejvíce projektů bylo realizováno z OP VVV, avšak dotace na tento OP tvořila pouze 6,4 % z celkové přidělené částky. Průměrná částka na jeden projekt z OP VVV byl nejmenší ze všech využívaných OP (1,7 mil. Kč na projekt). Nejvyšší podíl finančních prostředků z EU bylo čerpáno na OP Doprava (39,0 %), a to pouze na sedm projektů. Druhým nejvýznamnějším operačním programem, a to jak z hlediska počtu realizovaných projektů, tak čerpané částky je IROP. Poměrně významnou pozici zaujímá i OP Životní prostředí.

Obr. 20: Počet projektů realizovaných v Pardubickém kraji s podporou ESIF a celkové přidělené způsobilé výdaje na tyto k 1. 2. 2020

Pramen: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Seznam operací (příjemců) k 1. 2. 2020

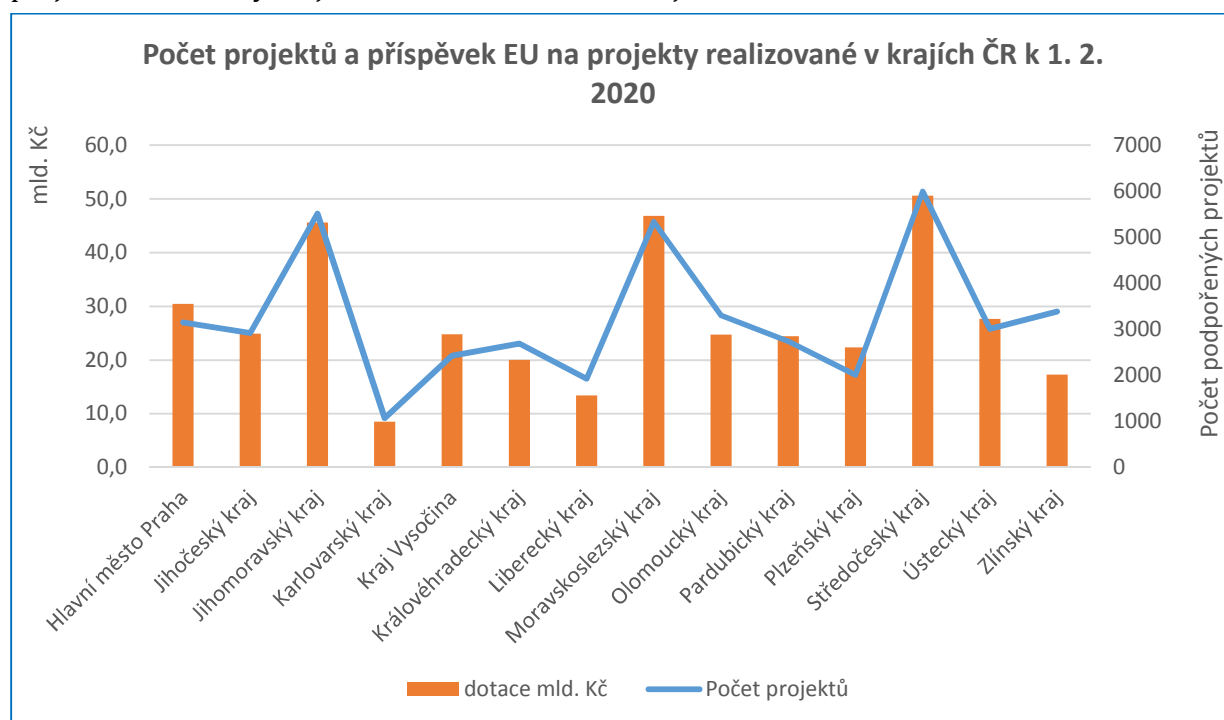
Celkové přidělené způsobilé výdaje podle jednotlivých operačních programů zobrazuje následující obrázek, na kterém je také zachyceno zastoupení jednotlivých typů zdrojů – veřejné zdroje ČR versus soukromé zdroje.

Obr. 21: Celkové přidělené způsobilé výdaje na projekty podpořené v Pardubickém kraji z ESIF dle operačních programů k 1. 2. 2020

Pramen: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Seznam operací (příjemců) k 1. 2. 2020

Ve srovnání s ostatními kraji Česka je z hlediska přidělených dotací EU i počtu realizovaných projektů Pardubický kraj na devátém místě ze 14 krajů.

Obr. 22: Počet projektů a příspěvek EU na projekty realizované v krajích ČR k 1. 2. 2020

Pramen: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Seznam operací (příjemců) k 1. 2. 2020

Pro implementaci nového nástroje regionálního rozvoje integrované územní investice (ITI) byla pro období 2014–2020 vymezena Hradecko-pardubická aglomerace. V roce 2019 došlo k úpravě vymezení na základě jednotné metodiky MMR pro všechny území ITI v ČR. Nástroj ITI umožňuje prostřednictvím financování z vybraných operačních programů ESIF ve vymezeném území hradecko-pardubické aglomerace řešit vybrané problémy vyžadující integrovaný přístup. Nositelem ITI je statutární město Pardubice v roli vedoucího partnera.

Strategie regionálního rozvoje ČR 2021–2027 zařazujeme mezi hospodářsky a sociálně ohrožená území SO ORP Moravská Třebová, Svitavy, Česká Třebová a Králíky. Tato území by potom s ohledem na tzv. územní dimenzi měla být v určitých ohledech zvýhodněna při získávání dotací z fondů EU.

Shrnutí

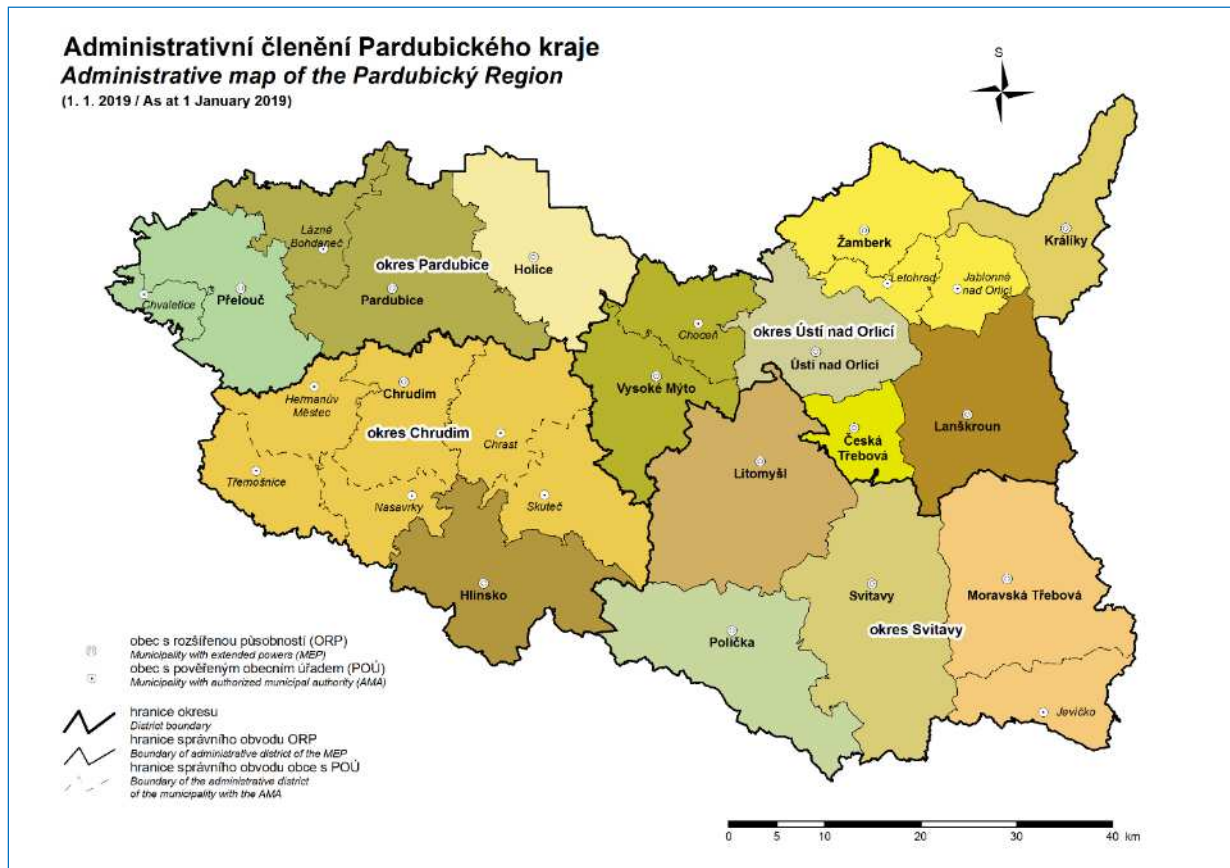
- Pardubický kraj je součástí regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod spolu s krajem Královéhradeckým a Libereckým.
- Pardubický kraj je tvořen 451 obcemi, z nichž má celkem 38 obcí statut města, z toho město Pardubice je statutárním městem.
- Nadprůměrný počet malých obcí v Pardubickém kraji ve srovnání s ostatními kraji ČR.
- Základními koncepčními dokumenty kraje po stránce jeho vyváženého prostorového rozvoje jsou Strategie rozvoje Pardubického kraje a Zásady územního rozvoje Pardubického kraje
- Zásady územního rozvoje Pardubického kraje byly vydány v roce 2010, aktualizace č. 2 byla zpracována v dubnu 2019.
- Pardubický kraj je součástí Euroregionu Glacensis. Je členem Evropského sdružení územní spolupráce NOVUM.
- Pardubický kraj má sedm partnerských regionů.

- V kraji působí 57 svazků obcí a 16 místních akčních skupin (13 se sídlem v kraji).
- Koalice nevládek Pardubicka (KONEP) zastřešuje NNO z celého kraje.
- V programovém období 2014–2020 bylo k 1. 2. 2020 pro území Pardubického kraje čerpáno ze zdrojů EU na dosavadních 2 742 projektů 24,4 mld. Kč.
- Severozápad kraje je součástí Hradecko-pardubické aglomerace, pro jejíž rozvoj je využíván nástroj ITI.
- SO ORP Česká Třebová, Moravská Třebová, Svitavy a Králíky jsou v SRR2021+ zařazeny mezi hospodářsky a sociálně ohrožená území.

A.3 REGIONÁLNÍ ANALÝZA

Regionální analýza charakterizuje správní obvody obcí s rozšířenou působností z hlediska jejich úrovně a vývoje v oblasti sociální, ekonomické, environmentální a prostorové a identifikuje hlavní problémy těchto území. Jsou posuzovány podmínky pro sociální a hospodářský rozvoj a environmentální situace s cílem vytvořit podklad pro konkrétnější regionální zacílení intervencí formulovaných v návrhové části.

U každého správního obvodu ORP jsou shromážděny významné skutečnosti, které jej charakterizují. Specifikovány jsou podle čtyř pilířů, s nimiž je v této Strategii pracováno, na základě dostupných statistických dat a také podle toho, zda je daná skutečnost pro SO ORP příznivá či nikoliv (pozitiva vs. negativa). Vybrané statistické údaje týkající se jednotlivých SO ORP jsou souhrnně prezentovány v tabulce na konci této kapitoly.

Obr. 23: Administrativní členění Pardubického kraje

Pramen: ČSÚ

ČESKÁ TŘEBOVÁ

Území SO ORP Česká Třebová se nachází ve východní části Pardubického kraje a je jedno ze dvou území ORP (ještě Litomyšl), které nemá společné hranice s jiným krajem.

ORP Česká Třebová je nejmenším správním obvodem v kraji, který je tvořen pouze 5 obcemi (Česká Třebová, Přívrat, Rybník, Semanín, Třebovice), v nichž žilo ke konci roku 2018 celkem 18 088 obyvatel. Hustota zalidnění na Českotřebovsku je ve srovnání s krajským průměrem dvojnásobná (226,9 osob/km²) a zároveň druhá nejvyšší po ORP Pardubice. V samotném městě Česká Třebová žije 85,7 % obyvatel celého správního obvodu. V uplynulých 10 letech počet obyvatel stále klesal, i když se tempo snižování počtu obyvatel v posledních několika letech

snížilo. Přirozený přírůstek je pod úrovní krajského průměru, pokles obyvatel jde na vrub zejména migraci – migrační úbytek v přepočtu na 1000 obyvatel je druhý nejvyšší v kraji (po Králicku). Populace regionu je v průměru starší než v celém kraji. Podíl obyvatel ve věku 65 a více let na obyvatelstvu celkem ke konci roku 2018 činil 21,1 % a byl nejvyšší mezi správními obvody v kraji.

Území tohoto ORP je navrženo v Zásadách územního rozvoje Pardubického kraje (dále jen ZÚR Pk) jako součást rozvojové osy krajského významu OBk 2 Česká Třebová – Ústí nad Orlicí. OBk2 zahrnuje téměř celé území vymezené SO ORP Česká Třebová a centrální část SO ORP Ústí nad Orlicí v koridoru silnice I/14. V České Třebové se sbíhají koridorové tratě od Brna a Olomouce, západ-ním směrem pokračující na Pardubice a Prahu.

Česká Třebová je významným železničním uzlem České republiky, což se do značné míry odráží i v odvětvové specializaci zaměstnanosti v regionu. Dle výsledků posledního sčítání lidu v roce 2011 pracovalo v odvětví dopravy 11 % ekonomicky aktivního obyvatelstva správního obvodu. V průměru za celý kraj činil tento podíl 5 %.

Českotřebovsko se dlouhodobě vyznačovalo vyšší mírou nezaměstnanosti ve srovnání s krajským průměrem, nicméně k 31. 12. 2018 činil podíl nezaměstnaných osob v SO ORP Česká Třebová 2,1, což je velice podobné průměru za Pardubický kraj, kde činil ukazatel 2,2. Relativně vysoký je podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob (nad 12 měsíců). Při sčítání v roce 2011 zde bylo kladné saldo dojížděky za prací (počet vyjíždějících činil 4 635 osob). Míra podnikatelské aktivity je pod průměrem za kraj.

ORP se vyznačuje nejnižším podílem zemědělské půdy (41,2 %) na rozloze ORP a nejvyšším podílem lesních pozemků (45,6 %) ze všech ORP v kraji. Chráněná území se zde vyskytují minimálně. Jádru obvodu vykazuje výrazně sníženou hodnotu krajinného rázu díky dominanci města s velkou rozlohou železničního areálu, je ale obklopeno územím se zvýšenou hodnotou.

Pozitiva	Negativa
<i>Sociální pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Druhý nejhustěji zalidněný obvod ORP ze všech ORP v kraji (po ORP Pardubice) 	<ul style="list-style-type: none"> Dlouhodobý úbytek počtu obyvatel (druhý nejvyšší v kraji) Záporné migrační saldo na 1000 obyvatel za posledních 10 let Nepříznivá věková struktura obyvatel (vysoký index stáří)
<i>Ekonomický pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Výhodná dopravní poloha a dostupnost zejména díky významnému železničnímu uzlu Relativně nízký podíl nezaměstnaných osob 	<ul style="list-style-type: none"> Relativně vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných
<i>Environmentální pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Nejvyšší podíl lesních pozemků mezi obvody ORP, nejnižší podíl zemědělské půdy Celé území leží v CHOPAV Východočeská křída s kvalitními zdroji pitné vody 	<ul style="list-style-type: none"> Minimální rozloha chráněných území Snížená hodnota krajinného rázu daná dominancí města s velkou rozlohou železničního areálu
<i>Prostorový pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Rozvojová osa krajského významu OBK 2 Česká Třebová – Ústí nad Orlicí 	<ul style="list-style-type: none"> Obvod ORP zahrnuje pouze město Českou Třebovou a 4 nejbližší obce tzn., že město výrazně ovlivňuje charakter území ORP
<i>Další skutečnosti</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Rozlohou nejmenší správní obvod v kraji Dlouhodobě rozvíjené souměstí Ústí nad Orlicí – Česká Třebová s 2. největší koncentrací obyvatel v kraji 	

HLINSKO

Území SO ORP Hlinsko se nachází na jižní hranici Pardubického kraje a sousedí tak s Krajem Vysočina a jejich hranici tvoří pás Železných hor.

ORP Hlinsko leží na 24 670 hektarech a představuje 5,45 % rozlohy kraje. Ve 22 obcích, které tvoří správní obvod, žilo k 31. 12. 2018 celkem 21 024 obyvatel (4,0 % obyvatelstva kraje). Počet obyvatel je v průběhu posledních let relativně stabilní, drží se dlouhodobě na hranici 21 tis. obyvatel. Přirozený přírůstek obyvatel je záporný, což je ovlivněno, jednak nízkou mírou porodnosti, která je spolu s Moravskotřebovskem nejnižší z celého kraje, a úmrtností, jež je vyšší než průměr kraje či ČR. V regionu je vyšší zastoupení obyvatel starších 65 let, důsledkem toho je zde zaznamenán vysoký index stáří ve srovnání s ostatními ORP v kraji (141,2). Je nejvyšší mezi všemi SO ORP v kraji za posledních 6 let.

ORP Hlinsko je úzce spjato s náboženskými tradicemi (cca 50 % věřících v populaci), což ho v této kategorii řadí na první pozici v kraji. Díky tomu se zde dodržují různé tradiční zvyky a pořádá mnoho různých akcí.

Část území ORP (obce Hlinsko a Holetín) je navrženo v ZÚR Pk jako součást rozvojové osy krajského významu OSk 1 Chrudim – Chrast – Skuteč – Hlinsko.

Podíl nezaměstnaných osob byl na konci roku 2018 na úrovni krajského průměru (2,1 %), velká část obyvatel za prací dojíždí. Počet uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadu práce nad 12 měsíců je o polovinu menší, než činí průměr kraje.

Ve struktuře domovního fondu mají významné zastoupení rodinné domy, v důsledku vysokého počtu domů užívaných k rekreaci se podíl neobydlených domů řadí k největším v kraji. Na území ORP se také nacházejí významní tradiční výrobci, kteří jsou zároveň i největšími zaměstnavateli např. Mlékárna Hlinsko, a.s., PŘÍHODA s.r.o., MEGATECH Industries Hlinsko s.r.o., Mias OC spol. s r.o. (Krouna), Backer Elektro CZ, a.s., Backer ELTOP s.r.o. (Miřetice), Technolen technický textil s.r.o., KOMUTEX spol. s r.o. (Vortová), SAVE CZ s.r.o., INSTAV Hlinsko a.s.

V ORP se v roce 2009 projevila oproti minulým letům nadprůměrná intenzita výstavby v oblasti bydlení. Přesto byl v roce 2018 počet dokončených bytů na 1000 obyvatel (2,8) nižší než průměr za celý kraj (3,2).

Hlinecko patří k územím se značně členitým reliéfem, jihozápadní část leží v CHKO Železné hory, na východě se rozprostírá CHKO Žďárské vrchy. ORP se tak řadí mezi cílová území rekreace nejen obyvatel Pardubického kraje. Nachází se zde jediná vesnická památková rezervace v kraji (Hlinsko – Betlém), nejnavštěvovanější turistický cíl v kraji – skanzen Veselý Kopec a od roku 2010 i masopustní průvod zařazený na seznam nehmotného dědictví UNESCO. Novou atrakcí je PEKLO Čertovina u Hlinska. Území je přírodovědně zajímavé, vedle CHKO je zde řada ZCHÚ, jde o přírodní, klidnou část kraje oddělenou a výše položenou, tedy méně dostupnou. Z hlediska kvality životního prostředí jde o území s nadprůměrně vysokou ekologickou stabilitou.

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Stabilizovaný počet obyvatel Široká nabídka volnočasových aktivit Dodržování lidových tradic spojených se zvyky Vysočiny (masopusty, jarmarky, poutě...) 	<ul style="list-style-type: none"> Vysoký index stáří Nízká míra porodnosti Neúplná nabídka v oblasti občanské vybavenosti (ubytovací a stravovací kapacity, dětská hřiště)
Ekonomický pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Území atraktivní pro cestovní ruch (místo pro zimní rekreaci, skanzeny, tradice a akce...) Významní tradiční výrobci 	<ul style="list-style-type: none"> Ztížená dopravní dostupnost ORP Nízká nabídka dobře platově ohodnocených pracovních příležitostí

Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Nadprůměrně vysoká ekologická stabilita Řada zvláště chráněných území (zejména přítomnost 2 CHKO na území ORP) 	<ul style="list-style-type: none"> Podíl zemědělské půdy je pod průměrem kraje Nevhodná druhová skladba lesních porostů
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Výhodná poloha pro rekreaci a cestovní ruch 	<ul style="list-style-type: none"> Periferní poloha ORP v rámci kraje
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> Masopustní průvod v obcích Vortová, Studnice, Hamry a místní hlinecké části Blatno zařazen na seznam nemotného dědictví UNESCO Existence jediné vesnické památkové rezervace v kraji (Hlinsko – Betlém) Vysoký podíl věřících 	

HOLICE

Území SO ORP Holice se nachází v severní části Pardubického kraje a sousedí s krajem Královéhradeckým, se kterým ho spojují významné vazby (infrastrukturní, pracovní,...).

Rozlohou je správní obvod ORP Holice čtvrtý nejmenší v kraji; zaujímá 4,7 % rozlohy kraje. Ve 14 obcích tohoto obvodu žilo k 31. 12. 2018 celkem 17 754 obyvatel (3,4 % obyvatelstva kraje), což je po Králicku druhá nejnižší hodnota.

Holicko je územím velmi atraktivním pro bydlení. Od roku 2001 zde přibyla více než desetina obyvatel, což je v rámci kraje výrazně nejvyšší hodnota. Tento nárůst souvisí mj. s intenzivní bytovou výstavbou (počet dokončených bytů na 1 000 obyvatel patřil v posledních deseti letech k nejvyšším mezi správními obvody v kraji). Přírůstek obyvatel je však dán jak migrací, tak zejména vysokou porodností, díky níž patří Holicko k ORP s nejvyššími hodnotami přirozeného přírůstku v kraji. Ten se projevuje i ve věkové struktuře obyvatel ORP – index stáří dosahoval v roce 2018 hodnoty 115,4, což je méně než průměr kraje či ČR.

Severní část území ORP Holice je dle ZÚR Pk navržena jako součást rozvojové osy krajského významu OSk 5 Holice – Borohrádek – Kostelec nad Orlicí). Některé obce v ORP Holice jsou zahrnuty do rozvojové oblasti republikového významu OB4 Hradec Králové – Pardubice. Dále se v jižní části ORP nachází rozvojová osa mezinárodního a republikového významu OS 8 (Hradec Králové / Pardubice – Moravská Třebová – Mohelnice).

Podíl nezaměstnaných osob je velmi nízký, pod krajskou hodnotou (1,7 % k 31. 12. 2018) a zároveň pátý nejnižší ve srovnání s ostatními ORP v kraji. Je zde i nižší počet uchazečů o zaměstnání připadajících na jedno volné pracovní místo, což může značit vysoký počet pracovních příležitostí. Řada pracujících přitom využívá možnosti za prací dojíždět do blízkých krajských měst, kde je příležitostí velmi mnoho. Ve vyjížděce za prací se však v severní části ORP projevují více vazby na Hradec Králové než na Pardubice. Podnikatelská aktivita je na Holicku zhruba průměrná (372,4 ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel). Z odvětví ekonomické činnosti hrají významnou roli služby a průmysl. Celkem 17,4 % ekonomických subjektů v ORP působí v průmyslu, což je čtvrtá nejvyšší hodnota ve srovnání s ostatními ORP v kraji.

Území ORP je v oblasti životního prostředí poměrně významné, např. se zde nachází významná ptačí oblast Komárov v rámci Natura 2000 a také se na území ORP střetávají významné nadregionální biokoridory. Nejvýznamnější turistickou atraktivitou Holicka je Africké muzeum Dr. Emila Holuba v Holicích, věnované zdejšímu rodákovi – cestovateli Emilu Holubovi.

Jde o zemědělský region v dosahu Hradce Králové a Pardubic s vysokým zorněním (téměř tři čtvrtiny) a také s vysokou zemědělskou produkcí, avšak i ekologická stabilita je na vyšším stupni a podíl lesních porostů v rámci kraje nadprůměrný.

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Dlouhodobý růst počtu obyvatel • Nízký index stáří 	<ul style="list-style-type: none"> • Postupná dominance rezidenční funkce území nad pracovní – blízkost Pardubic a Hradce Králové (vysoká vyjížd'ka obyvatel za prací) • Nedostatečné kapacity pobytových služeb pro seniory
Ekonomický pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Nízký podíl nezaměstnaných osob • Vysoká zemědělská produkce • Významný podíl ekonomických subjektů z průmyslu (čtvrtá nejvyšší hodnota mezi ORP) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoký podíl uchazečů o zaměstnání z řad absolventů • Absence připravené rozvojové zóny pro potenciální investory
Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Přítomnost ptačí oblasti Natura 2000 a významných nadregionálních biokoridorů • Všechny obce ORP jsou napojeny na plyn • Nadprůměrný stupeň ekologické stability 	<ul style="list-style-type: none"> • Nízký podíl zemědělské půdy oproti průměru kraje • Poměrně rozšířené lokální problémy s erozí • Holicko je vysoce zatížené liniovým znečištěním a dopravou ze silnice I/35 HK – Moravská Třebová • Lokální podpovrchové zdroje vody ohrožené nedostatkem vody vlivem suchých období
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Severní část území je navržena jako součást OSk 5 Holice – Borohrádek (– Kostelec nad Orlicí). Některé obce v ORP Holice jsou zahrnuty do OB4 Hradec Králové – Pardubice. Přítomnost OS 8 (Hradec Králové / Pardubice – Moravská Třebová – Mohelnice). 	<ul style="list-style-type: none"> • V severní části ORP se projevují větší vazby na Hradec Králové než na Pardubice
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Druhý nejmenší obvod ORP dle počtu obyvatel • Výrazná dojížd'ka za prací díky blízkosti a dobré dopravní dostupnosti krajských měst (Pardubice, Hradce Králové) 	

CHRUDIM

Území SO ORP Chrudim díky své velikosti začíná již ve střední části kraje a zasahuje až k jeho západní hranici, kde sdílí společnou hranici s krajem Středočeským a Krajem Vysočina.

Správní obvod ORP Chrudim je největším obvodem v kraji, zaujímá 16,5 % jeho rozlohy a spadá do něj nejvíce obcí – 86 (z toho je 12 měst). Počtem obyvatel je druhý nejvyšší po ORP Pardubice a k 31. 12. 2018 činil 83 320.

Vzhledem k velikosti celého území správního obvodu ORP a jeho vnitřní socioekonomické i přírodní heterogenitě je pro přesnější vyjádření jeho specifik využito jeho podrobnější členění na území Chrudim – Západ, Chrudim – Střed a Chrudim – Východ, případně jeho jednotlivých obvodů POÚ.

Počet obyvatel je stabilizovaný v celém územním obvodu ORP. K drobnému růstu v posledních letech došlo v severních POÚ (Heřmanův Městec, Chrudim, Chrast). Přirozený i mechanický pohyb obyvatel v roce 2018 je oproti ostatním oblastem kraje výrazně nižší. Přirozeného přírůstku dosáhly pouze POÚ Chrudim, Nasavrky a Chrast. Chrudimsko jako celek vykazuje hodnoty indexu stáří na úrovni krajského průměru (127,9), najdeme zde však výrazné regionální rozdíly. POÚ Nasavrky dosáhlo hodnoty indexu 142 (tj. má nejstarší obyvatelstvo), což je druhá nejvyšší hodnota v kraji. Se stárnutím obyvatelstva se potýká i západní část území.

Severní část SO ORP Chrudim s městy Chrudim a Heřmanův Městec, vč. přilehlých obcí směrem ke krajskému městu, je navrženo v ZÚR Pk jako součást rozvojové oblasti republikového významu OB 4 (Hradec Králové – Pardubice). ORP Chrudim je zařazena i do rozvojové osy krajského významu OSK 1 Chrudim – Chrast – Skuteč – Hlinsko. V části území jsou nově navrženy i dvě specifické oblasti krajského významu SOBk 3 Novohradsko (na východě) a SOBk4 Třemošnicko (na západě).

Pro trh práce je charakteristická vysoká míry vyjížd'ky za prací. Dle SLDB 2011 činil podíl vyjíždějících osob do zaměstnání 24,5 %. Nejintenzivnější je vyjížd'ka v severní části územního obvodu ORP, kde jsou nejužší vazby na města Pardubice či Přelouč. Podnikatelská aktivita je na úrovni krajského průměru (362,4 ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel). Nejvyšší je v POÚ Chrudim, nejnižší v POÚ Třemošnice. Podíl nezaměstnaných osob ke konci roku 2018 činil 2,5 %, což je z hlediska hodnot lehce nad průměrem kraje.

Jižní část ORP je jádrem CHKO Železné Hory, která svým cenným přírodním charakterem předurčuje tuto část území ORP pro rozvoj cestovního ruchu.

Celkově jde o rozvinutý region po konverzi průmyslu, s dopravní strukturou na úrovni a s možnostmi dalšího rozvoje v okruhu města Chrudim, okolní regiony jsou spíše zemědělské, směrem k jihu s klesající úrodností a podílem orných půd přecházejících do pastvin, s ekologickou stabilitou je tomu podobně. Nejlesnatější je jižní část území. Téměř 50 % POÚ Nasavrky je pokryto lesy. Největší podíl zemědělské půdy je potom v POÚ Chrast (78 %) a Chrudim (69 %). Celkový podíl lesních pozemků na ORP činí 26,5 %, což je méně než průměr kraje. Kvalita životního prostředí i koeficient ekologické stability je na průměrné úrovni.

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Stabilizovaný počet obyvatel Významná koncentrace (hustota) obyvatel v POÚ Chrudim oproti ostatním POÚ 	<ul style="list-style-type: none"> Nejvyšší úmrtnost a nejvyšší přirozený úbytek obyvatel v západní části ORP V POÚ Nasavrky nejvyšší hodnota indexu stáří v kraji
Ekonomický pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Díky charakteru krajiny má území nadprůměrný potenciál pro cestovní ruch Lokalizace významného místa letní rekreace u vody (vodní nádrž Seč) 	<ul style="list-style-type: none"> Trh práce je charakterizován vysokou mírou dojížd'ky za prací (nejvíce severní část ORP) Z hlediska nezaměstnanosti je region nejednotný – vysoká (POÚ Nasavrky) vs. nízká (POÚ Chrudim)
Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Jižní část ORP vykazuje vysokou lesnatost Významná část území ORP zařazeno do CHKO Nadprůměrné napojení obcí na plyn 	<ul style="list-style-type: none"> Výskyt největší těžební plochy v kraji – vápencový důl v Prachovicích
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Severní části SO ORP Chrudim je navržena jako součást rozvojové oblasti republikového významu OB 4. Dále jsou navrženy specifické oblasti krajského významu SOBk 3 Novohradsko a SOBk4 Třemošnicko. 	<ul style="list-style-type: none"> Relativně nejproblematictější složení územní jednotky ORP v Pardubickém kraji (z šesti dílčích územních jednotek POÚ) zejména z pohledu vyhodnocování a srovnávání statistických dat za území ORP Chrudim
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> Největší ORP v kraji Okolí města Chrudim je spíše průmyslového rázu, okolní regiony jsou spíše zemědělského charakteru Oblast velmi atraktivní pro rozvoj chataření a chalupaření (zejména oblast Železných hor a přehrady Seč) 	

KRÁLÍKY

Území SO ORP Králíky se nachází v severovýchodním cípu Pardubického kraje a od jiných ORP se liší zejména tím, že má významnou společnou hranici s Polskem včetně silničního a železničního přechodu. Východní hranice ORP sousedí také s krajem Olomouckým.

Správní obvod ORP Králíky sousedící z velké části s Polskou republikou představuje nejsevernější výběžek Pardubického kraje a má tak v mnoha ohledech úplně jiný charakter než ostatní ORP v kraji. Králicko je druhým nejmenším správním obvodem ORP po Českotřebovsku a tvoří ho pouze pět obcí. Z hlediska počtu obyvatel je mezi všemi správními obvody ORP v kraji nejméně zalidněný, žilo zde celkem 8 649 obyvatel (k 31. 12. 2018). Hustota zalidnění (54,5 osob/km²) je mezi všemi ORP nejnižší a odpovídá polovině krajského průměru. Ve městě Králíky, které je jedinou obcí se statutem města v ORP, žije 48,5 % obyvatel (4 196) a svojí rozlohou (5 277 ha) je to druhé nejrozlehlejší město v kraji (po Pardubicích). ORP bylo dlouhodobě migračně ztrátové. V roce 2018 však oblast vykázala pozitivní hodnotu. Roste zaměstnanost v oblasti cestovního ruchu.

Území ORP je dle ZÚR Pk navrženo jako součást specifické oblasti republikové úrovně SOB 3 Jeseníky – Králický Sněžník.

Králicko patří k nejproblémovějším regionům v kraji z pohledu ekonomického rozvoje. Nenachází se zde žádný velký průmyslový podnik, který by mohl zaměstnávat velké počty lidí. Je zde dvojnásobně větší podíl ekonomických subjektů v priméru (přes 12 %), než je průměr kraje. Určité možnosti zaměstnání se nabízí v oblasti cestovního ruchu. Podíl nezaměstnaných osob zde ale ke konci roku 2018 činil 2,2 %, což je totožné s krajským průměrem. Králicko se také vyznačuje spádovostí do Olomouckého a Královéhradeckého kraje. Důležité napojení přes hraniční přechody (silnice i železnice) je do Polska.

V oblasti environmentální zaujímá Králicko jedno z nejhodnotnějších území v celém kraji, přestože zde není vymezeno CHKO. Nachází se zde ale největší rozloha lokalit Natura 2000 v kraji nebo Národní přírodní rezervace Králický Sněžník a území celého ORP má nejvyšší koeficient ekologické stability území (3,4) ze všech ORP v kraji. Díky tomu se zde nabízí významné příležitosti pro rozvoj cestovního ruchu v letní i zimní sezóně. O jeho koordinovaný rozvoj se aktivně stará zřízená organizace cestovního ruchu Králický Sněžník o.p.s.

Pozitiva	Negativa
<i>Sociální pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Nízký podíl evidovaných uchazečů o zaměstnání z řad absolventů 	<ul style="list-style-type: none"> Nejméně zalidněné ORP v kraji s rozptýlenou zástavbou malých sídel Vysoký index stáří Dlouhodobě migračně ztrátový region Záporný přirozený přírůstek Oblast bývalých Sudet znamenající přerušení historické a sociální kontinuity území
<i>Ekonomický pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Významný potenciál rozvoje zejména aktivního cestovního ruchu v zimní i letní sezóně a realizace významných investic do infrastruktury a marketingu cestovního ruchu území Značný růst zaměstnanosti ve službách zejména díky rozvoji cestovního ruchu Příhraniční ORP včetně dopravního propojení (železnice, silnice, cyklo, pěší) s potenciálními ekonomickými vazbami na Polsko Fungující organizace cestovního ruchu Příznivý podíl nezaměstnaných osob 	<ul style="list-style-type: none"> Dlouhodobě problémový region z pohledu jeho celkového ekonomického rozvoje Velký podíl ekonomických subjektů působících v priméru Ztížená dopravní dostupnost ORP

Pozitiva	Negativa
Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Největší podíl rozlohy lokalit Natura 2000 v porovnání s ostatními ORP v kraji • Výrazně nadprůměrně zalesněné území • Nejvyšší koeficient ekologické stability území ze všech ORP v kraji 	<ul style="list-style-type: none"> • Nejmenší napojení obcí na plynofikaci v porovnání s ostatními ORP v kraji
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • ORP je součástí specifické oblasti republikové úrovně SOB 3 Jeseníky – Králický Sněžník. 	<ul style="list-style-type: none"> • Králicko spadáje částečně do Olomouckého a Královéhradeckého kraje • Osídlení regionu bylo v minulosti poznamenáno tím, že se jednalo o oblast Sudet, která nebyla nikdy adekvátně dosídlena • Periferní poloha ORP v rámci kraje
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Nejhornatější území ORP ze všech s nejvyšší horou kraje – Králický Sněžník (1424 m n. m.) • Území Sudet. • Druhé nejmenší ORP dle rozlohy (pouze 5 obcí) 	

LANŠKROUN

Území SO ORP Lanškroun se nachází ve východní části kraje a společnou hranici má s krajem Olomouckým, a také se šesti dalšími ORP Pardubického kraje.

Na území správního obvodu ORP Lanškroun, které je tvořeno 22 obcemi, žilo ke konci roku 2018 celkem 23 208 obyvatel. Hustota zalidnění (84,3 osob/km²) je výrazně pod krajským průměrem. V sídle ORP, Lanškrouně, jediném jeho městě, žije 43,0 % obyvatel (9 991). Z hlediska vývoje obyvatel patří toto ORP k nejlepším v kraji, a to jak v oblasti počtu obyvatel (dlouhodobě přibývá), tak i v oblasti jeho věkové struktury (index stáří je třetí nejnižší v kraji).

Západní část území je součástí Rozvojové oblasti krajského významu OBk2 Česká Třebová – Ústí nad Orlicí.

Ekonomická základna území správního obvodu ORP je výrazně ovlivněna zdejší lokalizací druhé největší firmy v kraji – AVX Czech Republic, s.r.o. (výrobce elektronických součástek), který dlouhodobě zaměstnává až 4 tis. lidí. Nicméně se také podařilo naplnit západní průmyslovou zónu města Lanškroun dalšími firmami např. z oblasti strojírenství nebo papírenství, a to i přesto, že se území ORP nenachází na hlavních dopravních koridorech. Díky tomu je zde i vysoká zaměstnanost v průmyslu a území tohoto ORP se tak stává atraktivní pro lidi, což se projevuje např. i v intenzitě výstavby bydlení. Podíl nezaměstnaných osob v regionu se pohybuje pod průměrem kraje, ke konci roku 2018 činil 1,6 %. V Lanškrouně vzniklo v r. 2016 Společenství firem Lanškrounska, což je dobrovolné uskupení zástupců nejvýznamnějších lanškrounských firem a města Lanškroun. Společně podporují rozvoj technického vzdělávání mládeže, vědu a inovace na Lanškrounsku.

Území ORP se vyznačuje průměrným podílem zemědělské (59,1 %) i lesní půdy na rozloze (32,6 %). Mezi chráněná území zde patří zejména lokality Natura 2000, které jsou v severní části správního obvodu a přírodní parky. Na území ORP se neobjevuje výrazné narušení kvality životního prostředí, která je celkově na dobré až vyšší úrovni.

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Dlouhodobě přibývá počet obyvatel 	<ul style="list-style-type: none"> • Výrazně podprůměrná hustota zalidnění

Pozitiva	Negativa
<ul style="list-style-type: none"> Třetí nejnižší index stáří v kraji 	
<i>Ekonomický pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Významný zaměstnavatel AVX Czech Republic, s.r.o. a na něj navázané subdodavatelé Vysoká intenzita bytové výstavby 	<ul style="list-style-type: none"> Ztížená dopravní dostupnost východní části ORP Nedostatek atraktivních míst pro turisty
<i>Environmentální pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Životní prostředí je celkově na dobré až vyšší úrovni Nadprůměrné napojení obcí s napojením na kanalizaci s koncovkou ČOV 	<ul style="list-style-type: none"> Málo zvláště chráněných území Podprůměrné napojení obcí na plyn
<i>Prostorový pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Část území je součástí OBk2 Česká Třebová – Ústí nad Orlicí 	<ul style="list-style-type: none"> Lokalizace mimo hlavní dopravní koridory Osídlení regionu bylo v minulosti poznamenáno tím, že se jednalo o oblast Sudet, která nebyla nikdy adekvátně dosídlena
<i>Další skutečnosti</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Poloha v podhůří Blízkost rozvojových oblastí Olomouckého kraje 	

LITOMYŠL

Území ORP se nachází v centrální části Pardubického kraje a nesousedí s žádným jiným krajem, ale pouze se sedmi ORP Pardubického kraje.

Správní obvod ORP Litomyšl zahrnuje 35 obcí a patří populačně i rozlohou k větším územím v rámci kraje. Hustota zalidnění je čtvrtá nejnižší mezi jednotlivými ORP. Litomyšl je jediným městem a žije v něm 10 429 obyvatel (38,4 % obyvatel ORP), což je nejnižší podíl ve srovnání s ostatními ORP v kraji. Migrační přírůstek v přepočtu na 1 000 obyvatel byl v roce 2018 třetí nejvyšší mezi obvody kraje, úroveň přirozeného přírůstku dosáhla 2. nejvyšší hodnoty v kraji. Intenzita bytové výstavby je ovšem podprůměrná. Obyvatelstvo je ve srovnání s ostatními ORP spíše mladší (nižší index stáří oproti průměru za kraj).

ORP Litomyšl patří dle ZÚR do rozvojové osy republikového významu OS8 Hradec Králové/Pardubice – Moravská Třebová – Mohelnice. Do této osy jsou zahrnuty následující obce ve SO ORP Litomyšl: Benátky (Benátky u Litomyše), Bohuňovice (Bohuňovice u Litomyše, Cerekvice nad Loučnou (Pekla, Cerekvice nad Loučnou), Janov (Janov u Litomyše), Litomyšl (Lány u Litomyše, Litomyšl, Kornice, Nedošín, Pazucha, Záhrad'), Řídký (Řídký), Sedliště (Sedliště u Litomyše), Strakov (Strakov), Tržek (Tržek u Litomyše).

Jde o zemědělský region – podíl zemědělské půdy na celkové výměře patří k nejvyšším (68,8 %), výrazně nadprůměrné je rovněž zastoupení orné půdy na výměře zemědělské půdy, které činí celkem 81,6 %, což je více než krajský nebo celorepublikový průměr. Podíl zaměstnaných v průmyslu, stavebnictví i službách volně kopíruje trend v kraji. Jedním z největších zaměstnavatelů je Saint Gobain Vertex v Litomyšli zabývající se výrobou technických tkanin a sítovin.

Podíl nezaměstnaných osob činící k 31. 12. 2018 celkových 1,6 % je příznivý a nachází se pod úrovní krajského průměru. Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo je vyšší oproti průměru kraje, nicméně srovnatelný s celorepublikovým průměrem. Pozitivem je, že podíl dlouhodobě nezaměstnaných se nachází pod průměrem za kraj. Struktura hospodářství je tedy poměrně stabilní. Podnikatelská aktivita je drobně pod krajským průměrem.

Území ORP v porovnání s ostatními územími v kraji nepatří mezi významné v oblasti životního prostředí. Tradiční území zemědělské a drobné výroby je koncentrované do protáhlého údolí

s narušenými ekologickými vazbami, lesní plochy jsou omezené a malé, převažuje orná půda, ale nechybí ani údolí řek a zajímavá ZCHÚ a historicko-přírodovědně zajímavá území. Kvalita životního prostředí je podprůměrná. Nejvýznamnější historickou památkou je zámecký areál v Litomyšli, který byl v roce 1999 zapsán do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO (v roce 2018 byl zámek 5. nejnavštěvovanějším cílem v kraji).

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Vysoký přirozený a migrační přírůstek 	<ul style="list-style-type: none"> Podprůměrná intenzita bytové výstavby v ORP Existence četných velmi malých a malých nevybavených sídel
Ekonomický pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Stabilní struktura hospodářství Významný potenciál rozvoje městského cestovního ruchu v Litomyšli (UNESCO) Nízký počet uchazečů dlouhodobě evidovaných na úřadu práce 	<ul style="list-style-type: none"> Vyšší počet uchazečů na 1 VPM oproti průměru v kraji Přítomnost dálkové tranzitní dopravy s relativně vysokým podílem nákladní dopravy
Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Využívání podzemní vody pro zásobování obyvatel pitnou vodou a předávání pitné vody do sousedních území 	<ul style="list-style-type: none"> Vysoký podíl zemědělské půdy; nadprůměrné je rovněž zastoupení orné půdy Nízký podíl lesních ploch ORP
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Území navrženo jako součást rozvojové osy republikové úrovně OS8 (Hradec Králové – Mohelnice) 	<ul style="list-style-type: none"> Poloha na jednom z hlavních dopravních koridorů
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> Výskyt historické památky v kraji zapsané do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO (zámecký areál Litomyšl), která se nachází v městské památkové rezervaci Litomyšl 	

MORAVSKÁ TŘEBOVÁ

Území ORP Moravská Třebová se nachází v jihovýchodní části Pardubického kraje a sousedí s krajem Olomouckým a Jihomoravským.

Správní obvod ORP Moravská Třebová tvoří jihovýchodní výběžek Pardubického kraje a je druhým největším ORP v kraji. Svoji rozlohou 41 728 ha zaujímá 9,2 % území kraje. Ve 33 obcích, které tvoří správní obvod ORP, žilo k 31. 12. 2018 celkem 26 267 obyvatel (5,0 % obyvatelstva kraje). Hustota zalidnění 62,9 osob/km² je druhá nejnižší po ORP Králíky. Ve dvou městech – Moravské Třebové a Jevíčku – žije polovina obyvatel ORP.

Počet obyvatel od roku 2001 neustále klesá. V regionu je po Králicku druhá nejvyšší míra úmrtnosti v kraji. Celkový přírůstek obyvatel je na Moravskotřebovsku záporný, což je způsobeno záporným přirozeným přírůstkem i záporným migračním saldem. S tím souvisí také další ukazatel, a to počet dokončených bytů na 1 000 obyvatel činící 15,3, který je druhý nejnižší v kraji.

Území je navrženo jako součást rozvojové osy republikové úrovně OS 8 (Hradec Králové – Moravská Třebová – Olomouc). V ZÚR Pk je ORP součástí specifické oblasti krajské úrovně SOBk1 – Jižní Moravsko Třebovsko, která zahrnuje jižní část SO ORP Moravská Třebová s malým přesahem do jižní části SO ORP Svitavy.

Míra podnikatelské aktivity je nižší oproti průměru v kraji, což se odráží v nedostatku pracovních příležitostí. Moravskotřebovsko je regionem s nejhorší situací na trhu práce v kraji, a to i přestože se podařilo zcela zaplnit průmyslovou zónu v Moravské Třebové (poptávka stále existuje, ale již není nabídka volných ploch) a v regionu působí významné zahraniční firmy

(např. REHAU v Moravské Třebové nebo Automotive v Jevíčku). Podíl nezaměstnaných osob dvojnásobně převyšuje krajský průměr, ke konci roku 2018 činil 4,3 %. Alarmující je také počet evidovaných uchazečů o zaměstnání nad 12 měsíců, který k 31. 12. 2018 činil 16,2 %, což je druhá největší hodnota z celého kraje. Odvětvové zaměření zaměstnanosti se vyznačuje značně podprůměrným zastoupením ekonomicky aktivního obyvatelstva ve službách.

ORP Moravská Třebová je odlehlým regionem Pardubického kraje z hlediska vzdálenosti do krajského města s klesajícím regionálním a hospodářským významem a s nízkou úrovní ochrany životního prostředí jako takového, zčásti zemědělská a zčásti lesní oblast. Na Moravskotřebovsku je čtvrtý nejvyšší podíl lesních pozemků v kraji. Díky sbíhání hranic třech krajů dochází k nepřímému formování tzv. vnitřní periferie. V regionu jsou příznivé podmínky pro pěší turistiku a cykloturistiku především díky krajině s převážně pahorkatinným a vrchovinným charakterem.

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> V posledních letech zmírňování úbytku obyvatelstva Existence nemocnice v Moravské Třebové 	<ul style="list-style-type: none"> Vysoký index stáří Druhá nejnižší hustota zalidnění v kraji Druhá nejvyšší míra úmrtnosti v kraji Záporný přirozený přírůstek obyvatel Nízká intenzita bytové výstavby Dlouhodobě klesající počet obyvatel
Ekonomický pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Výborný budoucí dopravní potenciál (plánované křížení komunikací D35 a S43, možnost napojení na integrovaný dopravní systém Pardubického i Jihomoravského kraje) Pestrá odvětvová struktura zaměstnavatelů Významný rozvoj plastikářského průmyslu (REHAU, ATEK...) 	<ul style="list-style-type: none"> Druhá nejnižší míra podnikatelské aktivity v kraji Nejhorší situace na trhu práce (podíl nezaměstnaných 4,3 %) Nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců zejména v technických oborech Ztížená dopravní dostupnost celého ORP
Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Vysoký podíl lesních pozemků Příznivé podmínky pro pěší, cyklo a městskou turistiku (sítě stezek, městská památková rezervace Moravská Třebová...) 	<ul style="list-style-type: none"> Nízký podíl obcí s kanalizací napojenou na čistírnu odpadních vod
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Území je navrženo jako součást rozvojové osy republikové úrovně OS 8 (Hradec Králové – Moravská Třebová – Olomouc) 	<ul style="list-style-type: none"> Osídlení regionu bylo v minulosti poznamenáno tím, že se jednalo o oblast Sudet, která nebyla nikdy adekvátně dosídlena Nepřímé formování tzv. vnitřní periferie díky sbíhání třech krajských hranic
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> Druhý největší obvod ORP v kraji Historicky silné vazby na okolní kraje 	

PARDOBICE

Území SO ORP Pardubice se nachází v severozápadní části kraje a sousedí s Královéhradeckým krajem, se kterým díky unikátní blízkosti obou krajských měst má velmi úzké vazby.

Území správního obvodu ORP Pardubice (40 931 ha) je třetí největší po Chrudimsku a Moravskotřebovsku a představuje 9,0 % rozlohy kraje. V 56 obcích, které tvoří toto území, žilo k 31. 12. 2018 celkem 130 048 obyvatel (25,0 % obyvatelstva kraje). Počtem obyvatel Pardubicko výrazně převyšuje ostatní ORP, což je dáno přítomností krajského města Pardubic

(90 688), v němž žije 69,7 % obyvatel ORP. S koncentrací obyvatelstva v krajském městě souvisí nejvyšší hustota zalidnění v kraji (317,7 osob/km², tj. 2,7krát více než průměr kraje).

Počet obyvatel na území ORP od roku 2001 roste. Pardubicko náleží k migračně atraktivním regionům kraje, poměrně vysoký je zde i přirozený přírůstek. Věková skladba populace se i díky přílivu cizinců postupně zlepšuje. Index stáří 125,0 i podíl obyvatel pětadesátiletých a starších (19,9 % v roce 2018) je 9. nejvyšší mezi ostatními ORP.

Pardubicko je navrženo jako součást rozvojové oblasti republikového významu OB 4 (Hradec Králové – Pardubice). Tato oblast přesahuje stávající územní vymezení ORP, zasahuje i do ORP Přelouč, Chrudim a Holice. Jihovýchodní cíp SO ORP je zařazen do rozvojové osy OS 8 Hradec Králové / Pardubice – Moravská Třebová – Mohelnice.

Podíl nezaměstnaných osob patří mezi nižší ORP kraje (2,0 % k 31. 12. 2018) je dána poměrně příznivou nabídkou pracovních příležitostí zejména v krajském městě, které je zároveň častým cílem dojížděky do zaměstnání z okolních i vzdálenějších obcí. Největšími zaměstnavateli jsou Foxconn, Synthesia, Paramo nebo Krajská nemocnice Pardubice.

Míra podnikatelské aktivity je na Pardubicku výrazně nejvyšší (411,3 ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel) ze všech ORP v kraji. Ve struktuře ekonomických subjektů dominuje terciární sektor (podíl služeb činil 72,3 % k 31. 12. 2018). Významnou roli hraje díky přítomnosti Univerzity Pardubice výzkum a vývoj. Univerzita Pardubice má vedle tří tradičních technických fakult (Fakulta chemicko-technologická, Dopravní fakulta Jana Pernera a Fakulta elektrotechniky a informatiky), další čtyři fakulty (Fakulta restaurování, Fakulta zdravotnických studií, Fakulta filozofická a Fakulta ekonomicko-správní). Fakulta zdravotnických služeb je poměrně zásadní pro rozvoj zdravotní péče v kraji.

K turisticky atraktivním místům patří historické jádro a zámek v Pardubicích s Východočeským muzeem nebo hrad na Kunětické hoře. Pořádají se zde akce celorepublikového významu (např. Velká pardubická steeplechase nebo Zlatá přilba). Nedaleko Pardubic se nachází jediné lázeňské místo v kraji – město Lázně Bohdaneč.

ORP Pardubice je nejvíce průmyslově rozvinutou částí kraje s dobrou dopravní infrastrukturou (zejména nyní na železnici a letišti), s rozvinutým zemědělstvím, rybníkářstvím a dalšími rozvojovými aktivitami. Navzdory intenzivní průmyslové činnosti v těsné blízkosti Pardubic je kvalita ovzduší podle statistických údajů nad průměrem ČR, negativní dopady průmyslu se mnohdy projevují mimo území ORP. Celková kvalita životního prostředí je podprůměrná a ekologická stabilita nízká.

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Dlouhodobě rostoucí počet obyvatel • Migračně atraktivní region • Koncentrace zdravotnických zařízení a zařízení sociálních služeb • Sídlo Univerzity Pardubice • Nadprůměrný počet dokončených bytů v porovnání s ostatními ORP 	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoký index stáří • Nedostatečné kapacity pobytových služeb pro seniory • Vyšší míra kriminality
Ekonomický pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Nízký podíl nezaměstnaných osob • Nejvyšší míra podnikatelské aktivity v kraji • Lokalizace nejvýznamnějších zaměstnavatelů, služeb a institucí veřejné správy v kraji • Existence významných dopravních prvků (dálnice, železniční koridor, mezinárodní letiště, Labe, cyklostezky v Pardubicích), a tím pádem dobrá dostupnost ORP • Výskyt turistických cílů v území (sportovní 	<ul style="list-style-type: none"> • Není plně využit potenciál významných výzkumných subjektů (např. TechnoPark) • Nedokončené obchvaty

a kulturní akce, kulturní památky...)	
Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Všechny obce ORP jsou napojeny na plyn • Cca 99 % obcí je napojeno na Vodárenskou soustavu Východní Čechy • Více než polovina obcí je napojena na kanalizaci s koncovkou ČOV • Významná oblast rybníkářství 	<ul style="list-style-type: none"> • Celková kvalita životního prostředí je podprůměrná a ekologická stabilita nízká • Rozšiřování zastavěných a zastavitelných území na úkor zemědělské půdy a volné krajiny (negativní důsledky suburbanizace) • Není vyhlášené pásmo ochrany zdrojů pitné vody II. stupně na zdroj písník Oplatil • Vysoký povrchový odtok dešťové vody z aglomerace Pardubice vlivem velkých ploch napojených na kanalizační systém bez řešení zasakování
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Navrženo jako součást rozvojové oblasti republikového významu OB 4 (Hradec Králové – Pardubice). Část území v rozvojové ose OS 8 Hradec Králové / Pardubice – Moravská Třebová – Mohelnice. 	<ul style="list-style-type: none"> • Poloha krajského města Pardubice v severozápadní části kraje způsobuje poněkud problematickou dostupnost pro subjekty z opačného konce kraje • Nejasněji viditelné negativní vlivy suburbanizace ze všech ORP v kraji • Chybí splavnění Labe a existence přístavu v Pardubicích
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Sídlo krajského města Pardubice (cca 90 tis. obyvatel) a městskou památkovou rezervací • Lokalizace jediného lázeňského místa v kraji – Lázně Bohdaneč 	

POLIČKA

Území SO ORP Polička se nachází v jižní části kraje a sousedí s krajem Vysočina a krajem Jihomoravským. Většina společné hranice je tvořena hornatým pásem Žďárských vrchů.

Území správního obvodu ORP Polička hraničí s obcemi Jihomoravského kraje a s Krajem Vysočina. Území Poličska zaujímá 6,0 % rozlohy kraje. Ve 20 obcích, které sem náleží, žilo k 31. 12. 2018 celkem 19 574 obyvatel (3,8 % obyvatelstva kraje). Hustota zalidnění 71,8 osob/km² je třetí nejnižší po Králicku a Moravskotřebovsku.

Přirozený přírůstek obyvatel je mírně záporný a pod průměrem kraje, přesto celkový přírůstek na 1 000 obyvatel je kladný, což je dáno kladnou hodnotou migračního salda, která patří v přepočtu na 1 000 obyvatel k průměru mezi ostatními ORP. Hodnota dokončených bytů se také pohybuje kolem průměru kraje.

Území SO ORP Polička je dle ZÚR Pk součástí rozvojové osy OSK 6 Svitavy – Polička. Specifická oblast krajského významu SOBk2 Jižní Poličsko zahrnuje jižní část SO ORP Polička s přesahem do jižní části SO ORP Svitavy.

Hospodářským zaměřením je region spíše zemědělským, 8,9 % ekonomických subjektů působí v zemědělství, myslivosti, lesnictví a rybolovu (třetí nejvyšší podíl v kraji po ORP Králíky a Hlinsko). Oproti tomu podíl ekonomických subjektů v oboru činnosti obchod a opravy motorových vozidel je v kraji nejnižší. Podíl nezaměstnaných osob v regionu se drží ale pod krajským průměrem, ke konci roku 2018 činil 1,9 %. Míra nezaměstnanosti absolventů je zde šestá nejvyšší z celého kraje (4,0 % k 31. 12. 2018). Podnikatelská aktivita je rovněž pod průměrem kraje.

Jižní část území se vyznačuje kvalitním přírodním i vodohospodářským prostředím, v severní části převládá zemědělská kultivovaná krajina. Území se nachází na rozhraní 3–4 geografických

soustav a spádovostí, včetně toků. Jihozápadní část požívá zvláštní ochranu, ale má nedostatečnou infrastrukturu a kvůli lesům je i velmi zranitelná povětrnostními podmínkami. Do členité krajiny regionu zasahuje CHKO Žďárské vrchy, což významně ovlivňuje území z pohledu cestovního ruchu. Nejvyšší podíl neobydlených domů je velkým potenciálem pro rozvoj chalupaření, které se právě zde těší velké oblibě, a to nejen u obyvatel z Pk, ale i u obyvatel z Jihomoravského kraje (hlavně z Brna).

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Kladný celkový přírůstek obyvatelstva 	<ul style="list-style-type: none"> Nízká hustota zalidnění Vysoké tempo růstu indexu stáří
Ekonomický pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Podíl nezaměstnaných osob pod krajským průměrem V rámci kraje nadprůměrný potenciál krajiny pro rozvoj cestovního ruchu (zejména pro rozvoj venkovské turistiky) 	<ul style="list-style-type: none"> Vysoká míra nezaměstnanosti absolventů Ztížená dopravní dostupnost ORP
Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> ORP s kvalitním přírodním i vodohospodářským potenciálem Na území je vymezeno CHKO Žďárské vrchy Velmi vysoce ceněný krajinný ráz 	<ul style="list-style-type: none"> Chybí vodohospodářská infrastruktura Nedostatečné nebo zastaralé technické sítě v území
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> ORP je zařazeno dle ZÚR do specifické oblasti krajské úrovně (SOBk2) a rozvojové osy OSK 6 Svitavy – Polička 	<ul style="list-style-type: none"> Periferní poloha ORP v rámci kraje
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> Jižní část území ORP spáduje spíše do Jihomoravského kraje 	

PŘELOUČ

Území SO ORP Přelouč se nachází v severozápadní části Pardubického kraje a sousedí s krajem Středočeským a Královéhradeckým.

Území Přeloučska zaujímá 5,7 % rozlohy kraje. Ve 42 obcích, které tvoří toto ORP, žilo k 31. 12. 2018 celkem 25 527 obyvatel (4,9 % obyvatelstva kraje). V jediných dvou obcích se statutem města – Přelouči a Chvaleticích – žije polovina obyvatel celého ORP.

Počet obyvatel dlouhodobě roste, i když jen velmi mírně. Přeloučsko patří k migračně velmi atraktivním oblastem kraje, což se odráží i ve změnách věkové struktury populace regionu. Přirozenou měnou však obyvatelstvo ubývá. Index stáří (128,4 ke konci roku 2018) je nad průměrem kraje a zároveň šestý nejvyšší mezi ORP.

Východní část území Přeloučska je navrženo jako součást rozvojové oblasti republikového významu OB 4 (Hradec Králové – Pardubice), která zahrnuje město Přelouč a jeho okolí. Západní část území ORP je také navržena jako součást rozvojové osy mezinárodního a republikového významu OS 4 (Praha – Kolín – Pardubice).

Ke konci roku 2018 dosáhl podíl nezaměstnaných osob 2,6 %, což bylo nad krajským průměrem. Velice příznivá je nabídka volných pracovních míst – na jedno místo připadá pouze 0,4 uchazečů, což je hodnota nejen ve srovnání s ostatními ORP kraje ale i v rámci republiky velmi nízká. Významným zaměstnavatelem je společnost Kiekert-CS v Přelouči. Pro Přeloučsko je však typická značná vyjíždka za prací přes hranice územního obvodu ORP zejména do Pardubic a

díky železničnímu koridoru i do Prahy. Podnikatelská aktivita je na Přeloučsku na úrovni průměru kraje. Ve srovnání s ostatními ORP je zde nejvyšší podíl subjektů působících v průmyslu. Tepelná elektrárna Chvaletice, která se nachází na západě ORP, je příčinou zhoršené kvality ovzduší.

Jde o rozvinutou část kraje, která souvisí s rozvojem průmyslu a dopravy v centrálním regionu, zčásti a po okrajích je území zemědělsky rozvinuté. Ekologická stabilita a souvislost prvků systémů ekologické stability je zde narušená a kvalita životního prostředí průměrná, ale s překvapivě dobrým ovzduším nad průměrem ČR. Nachází se zde areál hřebčína v Kladrubech nad Labem proslulý chovem kladrubských koní, a který byl v polovině 90. let 20. stol. vyhlášen národní kulturní památkou a v roce 2019 zapsán na seznam světového dědictví UNESCO.

Pozitiva	Negativa
<i>Sociální pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Dlouhodobě mírně rostoucí počet obyvatel zejména díky migrační atraktivitě regionu 	<ul style="list-style-type: none"> I přes zvýšení porodnosti stále negativní přirozený přírůstek obyvatelstva Index stáří nad průměrem kraje Podprůměrná hustota zalidnění
<i>Ekonomický pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Nadprůměrná podnikatelská aktivita v průmyslovém odvětví Velmi dobrá dopravní poloha s přirozenými vazbami na Pardubice a Kolín 	<ul style="list-style-type: none"> I přes velmi nízký počet uchazečů na jedno pracovní místo je pro ORP typická značná vyjíždka za prací mimo něj
<i>Environmentální pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Vysoký podíl obcí napojených na plyn i kanalizaci s koncovkou ČOV I přes lokalizaci zdrojů znečištění je ovzduší v regionu kvalitnější než republikový průměr 	<ul style="list-style-type: none"> Velmi nízký výskyt prvků ochrany přírody Existence elektrárny Chvaletice v západní části území ORP s převládajícími západními větry Obce SV od Přelouče a navazující obce Týnečka nejsou napojeny na vodárenskou soustavu a potýkají se s nedostatkem vody
<i>Prostorový pilíř</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Součást navržené rozvojové oblasti republikového významu OB 4 (Hradec Králové – Pardubice) a rozvojové osy republikového a mezinárodního významu OS 4 (Praha – Kolín – Pardubice) 	<ul style="list-style-type: none"> Chybí splavnění Labe a existence přístavu v Přelouči Jedná se o „vstupní bránu“ kraje směrem na Prahu
<i>Další skutečnosti</i>	
<ul style="list-style-type: none"> Nachází se zde nejnižší položené místo v kraji – obec Kojice (201 m n. m.) Národní hřebčín Kladruby nad Labem – památka zapsaná na seznamu UNESCO. 	

SVITAVY

Území SO ORP Svitavy se nachází v jihovýchodní části kraje a jižní hranici má společnou s krajem Jihomoravským.

Území ORP Svitavy (35 160 ha) je čtvrté největší mezi ORP v kraji a představuje 7,8 % jeho rozlohy. Ve 28 obcích, které tvoří správní obvod ORP, žilo k 31. 12. 2018 celkem 31 424 obyvatel (6,0 % obyvatelstva kraje). Ve struktuře osídlení dominují dvě města, a to Svitavy a Březová nad Svitavou, ve kterých žije téměř šedesát procent obyvatel celého územního obvodu ORP. Vzhledem k nízké porodnosti, zápornému přirozenému a zejména migračnímu přírůstku obyvatel je i celkový přírůstek obyvatel záporný.

Severní část ORP je navržena jako součást rozvojové osy republikové úrovně OS 8 (Hradec Králové/Pardubice – Moravská Třebová – Mohelnice – Olomouc), jižní částí zase OS 9 (Brno –

Svitavy/Moravská Třebová). Území ORP (jako součást okresu Svitavy) je také součástí rozvojové oblasti krajské úrovně OBk3 Svitavy, rozvojové osy krajské úrovně OSk6 Svitavy – Polička, a také dvou specifických oblastí krajské úrovně (SOBk1 – Jižní Moravsko Třebovsko a SOBk2 – Jižní Poličsko). SOBk1 zahrnuje jižní část SO ORP Moravská Třebová s malým přesahem do jižní části SO ORP Svitavy. SOBk2 zahrnuje jižní část SO ORP Polička s přesahem do jižní části SO ORP Svitavy.

Svitavsko patří dlouhodobě k regionům s nejvyšším podílem nezaměstnaných osob v kraji. Ke konci roku 2018 činil podíl nezaměstnaných osob 2,8 %, což je nad krajským průměrem (druhý nejvyšší podíl mezi správními obvody ORP kraje po Moravskotřebovsku). Dlouhodobá nezaměstnanost patří v rámci kraje k průměru. Počet uchazečů o zaměstnání, kteří jsou v evidenci nad 12 měsíců, činil k 31. 12. 2018 celkem 10,9. Podnikatelská aktivita je v regionu pod krajským průměrem (čtvrtá nejnižší hodnota mezi ORP). Mezi významné zaměstnavatele v regionu lze zařadit např. Svitavskou nemocnici a dále firmy Svitap J.H.J., Schaeffler, Fibertex nebo Westvaco. Co do počtu dokončených bytů se řadí Svitavsko mezi ORP s výrazně podprůměrnou výstavbou.

Svitavsko leží v malebné členité krajině Svitavské pahorkatiny, čímž nabízí řadu příležitostí pro rekreaci, pěší turistiku i cykloturistiku, ale není zde žádný turistický cíl z hlediska republikové významnosti. Jižní část regionu je spádově příslušné spíše do Brna (dopravně i infrastrukturou). Jde o smíšenou zemědělskou a lesní krajinu, ve které přibývá lesů a pastvin, Koeficient ekologické stability se tedy postupně zvyšuje kromě těsného okolí Svitav. Region by v případě skokového hospodářského růstu mohl mít problémy v oblasti energetiky a zásobování zdroji.

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Nízký podíl evidovaných uchazečů o zaměstnání z řad absolventů oproti průměru kraje Dobrá vybavenost území vzdělávacími zařízeními 	<ul style="list-style-type: none"> Záporný celkový přírůstek obyvatelstva díky významně zápornému saldu migrace Výrazně podprůměrná intenzita bytové výstavby v ORP Index stáří nad průměrem kraje Nedostatek kapacit pobytových sociálních služeb pro seniory
Ekonomický pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Přirozené hospodářské centrum regionu – bývalé okresní město Svitavy (lokalizace nejvýznamnějších zaměstnavatelů např. Svitavská nemocnice, Svitap J.H.J., Schaeffler, Fibertex nebo Westvaco) Dobrá dopravní poloha (napojení na silnice I. tříd i železniční koridor) 	<ul style="list-style-type: none"> I přes dlouhodobé zařazení území mezi regiony se soustředěnou podporou státu se nedaří hospodářství regionu zlepšit Podprůměrná podnikatelská aktivita Vysoký podíl nezaměstnaných osob Problémem je i dlouhodobá nezaměstnanost Chybějící obchvat města
Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Zvyšující se koeficient ekologické stability Zásoby velmi kvalitních vod (CHOPAV Východočeská křída) Dlouhodobě se zlepšující kvalita ŽP, zejména velmi dobrá kvalita ovzduší 	<ul style="list-style-type: none"> Nízký podíl obcí s napojením na kanalizaci s koncovkou ČOV Negativní dopady na obce okolo hlavního silničního a železničního tahu Brno – Svitavy (hluk, exhalace, bezpečnost)
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> Území ORP je navrženo jako součást několika rozvojových a specifických oblastí a os (OS 8, OS 9, OBk3, OSk6, SOBk1, SOBk2) 	<ul style="list-style-type: none"> Osídlení regionu bylo v minulosti poznamenáno tím, že se jednalo o oblast Sudet, která nebyla nikdy adekvátně dosídlena
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> Jeden z největších obvodů ORP v kraji 	

- Jižní část regionu spadáje do Jihomoravského kraje

ÚSTÍ NAD ORLICÍ

Území SO ORP Ústí nad Orlicí se nachází v severní části kraje a na severu sousedí s krajem Královéhradeckým.

Přestože je územní správní obvod ORP Ústí nad Orlicí rozlohou třetí nejmenší v kraji, v počtu obyvatel se nachází v polovině pořadí všech ORP kraje a díky tomu je zde i třetí nejvyšší hustota obyvatel v kraji (138,5 osob/km²). V 16 obcích zde ke konci roku 2018 žilo 26 384 obyvatel. Na území se nachází dvě obce se statutem města Brandýs nad Orlicí a bývalé okresní město Ústí nad Orlicí. V regionu je druhá nejvyšší úroveň vzdělanosti obyvatel v kraji. Celkový úbytek obyvatel je dán zejména dlouhodobě záporným migračním saldem. Nepříznivý je také vysoký index stáří, který výrazně převyšuje krajský průměr, s čímž souvisí také vyšší podíl obyvatel starších 65 let a podprůměrná intenzita bytové výstavby.

ORP je v rámci ZÚR Pk navrženo jako součást rozvojové oblasti krajského významu OBk2 (Česká Třebová – Ústí n. O.) a dvou rozvojových os krajské úrovně: OSk2 – Choceň – České Libchavy/Sopotnice – Ústí nad Orlicí (–Vamberk) a OSk3 – Ústí nad Orlicí – Letohrad – Žamberk). OBk2 zahrnuje téměř celé úzce vymezené SO ORP Česká Třebová a centrální část SO ORP Ústí nad Orlicí v koridoru silnice I/14.

Orlickoústecko jako bývalé centrum okresu, a díky relativně dobré dopravní poloze a historickému vývoji, patřilo vždy k regionům s nadprůměrně rozvinutým průmyslem s vyšší přidanou hodnotou. Průmyslové podniky se koncentrují právě v okolí dvou měst ORP a u dopravních tepen (např. SOR Libchavy, Rieter CZ nebo MOLDEX/METRIC). Určitou výjimkou je jedna z nejvíce inovativních firem v kraji – Contipro Group s.r.o, která sídlí již 20 let v obci Dolní Dobrouč, kde také založila klastr Nanomedic. Podíl nezaměstnaných osob ke konci roku 2018 představoval 1,2 %, což je výrazně méně než krajský. Odvětvová skladba zaměstnanosti je zde vedle průmyslu ovlivněna právě historickou souvislostí území bývalého okresu, kdy se zde koncentrovaly subjekty z oblasti služeb, veřejné správy, školství nebo zdravotnictví, což dokládá nadprůměrné zastoupení osob pracujících v terciární sféře.

V daném území ORP je kvalitní životní prostředí zejména v podhorské oblasti Orlických hor a v povodí Orlice. Krajina, charakterizovaná malebným, zvlněným reliéfem, je intenzivně zemědělsky obdělávána s doposud jen malým důrazem na ekologické zemědělství. Na západě ORP je krajinná biodiverzita narušená. Vysokou hodnotu představuje údolí řeky Tiché Orlice, kde se koncentrují i hlavní turistické možnosti území (hlavně cykloturistika). Určité antropogenní narušení prostředí se vyskytuje pouze na ose Ústí nad Orlicí – Česká Třebová.

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Živý kulturně společenský život • Dostatek rekreačního vyžití 	<ul style="list-style-type: none"> • Podprůměrná intenzita bytové výstavby ve srovnání s ostatními ORP v kraji • Záporné saldo migrace a celkového přírůstku obyvatel • Vysoký index stáří
Ekonomický pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Nadprůměrná zaměstnanost v terciární sféře • Stabilizované průmyslové areály • Vysoká koncentrace institucí veřejné správy a subjektů školství a zdravotnictví • Nízký podíl nezaměstnaných osob • Podnikatelská aktivita nad průměrem kraje 	<ul style="list-style-type: none"> • Negativní dopady restrukturalizace textilního odvětví • Slabé využití lokalit brownfields • Vzdálené a nedostatečné napojení na tranzitní silniční tahy

Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Pátý nejvyšší koeficient ekologické stability ze všech ORP v kraji • Vysoký potenciál hodnotné krajiny pro rozvoj rekreace (povodí Orlice) • CHOPAV Východočeská křída (dostatek zdrojů pitné vody) • Stabilizovaná síť energetiky a spojů • Nadprůměrné napojení obcí na kanalizaci a ČOV 	<ul style="list-style-type: none"> • Podprůměrné napojení obcí na plyn • Zhoršená kvalita ovzduší na území Ústí nad Orlicí, Brandýs nad Orlicí a Dolní Dobrouč
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Území navrženo jako součást rozvojové oblasti krajského významu OBk2 (Česká Třebová – Ústí n. O.) a dvou rozvojových os krajské úrovně OSk2 a OSk3 • Dobré napojení na tranzitní železniční tah 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné napojení na tranzitní silniční tahy
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Třetí nejmenší obvod ORP • Dlouhodobě rozvíjené souměstí Ústí nad Orlicí – Česká Třebová s 2. největší koncentrací obyvatel v kraji • Vybudovaná kvalitní cyklistická infrastruktura v sídlech i v krajině (např. podél řeky Orlice) 	

VYSOKÉ MÝTO

Území SO ORP Vysoké Mýto se díky svému prodlouženému tvaru rozprostírá od centrální části kraje až k jeho severním hranicím, na kterých sousedí s krajem Královéhradeckým.

Území správního obvodu ORP Vysoké Mýto zaujímá 6,2 % rozlohy kraje. Ve 40 obcích, které tvoří toto ORP, žilo k 31. 12. 2018 celkem 32 418 obyvatel (6,2 % obyvatelstva kraje). Ve dvou městech správního území – Vysoké Mýto a Choceň – žijí dvě třetiny obyvatel ORP.

Počet obyvatelstva je stabilizovaný, záporné migrační saldo je vyrovnáváno kladným přirozeným přírůstkem. Věková struktura obyvatel je dle indexu stáří (124,8) téměř průměrná ve srovnání s celým krajem. Intenzita bytové výstavby je jedna z nejnižších mezi ORP v kraji.

Vysokomýtsko je v ZÚR Pk navrženo jako součást rozvojové osy republikového významu OS 8 (Hradec Králové/Pardubice – Moravská Třebová – Mohelnice). Okolí měst Vysoké Mýto a Choceň je také navrženo jako součást rozvojové oblasti krajského významu OBk1 Vysoké Mýto – Choceň. Severní část ORP je také navržena jako součást rozvojové osy krajského významu OSk2 (Choceň – České Libchavy/Sopotnice – Ústí nad Orlicí – Vamberk). OBk1 zahrnuje centrální část SO ORP Vysoké Mýto, tj. blízká města V. Mýto a Choceň a na ně bez-prostředně navazující obce (Zámorsk, Sruby). Oblast leží ve své jižní části v republikovém koridoru OS8. Prostřednictvím železnice má velmi dobré spojení s Pardubicemi.

Podíl nezaměstnaných osob je nižší než krajský průměr, ke konci roku 2018 činil 1,9 %. Dlouhodobá nezaměstnanost je v ORP Vysoké Mýto drobně vyšší než krajský průměr. Významným zaměstnavatelem je Iveco Czech Republic ve Vysokém Mýtě, kde pracuje více než 2 tis. zaměstnanců. Významné procento ekonomických subjektů se nachází v oblasti terciéru.

Okolí Vysokého Mýta je mozaikou převažující zemědělské krajiny s místními lesními plochami v povodí Orlice a řadou významných ZCHÚ. Vysokomýtsko je v rámci kraje regionem s nejvyšším podílem zemědělské půdy na celkové rozloze ORP. Ke konci roku 2018 činil tento podíl 70,1 %, což je deset procentních bodů nad krajským průměrem. Díky tomu je na mnoha těchto místech narušen přirozený prvek biodiverzity, protierozní ochrany a dochází k plošnému znečišťování vody dusičnany. Podíl lesní půdy je zde naproti tomu druhý nejmenší v kraji (po ORP Pardubice). Kvalita životního prostředí je podprůměrná.

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Porodnost nad průměrem kraje • Dlouhodobě kladný přirozený přírůstek 	<ul style="list-style-type: none"> • Záporné migrační saldo • Podprůměrná intenzita bytové výstavby v ORP
Ekonomický pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Významný podíl ekonomických subjektů v oblasti terciéru • Dlouholetá tradice výroby dopravních prostředků (významný zaměstnavatel Iveco) • Nízký podíl nezaměstnaných osob 	<ul style="list-style-type: none"> • Počet uchazečů o zaměstnání evidovaných déle než 12 měsíců je oproti průměru kraje mírně vyšší • Podnikatelská aktivita pod průměrem kraje • Nedokončené dopravní napojení přes D35
Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Řada významných maloplošných zvláště chráněných území • Nadprůměrný podíl obcí napojených na plyn 	<ul style="list-style-type: none"> • Nejvyšší podíl zemědělské půdy na celkové rozloze ORP v kraji (70,1 %) přináší ekologické problémy (narušená biodiverzita, eroze) • Koeficient ekologické stability pod průměrem kraje • Velmi nízký podíl lesních pozemků
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Vysokomýtsko je navrženo jako součást rozvojové osy republikového významu OS 8 (Hradec Králové – Olomouc), rozvojové oblasti krajského významu OBk1 (Vysoké Mýto – Choceň) a rozvojové osy krajského významu OSk2 (Choceň – České Libchavy/Sopotnice – Ústí nad Orlicí) 	<ul style="list-style-type: none"> • Poloha na hlavním dopravním koridoru bez obchvatů a dálnice zatěžuje území.
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • Vysoké Mýto má největší čtvercové náměstí v Pardubickém kraji (2 ha) 	

ŽAMBERK

Území SO ORP se nachází v severovýchodní části Pardubického kraje, kde sdílí velmi krátkou (dva katastry obcí) společnou hranici s Polskem, ale bez žádného hraničního přechodu. Vedle toho sousedí na severozápadě i s krajem Královéhradeckým.

Území správního obvodu ORP Žamberk se skládá z 27 obcí, ve kterých žilo v roce 2018 celkem 29 495 obyvatel. V ORP mají statut města tři obce (Žamberk, Jablonné nad Orlicí, Letohrad), které jsou zároveň i středisky tří pověřených obecních úřadů (POÚ), ze kterých se ORP skládá. Město Žamberk je charakteristické nejnižším podílem obyvatel na území ORP žijících v jeho sídle. ORP je populačně ziskové zejména díky vysokému přirozenému přírůstku, což se následně projevuje i v nejnižším indexu stáří místních obyvatel mezi všemi SO ORP. Území ORP ale z dlouhodobého hlediska není příliš migračně atraktivní, dlouhodobě dosahuje záporného salda migrace.

Střední a jižní část území ORP je v rámci ZUR Pk navrženo jako součást rozvojové osy krajské úrovně OSk3 (Ústí nad Orlicí – Letohrad – Žamberk).

Přestože ekonomická základna na území ORP je v jejich dílčích statistikách spíše průměrná a nenachází se zde žádné hnací odvětví či velký podnik (vyjma OEZ Letohrad – cca 1 500 zaměstnanců), patří toto ORP k nejméně problémovým oblastem v kraji z hlediska situace na trhu práce. Ke konci roku 2018 činil podíl nezaměstnaných osob 1,4 %, což byla druhá nejnižší hodnota v kraji hned po Orlickoústecku. Tato hodnota je ovlivněna diverzifikovanou strukturou místních mikropodniků, vlastním potenciálem regionu v podobě několika menších zaměstnavatelů (100–200 zaměstnanců), a také blízkostí spádových měst (Ústí n. O., Lanškroun nebo i Rychnov nad Kněžnou), kam místní obyvatelé vyjíždějí za prací.

Atraktivní podhorská krajina regionu, do které částečně zasahuje CHKO Orlické hory, poskytuje mnoho příležitostí pro rozvoj cestovního ruchu a rekreace, což dokládá například i jedno z nejvyšších zastoupení neobydlených domů využívaných k rekreačním účelům v kraji. Celkově v oblasti životního prostředí patří území tohoto ORP k nejvíce zachovaným územím v kraji s relativně vysokou a nadprůměrnou ekologickou stabilitou. Jde o vodohospodářsky významný region.

Pozitiva	Negativa
Sociální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Dlouhodobě rostoucí počet obyvatel ORP zejména díky přirozenému přírůstku • Nejnižší úmrtnost v rámci kraje • Nízký index stáří • Vyšší podíl bytové výstavby na 1000 obyvatel oproti krajskému průměru 	<ul style="list-style-type: none"> • Záporné migrační saldo • Značné množství žáků musí dojíždět za vzděláním mimo obec (i na úrovni ZŠ) • Chybí dlouhodobá pobytová služba pro seniory
Ekonomický pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Relativně příznivá situace na trhu práce, nízký podíl nezaměstnaných osob • Diverzifikovaná struktura mikropodniků a menších zaměstnavatelů • Území s nadprůměrným potenciálem v rámci kraje pro rozvoj cestovního ruchu • Fungující průmyslové zóny a oživené lokality brownfields v centru regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Vyšší podíl evidovaných uchazečů o zaměstnání z řad absolventů oproti průměru v kraji • Nižší podíl ekonomických subjektů v průmyslu oproti krajskému průměru
Environmentální pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Do severní části území ORP zasahuje částečně CHKO Orlické hory • Území s velmi zachovalou přírodní hodnotou • Nadprůměrný podíl obcí s kanalizací s koncovkou ČOV 	<ul style="list-style-type: none"> • Podprůměrný podíl obcí napojených na plyn v kraji
Prostorový pilíř	
<ul style="list-style-type: none"> • Střední a jižní část území ORP je v rámci ZUR Pk navrženo jako součást rozvojové osy krajské úrovně OSk3 (Ústí nad Orlicí – Letohrad – Žamberk) 	<ul style="list-style-type: none"> • Poloha v podhůří Orlických hor
Další skutečnosti	
<ul style="list-style-type: none"> • V sídle ORP žije nejmenší podíl obyvatel z celkového počtu obyvatel ORP v kraji • ORP částečně spadá do Královéhradeckého kraje • Oblast velmi atraktivní pro rozvoj chataření a chalupaření (zejména okolo přehrady Pastviny) 	

Tab. 29: Srovnání vybraných ukazatelů v Pardubickém kraji a jeho správních obvodech k 31. 12. 2018 (jiné roky uvedeny)

UKAZATEL	ČR	kraj	Česká Třebová	Hlinsko	Holice	Chrudim	Králíky	Lanškroun	Litomyšl	Moravská Třebová	Pardubice	Políčka	Přelouč	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Vysoké Mýto	Žamberk
Počet obcí	6 258	451	5	22	14	86	5	22	35	33	56	20	42	28	16	40	27
Výměra (ha)	7 887 101	451 915	7 970	24 670	21 365	74 614	15 861	27 521	33 711	41 728	40 931	27 267	25 727	35 160	19 051	28 189	28 150
Počet obyvatel	10 649 800	520 316	18 088	21 024	17 754	83 320	8 649	23 208	27 136	26 267	130 048	19 574	25 527	31 424	26 384	32 418	29 495
Hustota zalidnění (obyv./km ²)	135,0	115,1	226,9	85,2	83,1	111,7	54,5	84,3	80,5	62,9	317,7	71,8	99,2	89,4	138,5	115,0	104,8
Podíl obyvatel žijících ve městech (%)	69,0	61,6	85,7	46,0	48,6	66,2	48,5	43,0	38,4	49,2	77,2	52,6	49,5	58,8	58,7	64,7	53,2
Změna počtu obyvatel 2013–2018 (k 31. 12.)	101,3	100,8	98,4	99,3	102,1	100,5	97,6	100,3	101,5	98,9	102,8	99,7	103,3	99,2	99,4	99,4	101,0
Změna počtu obyvatel 2008–2018 (k 31. 12.)	101,7	101,0	96,3	97,8	104,1	100,6	94,3	101,7	102,3	96,6	103,9	100,9	105,1	98,8	99,1	99,3	100,6
Porodnost na 1000 obyvatel (průměr 2009–2018)	10,6	10,5	10,4	9,7	10,2	10,4	10,2	10,5	10,5	9,7	10,8	10,6	10,2	10,2	10,4	10,8	11,2
Úmrtnost na 1000 obyvatel (průměr 2009–2018)	10,3	10,3	11,3	11,1	9,4	10,7	12,2	9,2	9,7	11,2	10,0	10,8	11,0	10,4	10,4	10,2	8,5
Přirozený přírůstek na 1 000 obyvatel (průměr 2009–2018)	3,2	2,1	-8,5	-13,3	8,2	-3,3	-19,5	13,3	8,4	-14,7	7,7	-1,6	-8,1	-2,1	0,0	5,8	27,8
Migrační saldo na 1 000 obyvatel (průměr 2009–2018)	18,4	9,6	-31,6	-6,9	34,5	7,4	-34,6	3,8	15,2	-14,4	40,0	4,5	51,1	-12,6	-15,9	-8,7	-24,0
Celkový přírůstek (úbytek) na 1 000 obyvatel (2009–2018)	21,6	11,7	-40,1	-20,1	42,6	4,1	-54,1	17,0	23,6	-29,1	47,7	2,9	43,0	-14,6	-15,8	-2,9	3,8
Podíl obyv. nad 65 let (%)	19,6	19,9	21,1	20,9	19,0	20,1	20,8	19,0	19,3	20,3	19,9	19,8	19,6	20,3	20,9	20,1	18,8
Index stáří	123,2	126,5	135,8	141,2	115,4	127,9	135,7	117,8	120,9	136,7	125,0	124,4	128,4	128,4	134,6	124,8	114,3
Evidovaní uchazeči	231 534	7 865	260	320	218	1 455	128	261	304	804	1 806	274	477	608	231	432	287

UKAZATEL	ČR	kraj	Česká Třebová	Hlinsko	Holice	Chrudim	Králíky	Lanškroun	Litomyšl	Moravská Třebová	Pardubice	Polička	Přelouč	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Vysoké Mýto	Žamberk
o zaměstnání																	
z počtu uchazečů absolventi (%)	3,1	3,8	3,1	6,6	6,0	4,0	1,6	2,7	3,6	2,1	4,4	4,0	2,9	1,8	6,5	3,9	5,6
uchazeči evidovaní nad 12 měsíců (%)	26,1	11,0	16,5	6,6	9,2	7,8	6,3	11,9	8,2	16,2	12,0	5,8	14,3	10,9	10,0	12,0	10,8
Volná pracovní místa	324 410	22 366	380	361	634	2 029	298	1 107	492	577	10 106	370	1 105	882	777	2 115	1 133
Počet uchazečů na 1 VPM	0,7	0,4	0,7	0,9	0,3	0,7	0,4	0,2	0,6	1,4	0,2	0,7	0,4	0,7	0,3	0,2	0,3
Podíl nezaměstnaných osob (%)	3,1	2,2	2,1	2,1	1,7	2,5	2,2	1,6	1,6	4,3	2,0	1,9	2,6	2,8	1,2	1,9	1,4
Podnikatelská aktivita (ekonomické subjekty/1 000 obyvatel 15–64 let)	420,6	364,0	307,1	385,0	372,4	362,4	370,1	307,9	361,5	310,2	411,3	329,8	350,1	329,5	369,7	345,3	355,6
Počet ekonomických subjektů	2 889 422	121 765	3 519	5 200	4 262	19 379	2 044	4 639	6 359	5 279	34 364	4 144	5 821	6 623	6 200	7 138	6 794
v tom zemědělství, lesnictví a rybolov (%)	4,7	6,0	3,6	9,2	7,5	7,0	12,4	7,3	7,7	8,3	3,0	8,9	5,9	7,2	5,9	5,4	8,3
v tom průmysl (%)	12,2	15,3	11,9	20,4	17,4	17,4	11,5	18,1	15,6	15,1	12,9	17,2	20,7	12,5	13,3	15,2	14,9
v tom stavebnictví (%)	11,7	13,2	10,6	14,5	13,4	15,4	16,8	11,8	13,1	15,6	11,8	13,4	13,8	15,4	12,1	10,7	13,2
v tom služby (%)	71,4	65,5	73,8	55,8	61,6	60,1	59,3	62,9	63,6	60,9	72,3	60,5	59,6	65,0	68,7	68,6	63,6
Dokončené byty na 1 000 obyvatel (2009–2018)	28,1	25,0	13,6	22,9	35,9	26,5	24,5	22,8	19,5	15,3	34,8	23,5	27,9	8,8	15,9	19,8	27,0

UKAZATEL	ČR	kraj	Česká Třebová	Hlinsko	Holice	Chrudim	Králiky	Lanškroun	Litomyšl	Moravská Třebová	Pardubice	Polička	Přelouč	Svitavy	Ústí nad Orlicí	Vysoké Mýto	Žamberk
Podíl zemědělské půdy (%)	53,3	59,8	41,2	53,9	52,8	63,0	47,7	59,1	68,8	54,3	66,1	59,3	54,2	59,4	57,8	70,1	59,3
Procento zornění (%)	70,2	71,9	58,2	58,1	74,7	77,9	32,9	63,5	81,6	74,3	85,6	64,8	77,8	75,1	58,0	77,1	54,8
Podíl lesních pozemků (%)	33,9	29,8	45,6	36,1	39,8	26,5	44,5	32,6	23,4	37,9	13,3	32,4	32,2	31,2	33,2	19,5	31,5
Koeficient ekologické stability	1,1	0,9	1,7	1,5	1,2	0,7	3,4	1,2	0,6	1,1	0,4	1,2	0,9	0,9	1,4	0,6	1,5
Obce s vodovodem (%), 2016*	88,3	95,8	100,0	81,8	100,0	88,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	92,9	100,0	100,0	95,0	100,0
Obce s plynofikací (%), 2016*	63,6	76,9	60,0	81,8	92,9	82,6	40,0	59,1	65,7	51,5	96,4	75,0	95,2	64,3	68,8	90,0	48,1
Obce s kanalizací s napojením na ČOV (%), 2016*	54,1	46,3	60,0	45,5	64,3	37,2	80,0	59,1	34,3	42,4	67,9	40,0	42,9	28,6	62,5	40,0	51,9

Pramen: Srovnání vybraných ukazatelů v Pardubickém kraji a jeho správních obvodech. Pardubice: ČSÚ, 2019; Statistická ročenka Pardubického kraje 2019; ČSÚ, 2017, Technické vybavení v krajích, okresech a SO ORP; vlastní výpočty.

Pozn.: **Nejpříznivější** hodnoty jsou v tabulce označeny **zeleně**, hodnoty **nejméně příznivé** jsou označeny **červeně**

Vysvětlivky: Přirozený přírůstek – rozdíl mezi počtem živě narozených a počtem zemřelých; Index stáří – vyjadřuje kolik seniorů (věková skupina 65+) připadá na dětskou věkovou složku (0–14); Koeficient ekologické stability – podíl ekologicky příznivých ploch a ploch, které zatěžují ŽP; ORP s výrazně sníženou kvalitou ŽP – jedná se o syntetický ukazatel používaný v územně analytických podkladech jednotlivých ORP a je složen s jednotlivých ukazatelů charakteristik ŽP.

* Pozn.: Údaje naposledy zjišťovány v roce 2016, nové sledování plánováno na rok 2021.

A.4 PARDUBICKÝ KRAJ V MEZIKRAJSKÉM SROVNÁNÍ

Pro interpretaci celkové situace v Pardubickém kraji a pro návrh nejuvhodnějších opatření pro ovlivnění rozvoje je důležité vnímat rozvoj kraje v kontextu České republiky. Srovnání hodnot rozvojových ukazatelů s hodnotou za ČR a s hodnotami ostatních krajů vyjádřených mezikrajským pořadím umožní objektivně zachytit silné a slabé oblasti kraje.

V následující tabulce je provedeno srovnání pomocí 55 ukazatelů z 11 tematických oblastí. Za tabulkou je uveden souhrnný komentář.

Srovnání krajů se zaměřilo jak na srovnání postavení kraje v roce 2018 (rok s neaktuálnějšími kompletními údaji dostupnými v březnu 2020), tak na srovnání změny v pořadí mezi kraji mezi roky 2013 a 2018 (v několika případech jsou v závislosti na dostupnosti dat srovnávány hodnoty za jiné období). Srovnání bylo provedeno za co největší soubor ukazatelů ze všech hlavních oblastí rozvoje kraje. Hodnoty jsou relativizovány, nejčastěji vůči počtu obyvatel kraje, či vůči rozloze kraje, aby byl eliminován vliv velikosti kraje. Dle rozlohy je Pardubický kraj na 10. místě, dle počtu obyvatel se nachází na 11. místě.

Lze pozorovat ukazatele, u nichž k 31. 12. 2018 (případně při pohledu na nejnověji dostupná data) patří Pardubický kraj mezi ostatními kraji k nejlepším, nebo naopak, u nichž zaostává. Přibližně u poloviny srovnávaných ukazatelů se situace příliš nezměnila. V řadě ukazatelů však došlo k výraznému zlepšení, či zhoršení.

Průměrné pořadí ze všech ukazatelů v roce 2018 činilo 7,63. Nejčtenější pořadí Pardubického kraje mezi všemi kraji České republiky je 10. místo, které vyšlo 9 x, 3., 7. a 8. místo se objevuje 7 x. U **50 ukazatelů bylo možné srovnat vývoj** mezi dvěma obdobími (až na výjimky mezi rokem 2013 a 2018). **Průměrné pořadí se z 8,0 zlepšilo na 7,85.**

V tabulce ukazatelů jsou **zeleně** zbarveny názvy ukazatelů, v nichž byl na tom v roce 2018 kraj v rámci ČR **velmi dobře** (do 5. místa mezi kraji včetně), a **červeně** ukazatel, kdy na tom kraj byl **špatně** (11. a horší místo mezi kraji).

Pořadí Pardubického kraje je vždy počítáno na stupnici od nejlepší po nejhorší hodnotu. U většiny ukazatelů platí čím vyšší hodnota, tím lepší hodnota z hlediska rozvoje kraje (např. změna počtu obyvatel, bytová výstavba, HDP, kapacity služeb). U 15 ukazatelů je nejlepší (nejpříznivější) hodnotou ta nejnižší (nezaměstnané osoby, osoby v exekuci, index stáří). U těchto ukazatelů je uvedena poznámka „pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší“.

Ve sloupci pořadí Pardubického kraje v roce 2018 jsou **zeleně** zbarveny hodnoty pořadí u ukazatelů, u nichž si Pardubický kraj ve srovnání s rokem 2013 **polepšil o 2 a více a míst**, **červeně** jsou označeny hodnoty pořadí u ukazatelů, u nichž se Pardubický kraj ve srovnání s rokem 2013 **zhoršil o 2 a více a míst**.

Tab. 30: Srovnání vybraných ukazatelů v Pardubickém kraji s ostatními kraji ČR a průměrem ČR včetně pořadí Pardubického kraje ve srovnání s ostatními kraji k 31. 12. 2013 a k 31. 12. 2018 (jiné roky uvedeny)

Oblast	Ukazatel	2013			2018		
		Průměr ČR	Hodnota Pk	Pořadí Pk	Průměr ČR	Hodnota Pk	Pořadí Pk
Obyvatelstvo	Změna počtu obyvatel v % (2013/2008, 2008=100; 2018/2013, 2013=100)	100,4	100,2	6	101,3	100,8	7
	Počet dokončených bytů na 1000 obyvatel (průměr za 2009–2013 a 2014–2018)	3,0	2,7	7	2,6	2,4	5
	Index stáří (počet obyvatel ve věku 65+ na 100 obyvatel ve věku 0–14 let) (pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)	115,7	116,1	7	123,2	126,5	6

Oblast	Ukazatel	2013			2018		
		Průměr ČR	Hodnota Pk	Pořadí Pk	Průměr ČR	Hodnota Pk	Pořadí Pk
	Počet VŠ vzdělaných na 100 obyvatel starších 15 let	16,7	13,2	10	19,4	15,5	10
Sociální a zdravotní služby	Neuspokojené žádosti v domovech pro seniory na 1000 obyvatel ve věku 65+ (pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)	33,3	28	5	27,8	16,7	3
	Počet lůžek v domovech pro seniory na 1000 obyvatel ve věku 65+	20,9	24	6	17,8	20,2	8
	Počet obyvatel v sociálně vyloučených lokalitách na 1000 obyvatel (2015)* (pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)	–	–	–	10	3,4	2
	Počet ordinací praktického lékaře pro dospělé na 10000 obyvatel	4,2	4,3	8	4,3	4,2	10
	Počet lůžek ve zdravotnických zařízeních na 1000 obyvatel	7,4	7,4	7	7,3	7,3	8
	Počet osob v exekuci na 100 obyvatel (2016 a 2018) (pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)	9,2	7,08	3	9,2	6,9	3
Školství, kultura, sport	Průměr percentilového umístění u maturity z českého jazyka (didaktický test)	50	48,3	8	50	49,8	3
	Průměr percentilového umístění u maturity z matematiky	50	53,5	7	50	47,6	7
	Průměr percentilového umístění u maturity z anglického jazyka (didaktický test)	50	44,9	13	50	47,7	8
	Členská základna České unie sportu na 100 obyvatel	12,3	13,8	5	10,6	10,3	8
	Registrovaní čtenáři knihoven na 100 obyvatel	13,6	14,1	8	12,9	12,9	7
Ekonomika	HDP na obyvatele EU 28=100 (v paritě kupní síly)	83,5	67,2	10	90,5	74,2	9
	HDP na obyvatele v Kč	389 900	313 716	10	500 973	410 635	9
	Čistý disponibilní důchod na obyvatele v Kč	198 356	186 944	7	246 366	233 795	7
	Průměrná měsíční mzda v Kč	25 035	22 077	12	32 051	28 871	11
	Podíl nezaměstnaných obyvatel v % (03/2014 a 03/2019) (pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)	8,3	7,6	6	3,0	2,1	3
	Přímé zahraniční investice v mil. Kč na 100 obyvatel (2014, 2018)	26,4	7,8	12	34,6	10,6	10
	Průměr přímých zahraničních investic v mil. Kč za roky 2014–2018 na 100 obyvatel	–	–	–	29,7	8,7	12
	Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele (2013, 2018)	97 718	68 118	10	133 914	93145	8
	Produktivita práce v mil. Kč (HDP na zaměstnance)	0,95	0,77	13	1,14	0,96	10
	Podnikatelská aktivita (počet podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel)	230	199	10	243	210	10

Oblast	Ukazatel	2013			2018		
		Průměr ČR	Hodnota Pk	Pořadí Pk	Průměr ČR	Hodnota Pk	Pořadí Pk
Věda a výzkum	Výdaje na výzkum a vývoj v mil. Kč na 1000 obyvatel	7,4	5,2	6	9,6	6,0	8
	Podíl podnikatelského sektoru na celkových výdajích na vědu a výzkum v %	53,3	76,2	5	61,9	82,1	4
	Počet zaměstnanců ve výzkumu a vývoji na 1000 zaměstnanců	12,2	10,7	4	13,8	10,2	7
	Podíl výdajů na vědu a výzkum na HDP v %	1,9	1,7	6	1,9	1,5	7
	Počet platných patentů v přepočtu na výdaje ve VaV v miliardách Kč.	29,7	43,5	6	35,2	62,2	3
Doprava	Počet přepravených osob autobusovou a železniční dopravou na obyvatele	41,6	31,2	12	39,4	32,6	9
	Délka silnic II. a III. třídy v m na km ²	–	–	–	629,7	690,3	3
	Počet dopravních nehod na silnicích 2. a 3. třídy na 1000 km těchto silnic (2015, 2018) (pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)	502	448	6	580	524	6
Cestovní ruch	Čisté využití lůžek v % (2014, 2018)	35,2	23,4	10	50,0	41,1	7–8
	Intenzita cestovního ruchu – počet přenocování/počet obyvatel (2014, 2018)	4,08	1,98	10	5,21	2,55	11
	Hustota cestovního ruchu – počet přenocování/1 km ² (2014, 2018)	545	226	10	704	293	11
OZE	Výroba elektřiny z OZE v GWh na 10000 obyvatel	6,0	3,9	10	5,3	3,1	12
	Podíl OZE na výrobě elektřiny v %	7,2	3,5	10	6,4	2,3	14
Technická infrastruktura	Podíl napojených obcí na kanalizaci s ČOV v % (2006, 2016)**	36,8	27,7	12	54,1	46,3	10
	Podíl napojených obcí na plynovod v % (2016)**	–	–	–	63,6	76,9	6
	Podíl obcí napojených na vodovod v % (2016)**	–	–	–	88,3	95,8	4
	Podíl obyvatel zásobovaných vodou z veřejných vodovodů v %	93,8	97,6	4	94,7	97,4	5
	Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci v %	82,8	73,2	12	85,5	74,6	12
	Podíl ztrát z vody vyrobené a určené k realizaci v % (pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)	17,9	16,2	6	15,8	15,8	8
	Počet vysokorychlostních přípojek k internetu přes optické vlákno na 100 obyvatel	3,5	2,8	10	5,8	5,4	7
Odpady	Podíl odděleně sbírané složky na komunálním odpadu v %	13,9	14,1	8	16,1	15,5	9
	Komunální odpad na 1 obyvatele včetně odděleně sbírané složky v kg (pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)	307	299	7	351	343	8
Emise	Emise tuhých látek Rezzo 1–3 v t na km ² (pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)	0,69	0,72	9	0,58	0,66	11
	Emise oxidu siřičitého Rezzo 1–3 v t na km ²	1,76	2,62	11	1,14	1,30	10

Oblast	Ukazatel	2013			2018		
		Průměr ČR	Hodnota Pk	Pořadí Pk	Průměr ČR	Hodnota Pk	Pořadí Pk
	<i>(pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)</i>						
	Emise oxidu dusíku Rezzo 1–3 v t na km ² <i>(pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)</i>	1,36	2,06	11	1,07	1,86	11
	Emise oxidu uhelnatého Rezzo 1–3 v t na km ² <i>(pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)</i>	8,12	6,64	6	7,23	5,65	6
	Emise oxidu uhelnatého Rezzo 4 v t na km ² <i>(pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)</i>	1,97	1,55	5	1,37	1,19	9
Životní prostředí	Změna koeficientu ekologické stability (2013/2008; 2008=100 a 2018/2013; 2013=100)	101,2	101,9	5	101,5	102,0	6
Bezpečnost	Index kriminality (počet trestných činů na 10000 obyvatel) <i>(pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)</i>	310,3	176,2	3	183,5	107,7	3
	Počet zásahů hasičského záchranného sboru na 10000 obyvatel za 1. pololetí <i>(pořadí od nejnižší hodnoty po nejvyšší)</i>	53	49,8	7	52,4	60,1	10

Pramen: Statistická ročenka Pardubického kraje 2019 a 2014, Veřejná databáze ČSÚ, Ministerstvo práce a sociálních věcí – statistiky, vysledky.ceramat.cz, mapaexekuci.cz, mapa sociálně vyloučených lokalit 2015, Ročenka České unie sportu 2014, Databáze regionálních účtů ČSÚ, ČNB, ŘSD, Ročenka nehodovosti na pozemních komunikacích v České republice v roce 2018, mapakriminality.cz, Statistické informace o zásazích jednotek požární ochrany a požárech, Rozvoj venkova v Pardubickém kraji v letech 2000–2006, vlastní výpočty.

* Pozn.: Dle výstupu projektu Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR uskutečněného v letech 2014–2015.

** Pozn.: Údaje naposledy zjišťovány v roce 2016, nové sledování plánováno na rok 2021.

Pozitivní situace (5. a lepší místo ze 14 krajů) byla zaznamenána u následujících ukazatelů (ukazatele, u kterých došlo podle pořadí krajů ke zlepšení situace od roku 2013 o 2 a více míst jsou zvýrazněny zeleně):

- Počtu dokončených bytů na 1000 obyvatel (průměr za 2014–2018).
- Neuspokojené žádosti v domovech pro seniory na 1000 obyvatel ve věku 65+.
- Počet obyvatel v sociálně vyloučených lokalitách na 1000 obyvatel.
- Počet osob v exekuci na 100 obyvatel.
- Průměr percentilového umístění u statní maturity z předmětu český jazyk, didaktický test.
- Podíl nezaměstnaných osob (03/2019).
- Podíl podnikatelského sektoru na celkových výdajích na vědu a výzkum v %.
- Počet platných patentů v přepočtu na výdaje na VaV v mil. Kč.
- Délka silnic II. a III. třídy v m na km².
- Podíl obcí napojených na vodovod v % (2016).
- Podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu v %.
- Index kriminality (počet trestných činů na 10000 obyvatel).

Špatný výsledek (11. a horší místo ze 14 krajů) ve srovnání s ostatními kraji byl dosažen u následujících ukazatelů (u mnohých z nich sice dochází ke zlepšení celkových hodnot, nicméně pořadí kraje se téměř nemění, červeně jsou označeny ukazatele, u nichž došlo o zhoršení o 2 a více míst):

- Průměrná měsíční mzda v Kč.

- Průměr přímých zahraničních investic v mil. Kč za roky 2014–2018 na 100 obyvatel.
- Intenzita cestovního ruchu – počet přenocování/počet obyvatel (2014, 2018)
- Hustota cestovního ruchu – počet přenocování/1 km² (2014, 2018)
- Výroba elektřiny z OZE v GWh na obyvatele.
- Podíl OZE na výrobě elektřiny v %.
- Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu v %.
- Emise tuhých látek Rezzo 1–3 v t na km².
- Emise oxidu dusíku Rezzo 1–3 v t na km².

Dále existují ukazatele, kde podle pořadí krajů ČR došlo od roku 2013 ke zlepšení o 2 a více místa (označené **zeleně**) nebo ke zhoršení o 2 a více místa (označené **červeně**), ale zároveň situace není výrazně špatná nebo dobrá – pořadí mezi ostatními kraji se v roce 2018 pohybovalo v rozmezí 6. až 10. místa včetně. Jedná se o následující ukazatele:

- Přímé zahraniční investice v mil. Kč na 100 obyvatel (2014, 2018).
- Počet přepravených osob autobusovou a železniční dopravou na obyvatele.
- Čisté využití lůžek v % (2014, 2018)
- Podíl napojených obcí na kanalizaci s ČOV v % (2006, 2016).
- Počet vysokorychlostních přípojek k internetu přes optické vlákno na 100 obyvatel.
- Průměr percentilového umístění u maturity z anglického jazyka (didaktický test).
- Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele.
- Produktivita práce v mil. Kč (HDP na zaměstnance).
- Počet lůžek v domovech pro seniory na 1000 obyvatel ve věku 65+.
- Počet ordinací všeobecného lékaře na 10000 obyvatel.
- Členská základna České unie sportu na 100 obyvatel.
- Výdaje na výzkum a vývoj v mil. Kč na 1000 obyvatel.
- Počet zaměstnanců ve výzkumu a vývoji na 1000 zaměstnanců.
- Podíl ztrát z vody vyrobené a určené k realizaci v %.
- Emise oxidu uhelnatého Rezzo 4 v t na km².
- Počet zásahů hasičského záchranného sboru na 10000 obyvatel za 1. pololetí.

Příznivé ekonomické ukazatele souvisí s přítomností velkých zaměstnavatelů a významných výrobních podniků (a to nejen na Pardubicku, ale i ve východní části kraje), s ekonomickou konjunkturou v celé ČR či výhodnou dopravní polohou. Dále lze v těchto souvislostech pozorovat i poměrně příznivé počty platných patentů a podíl podnikatelského sektoru na celkových výdajích na vědu a výzkum, přičemž oba ukazatele se od roku 2013 zlepšily pravděpodobně zejména v souvislosti s ekonomickou konjunkturou. Na druhou stranu celkové výdaje na výzkum a vývoj a celkový počet zaměstnanců ve výzkumu a vývoji se ve srovnání s ostatními kraji zhoršily. Průměr přímých zahraničních investic je poměrně nízký. Od roku 2014 se však situace zlepšila.

Na nepříliš dobré hodnoty ukazatelů intenzity cestovního ruchu má vliv, že na území kraje se nachází jen velmi málo turistických cílů s republikovým nebo nadnárodním významem. V posledních letech došlo k dalšímu poklesu využití lůžek, nicméně v mezikrajském srovnání šlo o menší propad než u jiných a pořadí kraje se tak zlepšilo.

Ukazatele týkající se chování obyvatel (kriminalita, exekuce, sociálně vyloučené lokality) řadí kraj mezi nejbezpečnější území se stabilizovanou společností. Na druhou stranu poměrně nízká průměrná měsíční mzda (ve srovnání s ostatními kraji) může souviset mimo jiné se stinnou stránkou přítomnosti velkých zaměstnavatelů, kteří využívají ve větší míře méně kvalifikovanou pracovní sílu, která má nižší platy. Kupní síla obyvatel tak není tak příznivá, jak by se podle ostatních ekonomických ukazatelů mohlo zdát. V oblasti dopravy se ve srovnání s ostatními kraji zvýšil počet přepravených osob hromadnou dopravou přepočtený na obyvatele.

V oblasti technické infrastruktury v obcích je poměrně dobrá situace u vybavenosti vodovody. Od roku 2013 se navíc ve srovnání pořadí všech krajů zlepšila situace u ukazatele podíl ztrát z vody vyrobené a určené k realizaci. Situace je naopak horší u kanalizace (podíl obyvatel napojených na kanalizaci), přestože se dle pořadí krajů u ukazatele podílů napojení obcí na kanalizaci kraj zlepšil. K významnému zlepšení v pořadí krajů došlo u ukazatele počet vysokorychlostních přípojek k internetu přes optické vlákno v přepočtu na 100 obyvatel, i když celková hodnota je v rámci ČR stále podprůměrná.

Území Pardubického kraje trpí zplodinami tuhých látek, oxidu siřičitého a dusíku. Došlo zde sice k výraznému zlepšení, ale kraj stále zůstává mezi problematičtějšími kraji. Dominanci tepelných elektráren na výrobě elektrické energie v kraji potvrzují velmi nízké hodnoty ukazatelů spojených s obnovitelnými zdroji energie.

A.5 VÝVOJOVÉ TRENDY NA GLOBÁLNÍ A EVROPSKÉ ÚROVNI

Vývojové trendy na evropské a globální úrovni je možné jednotně nazvat tzv. **megatrendy**. Ty je podle studie „Globální megatrendy pro aktualizovaný Strategický rámec udržitelného rozvoje“ z roku 2016 (s. 5) definovat jako dlouhodobé transformační procesy, které v delším časovém horizontu ovlivňují naše myšlení, aktivity, organizaci společnosti a budoucí realitu světa. Megatrend se vyvíjí dlouhou dobu, řádově desítky let, a většinou je kolektorem řady navzájem se podporujících a doplňujících dílčích trendů. Megatrendy se vzájemně silně ovlivňují a jejich vzájemná dynamika je obvykle vyvolána společným působením vnitřních hnacích sil, které představují nová paradigmatata změny s pravděpodobným dopadem na politické rozhodování, ekonomické vztahy, environmentální procesy, vytváření budoucích strategií, inovace a technologie.

V rámci Evropy je obtížné identifikovat unikátní evropské trendy, které by nebyly trendy globálními. Spíše jde o to, že globální trendy se zde projevují odlišným způsobem, resp. státy EU na ně reagují odlišným způsobem (prevence, předběžná opatření) než státy rozvojových nebo tranzitních ekonomik.

Megatrendy jsou sociálního, technologického, ekonomického, environmentálního či politického charakteru.

Východiskem pro následující tabulku byly megatrendy uvedené ve studii „Globální megatrendy pro aktualizovaný Strategický rámec ČR 2030⁸“. Tyto megatrendy byly upraveny a doplněny s ohledem na pravděpodobnost dopadu na území Pardubického kraje. Následně u nich byly zformulovány hlavní vlivy pro území Pardubického kraje.

Tab. 26: Vybrané globální megatrendy s možným dopadem na území Pardubického kraje

Globální megatrend	Popis	Vliv na Pardubický kraj
Sociální pilíř		
Růst vzdělanosti	Vzdělaná populace je v současné době považována za jednu z klíčových podmínek rozvoje nejen ekonomiky, ale i celé společnosti. Navíc vzrůstá množství informací a návyků, které by občané měli mít. Zároveň pokrok v oblasti nových technologií umožňuje výuku dělat zajímavější formou a s využitím nových prostředků	– Rostoucí nároky na školská zařízení v kraji a kvalitu výuky
Globální stárnutí	S rostoucí průměrnou délkou života roste i průměrný věk populace a většina světových regionů konverguje ke stárnoucí společnosti. Na jedné straně se se změnou způsobu života snižují počty narozených dětí. Na druhé straně díky zlepšujícím se systémům péče o zdraví se prodlužuje průměrná délka života a lidé se dožívají vyššího věku. Bude se měnit např. celospolečenské vnímání stáří. V důsledku působení globálního stárnutí se bude muset restrukturalizovat funkce veřejných, zejména důchodových, systémů.	<ul style="list-style-type: none"> – Rostoucí nároky na sociální a zdravotní služby v kraji – Nároky seniorů se zvyšují i v oblasti vzdělávání, volného času, účasti na veřejném životě, což je prevence závislosti na péči – Nutná adaptace seniorů na moderní technologie – Pokles počtu obyvatel, odchod mladých, vzdělaných a podnikavých lidí z venkova a malých měst do větších měst a metropolitních regionů – V dlouhodobém horizontu následně pokles počtu dětí a potřeba míst ve vzdělávacích zařízeních

⁸ <https://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/CR-2030/Prehled-globalnich-megatrendu.pdf>

Globální megatrend	Popis	Vliv na Pardubický kraj
Zdravý životní styl / Civilizační choroby	Zahrnuje inklinaci čím dál tím větší části populace k dostupnosti kvalifikované zdravotní péče, péči o vlastní zdraví a konzumaci nezávadných potravin.	– Zvyšování rozdílů v péči o zdraví mezi „průměrnou“ populací a osobami z nižších socioekonomických vrstev se všemi zdravotními důsledky
Trávení volného času	V souvislosti se změnou životního stylu bude docházet k dalšímu zvyšování nároků obyvatel na sportovní vyžití a trávení volného času. Stejně tak budou dále vzrůstat nároky na zvyšování se kvality kulturního vyžití v kraji	– Rostoucí nároky na sportovní a volnočasové kapacity – Rostoucí nároky na kulturní vyžití
Rostoucí objem migrace	Zvyšující se objem osob, které migrují, a to ať již v rámci států mezi regiony nebo mezi státy, je podmíněn nabídkou lepších životních podmínek (bydlení, práce, volný čas) i zvýšenými možnostmi v otázce mobility. Velkým problémem se stává i nárůst migrantů (ať již legálních nebo ilegálních) z tzv. třetích zemí, který doposud není koncepčně uchopen.	– Příprava veřejných služeb na příliv migrantů – Příprava na integraci cizinců do většinové společnosti
Civilizační choroby, celosvětové nákazy	Na druhou stranu populace ve vyspělých zemích řeší epidemie obezity a jiných civilizačních chorob. Lze předpokládat nárůst neznámých chorob způsobených různými faktory moderní civilizace.	– Možnost rozšíření nových mutací chorob na území kraje – Rostoucí nároky na zdravotní služby v kraji a jejich kvalitu
Ekonomický pilíř		
Globalizace	Nadnárodní korporace i mezinárodní organizace získávají větší vliv na správu věcí veřejných na lokální, národní i mezinárodní úrovni. Tento megatrend má trvalý charakter a souvisí s rostoucí otevřeností společnosti, rostoucím ekonomickým růstem na světové úrovni a zvyšujícím se přístupem k informacím.	– Kumulace moci jednotlivců – Vliv zájmových skupin na rozhodování – Změna hodnotových řetězců
Virtualizace světa	Od vzniku počítačů a internetu se stále více aktivit přesouvá z fyzického světa do virtuálního kyberprostoru. Dochází k hybridnímu propojování, kdy je reálný svět úzce propojený se světem virtuálním. Sociální kontakt, finanční operace, obchody, práce, ale i špionáž a mezinárodní agrese se čím dál tím více odehrávají právě na světové síti. Dochází stále častěji k fenoménu virtuální přítomnosti, kdy se jednotlivci pomocí techniky virtuálně účastní různých událostí, včetně výkonu práce.	– Příprava na kybernetické útoky – Tlak na celoživotní vzdělávání obyvatel – Adaptace firem na nové technologie
Zvyšující se dostupnost technologií + zvyšující se rychlost technologické změny	Penetrace technologií do všech oblastí života společnosti, zlevňování a rostoucí dostupnost technologií představuje významný megatrend. Technologiemi se nemyslí v úzkém slova smyslu produkty technického charakteru, ale i systémové služby, medicínské technologie a léčebné postupy. Neustále roste dynamika technologické změny, výrazně se však zkracuje doba difuze nových technologií a jejich přijetí většinovou společností. Kromě pozitivního působení technologické změny přináší tento megatrend řadu negativních dopadů, zejména zvýšenou spotřebu materiálů či zvyšující se technologickou mezeru (stav, kdy část populace není v kontaktu se současnou technologií).	– Adaptace na nové technologie v řízení kraje, firem i v životě obyvatel jako kompenzace některých nevýhod území (např. venkova, periferních oblastí) – Zajištění dostatečných zdrojů energie – Příprava na kybernetické útoky – Tlak na celoživotní vzdělávání obyvatel

Globální megatrend	Popis	Vliv na Pardubický kraj
Digitalizace a robotizace	Současný trend digitalizace a s ní související automatizace výroby a změny na trhu práce jsou označovány jako Průmysl 4.0 (Práce 4.0, čtvrtá průmyslová revoluce). Podle této myšlenky vzniknou „chytré továrny“, které převezmou opakující se a jednoduché činnosti, které do té doby vykonávali lidé. Současně může být ohrožena zaměstnanost i kvalifikovaných osob, které počítače s novými řídicími/rozhodovacími systémy částečně nahradí. Nová pracovní místa budou vyžadovat vyšší kvalifikaci.	<ul style="list-style-type: none"> – Adaptace firem na nové technologie – Změna v produktovém myšlení firem – Nutné řešit zabezpečení proti hackerským útokům – Snižování zaměstnanosti – Potřeba změn v kompetencích pracovníků
Rostoucí mobilita	Celosvětový nárůst mobility umocňuje odstraňování bariér pohybu osob, zboží a informací. Mobilitou se nerozumí pouze mobilita ve fyzickém slova smyslu, ale i pohyb informací, zboží a služeb a i tzv. virtuální mobilita ve světové síti a sociální mobilita napříč společenskými strukturami. Vysoká mobilita umožňuje globální propojení spotřebních a výrobních vzorců, nové modely práce i sociálních kontaktů a interakcí. S mobilitou souvisí i environmentální a sociální zátěže.	<ul style="list-style-type: none"> – Lepší využití obnovitelných zdrojů energie – Možnost šíření civilizačních chorob – Tlak na výstavbu moderní dopravní infrastruktury umožňující lepší dostupnost – Hledání alternativních způsobů mobility dostupných pro všechny sociální skupiny
Rostoucí spotřeba energie	S rostoucí světovou populací a globálně bohatnoucí společností je spojen konstantní nárůst spotřeby energie. Mění se struktura paliv a technologie výroby. Přes zvyšující se energetické úspory spotřeba i poptávka po energiích i nadále poroste. Tento významný megatrend ovlivňuje řadu dalších megatrendů, zejména změnu klimatu, globální ekonomický růst a potravinovou bezpečnost.	<ul style="list-style-type: none"> – Větší využití obnovitelných nových zdrojů energie – Efektivnější využití zdrojů – Posílení energetické sítě
Environmentální pilíř		
Degradace ekosystémů	Degradace ekosystémů a s ní související faktory, zejména ztráta biodiverzity a degradace ekosystémových služeb. Kontaminace ekosystémů toxickými či persistentními látkami a odpady. Degradace ekosystémů zahrnuje i zábor území na úkor přírodních nebo přírodě blízkých ekosystémů a přetěžování obnovitelných zdrojů surovin.	<ul style="list-style-type: none"> – Degradace ekosystémů v kraji – Kontaminace toxickými či persistentními odpady – Nadměrný zábor území
Změna klimatu a její dopady	Změna koncentrace skleníkových plynů v atmosféře vede k narušení energetické bilance planety. To sebou přináší intenzivní projevy počasí, změnu srážkových vzorců, desertifikaci, posun vegetačních pásem, tání ledovců, zvedání hladiny světového oceánu a environmentálně podmíněnou migraci. Tento megatrend ovlivňuje velkou řadu ostatních megatrendů a přináší potenciál pro řadu nelineárních změn.	<ul style="list-style-type: none"> – Nutnost adaptace na problematiku sucha či jiných situací ovlivňující životní prostředí – Posílení energetické sítě – Hledání nových zdrojů potravy (některé plodiny nebude dál možné pěstovat)
Potravinová bezpečnost	Potravinová bezpečnost (dostupnost potravin, přístup k potravinám, zajištěná kvalita potravin) a s tím spojená rostoucí produkce potravin. Produkce a dodávky potravin na světové trhy jsou závislé na dostatečném využívání technologií, energetických a infrastrukturních vstupech do agroekosystémů, fungování tržního prostředí. Ohrožovány jsou především zvyšující se poptávkou po potravinách, změnou klimatu a degradací ekosystémů. Většina zemí není potravinově soběstačná.	<ul style="list-style-type: none"> – Rostoucí spotřeba – Zintenzivňující se globalizace – dovoz (nekalitních) potravin – Zvyšující se dostupnost technologií – Zranitelnost dodavatelských řetězců

Globální megatrend	Popis	Vliv na Pardubický kraj
Prostorový pilíř		
Urbanizace	V současné době více než polovina světové populace žije ve městech. Předpokládá se, že do konce roku 2050 bude podíl městské populace dosahovat 75 % populace světa. Městská populace má na rozdíl od venkovské výrazně odlišné spotřební vzorce a je také ve vyšší míře vystavená nepříznivým jevům, jako je například znečištěné ovzduší, kriminalita nebo civilizační choroby. Návazným problémem v bohatých regionech je suburbanizace.	<ul style="list-style-type: none"> – Vylidňování obcí v periferních územích kraje – Koncentrace občanského vybavení do centrálních míst vyššího řádu – přeskokování center nejnižšího řádu – Suburbanizace
Rostoucí nerovnosti	Rozevírají se nůžky mezi bohatými a chudými, mezi pohlavími. To posilováno rostoucí zadlužeností a technologickou mezerou mezi nejchudšími a nejbohatšími.	<ul style="list-style-type: none"> – Nárůst regionálních disparit daných v závislosti na ne/dostupnosti lokálních zdrojů – Nárůst sociálních nerovností – Nárůst extrémistických skupin
Rostoucí síla jednotlivců a zájmových skupin a zvyšování přístupu k informacím	S demokratizací společnosti a s posilující virtualizací lidských aktivit roste přístup jednotlivců, skupin, či států k informacím. Tento megatrend významně posiluje ostatní megatrendy, zejména demokratizaci společnosti, umožňuje rychlejší technologický vývoj a dává jednotlivcům či zájmovým skupinám silnější vyjednávací pozici vůči úřadům, skupinám či korporacím a větší vliv na celospolečenské, ekonomické i politické rozhodovací procesy. Roste síla jednatelů vůči společnosti i ekonomickým subjektům.	<ul style="list-style-type: none"> – Rostoucí požadavky na informace – Občanská angažovanost – Nárůst významu nestátních aktérů – Nároky na komunikaci veřejné správy – Náročnější správa věcí veřejných – Vyšší nároky na infrastrukturu v kraji – Potřeba celoživotního vzdělávání obyvatel

Pramen: Globální megatrendy pro aktualizovaný Strategický rámec udržitelného rozvoje, s. 11–18, zkráceno, upraveno, doplněno o sloupec „vliv na Pardubický kraj“

A.6 SWOT ANALÝZA⁹

A. 6.1 SOCIÁLNÍ PILÍŘ

SILNÉ	SLABÉ
<ul style="list-style-type: none"> • Růstové tendence počtu obyvatel na většině území kraje zejména díky migračnímu saldu. • Nárůst počtu dokončených bytů (zejména v SO ORP Pardubice a Holice). • Dlouhodobě podprůměrná míra úmrtnosti. • Relativně nízký index stáří ve srovnání s jinými kraji. • Nízký podíl osob v exekuci. • Nízká kriminalita. • Nadprůměrné výsledky maturit z českého jazyka a didaktického testu ve srovnání s ČR. • Dynamický rozvoj Univerzity Pardubice v počtu studentů. • Dostupnost terénních služeb sociální péče po celém území kraje. • 19 národních kulturních památek. Zámek Litomyšl, hřebčín Kladruby nad Labem a masopustní průvod na Hlinecku jsou na seznamu světového dědictví UNESCO. • Konání významných sportovních akcí v krajském městě Pardubice (např. Velká pardubická). 	<ul style="list-style-type: none"> • Probíhající stárnutí populace (nízký přirozený přírůstek) • Dlouhodobé snižování počtu obyvatel v ORP Králíky, Moravská Třebová a Česká Třebová. • Čtvrtá nejnižší úroveň mezd v rámci krajů ČR. • Nižší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob ve srovnání s ostatními kraji ČR. • Chybějící kapacity pobytových služeb pro seniory. • Nerovnoměrné rozložení zdravotnických a sociálních služeb v okrajových částech kraje. • Počet návštěvníků expozic je v kraji oproti průměru za ČR výrazně menší, i když v počtu muzeí, galerií a památek, které jsou v provozu, a v počtu expozic či uspořádaných výstav je na průměru ČR. • Výrazné zhoršení členské základny České unie sportu. • Stárnutí pracovníků ve vybraných odvětvích (zdravotnictví, sociální služby, sport a tělovýchova)
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
<ul style="list-style-type: none"> • Zájem polských partnerů o spolupráci na přeshraničních projektech (kulturní akce, výměnné pobyty apod.). • Využití informačních technologií (SMART zlepšující podmínky pro život obyvatel) • Rostoucí mobilita obyvatelstva. • Rostoucí poptávka seniorů po vzdělávacích, sportovních, kulturních aj. aktivitách 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné finanční zdroje na vzrůstající povinnosti stanovené státem (např. státem dané standardy sociálních služeb bez změny financování) • Globální ekonomické změny v oblasti průmyslové výroby s dopadem na zaměstnávání méně kvalifikovaných pracovníků. • Možnost rozšíření nových mutací chorob na území kraje. • Stárnutí populace, prodlužující se naděje na dožití, rostoucí průměrný věk obyvatel kraje vytváří tlak na sociální a zdravotnické služby.

⁹ Seřazení výroků v rámci SWOT analýzy neodpovídá jejich prioritní významnosti.

A.6.2 EKONOMICKÝ PILÍŘ

SILNÉ	SLABÉ
<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšování postavení HDP Pardubického kraje vzhledem k průměrnému HDP EU-28 (většina krajů rostla nicméně rychleji). • Atraktivita pro zahraniční investory (zejména okres Pardubice a Svitavy). • Stabilní a diverzifikovaná výrobní základna, přítomnost velkých zaměstnavatelů. • Přítomnost firem s vysokým inovačním potenciálem. • Nízký podíl nezaměstnaných osob i ve srovnání s dalšími kraji v ČR. • Vyšší podíl nákladů podnikatelského sektoru na vědu a výzkum • Vysoká efektivita výzkumu – vysoký počet patentů ve vztahu k výdajům na VaV • Napojení na mezinárodní železniční koridory. • Příznivá dojížděková doba do Prahy (ze západní části kraje) a Hradce Králové. • Mezinárodní veřejné letiště Pardubice. • Přítomnost 3 památek UNESCO. • Přírodní léčebné Lázně Bohdaneč. • Fungující integrovaný dopravní systém na území celého kraje. • Nárůst výkonů veřejné dopravy a MHD. • Relativně vysoký podíl uživatelů internetu a též ICT odborníků na zaměstnaných. • Výrazné zlepšení počtu vysokorychlostních přípojek k internetu přes optické vlákno. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nerovnoměrné rozložení ekonomických aktivit v kraji (rozdíly mezi západem a východem). • Relativně nízká podnikatelská aktivita. • Vyšší vyjížděka za prací mimo kraj oproti dojížděce za prací z jiných krajů. • Nízká zaměstnanost v sektoru služeb v porovnání s průměrem ČR. • Relativně vysoké hodnoty podílu nezaměstnaných osob v SO ORP Moravská Třebová a SO ORP Svitavy vůči průměru kraje. • Nízký objem přímých zahraničních investic v letech 2014–2018. • Výrazné snížení počtu zaměstnanců ve výzkumu a vývoji v přepočtu na obyvatele. • Nízký počet návštěvníků kraje. • Nízké využití lůžek v ubytovacích zařízeních (obložnost). • Chybí páteřní silniční infrastruktura vyššího řádu (dálnice). • Malá nabídka aktivit cestovního ruchu národního a mezinárodního významu. • Značná délka silničních komunikací nižších tříd a mostů je ve špatném stavu. • Chybějící obchvaty u řady měst. • Velké výkyvy přepravených osob letiště Pardubice.
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
<ul style="list-style-type: none"> • Využití postupující digitalizace a robotizace. • Posílení vztahů mezi vědou a praxí. • Zvýšení zájmu o tuzemské destinace cestovního ruchu. • Využívání letiště Pardubice jako záložního/doplňujícího letiště pro letiště Praha (např. pro nízkonákladové linky) • Zájem o tradiční sportovní aktivity v kraji (Velká Pardubická, Zlatá přílba). • Současná a budoucí dotační podpora EU na dopravní infrastrukturu a vědu a výzkum. 	<ul style="list-style-type: none"> • Přesun zahraničních investorů do jiných zemí. • Koncentrace výrob s nízkou přidanou hodnotou. • Projevy ekonomické krize/recese. • Nedostatek prostředků na modernizace železnic a silnic národního a nadnárodního významu. • Oddalování výstavby a modernizace páteřní sítě dopravní infrastruktury (D35, obchvaty měst, železniční infrastruktura).

A.6.3 ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

SILNÉ	SLABÉ
<ul style="list-style-type: none"> • CHKO Železné hory a Žďárské vrchy jsou jedny z nejzdravějších oblastí v celé ČR. • Rozsáhlá území na jihu, východě a severu kraje, v nichž je kvalita životního prostředí velmi vysoká. • Zlepšování kvality životního prostředí v kraji (snížení emisí SO₂, růst KES). • Území kraje je vodohospodářsky významnou oblastí s přebytky vodních zdrojů nadregionálního významu (podzemních i povrchových). • Vysoký stupeň napojení obyvatel Pardubického kraje na veřejný vodovod (cca 97,4 % obyvatel kraje). • Vysoce nadprůměrný stupeň plynofikace kraje v porovnání s průměrem ČR, velký počet plynofikovaných obcí v kraji. • Energetická soběstačnost kraje vč. zvyšujícího se podílu obnovitelných zdrojů energie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Problematická kvalita ovzduší v pardubické aglomeraci v obdobích inverzního zvrstvení atmosféry (nicméně se zlepšujícím trendem). • Snížená biodiverzita krajiny a KES v některých oblastech, zejména v centrálním odlesněném prostoru s intenzivní zemědělskou činností (většina okresu Pardubice, sever okresu Chrudim, západ okresu Ústí nad Orlicí, západ okresu Svitavy). • Znečištění ovzduší a hluková zátěž podél hlavních dopravních tahů. • Nízký podíl obcí s kanalizací napojenou na ČOV ve srovnání s jinými kraji. • Růst produkce odpadů a vysoký podíl odpadů ukládaných na skládky, které ohrožují životní prostředí (Chvaletice, Nasavrky). • Podprůměrná lesnatost území Pardubického kraje v rámci srovnání krajů • Nedostatečná kapacita vedení elektrické energie na Králicku. • Nízká podíl výroby elektrické energie z obnovitelných zdrojů energie. • Poměrně velké území kraje je zasažené půdním suchem (Polabí)
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
<ul style="list-style-type: none"> • Podpora revitalizace krajiny a jejích složek řadou dotačních evropských titulů. • Podpora zadržování vody v krajině prostřednictvím komplexních opatření. • Financování rekultivace ploch zdevastovaných lidskou činností ze strany státu. • Využití alternativních zdrojů energie v dopravě pro snížení znečištění ovzduší. • Energetické úspory a zvyšování energetické účinnosti prostřednictvím nových technologií. • Podpora materiálového využití separovaných složek odpadu. • Zvýšení národní finanční podpory realizace komplexních pozemkových úprav. 	<ul style="list-style-type: none"> • Snižování zásob podzemní vody a její kvality v případě dlouhodobých opakujících se období sucha. Nedostatek pitné vody pro obyvatele. • Nerespektování principů udržitelnosti rozvoje v legislativním a ekonomickém prostředí ČR. • Pokračování rozvoje aglomerace Pardubice – Hradec Králové zejména v oblasti negativních vlivů dopravy na životní prostředí. • Nedostatečné nástroje pro regulaci výstavby „na zelené louce“ (greenfields), zejména v okolí větších sídel a podél dopravních tras – proces suburbanizace, estetická devastace, zhoršování prostupnosti volné krajiny, úbytek orné půdy. • Zvyšující se frekvence výskytu negativních jevů počasí (bleskové povodně, vichřice...)

A.6.4 PROSTOROVÝ PILÍŘ

SILNÉ	SLABÉ
<ul style="list-style-type: none"> • Výhodná geografická poloha kraje v centru ČR a křižovatka významných dopravních směrů. • Rozvojová oblast území Hradecko – pardubické aglomerace, pro jejíž rozvoj je využíván nástroj ITI. • Široké spektrum forem spolupráce různých subjektů (např. MAS, asociace podnikatelských subjektů, organizace cestovního ruchu...) rozvíjejících vnitřní potenciál kraje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nadprůměrný počet malých obcí kraje v porovnání s ostatními kraji ČR • SO ORP Česká Třebová, Moravská Třebová, Svitavy a Králíky jsou v SRR2021+ zařazeny mezi hospodářsky a sociálně ohrožená území. • Okrajová část území kraje (Sudety) dlouhodobě dotčena historickými změnami, které se promítají do všech složek rozvoje. • Zvýšený počet zásahů hasičského záchranného sboru.
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
<ul style="list-style-type: none"> • Legislativní, a zejména finanční posílení kompetencí krajů, ORP a obcí. • Prohloubení forem spolupráce podporujících rozvoj území či zajištění veřejných služeb. • Sladění cílů regionální politiky ČR a EU s potřebami rozvoje území Pardubického kraje. • Další rozvoj integrovaných nástrojů pro spolupráci v území. • Využití finančních prostředků z fondů EU a národních programů ČR. 	<ul style="list-style-type: none"> • Omezení finanční podpory z EU pro období 2021+. • Nesoulad cílů a priorit v nových národních strategických dokumentech v porovnání se skutečnými potřebami kraje. • Nekompetentní napadání schválených územních plánů a zásad územního rozvoje ze strany externích subjektů.

B. NÁVRHOVÁ ČÁST

B.1 VIZE

Vize Pardubického kraje

KRAJ POSKYTUJÍCÍ SVÝM OBČANŮM SLUŽBY POTŘEBNÉ K PŘÍJEMNÉMU ŽIVOTU

- V kraji a jeho regionech je stálý přírůstek počtu obyvatel.
 - Kraj patří mezi jeden z nejbezpečnějších v ČR.
 - V kraji je dostupná a kvalitní kultura pro všechny.
 - Kraj disponuje stabilizovanou a dostupnou sítí školských zařízení, kde je vysoká kvalita výuky a probíhá její propojení s potřebami praxe.
- Zdravotnické a sociální služby v kraji jsou dobře dostupné a na vysoké úrovni.
- V kraji je pestrá nabídka sportovních a volnočasových aktivit.
- Občané kraje mají k dispozici dostupné bydlení.
- V kraji jsou rozvinuté aktivity neziskového sektoru a dobrovolnictví.

BOHATÝ KRAJ S KVALITNÍ INFRASTRUKTUROU

- Kraj zažívá stabilní ekonomický růst, který vychází zejména z inovací a využívání pokročilých technologií. Není problém zde najít dobře placené zaměstnání.
- Kraj je velmi dobře dopravně dostupný a pohodlně a rychle se po něm cestuje. Má efektivní integrovaný systém veřejné dopravy.
- Kraj má kvalitní a dostatečnou technickou infrastrukturu.
- Stále se zvyšuje atraktivita kraje z pohledu cestovního ruchu.

KRAJ S KVALITNÍM ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍM

- Všechny složky životního prostředí se postupně zlepšují.
- Kraj je přizpůsobivý a odolný vůči dopadům klimatických změn, celosvětových nemocí a jiných nepředvídatelných událostí.
- Kraj efektivně využívá místní zdroje s využíváním principů cirkulární ekonomiky.

KRAJ S VYVÁŽENÝM A UDRŽITELNÝM ROZVOJEM

- ➔ Kraj zažívá vyvážený a udržitelný rozvoj s klesajícími územními disparitami. K tomu efektivně a koordinovaně využívá veškeré dostupné zdroje.
 - ➔ Rozvoj kraje je založen na spolupráci a vzájemné koordinaci aktivit jednotlivých aktérů.
 - ➔ Kraj je také svými občany vnímán a oceňován jako atraktivní místo pro život. Občané se aktivně zapojují do veřejného dění.

B.2 SPECIFIKACE OPATŘENÍ

B.2.1 METODICKÝ PŘÍSTUP

Přístup k naplnění vize je konkretizován v 49 opatřeních, která jsou zařazena do 12 priorit ve 4 rozvojových oblastech.

Rozvojové oblasti jsou obsahově spojeny se zaměřením pracovních skupin. První tři rozvojové oblasti odpovídají pilířům udržitelného rozvoje.

Priority stanovují směřování v klíčových tématech rozvoje kraje.

Opatření specifikují přístup k řešení rozvoje kraje. Popis opatření má následující strukturu:

- **Východiska** (trendy, problémy, výzvy apod.) – Rekapitulace situace v kraji a hlavních trendů, na něž opatření reaguje, případně vysvětlení širšího kontextu opatření.
- **Strategický cíl** – Stanovení hlavních změn, kterých má být dosaženo.
- **Způsob realizace** – Přehled hlavních činností, které je třeba uskutečnit k dosažení cíle. Jedná se o činnosti realizované různými subjekty.
- **Indikátory** – Hlavní ukazatele, pomocí nichž bude sledováno plnění cíle (cílů).
- **Zdroje financování** – Hlavní typové zdroje k realizaci činností uvedených ve způsobu realizace.
- **Aktivity Pardubického kraje** – Konkrétní činnosti kraje (role kraje), kterými budou realizovány, či podporovány činnosti uvedené ve způsobu realizace. Tyto činnosti budou základem akčního plánu.

B.2.2 PŘEHLED ROZVOJOVÝCH OBLASTÍ, PRIORIT A OPATŘENÍ

A. LIDSKÉ ZDROJE

A.1 Zlepšení znalostí a dovedností obyvatel kraje

A.1.1 Zvýšení kvality vzdělávacího procesu na všech stupních škol

A.1.2 Prohlubování spolupráce škol a zaměstnavatelů

A.1.3 Využití potenciálu neformálního, zájmového vzdělávání, environmentální výchovy a výchovy k udržitelnému rozvoji

A.1.4 Zkvalitnění práce s nadanými dětmi, žáky a studenty

A.2 Zajištění dostupnosti a kvality veřejných služeb

A.2.1 Dostupnost a kvalita sociálních služeb

A.2.2 Dostupnost a kvalita zdravotnických služeb

A.2.3 Zajištění bezpečnosti obyvatel

A.2.4 Zajištění dostupné občanské vybavenosti v sídlech Pardubického kraje

A.3 Zajištění podmínek pro kultivaci lidského potenciálu

A.3.1 Ochrana a zachování kulturních památek

A.3.2 Rozvoj kultury a kreativity a uchování místních tradic

A.3.3 Zlepšování podmínek pro sport a volnočasové aktivity

A.3.4 Udržení pestré nabídky sportovních akcí

A.3.5 Podpora aktivního stárnutí, mezigeneračního soužití a zdravého životního stylu

A.3.6 Rozvoj neziskového sektoru

A.3.7 Zlepšování podmínek pro bydlení obyvatel Pardubického kraje

B. EKONOMIKA

B.1 Vytváření příznivého podnikatelského prostředí

B.1.1 Zvýšení a zefektivnění podnikatelské aktivity v Pardubickém kraji

B.1.2 Rozvoj potenciálu pracovních sil

B.1.3 Zajištění prostor pro podnikání

B.1.4 Podpora vybraných oborů podnikání

B.2 Posilování znalostní ekonomiky

B.2.1 Zvýšení inovační aktivity firem v Pardubickém kraji

B.2.2 Využití výsledků vědy a výzkumu

B.2.3 Zvýšení schopnosti ekonomiky Pardubického kraje přizpůsobit se a využít nové trendy

B.3 Zvýšení využití potenciálu cestovního ruchu

B.3.1 Zkvalitnění infrastruktury a nabídky cestovního ruchu

B.3.2 Marketing a tvorba produktů cestovního ruchu

B.3.3 Řízení cestovního ruchu

B.4 Zlepšení dopravního systému kraje

B.4.1 Dobudování silniční a železniční páteřní infrastruktury

B.4.2 Využití vodní a letecké dopravy

B.4.3 Zlepšení stavu regionální a lokální dopravní infrastruktury

B.4.4 Dobudování infrastruktury pro cyklistickou dopravu a cykloturistiku

B.4.5 Zlepšení fungování systému veřejné dopravy

C. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

C.1 Snižování dopadů lidské činnosti na životní prostředí

C.1.1 Snižování negativních dopadů dopravy

C.1.2 Snižování negativních dopadů ekonomické činnosti a bydlení

C.1.3 Obnova krajiny a boj proti suchu

C.1.4 Ochrana přírody a krajiny

C.1.5 Snižování produkce odpadů

C.1.6 Využití odpadů

C.2 Efektivní využití zdrojů kraje

C.2.1 Řešení odpadních vod

C.2.2 Zásobování pitnou vodou

C.2.3 Efektivní hospodaření s vodou

C.2.4 Podpora zemědělství a rybníkářství a ochrana zemědělského půdního fondu

C.2.5 Podpora lesnictví a ochrana pozemků určených pro funkci lesa

C.3 Energetika

C.3.1 Zlepšení využití energetických zdrojů

C.3.2 Energetická bezpečnost

D. ROZVOJ ÚZEMÍ A SPOLUPRÁCE

D.1 Zkvalitnění systému řízení rozvoje území kraje

D.1.1 Důsledné využívání koncepčních nástrojů

D.1.2 Uplatnění IT nástrojů

D.1.3 Uplatnění SMART konceptů

D.1.4 Efektivní využívání vnějších finančních zdrojů s důrazem na evropské fondy a národní dotační prostředky

D.2 Využití potenciálu spolupráce

D.2.1 Vnější spolupráce

D.2.2 Vnitřní spolupráce

B.2.3 POPIS REALIZACE OPATŘENÍ

A. LIDSKÉ ZDROJE

A.1 Zlepšení znalostí a dovedností obyvatel kraje

A.1.1 Zvýšení kvality vzdělávacího procesu na všech stupních škol

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Společenské, ekonomické a environmentální změny ve světě, kterými společnost prošla v minulém období, a zejména pak ekonomická krize, posílily význam kvalitního vzdělání jak z pohledu úspěšnosti na trhu práce, tak z hlediska společenské soudržnosti a udržitelného rozvoje, ale také z hlediska působení na pozitivní sebehodnocení. Investice do vzdělání jsou významné i pro stát. Z dat uvedených v publikaci OECD Education at a Glance je patrné, že v zemích OECD je více než polovina růstu HDP spojena s růstem příjmu osob s vysokoškolským vzděláním. OECD současně upozorňuje, že úspěch na trhu práce je stále více spojen s celoživotním vzděláváním, které je zejména ve vyšších věkových skupinách stále nedostatečné.

Pokračuje trend růstu vzdělanosti, a to ve všech sledovaných věkových skupinách. Ve většině zemí děti dosahují vyššího vzdělání než jejich rodiče. I přes tento pozitivní jev existuje poměrně široká skupina obyvatel, u které naopak dochází k rozšiřování jevu negramotnosti. V ČR lze naopak pozorovat nárůst počtu lidí s terciárním vzděláním. Navíc stávající vývoj naznačuje, že dochází k dalšímu růstu.

Pro odhad budoucího vývoje počtu dětí, žáků a studentů v jednotlivých úrovních vzdělávacího systému je základním vstupním faktorem demografický vývoj. Současný demografický vývoj v ČR je mj. ovlivněn odkládaným rodičovstvím silných populačních ročníků 70. let minulého století. V současné době se tato skutečnost projevuje v reálné rovině nedostatečnými kapacitami v některých lokalitách na 1. a 2. stupni základní školy. Stagnuje počet žáků a studentů ve školách středního a vyššího odborného vzdělávání. Jejich počet se ale bude v nadcházejících letech zvyšovat.

Opatření je zaměřeno na zvyšování kvality vzdělávacího procesu na všech stupních škol, které je spjato s modernizací učebních pomůcek a materiálně technického vybavení škol. Realizace by nebyla úplná bez zvýšení profesního rozvoje pedagogů a vedoucích pracovníků. Chceme i rozvíjet prevence rizikového chování dětí a mládeže.

Strategický cíl

Zvýšit kvalitu vzdělávacího procesu.

Způsob realizace

- Zvýšení kvality výuky na všech stupních škol:
 - Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli.
 - Podpora polytechnického vzdělávání a manuální zručnosti žáků.
 - Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě.
 - Podpora rovných příležitostí ke vzdělávání.
 - Prevence předčasných odchodů ze vzdělávání.
 - Síťování pedagogických pracovníků základních a středních škol (výměna zkušeností, zvyšování jejich kompetencí).
 - Rozvoj inforatického myšlení a digitálních kompetencí.
 - Rozvoj výuky cizích jazyků.
 - Podpora čtenářské, matematické a digitální gramotnosti.
 - Podpora mobility pedagogických pracovníků.
 - Podpora mobility žáků škol.
- Modernizace učebních pomůcek a materiálně technického vybavení škol:

- Realizace projektů zřizovatelů škol na pořízení vybavení pro výuku.
- Realizace projektů zřizovatelů škol na rekonstrukce a modernizace školských budov.
- Podpora kraje/zřizovatele pro zapojení škol do projektů financovaných z EU.
- Profesionální rozvoj pedagogů a vedoucích pracovníků.
 - Zaměření dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zejména na oborové didaktiky, efektivní formy výuky, formativní hodnocení, využívání prostředků ICT, metodu CLIL, práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (včetně podpory nadaných žáků).
 - Zaměření dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků na strategické řízení rozvoje školy a pedagogické vedení.
- Podpora prevence rizikového chování dětí a mládeže.
- Činnost výchovných poradců (metodiků prevence) ve školách v oblasti prevence rizikového chování dětí a mládeže.
- Činnost Krajského centra primární prevence Ústí nad Orlicí.
- Kariérové poradenství na školách v zájmu správné volby a přípravy žáků na povolání jako prevence předčasných odchodů ze vzdělávacího systému a prevence nezaměstnanosti a rizikového chování dětí a mládeže

Indikátory

- Podíl absolventů s úspěšně složenou maturitní zkouškou.
- Podíl absolventů s úspěšně složenou závěrečnou zkouškou.
- Počet účastníků dalšího vzdělávání v Centru celoživotního vzdělávání – Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Pardubického kraje.

Zdroje financování

Fondy EU a další mezinárodní programy (např. OP Jan Ámos Komenský, Integrovaný regionální operační program), státní rozpočet, rozpočet Pk, rozpočty dalších zřizovatelů škol.

Aktivity Pardubického kraje

- A.1.1.1 Vyhodnocování výsledků jednotných přijímacích zkoušek, závěrečných a maturitních zkoušek
- A.1.1.2 Podpora realizace projektů zaměřených a modernizaci učebních pomůcek a materiálně technického vybavení škol
- A.1.1.3 Podpora vybavení kompenzačními a rehabilitačními pomůckami
- A.1.1.4 Rozvoj Školského portálu Pardubického kraje
- A.1.1.5 Realizace aktivit KAP s provazováním na jednotlivé místní akční plány (MAP)
- A.1.1.6 Realizace aktivit I-KAP s provazováním na jednotlivé místní akční plány (MAP)
- A.1.1.7 Nabídka dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků Centra celoživotního vzdělávání Pardubického kraje (příspěvková organizace Pk)
- A.1.1.8 Realizace aktivit Školské inkluzivní koncepce Pardubického kraje (např. Mobilní centrum pro podporu inkluze)
- A.1.1.9 Finanční podpora činnosti Krajského centra primární prevence při Pedagogicko-psychologické poradně Ústí nad Orlicí
- A.1.1.10 Zapojení Pardubického kraje do projektu Ministerstva vnitra ČR Kraje pro bezpečný internet
- A.1.1.11 Příspěvky krajským školám na podporu aktivit určených na prevenci rizikového chování dětí a mládeže.

- A.1.1.12 Vzdělávací akce pro výchovné poradce a metodiky primární prevence škol zaměřené na prevenci rizikového chování dětí a mládeže
- A.1.1.13 Podpora vykazování preventivních aktivit škol do systému evidence preventivních aktivit Národního pedagogického institutu ČR (NPI ČR)
- A.1.1.14 Podpora zapojení škol a školských zařízení do dotačních programů MŠMT v oblasti prevence rizikového chování dětí a mládeže
- A.1.1.15 Vzdělávací akce pro poskytovatele kariérového poradenství
- A.1.1.16. Vytvoření minimálního jednotného standardu vnitřní a vnější konektivity škol zřizovaných Pk

A.1.2 Prohlubování spolupráce škol a zaměstnavatelů

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Toto opatření je zaměřeno na to, aby se do vzdělávacích oborů v souladu s potřebami trhu práce hlásil dostatečný počet žáků. Strategie rozvoje Pardubického kraje 2021–2027 nemá nástroje a ani ambice ovlivnit (zvýšit) počet dětí, které se v současné době rodí. Proto se v tomto opatření orientuje zejména na rozvoj relevantních propagačních aktivit. Jednou z možností, jak toho dosáhnout, je obecná popularizace výsledků vědy a výzkumu. Na to navazuje větší popularizace oborů vzdělání v Pardubickém kraji v souladu s potřebami praxe. V současné době v Pardubickém kraji probíhá na toto téma množství aktivit, kdy se jednotlivé školy snaží propagovat své obory vzdělání, a kdy se firmy snaží zviditelnit a tím si zajišťovat již v předstihu potřebné lidské zdroje. Do značné míry jde tedy o koordinaci a další podporu těchto aktivit s cílem předat potřebné informace o školách a firmách budoucím žákům a studentům.

Výchozím principem je neomezit přístup ke vzdělávání a nastavit soustavu oborů vzdělání tak, aby odpovídala předpokládanému dlouhodobému uplatnění absolventů škol na trhu práce. V současné době jsou otvírány nové obory vzdělání ve školách v úzké spolupráci se zaměstnavateli, a to jednak v oblastech s omezenější nabídkou možnosti vzdělávání (např. při gymnáziu v Hlinsku byl otevřen obor Výrobce potravin) a jednak obory s nadregionálním významem, kdy nedochází k „vykrádání“ žáků mezi školami.

Strategický cíl

Zajistit dostatečný počet absolventů v souladu s potřebami trhu práce.

Způsob realizace

- Zvýšení popularizace výsledků vědy a výzkumu se zohledněním zacílení na socioekonomický charakter regionu (město, mikroregion, kraj):
 - Koordinace aktivit škol, firem a dalších partnerů na trhu práce.
 - Budování popularizačních center vědy a výzkumu.
 - Popularizační výstavy zaměřené na aktuální trendy vědy a výzkumu.
 - Propagace výsledků vědy a techniky v médiích.
- Zvýšení popularizace oborů vzdělání v souladu s potřebami praxe:
 - Zájmové kroužky pro žáky ZŠ a SŠ.
 - Projektové dny středních škol pro žáky ZŠ.
 - Letní tábory, příměstské tábory.
 - Exkurze u zaměstnavatelů.
 - Podpora projektů zaměřených na propagaci oborů vzdělání středních škol (např. projekt TECHNOhrátky a ZDRAVOhrátky).
 - Podpora kariérového poradenství a celoživotního vzdělávání.
 - Podpora spolupráce škol, zaměstnavatelů a místních samospráv.

- Podpora společné účasti zaměstnavatelů a škol na veletrzích, burzách škol, dnech otevřených dveří a projektových dnech.
- Podpora poskytování firemních stipendií.
- Podpora škol s nižším počtem žáků v okrajových oblastech Pk (např. Králicko).
- Podpora otevření nových oborů vzdělání v oblastech s omezenější nabídkou možnosti středního vzdělávání (např. Hlinecko, obory Elektrikář a Truhlář).

Indikátory

- Počet žáků zapojených do projektu Technohrátky.
- Počet žáků zapojených do projektu Zdravohrátky.
- Počet žáků zapojených do projektu Program vytváření a rozvíjení zájmu žáků o vědecké a technické obory v Pardubickém kraji (AMAVET).
- Počet žáků v soutěžích celostátního charakteru vyhlašovaných MŠMT.

Zdroje financování

Fondy EU a další mezinárodní programy (např. OP Jan Ámos Komenský, Integrovaný regionální operační program), státní rozpočet, rozpočet Pk, rozpočty dalších zřizovatelů škol.

Aktivity Pardubického kraje

- A.1.2.1 Jednání se zaměstnavateli, spolupráce s Univerzitou Pardubice a s dalšími sociálními partnery
- A.1.2.2 Podpora vzniku učeben pro odbornou výuku na pracovištích zaměstnavatelů, zapojení odborníka z praxe v rámci odborné přípravy žáků ve škole, stáže pedagogických pracovníků u zaměstnavatelů
- A.1.2.3 Rozvoj Školského portálu Pardubického kraje
- A.1.2.4 Realizace aktivit KAP s provazováním na jednotlivé místní akční plány (MAP)
- A.1.2.5 Realizace aktivit I-KAP s provazováním na jednotlivé místní akční plány (MAP)
- A.1.2.6 Realizace projektů TECHNOhrátky a ZDRAVOhrátky
- A.1.2.7 Podpora Programu vytváření a rozvíjení zájmu žáků o vědecké a technické obory v Pardubickém kraji (Amavet)
- A.1.2.8 Podpora odborných soutěží (např. mezinárodní soutěže Řemeslo/Skill a soutěž Hledáme nejlepšího Mladého chemika ČR, SOČ)
- A.1.2.9 Poskytování prospěchových stipendií žákům vzdělávajících se v oborech žádaných na trhu práce
- A.1.2.10 Podpora fungování zájmových kroužků a projektových dnů pro žáky ZŠ probíhající v odborných učebnách a dílnách SŠ
- A.1.2.11 Realizace aktivit Kariérového centra Pk při Centru celoživotního vzdělávání Pk

A.1.3 Využití potenciálu neformálního, zájmového vzdělávání, environmentální výchovy a výchovy k udržitelnému rozvoji

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Zájmové vzdělávání, i když neposkytuje stupeň vzdělání, se zabývá aktivitami potřebnými pro rozvoj osobnosti, kompenzuje jednostrannou zátěž ze školy, duševní hygienu, má funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, preventivní (prevence šíření rizikového chování), zdravotní (relaxační a regenerační), sociální – rozvíjí schopnosti, znalosti, dovednosti, nadání, upevňuje sociální vztahy.

V oblasti školství je environmentální výchova součástí rámcových vzdělávacích programů, školních vzdělávacích programů a školních programů EVVO. Dále je integrována do další dokumentace škol a školských zařízení (např. koncepce rozvoje školy, školní řád, provozní řád).

Ekologická výchova je také realizována činnostmi probíhajícími ve školách a školských zařízeních prostřednictvím volnočasových aktivit a v rámci neorganizovaného volného času jednotlivců zaměřeného na oblast životního prostředí. Koordinací EVVO mohou ředitelé škol a školských zařízení pověřit pedagogického pracovníka, tzv. koordinátora EVVO.

Strategický cíl

Zkvalitnit zájmové vzdělávání, environmentální výchovu a výchovu k udržitelnému rozvoji formou dalšího rozvoje relevantních školských zařízení

Způsob realizace

- Činnost SVČ podílejících se na zabezpečení okresních a krajských kol soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání (okresních metodiků a administrátorů soutěží).
- Podporovat školní i mimoškolní aktivity spojené s vytvářením podmínek pro individuální rozvoj dětí a žáků, rozvíjet jejich tvořivost, digitální kompetence, osvojování zásad trvale udržitelného rozvoje a zdravého životního stylu.
- Podporovat profesní růst pedagogických pracovníků působících v oblasti zájmového vzdělávání a práce s nadanými dětmi, žáky a studenty.
- Podporovat užší spolupráci školských zařízení pro zájmové vzdělávání a všech druhů škol a dalších mimoškolních institucí v rámci aktivit zaměřených na využití potenciálu a rozvoje nadání dětí a mládeže.
- Poskytovat metodickou pomoc pracovníkům školských zařízení pro zájmové vzdělávání.
- Vytvářet podmínky pro prezentaci aktivit školských zařízení pro zájmové vzdělávání.
- Podporovat realizaci výchovně vzdělávacích projektů a aktivit v oblasti EVVO a VUR.

Indikátory

- Počet žáků zapojených do projektu Program vytváření a rozvíjení zájmu žáků o vědecké a technické obory v Pardubickém kraji (AMAVET).
- Počet dětí a žáků zapojených do ekovýchovných programů realizovaných středisky ekologické výchovy.
- Počet účastníků pravidelné zájmové činnosti.

Zdroje financování

Fondy EU a další mezinárodní programy (např. OP Jan Ámos Komenský, Integrovaný regionální operační program), státní rozpočet, rozpočet Pk, rozpočty dalších zřizovatelů škol a školských zařízení.

Aktivity Pardubického kraje

- A.1.3.1 Podpora činnosti SVČ podílejících se na zabezpečení okresních a krajských kol soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání (okresních metodiků a administrátorů soutěží)
- A.1.3.2 Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků CCV Pk a využití vzdělávací nabídky NPI ČR
- A.1.3.3 Podpora soutěží v oblasti EVVO
- A.1.3.4 Podpora aktivit krajského koordinátora EVVO a středisek ekologické výchovy
- A.1.3.5 Podpora specializačního studia pedagogů v rámci EVVO
- A.1.3.6 Spolupráce v oblasti VUR a EVVO s ostatními kraji
- A.1.3.7 Rozvoj Školského portálu Pardubického kraje

A.1.4 Zkvalitnění práce s nadanými dětmi, žáky a studenty

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Vyhledávání nadaných žáků probíhá zejména prostřednictvím soutěží. Soutěže vytvářejí motivující prostředí, prostor pro sebereflexi žáků i pedagogů a napomáhají jejich osobnostnímu rozvoji. Jsou přístupné velkému počtu účastníků a mohou být diferencovány tak, aby byly přizpůsobeny různým úrovním schopností žáků. Přihlášení do soutěže je proto jednou z nejčastěji využívaných forem práce s nadanými žáky ve školách.

Strategický cíl

Všestranně podpořit vyhledávání talentů a podpora dlouhodobé systematické práce s nimi.

Způsob realizace

- Rozvoj odborných kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti práce s nadanými dětmi, žáky a studenty.
- Program Podpora nadaných žáků v Pardubickém kraji (Mladý talent)
- Koordinace a metodické vedení činnosti organizátorů soutěží, odborných garantů a krajských komisí.
- Zkvalitnění systému řízení a zabezpečení soutěží a přehlídek v zájmovém a základním uměleckém vzdělávání na všech úrovních.
- Účast škol v přírodovědných a technických soutěžích
- Vzájemná spolupráce všech aktérů podílejících se na rozvoji a péči o nadané, zejména spolupráce škol a středisek volného času s využitím stávajících personálních a prostorových kapacit středisek.
- Posilování metodické podpory a vytváření podmínek pro prezentaci aktivit souvisejících s nadanými dětmi, žáky a studenty prostřednictvím Školského portálu Pardubického kraje.

Indikátory

- Počet žáků v soutěžích celostátního charakteru vyhlašovaných MŠMT.
- Počet držitelů ceny Mladý talent Pk.

Zdroje financování

Fondy EU (OP Jan Ámos Komenský, Integrovaný regionální operační program), národní zdroje, zdroje Pardubického kraje, zdroje obcí jako zřizovatelů škol.

Aktivity Pardubického kraje

- A.1.4.1 Monitorování a vyhodnocování výsledků a úspěchů žáků a škol v soutěžích
- A.1.4.2 Realizace Programu Podpora nadaných žáků v Pardubickém kraji (Mladý talent, aktivita Pilotní ověření v rámci projektu Smart akcelerátor Pardubického kraje)
- A.1.4.3 Podpora Programu vytváření a rozvíjení zájmu žáků o vědecké a technické obory v Pardubickém kraji (AMAVET)
- A.1.4.4 Podpora odborných soutěží (např. mezinárodní soutěže Řemeslo/Skill a soutěž Hledáme nejlepšího Mladého chemika ČR)
- A.1.4.5 Podpora středoškolské odborné činnosti
- A.1.4.6 Rozvoj Školského portálu Pardubického kraje
- A.1.4.7 Realizace aktivit KAP
- A.1.4.8 Realizace aktivit I-KAP

A.1.4.9 Nabídka dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků Centra celoživotního vzdělávání Pardubického kraje (příspěvková organizace Pk)

A.1.4.10 Realizace aktivit projektu Smart akcelerátor Pk II

A.2 Zajištění dostupnosti a kvality veřejných služeb

A.2.1 Dostupnost a kvalita sociálních služeb

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Opatření je zaměřeno na zajištění dostupnosti podpory a pomoci lidem v nepříznivé sociální situaci, kterou nejsou schopni řešit vlastními silami ani prostřednictvím svého okolí nebo běžně dostupných veřejných služeb. Tato podpora je poskytována prostřednictvím sociálních služeb, které musí být funkčně provázány s dalšími veřejnými službami, zejména v oblasti zdravotnictví, školství, vězeňství, volného času ale i s místní samosprávou, zaměstnavateli, poskytovateli bydlení apod. Řešení nepříznivé sociální situace vyžaduje koordinovaný přístup a hledání možností naplňování individuálních potřeb osob tak, aby mohly uplatňovat svá lidská práva, rozvíjet své schopnosti, překonat náročnou životní situaci, uskutečňovat mezilidské kontakty, důstojně žít v prostředí, které si samy vybraly, způsobem, který umožňuje naplňovat jejich osobní potřeby a zároveň není v konfliktu se společenskými normami.

V současnosti lze identifikovat několik významných trendů, které zásadním způsobem ovlivňují sociální politiku státu i územně samosprávných celků:

- Stárnutí populace a zvyšující se nároky na kvalitu a dostupnost služeb pro seniory:
 - Meziroční nárůst počtu seniorů cca 3 %.
 - Zvyšující se počet seniorů s demencemi (meziroční růst cca 3,5 %).
- Preference poskytování péče a podpory v přirozeném prostředí:
 - Transformace pobytových služeb sociální péče na služby poskytované v komunitě.
 - Reforma psychiatrie.
 - Transformace péče o ohrožené děti.
 - Rostoucí zájem o kapacity terénních služeb sociální péče a odlehčovacích služeb.
 - Tlak na kvalitu, dostupnost a flexibilitu služeb, které umožní zejména lidem se zdravotním postižením a duševním onemocněním a jejich rodinám, žít běžným způsobem života; v okamžiku, kdy již rodina není schopna zajistit péči, jsou upřednostňovány neústavní služby poskytované v komunitě.
- Zajištění péče o specifické cílové skupiny – senioři s kombinací problémů (infekční onemocnění, poruchy osobnosti, způsob života narušující kolektivní soužití, nízké příjmy apod.), lidé se vzácným onemocněním, osoby s poruchou autistického spektra, děti s infaustními prognózami a potřebou hospicové péče.
- Zacyklenost sociálního vyloučení – lidé žijící ve vyloučených lokalitách, na ubytovnách, v azylových domech, lidé dlouhodobě nezaměstnaní se obtížně vrací do běžného života, jejich děti opakují životní strategie svých rodičů atd.
- Zvyšující se náklady na sociální služby, a to jak z důvodu zvyšujícího se objemu poskytovaných služeb, tak z důvodu zvyšujících se jednotkových nákladů na pracovníky, materiální vybavení apod.

Provázanost sociálních služeb s ostatními oblastmi musí fungovat nejen na úrovni řešení nepříznivé sociální situace, ale i na úrovni prevence, která mimo jiné podporuje samostatnost a zdravý životní styl člověka, čímž „odsouvá“ potřebu využívání systému sociálních služeb.

Z regionálního pohledu lze síť sociálních služeb Pardubického kraje považovat za rozvinutou a stabilní. Nej hustší síť služeb v západní části území kraje, zejména na Pardubicku a Chrudimsku, je dána vyšší koncentrací obyvatel. V ostatních částech kraje se služby koncentrují nejčastěji

v obcích s rozšířenou působností, příp. v jejich bezprostředním okolí. Za relativně méně pokrytá území lze považovat Moravskotřebovsko a Jevíčko, Žamberk a Králicko.

Z pohledu jednotlivých sociálních služeb terénní služby sociální péče pokrývají cca 85 % území kraje. Nepokryty jsou obce zejména při hranicích kraje, které jsou vzdáleny od sídel poskytovatelů služeb. Z hlediska pobytových služeb pro seniory jsou nejméně pokryta území Žamberka, Svitavska, Pardubicka a Holicka. Odlehčovací služby jsou nejméně dostupné na Chrudimsku.

Azylové domy jsou dostupné ve všech okresech kraje, pro celé rodiny jsou však určeny pouze dva na Chrudimsku a Svitavsku. Terénní služby pro ohrožené rodiny s dětmi jsou dostupné prakticky ve všech ORP, služby rané péče pro rodiny s dětmi se zdravotním postižením deklarují dostupnost na celém území kraje.

Nízkoprahové služby pro osoby ohrožené sociálně patologickými jevy jsou poskytovány v územích s vysokým výskytem těchto jevů, které určují regionální odlišnosti v dostupnosti těchto služeb.

Z ORP má relativně nejméně sociálních služeb město Holic. Obyvatelé území však mohou využívat služby ve městech v dojezdových vzdálenostech, zejména Pardubice. Nejvíce služeb je koncentrováno do území okresních měst. Ostatní ORP mají nižší počet sociálních služeb. Nejčastějšími službami jsou služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením.

Strategický cíl

Vytvořit udržitelnou síť sociálních služeb, které jsou místně a časově dostupné, schopné zajistit podporu osobám s různou mírou potřebné péče a pomoci a poskytované přednostně v přirozeném prostředí těchto osob za využití běžně dostupných veřejných služeb, podpory blízkých osob a přirozeného sociálního prostředí. To zahrnuje zejména:

- Zvýšit kapacitu sociálních služeb pro seniory (např. navyšováním lůžkových kapacit domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem) včetně seniorů a osob v předseniorském věku s demencí, a místní i časovou dostupnost terénních a odlehčovacích služeb pro tyto cílové skupiny.
- Zvýšit podíl sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením a duševním onemocněním poskytovaných v běžném prostředí.
- Zajistit dostupnost služeb sociální péče pro specifické cílové skupiny seniorů a osob se zdravotním postižením včetně dětí s infaustními prognózami a potřebou hospicové péče. Podporovat transformační procesy v oblastech péče o osoby se zdravotním postižením, osoby s duševním onemocněním a ohrožené děti a rodiny v souladu s národními i krajskými strategiemi.
- Vytvořit integrovaný systém podpory ohrožených dětí a rodin s cílem zachování rodinného systému nebo rodinných vazeb a jejich fungování tak, aby vytvářely podmínky pro naplňování potřeb svých členů a aby nedocházelo k jejich fyzickému, psychickému či sociálnímu strádání.

Způsob realizace

- Plánování rozvoje sítě sociálních služeb na základě zjištěných potřeb ve spolupráci s obcemi na území kraje, poskytovateli služeb a osobami, kterým jsou sociální služby poskytovány a na základě výstupů a cílů plánování rozvoje sociálních služeb na úrovni místních akčních skupin a ITI Hradecko-pardubické aglomerace.
- Rozvoj sítě sociálních služeb tak, aby byla dostupnost potřebných služeb zajištěna rovnoměrně na území celého kraje při zohlednění regionálních rozdílů a dostupnosti jiných forem pomoci.
- Poskytování finanční podpory způsobem, který motivuje poskytovatele sociálních i návazných služeb k naplňování vizí kraje v sociální oblasti.
- Zajištění metodické, kontrolní a koordinační činnosti kraje směřující k naplňování vizí kraje v sociální oblasti.

- Podpora služeb poskytovaných v souladu se sítí sociálních služeb a strategiemi kraje v sociální oblasti.
- Podpora služeb poskytovaných v přirozeném prostředí osob umožňující jim žít běžným způsobem života za využití běžně dostupných veřejných služeb a sdílené péče rodiny, blízkých a odborných služeb.
- Deinstitutionalizace péče o osoby se zdravotním postižením a duševním onemocněním, pokračování procesu transformace pobytových služeb sociální péče.
- Transformace služeb péče o ohrožené děti a vytvoření provázaného systému služeb na podporu ohrožených dětí a rodin, včetně systému náhradní rodinné péče.
- Provázanost sociálních služeb a sociální práce s ostatními veřejnými službami a sektory, zejména zdravotnictvím, školství.
- Zapojení veřejné správy, zejména samosprávy, do realizace opatření zamezujících sociálnímu vyloučení osob a její participace na financování sociálních a souvisejících služeb.

Indikátory

- Počet lůžek pobytových služeb sociální péče na 1000 seniorů, příp. na 1000 seniorů pobírajících příspěvek na péči ve stupni závislosti III a IV.
- Procento pokrytí území terénními službami sociální péče pro seniory, případně další cílové skupiny.
- Podíl lůžek služeb sociální péče pro osoby se zdravotním postižením a osoby s duševním onemocněním poskytovaných v ústavní a komunitní formě péče.
- Počet dětí z Pk umístěných v náhradní péči na počet dětí v kraji (celkem, z toho náhradní rodinná péče, ústavní výchova, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc apod.).
- Počet dětí z Pk, které se z náhradní výchovy vrátily zpět do své rodiny.
- Počet klientů sociální práce na obcích na počet obyvatel.
- Počet osob, které opustily psychiatrické nemocnice a žijí v přirozeném prostředí (příp. s podporou sociálních služeb).

Zdroje financování

Uživatelé sociálních služeb, zdravotní pojišťovny, Ministerstvo práce a sociálních věcí (§ 101a a § 104 zákona o sociálních službách, program materiálně technické obnovy), Pardubický kraj (programové neinvestiční a investiční dotace, příspěvky zřizovatele), obce, fondy EU, nadace, dárci a ostatní zdroje.

Aktivity Pardubického kraje

- A.2.1.1 Programová dotační podpora sociálních služeb a souvisejících aktivit
- A.2.1.2 Aktualizace kritérií financování, kritérií kontrol ve smyslu efektivity služeb
- A.2.1.3 Transformace příspěvkových organizací kraje, tj. pokračování změny způsobu poskytování pobytových sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením a osoby s duševním onemocněním, aby mohly žít běžným způsobem života
- A.2.1.4 Zajištění činností komisí Rady Pk pro oblast etnických menšin, kriminality, závislostí a duševního zdraví
- A.2.1.5 Zajištění metodické činnosti v oblasti sociálních služeb, sociální práce, sociálně právní ochrany dětí, veřejného opatrovnictví a dalších agend odboru sociálních věcí
- A.2.1.6 Spolupráce s obcemi při zjišťování potřeb a při zajištění dostupnosti sociálních služeb v území
- A.2.1.7 Plánování a koordinace sociálních služeb ve spolupráci s obcemi, poskytovateli sociálních služeb, zástupci osob, kterým jsou služby poskytovány, a dalšími relevantními partnery s cílem pokrytí území Pk potřebnými službami

A.2.2 Dostupnost a kvalita zdravotnických služeb

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Počet lůžek ve zdravotnických zařízeních na 1000 obyvatel dosahuje průměrné hodnoty ve srovnání s celou ČR s poměrně stabilním vývojem v porovnání s jinými kraji. Vyšší využitelnost lůžek je zaznamenána ve východní části kraje, což souvisí s horší dostupností zdravotnických zařízení. Negativní trend zaznamenává Pardubický kraj v mezikrajském srovnání v ukazateli Počet ordinací praktického lékaře na 10000 obyvatel (v období mezi roky 2013 a 2018 došlo k poklesu z 8. na 10. místo mezi kraji). Mnohá zdravotnická zařízení se potýkají s nedostatkem lékařského i nelékařského personálu. Individuální problémy se zajištěním lékařské péče se projevují častěji v odlehlejších územích, protože lékařské ordinace se koncentrují spíše do měst. Naopak oblast Pardubicka využívá mimo existence samotné Pardubické nemocnice i fakultní nemocnici v Hradci Králové disponující špičkovou péčí. To je ale paradoxně příčinou absence některých pracovišť na území Pardubického kraje (např. letecká záchranná služba, traumacentrum). Dle Střednědobé koncepce zdravotnictví Pardubického kraje patří kraj mezi tři kraje s nejvyšší migrací za hospitalizací mimo kraj – dlouhodobě kolem 20 % (zde se pravděpodobně uplatňuje dobrá dopravní dostupnost Prahy s nejširší nabídkou zdravotní péče). Během posledních 5 let ale i významně stoupla (téměř 2x) migrace za hospitalizací do Pardubického kraje.

V budoucnu lze v problematice zdravotní péče očekávat poměrně významné změny. Bude narůstat počet starších lidí v populaci, což vyvolá potřebu většího počtu lůžek. Zároveň současná pandemie COVID-19 ukázala potřebu existence rezervních lůžek, která mohou být flexibilně a rychle nasazena pro tyto potřeby. Poměrně velké dopady lze očekávat v souvislosti s elektronizací a digitalizací. Jde o rozvoj pořizování a využívání elektronické zdravotnické dokumentace a také o prohloubení možnosti vyšetřování pacientů na dálku včetně využití problematiky internetu věcí.

Strategický cíl

Dosáhnout rovnoměrného, účelného a udržitelného pokrytí zdravotními službami na území kraje pro zajištění kvalitní zdravotní péče pro všechny obyvatele Pardubického kraje.

Způsob realizace

- Zvýšení kvality poskytované péče (vybavení, vzdělávání pracovníků).
- Zlepšení výsledků hospodaření zdravotnických zařízení, úspory z rozsahu při nákupech léků, zdravotního materiálu a zařízení.
- Zajištění vyššího počtu lékařů a ostatního odborného personálu a stabilizace stávajícího personálu ve zdravotnických zařízeních (včetně ordinací praktických lékařů).
- Zajištění potřebných kapacit lůžek akutní i následné péče a zajištění obloženosti lůžek.
- Zajištění potřebné dostupnosti zdravotnické záchranné služby ve všech částech kraje, modernizace vybavení záchranné zdravotnické služby.
- Podpora fungování protialkoholní záchytné stanice v Pardubicích (jediné místo pro celý kraj) a hledání finanční spoluúčasti ostatních ORP, využívajících služeb protialkoholní záchytné stanice.
- Realizace programů zdravotní prevence.
- Motivace studentů zdravotnických oborů ke studiu geriatrických a navazujících oborů.
- Rozvoj bezpečnosti a dostupnosti v oblasti vzdáleného přístupu a využití elektronické zdravotnické dokumentace.
- Podpora a rozvoj spolupráce mezi poskytovateli zdravotních služeb a vzdělávacími institucemi.
- Zajištění spolupráce a návaznosti zdravotních a sociálních služeb (hospice, ošetrovatelské služby).

Indikátory

- Počet ordinací praktického lékaře na 10 000 obyvatel.
- Počet lůžek ve zdravotnických zařízeních na 1000 obyvatel.

Zdroje financování

Fondy EU (Integrovaný regionální operační program), rozpočet Pardubického kraje, finanční zdroje vlastníků zdravotnických zařízení.

Aktivity Pardubického kraje

A.2.2.1 Dotační program Podpora lékařů připravujících se na poskytování zdravotní péče v oborech všeobecné praktické lékařství a praktické lékařství pro děti a dorost na území Pk

A.2.2.2 Příprava koncepce Zásad organizace výstavby

A.2.2.3 Realizace projektu Koordinace a rozvoj zdravotní péče v Pardubickém kraji

A.2.2.4 Pokračování v procesu akreditace kvality nemocnic

A.2.2.5 Realizace projektů rozvoje nemocnic

A.2.2.6 Zlepšování materiálně technické základny zdravotnické záchranné služby

A.2.2.7 Příprava Střednědobé koncepce zdravotnictví v Pk a Akčního plánu Střednědobé koncepce zdravotnictví v Pk

A.2.2.8 Příprava Koncepce lůžek následné péče v Pk a Akčního plánu Koncepce lůžek následné péče v Pk

A.2.2.9 Koordinace zdravotních služeb, sociálních služeb a sociální práce za účelem zajištění jejich návaznosti.

A.2.3 Zajištění bezpečnosti obyvatel Pardubického kraje

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Jde o průřezovou oblast, která se týká nejrůznějších odvětví. Její význam se však neustále zvyšuje, a proto je jí věnováno samostatné opatření. Z pohledu bezpečnosti obyvatel lze Pardubický kraj vidět jako poměrně bezpečný, v indexu kriminality dosahuje 3. nejlepší hodnoty mezi kraji v ČR. Do roku 2020 včetně zde byl pouze 1x vyhlášen nouzový stav kvůli povodním. Nicméně situace se může velmi rychle změnit, což dokázala krize v souvislosti s pandemií COVID-19. Proto je třeba nejen zajišťovat běžnou agendu složek IZS, ale i být připraven jednat flexibilně a rychle reagovat na všechny mnohdy nepředvídatelné události. K tomu je třeba zajistit dostatečné materiálně-technického vybavení složek IZS, školení jeho jednotlivých složek i obyvatelstva kraje, nastavení způsobů koordinace aktivit a předávání informací, koncepční přípravy i propojenost systémů se sousedními kraji a s centrální úrovní.

Strategický cíl

Zvýšit bezpečnost obyvatel Pardubického kraje.

Způsob realizace

- Podpora preventivně výchovné činnosti a propagace kočchaně a připravenosti obyvatelstva na mimořádné události (MU), např. prostředky na propagační odborné materiály pro žáka ZŠ a SŠ, pro speciální sociální a zdravotnické zařízení a další skupiny obyvatel.
- Podpora a propagace činnosti a spolupráce jednotlivých složek IZS.

- Podpora připravenosti jednotek sborů dobrovolných hasičů (JSDH) obcí a zajištění materiálního zabezpečení jednotek požární ochrany předurčených pro plnění úkolů ochrany obyvatelstva.
- Prosazování opatření na státní úrovni pro lokální zajištění dodávek elektrické energie při kolapsu rozvodné sítě nebo výpadků jednotlivých uzlů.
- Příprava na MU a krizové stavy (KS) a propagace vlastní činnosti a součinnosti v regionálním měřítku.
- Průběžný monitoring stavu a funkčnosti jednotlivých složek IZS, realizace preventivních opatření proti MU.
- Propojení integrovaných záchranných systémů se sousedními kraji a vytvoření odpovídajícího managementu.
- Průběžná aktualizace dokumentů, koncepcí, plánů preventivních opatření a plánů krizového řízení
- Podpora připravenosti obcí na MU a KS – spolurealizace nákladnějších preventivních opatření pro zamezení regionálně hrozících MU.
- Podpora bezpečnosti a veřejného pořádku v obcích – spoluvytváření možností pro zabezpečení řádné činnosti Policie ČR.
- Podpora občanských sdružení a institucí, které jsou vázány součinností při přípravě a řešení úkolů ochrany obyvatelstva.

Indikátory

- Index kriminality (počet trestných činů na 10 000 obyvatel).
- Počet zásahů hasičského záchranného sboru na 10 000 obyvatel.

Zdroje financování

Fondy EU (Integrovaný regionální operační program, program přeshraniční spolupráce ČR-Polsko), národní zdroje, zdroje Pardubického kraje, zdroje měst a obcí.

Aktivity Pardubického kraje

- A.2.3.1 Program Podpora jednotek SDH obcí Pardubického kraje na pořízení požární techniky a věcných prostředků požární ochrany
- A.2.3.2 Dotační program Podpora ostatních složek IZS Pardubického kraje na pořízení materiálně – technického vybavení k zajištění akceschopnosti
- A.2.3.3 Dotační program Podpora nestátních neziskových organizací v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva, integrovaného záchranného systému, krizového řízení, zajišťování obrany a bezpečnosti státu a rozvíjení souvisejících tradic
- A.2.3.4 Realizace cvičení simulujících aktivity zapojených subjektů v případě mimořádných situací

A.2.4 Zajištění dostupné občanské vybavenosti v sídlech Pardubického kraje

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Jedná se o průřezové opatření, které se oborově dotýká např. oblasti školství, kultury, sportu aj., nicméně zde bylo zařazen z důvodu zvýšení důrazu na řešení této problematiky. Opatření má dvě části:

- 1. Dovybavení větších měst občanskou vybaveností vyššího stupně typu kina, divadla, střední školy apod.**

Smyslem tohoto opatření je koordinovaný přístup v rozvoji měst jako rozvojových center, která by měla disponovat úplnou a dostatečně kvalitní občanskou vybaveností vyššího řádu a tím

poskytovat odpovídající služby nejen pro vlastní občany, ale i pro obyvatele svého zázemí. Neexistence této vybavenosti může v některých případech způsobovat odchod obyvatel mimo území kraje – např. do velkých měst typu Praha a Brno. Žádoucí by v tomto smyslu měla být určitá koordinace mezi jednotlivými městy, aby se jejich investice v tomto smyslu doplňovaly a nesoupeřily.

2. Zajištění základních služeb na venkově

V současné době z pohledu venkovských obcí zde probíhá poměrně selektivní migrace. Velká část zejména mladých lidí se stěhuje do měst nebo do jejich těsného zázemí. Do venkovských obcí se dnes často stěhují senioři. To se však týká zejména obcí dobře dopravně dostupných a také se základní občanskou vybaveností. Pokud si obec udrží alespoň základní občanskou vybavenost, může být migračně atraktivní z důvodu dobrého životního prostředí, klidu, nižších cen apod. Nicméně ekonomická efektivita fungování základní občanské vybavenosti v malých, případně méně atraktivních sídlech je nízká až záporná, a proto její udržení vyžaduje podporu ze strany veřejného sektoru. Podpora by tedy měla být z pohledu Pardubického kraje územně selektivní a měla by se zaměřit se na ty nejmenší obce a na obce v problémových regionech.

Strategický cíl

Zvýšit atraktivitu měst a omezit vylidňování venkovských obcí prostřednictvím udržení a dalšího rozvoje občanské vybavenosti.

Způsob realizace

- Podpora dovybavení měst (center) nadřazenou občanskou vybaveností.
- Podpora udržení a dalšího rozvoje základní občanské vybavenosti ve venkovských oblastech (např. pošty, školy, obchody, infrastruktura a služby v oblasti zdravotní a sociální péče apod.).

Indikátory

- Změna stavu občanské vybavenosti v obcích (počet obcí, v nichž už daná vybavenost není).

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, zdroje Pardubického kraje a obcí, zdroje soukromých subjektů.

Aktivita Pardubického kraje

- A.2.4.1 Dotační program na podporu provozu obchodů a pojízdných prodejen
- A.2.4.2 Dotační program na podporu udržení lékařských míst
- A.2.4.3 Program obnovy venkova
- A.2.4.4 Dotační program Podpora rozvojových projektů v problémových regionech Pk

A.3 Zajištění podmínek pro kultivaci lidského potenciálu

A.3.1 Ochrana a zachování kulturních památek

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Pardubický kraj disponuje nesmírně bohatým a silným kulturním potenciálem, množstvím jedinečných movitých a nemovitých kulturních památek, z nichž mnohé přesahují svým významem hranice regionu. Na prestižní Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO jsou zapsány 2 památky. Skupinu nejvýznamnějších památek doplňuje 17 nemovitých národních kulturních památek. Vlastníkem dvou z nich – Zámek s opevněním v Pardubicích a Winternitzovy automatické mlýny v Pardubicích – je Pardubický kraj. Výjimečným kulturním

bohatstvím kraje jsou také městské památkové rezervace, městské a vesnické památkové zóny, krajinné památkové zóny a ochranná pásma.

S ochranou a zachováním památek souvisí kvalitní výkon státní památkové péče v Pardubickém kraji, který je závislý zejména na odborných a personálních možnostech jednotlivých orgánů a organizací na úseku státní památkové péče (Pardubický kraj, ORP a Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Pardubicích) a na jejich vzájemné spolupráci. Přínosné jistě bude zapojení odborné veřejnosti a dalších externích subjektů.

Pro zabezpečení a uchování nejvýznamnější části památkového fondu v Pardubickém kraji je důležité památkový fond podrobně zdokumentovat, odborně zhodnotit, porovnat vůči jiným územím a celku (ČR) a vhodně prezentovat. Průzkumy a důkladná dokumentace s důrazem na digitalizaci jsou dnes nezbytným základem moderního přístupu k ochraně kulturního dědictví. Evidence památkového fondu v našem kraji však vykazuje v jeho různých částech odlišný stupeň kvality.

K zásadním úkolům památkové péče v kraji i do budoucna patří zachování kulturního dědictví, a to včetně památek tzv. místního významu, které ačkoliv nepožívají právní ochranu, jsou nositelem regionální historie. V plné míře je nutné zamezit zanikání kulturních památek způsobenému neadekvátní péčí, necitlivým využíváním památkových objektů a nezájmem vlastníků o jejich obnovu (nepřiměřené zásahy, modernizace bez akceptování zachování památkových hodnot, používání nevhodných materiálů a technologických postupů při obnovách). V souvislosti s péčí o památky nelze opomenout i nutnost ochrany památek před vandalizmem a případným odcizením. Jedním z aktuálních ohrožení, zejména ve smyslu společenského a estetického uplatnění kulturních památek, může být nadměrná a neregulovaná výstavba větrných nebo solárních elektráren, která zásadně změní charakter krajiny, v případě instalace solárních panelů na objekty nebo aplikací zateplovacích systémů také vzhled a stavebně-technický stav samotných kulturních památek, či jiné individuální s životním prostředím (přírodním i urbanizovaným) nekonzistentní zájmy.

Nadále je potřebné zvyšovat povědomí obyvatel o kulturním dědictví v místním, regionálním, národním i mezinárodním rozsahu a zesilovat společenské povědomí o jeho nenahraditelných hodnotách a prohlubovat vztah veřejnosti ke kulturnímu dědictví. Představit kulturní hodnoty památek veřejnosti patří k nejdůležitějším úkolům památkové péče a jedná se o celospolečenskou záležitost. Památkový fond kraje má nezczizitelný turistický potenciál, v současnosti však lze najít rezervy v jeho využívání. Kvalitní zhodnocení památkového fondu, jeho obnova a zpřístupnění je v současnosti nezbytným předpokladem prezentace kulturního dědictví na území kraje a jeho následného zapojení do cestovního ruchu a dále do školního a mimoškolního vzdělávání.

Strategický cíl

Systematická údržba a obnova kulturních památek a zvýšení povědomí obyvatel o významu kulturního dědictví.

Způsob realizace

- Obnova kulturních památek a památkově chráněných území zejména za použití tradičních materiálů a technologických postupů.
- Zvyšování povědomí obyvatel o významu kulturního dědictví.
- Zpřístupňování kulturních památek pro rozvoj cestovního ruchu a vzdělávání, využívání jejich společenského potenciálu vč. zřizování adekvátního zázemí pro návštěvníky.
- Obnova památek místního významu.
- Provádění průzkumů a důkladná dokumentace památkového fondu.
- Zkvalitnění spolupráce mezi gestory státní památkové péče v kraji.

Indikátory

- Počet movitých a nemovitých národních kulturních památek, evidovaných v Ústředním seznamu kulturních památek ČR.
- Počet opravených kulturních památek včetně památek místního významu.
- Počet ohrožených památek na seznamu vedeném Národním památkovým ústavem.

Zdroje financování

Fondy EU (IROP), Norské fondy, zdroje státního rozpočtu, zdroje Pardubického kraje, zdroje měst a obcí, zdroje vlastníků památek.

Aktivity Pardubického kraje

- A.3.1.1 Dotační program Podpora kultury a památkové péče v Pardubickém kraji
- A.3.1.2 Individuální dotace v oblasti kultury a památkové péče
- A.3.1.3 Pořádání metodických setkání pro pracovníky ORP s nabídkou účasti i pro vlastníky památek a pracovníky NPÚ, ÚOP v Pardubicích
- A.3.1.4 Příprava a realizace projektů obnovy kulturních památek ve vlastnictví Pardubického kraje, které mají ve správě příspěvkové organizace Pardubického kraje v oblasti kultury
- A.3.1.5 Kvalitní a předvídatelná veřejná správa na úseku památkové péče
- A.3.1.6 Odměna za přípravu a realizaci Programu regenerace památkových rezervací a památkových zón Ministerstva kultury ČR
- A.3.1.7 Propagace Pardubického kraje cílená na jeho kulturní dědictví
- A.3.1.8 Aktivní podíl na tvorbě právních norem v oblasti památkové péče

A.3.2 Rozvoj kultury a kreativity a uchování místních tradic

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Na území Pardubického kraje se nachází bohatá síť kulturních subjektů poskytujících veřejné služby a množství zájmových organizací a uměleckých souborů šířících kulturu na místní, regionální i národní úrovni. Na Seznamu nehmotného kulturního dědictví UNESCO jsou zapsány Masopustní průvody s maskami na Hlinecku, České a slovenské loutkářství (Muzeum loutek v Chrudimi). Na národním seznamu je pak zapsáno tzv. Vodění Jidáše (v cca 2% vesnických sídel v kraji).

Je zde zároveň široká nabídka kulturních a kulturně společenských akcí a aktivit, tradičních festivalů všech žánrů s dochovanými četnými projevy tradiční lidové kultury. Některé z těchto akcí mají nadregionální význam. Slabou stránkou je nedostatečné nebo nevyhovující prostorové, technické a technologické zázemí některých kulturních subjektů způsobené dlouholetým podfinancováním modernizace kulturní infrastruktury (budovy, vnitřní vybavení, včetně výstavního mobiliáře, technického a technologického vybavení), ztráta atraktivnosti poskytovaných služeb vzhledem k narůstajícím nárokům návštěvníka a současným trendům, nedostatečná podpora rozvoje edukační činnosti a nedostatečná propagace a provázanost na oblast cestovního ruchu.

V posledních letech se velmi zvýrazňuje význam tzv. kulturních a kreativních odvětví, které mají značný socioekonomický potenciál, vytvářejí pracovní místa, stimulují inovativnost a zlepšují image celého kraje. Tato odvětví zahrnují nejrůznější složky kultury a jsou založena především na kreativních projevech a opírají se o duševní vlastnictví. Nejvýznamněji se toto projevuje v architektuře, designu, filmu, reklamě, audiovizí, tisku, software, výtvarném umění, uměleckých řemeslech atd.

Význam má vstup moderních technologií do kultury, například v podobě digitalizace sbírkových či knižních fondů spravovaných paměťovými institucemi.

V návaznosti na dosavadní rozvoj kulturní oblasti a rozšiřování rozmanitosti kulturních aktivit je hlavním cílem modernizace kulturních institucí, zejména muzeí, galerií a knihoven za účelem zkvalitňování poskytovaných veřejných služeb; efektivní využití a rozvoj kulturního potenciálu kraje a přímá podpora živé kultury reprezentované formou neprofesionálního i profesionálního umění.

Strategický cíl

Zmodernizovat kulturní infrastruktury (zejména muzeí, galerií a knihoven); rozšířit, zkvalitnit a zatraktivnit nabídky kulturních aktivit a veřejných služeb a rozvoj kreativních projevů.

Způsob realizace

- Podpora aktivit s regionálním a nadregionálním významem.
- Rozšíření kulturní nabídky mimo velká města kraje.
- Vytvoření příznivějšího prostředí pro rozvoj neprofesionálních uměleckých aktivit v kraji.
- Podpora amatérského umění v kraji.
- Podpora produktů místní lidové kultury kraje.
- Posílit vliv kultury v oblasti vzdělávání.
- Podpora zapojení kreativců a kreativity do škol i podniků, zlepšení podmínek pro kreativní podnikání.
- Příprava, propagace a realizace kulturních a kulturně-společenských akcí.
- Jednotná propagace významných památek a kulturních institucí kraje.
- Podpora zachování a rozvoje místních knihoven.
- Zajištění vhodného uložení povinných tisků.
- Podpora tradiční lidové kultury v kraji.
- Podpora kulturních a kreativních odvětví v kraji.
- Zpřístupňování digitalizovaných sbírek kulturních institucí pro veřejnost.

Indikátory

- Návštěvnost v muzeích a galeriích zřizovaných Pardubickým krajem.
- Počet čtenářů Krajské knihovny v Pardubicích.
- Počet výměnných knihovnických fondů a finančních prostředků.
- Počet knihoven v kraji (zachování nebo zvýšení).
- Počet nemateriálních statků tradiční lidové kultury v Pardubickém kraji.
- Počet nositelů tradic lidových řemesel v Pardubickém kraji.

Zdroje financování

Využití dotací MK ČR, EU, Norské fondy, rozpočet Pardubického kraje (programové a individuální dotace v oblasti kultury s důrazem na vícezdrojové financování; příspěvek na regionální funkce).

Aktivity Pardubického kraje

- A.3.2.1 Realizace dotačního programu Podpora kultury a památkové péče v Pardubickém kraji
- A.3.2.2 Finanční podpora Krajské knihovny v Pardubicích jako subjektu zajišťujícího regionální funkce knihoven
- A.3.2.3 Financování provozu regionálních muzeí a galerie
- A.3.2.4 Organizace setkání samosprávy Pardubického kraje s nositeli tradic při příležitosti udělování titulu Nositel tradic lidových řemesel v Pardubickém kraji

- A.3.2.5 Vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury a jeho doplňování; redokumentace jevů tradiční lidové kultury
- A.3.2.6 Vybudování depozitářů pro vhodné uložení sbírkových předmětů ve vlastnictví Pardubického kraje
- A.3.2.7 Vybudování depozitáře pro Krajskou knihovnu v Pardubicích
- A.3.2.8 Digitalizace sbírek ve vlastnictví Pardubického kraje
- A.3.2.9 Finanční podpora soutěže Vesnice roku

A.3.3 Zlepšování podmínek pro sport a volnočasové aktivity

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Základní vizí a zároveň motem Pardubického kraje je „Zdravý a aktivní kraj“. Zdraví a zdatnost jsou předpokladem osobního štěstí, spokojenosti a kvality života. Sport je prostředkem aktivní prevence proti civilizačním chorobám. Proto je potřeba se v oblasti sportu zaměřit nejen na výkonnostní a vrcholové sporty, ale i na celkové zlepšování pohybové aktivity u širokého spektra obyvatelstva.

Plán rozvoje sportu v Pardubickém kraji stanovil 3 základní priority v oblasti sportu, které by měly být dále rozvíjeny. Konkrétně se jedná o rozvoj sportu pro všechny, podporu organizovaných sportovců a obnovu a budování sportovních zařízení. Cílem podpory sportu pro všechny je vytvoření kvalitních a finančně dostupných možností vyžití a aktivní zábavy pro všechny věkové kategorie. V současné době se řada aktivit jako např. posilování přesouvá (vyjma zimních měsíců) z venkovních hřišť přímo do přírody nebo i do intravilánu obcí. Z tohoto důvodu je důležité rozšiřovat i zázemí (např. workoutová hřiště) v těch lokalitách, kde je může využít vysoké procento populace. Zároveň je potřeba udržovat stávající sportovní zařízení a volnočasové areály. Dále je potřeba doplňovat sportovní nabídku o nové a netradiční aktivity (sportoviště, vybavení apod.). Podporou organizovaných sportovců je potřeba podnítit u dětí a mládeže zájem o sport a tím zvýšení členské základny, vypěstovat v nich potřebu sportu jako samozřejmé součásti zdravého životního stylu. Umožnit jim rozvíjet své schopnosti a dovednosti v této oblasti i s možností sportovního růstu až do kategorie vrcholového a výkonnostního sportu. Pro dosažení této priority je nutné zachovat systém podpory pravidelné sportovní činnosti dětí a mládeže, podporovat vznik sportovních akademií a sportovních tříd, univerzitního sportu a VŠ sportovce, rozvoj školního sportu a mimoškolních aktivit.

Sportovní infrastruktura je v Pardubickém kraji zastaralá, a navíc se v posledních letech řada sportů přesouvá z venkovních hřišť výhradně do hal a tělocvičen (volejbal, florbal, házená aj.). V návaznosti na tento trend je nutné plánovat investice na obnovu a budování sportovních zařízení, která by měla splňovat sportovně technické parametry sportovišť pro potřeby konání oficiálních soutěží. Z regionálního pohledu se poměrně dobře daří budovat menší a finančně méně náročnější zařízení ve venkovském prostoru. V současné době se tedy problémem stává údržba a vybudování větších hal zejména ve větších městech. Problémem je i chybějící odpovídající fotbalový stadión v krajském městě.

Ukazatelem může být počet osob ve sportovních oddílech a klubech sledovaných střešními sportovními organizacemi Pardubického kraje.

Strategický cíl

Pečovat o zdravý životní styl obyvatel formou kvalitní nabídky vyžití v oblasti sportu a tělovýchovy se zaměřením na zlepšení dostupnosti kvalitních sportovišť a zařízení pro širokou veřejnost, která jsou také vhodná i pro výkonnostní a profesionální sport.

Způsob realizace

- Podpora a rozvoj sportu pro všechny – rozvoj sportu v rámci sportovních organizací, zvyšování členské základny v organizovaném sportu, sport pro osoby se specifickými potřebami, sport a volnočasové aktivity občanů 60+.
- Podpora organizovaných sportovců – podpora pravidelné sportovní činnosti dětí a mládeže, podpora školního sportu, podpora výkonnostního sportu dospělých, podpora reprezentantů České republiky.
- Obnova a budování sportovních zařízení – kvalitativní a kvantitativní rozvoj sportovních zařízení pro veřejnost, posílení a intenzifikace sportovní infrastruktury pro výkonnostní sport.
- Podpora investičních sportovních akcí (haly, stadiony) ve spolupráci s obcemi a státem.

Indikátory

- Členská základna střešních sportovních organizací na 100 obyvatel.
- Počty projektů a aktivit podpořených z dotačních programů Pardubického kraje v oblasti sportu.

Zdroje financování

Národní sportovní agentura, zdroje Pardubického kraje, zdroje měst a obcí, sportovních spolků, vlastní zdroje sportovců.

Aktivity Pardubického kraje

A.3.3.1 Dotační program Podpora pravidelné sportovní činnosti dětí a mládeže

A.3.3.2 Dotační program Podpora handicapovaných sportovců

A.3.3.3 Dotační program Podpora sportu pro všechny

A.3.3.4 Dotační program Podpora sportovní reprezentace Pardubického kraje

A.3.3.5 Dotační program Podpora výstavby, rekonstrukcí a oprav sportovních zařízení, pořízení investičního movitého majetku sportovních zařízení a organizací

A.3.4.6 Finanční podpora sportovních aktivit v Pardubickém kraji realizovaná formou individuálních dotací

A.3.4 Udržení pestré nabídky sportovních akcí

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

V případě sportu v rámci kraje jsou populární rozmanité běžecké či cyklistické akce, které jsou cílené na profesionální sportovce i na širokou veřejnost. Klíčové je propojení těchto akcí s místními obyvateli a navázání dalších dílčích aktivit jako jsou klubové nábory či ukázky nových pohybových aktivit. Důležitá je podpora i drobnějších akcí spíše lokálního (nesoutěžního) významu, které přivedou ke sportu děti na malých obcích, kde buď nefunguje žádná sportovní organizace, nebo mají děti pouze omezený výběr.

Prioritou je hlavně podpora nejvýznamnějších akcí, které jsou i zařazeny do dokumentu Tvář Pardubického kraje. Dále se podporují akce s celostátním či regionálním dosahem. Nezaměnitelnou příležitostí k propagaci sportovního odvětví u široké veřejnosti je i opakované pořádání významných národních a mezinárodních sportovních událostí jako je mistrovství světa či závody světového poháru. Opět je nezbytné na takové akce napojit doprovodné programy cílené na sportování dětí a mládeže.

Strategický cíl

Udržet pestrou nabídku sportovních akcí.

Způsob realizace

- Podpora sportovních akcí lokálního a regionálního charakteru v Pardubickém kraji.
- Podpora významných mezinárodních a národních akcí v Pardubickém kraji.

Indikátory

- Počty projektů a aktivit podpořených z dotačních programů Pardubického kraje v oblasti sportu.

Zdroje financování

Národní sportovní agentura, zdroje Pardubického kraje, zdroje měst a obcí, sportovních spolků, vlastní zdroje sportovců.

Aktivity Pardubického kraje

- A.3.4.1 Dotační program Podpora významných sportovních akcí
- A.3.4.2 Organizace a finanční podpora Her letních a zimních olympiád dětí a mládeže ČR
- A.3.4.3 Podpora Olympiády dětí a mládeže Pardubického kraje
- A.3.4.4 Finanční podpora významných akcí v Pardubickém kraji realizovaná formou individuálních dotací

A.3.5 Podpora aktivního stárnutí, mezigeneračního soužití a zdravého životního stylu

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Dlouhodobým demografickým trendem je stárnutí obyvatelstva. Díky zlepšujícímu se systému péče o zdraví se prodlužuje průměrná délka života a lidé se dožívají vyššího věku. Index stáří (podíl počtu osob ve věku 65 a více let k počtu osob ve věku 0–14 let násobený 100) v roce 2010 činil 107,1, ale v roce 2018 už dosahoval hodnoty 126,5, což byla 6. nejnižší hodnota mezi kraji ČR. Naděje dožití při narození v období 2017–2018 v kraji činila u mužů 76,5 roku, u žen 82,3 let. Populace kraje bude nadále stárnout, předpokladem je i prodlužující se naděje dožití. Stárnutí obyvatelstva zvyšuje nároky na sociální a zdravotní služby v kraji a související infrastrukturu. Nároky seniorů se zvyšují i v oblasti vzdělávání, volného času, účasti na veřejném životě, což je prevence závislosti na péči. Nutná je i adaptace seniorů na moderní technologie.

Cestou jak reagovat na tyto výzvy je podpora aktivního stárnutí. Aktivní stárnutí se týká jak jednotlivců, tak skupin obyvatelstva. Umožňuje lidem uvědomit si svůj potenciál pro dosažení fyzické, sociální a duševní pohody v průběhu života a účasti ve společnosti podle svých potřeb, přání a schopností, a zároveň jim poskytuje odpovídající ochranu, bezpečí a péči v případě potřeby. Slovo "aktivní" odkazuje na pokračující účast v sociálních, ekonomických, kulturních, duchovních a občanských záležitostech, nikoliv jen na schopnost fyzické aktivity nebo účasti na trhu práce. Mezigenerační soužití může přispívat k aktivnímu stárnutí. Jeho důležitou součástí je mezigenerační učení zahrnující setkávání různých generací, sdílení životních zkušeností a předávání tradic, kultury, hodnot či zvyků.

Prodloužení aktivní části života úzce souvisí se zdravým životním stylem. Zvyšují se rozdíly v péči o zdraví mezi „průměrnou“ populací a osobami z nižších socioekonomických vrstev se všemi zdravotními důsledky.

Strategický cíl

Zajištění vysoké kvality života lidí v pozdním věku, zlepšení mezigeneračních vztahů a plnohodnotného zapojení seniorů do společnosti.

Způsob realizace

- Podpora zdravého životního stylu:
 - Propagace a osvěta v oblasti zdravého životního stylu.
 - Podpora zdravého stravování dětí, žáků a studentů ve školách.
- Podpora mezigeneračního soužití.
- Podpora dostupných aktivit pro celé rodiny (finančně, časově, místně).
- Podpora aktivního stárnutí:
 - Podpora sportovních aktivit a volnočasové pohybové aktivity seniorů.
 - Podpora zaměstnanosti seniorů jako způsob udržení zdraví (včetně jejich zapojení do dobrovolnických aktivit).
 - Podpora spolkové činnosti seniorů (vzdělávací, kulturní a sportovní aktivity).
 - Rozvoj kapacit služeb pro seniory (včetně bydlení) a zajištění jejich bezbariérovosti (systémové odstraňování bariér ve veřejném prostoru).
 - Prevence sociálního vyloučení, osamělosti.
 - Podpora pečujících (neformálních) osob (vzdělávání, psychologická podpora, oddechová místa, ...).
 - Aplikace asistivních technologií v domácnostech seniorů a rozvoj služeb tísňové péče, tísňového volání, tísňového tlačítka atd.
 - Realizace aktivit v oblasti bezpečí seniorů (prevence kriminality, násilí na seniorech apod., prevence rizikových situací, tj. např. požární bezpečnost).
 - Participace seniorů na rozhodovacích procesech minimálně jejich zapojením do pracovních skupin, přípravných výborů, komisí apod., zejména v oblasti plánování služeb pro seniory.

Indikátory

- Počet realizovaných projektů podporu aktivního stárnutí, mezigeneračního soužití a zdravého životního stylu.
- Počet spolků a zájmových sdružení seniorů.
- Počet dobrovolníků v seniorském věku.
- Počet vzdělávacích aktivit v rámci celoživotního vzdělávání.

Zdroje financování

Kraj, obce, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra, fondy EU, účastníci aktivit, uživatelé služeb.

Aktivity

A.3.5.1 Finanční podpora spolkové činnosti seniorů

A.3.5.2 Finanční podpora osvětových aktivit zdravého životního stylu

A.3.5.3 Podpora sociálních a souvisejících služeb umožňujících setrvání seniorů v jejich přirozeném prostředí, včetně služeb podporujících pečující osoby

A.3.5.4 Dotační program na podporu prorodinných aktivit

A.3.5.5 Krajská knihovna v Pardubicích, Východočeská galerie v Pardubicích – aktivity cílené na seniory (přednášky, kurzy)

A.3.6 Rozvoj neziskového sektoru

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

V Pardubickém kraji působí cca 7000 neziskových organizací a jejich počet se každoročně zvyšuje. V nich působí přibližně 5000 osob na hlavní pracovní poměr a dalších 7000 osob na

jinou formu pracovního poměru. Jedná se tedy o významný segment z pohledu zaměstnanosti v Pardubickém kraji. Mnohdy se jedná o vysoce kvalifikovaná místa, která však nebývají dobře placená a přitom mnohdy řeší problémy, které jsou neefektivní a nezajímavé z pohledu soukromého sektoru a z pozice veřejné správy obtížné k řešení. Jednotlivé organizace se často potýkají se stárnutím svých zaměstnanců. To vše jsou bariéry, které stojí proti kvalitní činnosti jednotlivých organizací. To vše dává důvody pro podporu neziskového sektoru. Na druhé straně by však podpora měla být selektivní v tom smyslu, že budou podporovány jen ty organizace, jejichž činnost je skutečně celospolečensky přínosná.

Strategický cíl

Umožnit obyvatelům kraje realizovat své zájmy, prosazovat své hodnoty, smysluplně trávit volný čas a zvýšit pocit sounáležitosti obyvatel s regionem, v němž žijí, a jejich participaci na veřejném životě včetně realizace veřejně prospěšných aktivit a budování občanské společnosti.

Způsob realizace

- Rozvoj komunitních center a dobrovolnictví.
- Podpora činnosti neziskových organizací, školských zařízení pro zájmové vzdělávání a spolků (ve všech tematických oblastech).
- Podpora činností neziskových organizací při rozvoji občanské společnosti.
- Dlouhodobá a stabilní podpora práce organizací neziskového sektoru:
 - Podpora činnosti spolků dobrovolných hasičů.
 - Neziskové organizace pečující o aktivní využívání volného času dětí a mládeže.
 - Neziskové organizace zapojené v programech prevence protispolečenských a patologických jevů a práce s osobami nebo skupinami osob sociálně vyloučenými nebo ohroženými sociálním vyloučením.
 - Spolková činnost a neprofesionální kulturní, sportovní a společenské aktivity obyvatel.
 - Soutěže a prezentace výsledků zájmové činnosti.
 - Finanční, metodická a koordinační podpora nestátním neziskovým organizacím.
 - Rozvoj nestátních neziskových organizací formou vzdělávání, profesionalizace.
- Propojování neziskového sektoru, veřejné správy a podnikatelského sektoru.
- Podpora dobrovolnických aktivit.

Indikátory

- Počet nestátních neziskových organizací.
- Objem finančních prostředků poskytovaných nestátním neziskovým organizacím.
- Počet členů nestátních neziskových organizací.

Zdroje financování

Kraj, obce, ministerstva, nadace, fondy EU, podnikatelský sektor, občané + vlastní činnost NNO.

Aktivity Pardubického kraje

A.3.6.1 Finanční podpora neziskového sektoru

A.3.6.2 Burza filantropie

A.3.6.3 Podpora koordinačních aktivit (KONEP aj.)

A.3.6.4 Realizace soutěží a ocenění – Duhové křídlo, dobrovolník roku aj.

A.3.7 Zlepšování podmínek pro bydlení obyvatel Pardubického kraje

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Toto opatření je zaměřeno na podporu aktivit souvisejících s bydlením občanů Pardubického kraje. I když počet obyvatelstva kraje mírně stoupá, klesá počet osob připadajících na 1 domácnost, což vyvolává poptávku po dalších bytech. Tento trend v budoucnu bude bezesporu pokračovat, a tedy i přes stagnaci, případný pokles počtu obyvatel v kraji bude potřeba bytů narůstat. Lze očekávat, že tento proces bude postupovat selektivně, kdy bude vzrůstat poptávka po bydlení v zázemí velkých měst (akcent na mladé rodiny), případně v dobře dopravně dostupných venkovských sídlech (senioři). Vzhledem k omezování záborů nových ploch bude větší důraz i na rekonstrukce a modernizace stávajícího bytového fondu. Počet dokončených bytů na 1000 obyvatel je v Pardubickém kraji sice pod průměrem ČR, ale je na 5. místě mezi kraji s tím, že došlo ke zlepšení pořadí oproti údajům za rok 2013.

Nedílnou součástí této problematiky je i dostupnost kvalitního bydlení pro obyvatele Pardubického kraje. V současné době je pro některé skupiny obyvatel dostupnost kvalitního bydlení nízká. Dostupnost bydlení se liší v jednotlivých regionech kraje. Dostupnost tzv. sociálních bytů či bytů zvláštního určení, která je také nízká, je z větší části závislá na ochotě jednotlivých místních samospráv investovat prostředky do jejich výstavby (byť s dotační podporou Ministerstva pro místní rozvoj) a vést agendu související s jejich nájmem. Byty zvláštního určení či sociální byty jsou většinou určeny pro seniory, případně osoby se zdravotním postižením a pro osoby bez domova. Někdy jsou určeny rovněž pro mladé rodiny, sociálně slabé osoby a rodiny, případně jiné sociálním vyloučením ohrožené skupiny. Některé obce navíc poskytují byty osobám, které zároveň využívají sociálních služeb či programů prostupného bydlení apod.

V Pardubickém kraji se v roce 2019 nacházelo 30 sociálně vyloučených lokalit ve 14 obcích, jejichž obyvateli je více než 2000 lidí. Současně s tím však k sociálnímu vyloučení dochází na úrovni jednotlivých domů, bytů i osob, které jsou mimo jiné ohrožené ztrátou bydlení.

Se zlepšováním podmínek pro bydlení souvisí i zvyšování atraktivity sídel. Jde o průřezovou záležitost, ale toto opatření se zaměřuje zejména na podporu projektů řešících revitalizace vzhledu obcí.

Strategický cíl

Zvýšení dostupnosti kvalitního bydlení pro obyvatele Pardubického kraje včetně zkvalitnění stavu veřejných ploch v sídlech.

Způsob realizace

- Podpora výstavby, modernizací a oprav obecních bytů.
- Podpora výstavby domů a bytů v soukromém vlastnictví.
- Příprava ploch pro bytovou výstavbu.
- Modernizace panelových domů.
- Podpora projektů zateplování budov sloužících pro bydlení.
- Revitalizace veřejných prostranství v sídlech: úprava centrálních prostor (náměstí, návsi), realizace pěších zón, výstavba a rekonstrukce chodníků aj.
- Výstavba bytů zvláštního určení a sociálních bytů, komunitního bydlení.
- Výstavba bezbariérových bytů či bezbariérová úprava stávajících bytů.
- Realizace programů housing first, prostupného bydlení, bydlení s podporou.
- Realizace aktivit na podporu integrace obyvatel sociálně vyloučených lokalit včetně poskytování sociálních služeb, komunitních programů apod.

Indikátory

- Počet dokončených bytů na 1000 obyvatel.
- Počet projektů a výše podpory získaná z relevantních dotačních programů MMR.

- Počet sociálně vyloučených lokalit v kraji.
- Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit v kraji.

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, zdroje kraje a obcí, zdroje soukromých subjektů.

Aktivity Pardubického kraje

- A.3.7.1 Realizace Programu obnovy venkova
- A.3.7.2 Dotační program na podporu přípravy územních plánů
- A.3.7.3 Finanční podpora sociálních služeb poskytovaných v sociálně vyloučených lokalitách
- A.3.7.4 Finanční podpora sociálních služeb poskytovaných v sociálních bytech, bytech zvláštního určení apod. na základě potřeby péče a podpory
- A.3.7.5 Metodická činnost v oblasti sociální práce na obecních úřadech
- A.3.7.6 Metodická činnost vůči obecním stavebním úřadům a speciálním stavebním úřadům ve sféře obecných technických požadavků zabezpečujících bezbariérové užívání staveb
- A.3.7.7 Mapování situace v sociálně vyloučených lokalitách, metodická a koordinační činnost vůči obcím, na jejichž území se sociálně vyloučené lokality vyskytují

B. EKONOMIKA

B.1 Vytváření příznivého podnikatelského prostředí

B.1.1 Zvýšení a zefektivnění podnikatelské aktivity v Pardubickém kraji

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Toto opatření je zaměřeno zejména na začínající a malé firmy (i když se týká firem všech velikostí). Tyto firmy se potýkají s nejrůznějšími specifickými problémy při jejich vzniku. Opatření se tedy zabývá podporou vzniku a zahájení činností těchto firem spočívající zejména v možnostech těchto firem získat potřebné finanční zdroje a poradenství.

Z pohledu ekonomické aktivity firem je v ukazateli podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel Pardubický kraj v roce 2018 až na 10. místě mezi kraji. Nicméně lze zmínit, že Pardubice byly oceněny cenou fDi's European Cities and Regions of the Future 2020/21 za 5. místo v Evropě v kategorii malých evropských regionů a mikroměst. V rámci kraje jsou ale poměrně výrazné meziregionální rozdíly. Nejhorší situace je na území ORP Česká Třebová a Lanškroun, nejlepší v ORP Pardubice.

Opatření je také zaměřeno na podporu péče o investory v Pardubickém kraji. V ukazateli Přímé zahraniční investice v mil. Kč na 100 obyvatel se Pardubický kraj v roce 2018 nacházel až na 10. místě. I přes příznivý vývoj tohoto ukazatele ve srovnání s rokem 2014 (i v rámci mezikrajského srovnání) je žádoucí tuto pozici nadále zlepšovat.

Součástí tohoto opatření je také podpora klastrových iniciativ a sítí spolupráce firem. Jde o oblast, která může velmi zefektivnit aktivity firem formou snížení nákladů, přenosu zkušeností, nápadů, prosazování jejich zájmů apod. Jde zároveň i o oblast, na kterou jsou směřovány stále větší evropské zdroje.

Strategický cíl

Zvýšit a zefektivnit podnikatelskou aktivitu firem v Pardubickém kraji.

Způsob realizace

- Usnadnění zakládání nových firem:
 - Podpora vzniku start-ups, spin-offs.
 - Podpora projektů Proof of concept.
 - Aktivity Pardubického podnikatelského inkubátoru.
 - Poradenství pro začínající podnikatele (řízení firem).
- Zlepšení přístupu začínajících a malých firem k financím:
 - Programy finanční podpory začínajících a malých podnikatelů.
 - Podpora poradenských služeb – nalezení vhodných dotačních titulů, pomoc s přípravou žádostí.
 - Zvýšení spolupráce firem v oblasti výzkumu, vývoje, inovací.
 - Podpora vzniku a fungování sítí spolupráce firem, klastrové iniciativy.
 - Podpora sdílení kapacit pro špičkový průmyslový výzkum.
 - Podpora vzniku a fungování platforem.
- Podpora realizace projektů firem vedoucí ke zvýšení jejich podnikatelské aktivity:
 - Zvýšení atraktivity regionu pro nové investory nebo nové investice stávajících firem zejména v oborech s vysokou přidanou hodnotou.
 - Projekty after care pro příchozí a stávající investory.

Indikátory

- Přímé zahraniční investice v mil. Kč na 100 obyvatel kraje.
- Počet podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel kraje.
- Počet klastrových iniciativ se zapojením subjektů z území Pardubického kraje.

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, zdroje realizátorů projektů.

Aktivity Pardubického kraje

B.1.1.1 Finanční podpora aktivit Pardubického podnikatelského inkubátoru

B.1.1.2 Realizace projektu Smart akcelerator Pardubického kraje II:

- Program Asistence zaměřený na podporu přípravy projektů.
- Organizace seminářů, workshopů, vzniku platform.
- Propagace Pardubického kraje jako ideálního místa pro studium a práci.

B.1.2 Rozvoj potenciálu pracovních sil

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Opatření je zaměřeno na dva základní směry. Prvním směrem je oblast rozvoje vzdělávání dospělých, kde se předpokládá rozvoj systému dalšího vzdělávání a příprava na různé scénáře (pozitivní i negativní) na trhu práce, podpora vzdělávání v tématech/oblastech, která jsou potřebná/žádaná v určitých územích kraje a realizace aktivit vedoucích ke zvýšení motivace lidí vzdělávat se v jakékoliv fázi svého života. Nezbytnou součástí bude také zajištění kvalitních a přehledných informací o možnostech a dostupnosti vzdělávání v kraji a realizace aktivit, které přispějí ke zkvalitnění systému certifikace/akreditace vzdělávacích institucí a vzdělávacích programů.

Východiskem pro toto opatření je posilování a rozvoj partnerství klíčových subjektů trhu práce, zefektivnění využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti včetně využívání flexibilních způsobů práce a podpory mobility pracovní síly. V kontextu věkové diverzity a mezigeneračního přístupu bude nutné hledat možnosti, jak reagovat na tyto změny. Předpokládaný demografický vývoj bude znamenat pro zaměstnavatele nutnost zajistit udržení zaměstnanců na trhu práce a provádět změny rozložení sil na trhu práce.

Z pohledu zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky kraje a budoucího vývoje bude také důležité nastavit možnosti, které eliminují odliv mozků a mladých vzdělaných skupin obyvatelstva z regionu a podpoří příchod vysoce kvalifikované pracovní síly z jiných regionů a ze zahraničí.

V současné době Pardubický kraj zaujímá v ukazatelích zaměstnanosti (nezaměstnanosti) čelní pozice v rámci celé ČR a tyto pozice navíc mají tendenci se zlepšovat. Existují i regionální rozdíly v tomto ukazateli, kdy nejhorších hodnot dlouhodobě dosahuje okres Svitavy. Je otázkou, jak tento fakt ovlivní stávající krize spojená s COVID-19. Je možné očekávat, že vzhledem k poměrně velké diferenciaci ekonomiky v kraji by důsledky s ohledem na nezaměstnanost obyvatel nemusely být ve srovnání s jinými kraji ČR výrazně horší. Na druhou stranu Pardubický kraj již dlouhodobě zaujímá jedny z posledních míst v ČR v ukazateli Průměrná měsíční mzda. Pracovních míst je tedy v kraji sice dost, ale jsou hůře placená. Z toho vyplývá potřeba zaměřit se na tvorbu pracovních míst, která jsou dobře odměňována. To mohou být místa např. v oblasti výzkumu a vývoje apod.

Na základě současné situace v ČR, která má dopad na zaměstnanost a strukturu pracovních sil, lze předpokládat zvýšení zájmu o různé druhy dalšího vzdělávání (profesního, občanského i zájmového včetně vzdělávání starší generace). Školy se mohou zapojit formou nabídky rekvalifikačních kurzů, poskytování profesních kvalifikací podle zákona č. 179/2006 Sb. i kurzů realizovaných pro určité cílové skupiny v souladu s požadavky trhu práce.

Důležitým prvkem tohoto opatření je i podpora sociální ekonomiky na území Pardubického kraje. Snahou je podporovat stávající sociální podniky v růstu jejich celospolečenského dopadu a

dále subjekty směřující k oboru sociálního podnikání a budování plnohodnotných sociálních podniků.

Strategický cíl

Vytvořit efektivně fungující a flexibilní trh práce se zaměřením na tvorbu dobře placených pracovních míst.

Způsob realizace

- Udržení odborníků v Pardubickém kraji, přilákání nových (i ze zahraničí):
 - Motivační programy firem pro návrat absolventů.
 - Programy firem pro udržení stávajících absolventů.
 - Programy firem pro kvalifikované cizince, podpora integrace rodin zahraničních pracovníků (samospráva v daném místě, nestatní neziskové organizace).
- Zvýšení počtu kvalitních dospělých odborníků pro potřeby firem a dalších organizací:
 - Programy dalšího vzdělávání dospělých včetně interdisciplinárního vzdělávání v návaznosti na potřeby trhu práce a na aktuální požadavky Práce 4.0.
 - Rekvalifikace v souladu s potřebami trhu práce.
 - Programy podpory sdílení infrastruktury pro profesní vzdělávání (možnost využití materiálně technického zázemí a vybavení středních odborných škol i specializovaných odborných pracovišť firem).
- Zvýšení počtu kvalitních dospělých odborníků pro potřeby výzkumu a vývoje:
 - Podpora studentů v doktorandských programech.
 - Podpora mezinárodních stáží, mobility studentů a pedagogů a pracovníků firem.
 - Podpora vzniku a udržení fungování vědeckých týmů.
 - Podpora mezinárodního síťování.
- Usměrnění struktury vzdělávacího systému s cílem snížení nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce.
- Uplatňování aktivní politiky zaměstnanosti.
- Podpora realizace projektů zaměřených na age management.
- Podpora sociálního podnikání jako jednoho z nástrojů podpory sociálního začleňování osob ohrožených na trhu práce a ohrožených sociálním vyloučením.

Indikátory

- Počet programů pro udržení odborníků v Pardubickém kraji
- Počet zapojených osob do programů pro udržení odborníků v Pardubickém kraji
- Podíl nezaměstnaných osob.
- Počet volných pracovních míst na jednoho nezaměstnaného.
- Průměrná měsíční mzda v Kč.
- Počet sociálních podniků.

Zdroje financování

Fondy EU (OP Jan Ámos Komenský, Integrovaný regionální operační program, OP Zaměstnanost plus), grantové programy ČR a mezinárodní grantové programy pro podporu vědy a výzkumu, zdroje Pardubického kraje, zdroje obcí jako zřizovatelů škol, zdroje Úřadu práce.

Aktivity Pardubického kraje

B.1.2.1 Realizace projektu Smart akcelerator Pardubického kraje II:

- Organizace seminářů, workshopů, vzniku platform.

- Propagace Pardubického kraje jako vhodného místa pro práci.
- Rozvoj webového portálu Parádní kraj.

B.1.2.2 Dotační podpora vzniku a rozvoje sociálních podniků

B.1.2.3 Informační činnosti a osvěta v oblasti sociálního podnikání (katalog sociálních podniků, konference)

B.1.2.4 Vzdělávací akademie sociálního podnikání

B.1.2.5 Realizace aktivit CCV Pk

B.1.2.6 Podpora spolupráce firem a škol v rámci Národní soustavy kvalifikací

B.1.2.7 Podpora aktivit škol v oblasti poskytování rekvalifikačních kursů, školení pro firmy a dalšího vzdělávání a uznávání výsledků celoživotního vzdělávání

B.1.2.8 Rozvoj Školského portálu Pardubického kraje

B.1.3 Zajištění prostor pro podnikání

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

V souvislosti s rozvojem ekonomiky stále narůstá potřeba prostor pro podnikatelské účely. Tento trend se bude uplatňovat i nadále. Zároveň však vzrůstá počet zanedbaných areálů a objektů, které se nehodily k původnímu podnikatelskému využití. Pro některé obory – typicky např. pro kulturní a kreativní odvětví – se využívání takových prostor pro jinou než původní podnikatelskou činnost ukázalo v praxi jako velice efektivní s řadou pozitivních ekonomických a sociálních dopadů. Cílem tohoto opatření je zajistit dostatečný počet prostor pro podnikání. Mělo by to však být realizováno přednostně formou revitalizace stávajících brownfields, což ale ve srovnání se záborem nových ploch a výstavbou nových objektů většinou není ekonomicky výhodné. Zde je tedy nezbytná dotační podpora ze strany veřejné správy. Pardubický kraj v současné době není majitelem velkých brownfields, které by mohl pro tyto účely poskytnout. Nabízí se tedy koordinace těchto aktivit přes nástroje strategického a územního plánování.

Strategický cíl

Rozšiřovat prostory pro podnikatelské účely s důrazem na revitalizace brownfields.

Způsob realizace

- Příprava a regenerace ploch pro umístování a expanze podniků.
- Revitalizace zanedbaných areálů a objektů s podnikatelským využitím:
 - Sanace zanedbaných areálů (z důvodu bezpečnosti a ochrany životního prostředí).
 - Rekonstrukce objektů v zanedbaných areálech.
 - Úprava a nové využití zanedbaných areálů.
 - Výstavba infrastruktury v zanedbaných areálech.
- Podpora vzniku a provozu podnikatelské infrastruktury.

Indikátory

- Počet rekonstruovaných brownfields.

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, zdroje realizátorů projektů, zdroje regionálních a místních samospráv.

Aktivity Pardubického kraje

B.1.3.1 Finanční podpora Pardubického podnikatelského inkubátoru (P-PINK)

B.1.3.2 Provoz databáze podnikatelských nemovitostí prostřednictvím RRA Pk

B.1.3.3 Ustanovení platformy pro brownfields

B.1.3.4 Dotační program Podpora rozvojových projektů v problémových regionech Pk

B.1.4 Podpora vybraných oborů podnikání

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Na výběr oborů podnikání lze pohlížet ze dvou přístupů. Jeden přístup je obsažen v Regionální inovační strategii Pardubického kraje (červen 2020), která vymezuje tzv. domény specializace, což jsou významné obory (počtem zaměstnanců, objemem produkce), ve kterých je Pardubický kraj konkurenceschopný minimálně ve srovnání s celou ČR. Jako domény specializace jsou vymezena následující odvětví:

- Inteligentní chemie pro průmyslové a bio-medicinální aplikace.
- Pokročilé aplikace elektrotechniky a informatiky.
- Pokročilé materiály na bázi textilních struktur.
- Udržitelná doprava, výroba dopravních prostředků a jejich komponentů, dopravní infrastruktura.
- Strojírnoství a moderní výrobní technologie.

Na druhé straně lze jako důležité obory vidět i ty, které sice nemají zásadní podíly na zaměstnanosti nebo na objemu produkce, vycházejí však určitým způsobem z historických podmínek Pardubického kraje, využívají místní zdroje, jsou typické pro Pardubický kraj apod. Jedná se především o obory napojené na zemědělství a lesnictví, agroturistiku apod. Jejich výčet není přesně specifikován, což umožňuje cílenější zaměření podpory na jednotlivé a konkrétní produkty.

Na významu nabývají také kulturní a kreativní odvětví vycházející z tradičně silného kulturně-kreativního zázemí kraje.

Samostatnou kapitolou je i sociální podnikání, které velmi často je založeno právě na tradičních řemeslech a produktech Pardubického kraje. Zároveň však přispívá k naplňování potřeb trhu práce a pomáhá začleňovat osoby do běžného života.

Strategický cíl

Rozvinout vybraná odvětví významná pro Pardubický kraj.

Způsob realizace

- Podpora oborů zařazených do domén specializace RIS3 Pardubického kraje.
- Zavádění nových technologií do zemědělství, lesnictví a rybářství.
- Podpora odborných zemědělských, lesnických a rybářských akcí.
- Rozvoj agroturistiky a ekoagroturistiky.
- Podpora a propagace místních zemědělských produktů.
- Podpora činností zaměřených na zpracování regionálních zemědělských produktů.
- Podpora regionálních výstav, rozvoje regionálních značek a odbytu regionální produkce.

Indikátory

- Počet podpořených projektů dotačního programu Podpora začínajících včelařů v Pardubickém kraji.

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, zdroje realizátorů projektů, zdroje regionálních a místních samospráv.

Aktivity Pardubického kraje

B.1.4.1 Dotační program Podpora začínajících včelařů v Pardubickém kraji

B.1.4.2 Program obnovy venkova

B.1.4.3 Finanční podpora Agrovenkov

B.1.4.4 Realizace projektu Smart akcelerator Pardubického kraje II

- Program Asistence zaměřený na podporu přípravy projektů
- Organizace seminářů, workshopů, vzniku platforem
- Propagace dílčích produktů

B.1.4.5. Dotační program Podpora kulturních a kreativních odvětví formou poskytování kreativních voucherů

B.2 Posilování znalostní ekonomiky

B.2.1 Zvýšení inovační aktivity firem v Pardubickém kraji

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Popis: Toto opatření se zabývá zvyšováním inovačních schopností všech firem působících v regionu. Stejně jako pro subjekty veřejného výzkumu je i pro firmy zásadní přístup ke kvalitním informacím, znalostem, technologiím apod. Mnohé firmy mají své vlastní výzkumné kapacity, které jsou často v nevyhovujícím stavu a jsou tak limitem pro další rozvoj těchto firem. V současné době si firmy stále více uvědomují, že i v rámci jejich výzkumu a vývoje je žádoucí a efektivní vzájemná spolupráce, výměna zkušeností, sdílení kapacit apod.

Bezesporu silnou stránkou Pardubického kraje je poměrně vysoký podíl výdajů na vědu a výzkum realizovaný podnikatelským sektorem, kdy Pardubický kraj je na 4. místě mezi kraji. I když tyto výdaje jsou realizovány spíše omezeným počtem větších firem, je zapotřebí tento trend podpořit.

Strategický cíl

Zvýšení inovační aktivity firem v Pardubickém kraji

Způsob realizace

- Rozšíření přístupu firem k potřebným informacím, znalostem, technologiím:
 - Podpora účasti na konferencích, stážích.
 - Ochrana duševního vlastnictví.
 - Informační materiály pro podnikatele – trendy v průmyslových oborech, vývoj oborů, datová základna, studie, katalogy firem apod.
 - Vybudování systému sběru a vyhodnocování informací o území.
- Zkvalitnění výzkumných kapacit firem – Podpora realizace projektů zlepšení podnikatelské infrastruktury pro výzkum a inovace.
- Podpora realizace projektů firem zaměřených na zvýšení jejich inovační aktivity.

Indikátory

- Podíl tržeb podniků s produktovou inovací z celkových tržeb podniků.
- Počet udělených patentů.
- Podíl podnikatelského sektoru na celkových výdajích na vědu a výzkum.

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, zdroje realizátorů projektů.

Aktivity Pardubického kraje

B.2.1.1 Realizace projektu Smart akcelerátor Pardubického kraje II:

- Program Asistence zaměřený na podporu přípravy projektů.
- Organizace seminářů, workshopů, vzniku platform.
- Propagace Pardubického kraje jako ideálního místa pro studium a práci.
- Rozvoj webového portálu Parádní kraj.

B.2.2 Využití výsledků vědy a výzkumu

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Zásadní problém v této oblasti je velmi nízké propojení veřejného výzkumu s aplikační sférou. Subjekty veřejného výzkumu často nechťejí být svazovány při svých výzkumných aktivitách potřebami praxe. Komerční subjekty zase v jejich aktivitách nenacházejí využitelné prvky. Proto je nezbytné oba tyto typy subjektů propojovat, aby se vzájemně lépe poznaly, byly informovány o svých aktivitách a dokázaly spolupracovat. Nutnou podmínkou je kvalitní materiálně technická základna veřejného výzkumu. Další nutnou podmínkou je, aby subjekty veřejného výzkumu měly co nejlepší přístup ke kvalitním informacím, znalostem, technologiím nejrůznějšího typu, které by bylo možno i společně sdílet. Neméně důležitá je i možnost získávat nové finance i zkušenosti formou zapojování se do mezinárodních výzkumných projektů a spolupracovat s kvalitními zahraničními výzkumnými týmy. Lze odhadovat, že této problematice bude v programovém období 2021+ ze strany Evropské unie věnována zvýšená pozornost včetně rozšíření finančních zdrojů pro financování projektů.

Z pohledu stávající pozice Pardubického kraje je třeba připomenout, že z pohledu ukazatele Výdaje na výzkum a vývoj v mil. Kč na 1000 obyvatel patří Pardubickému kraji 8. pozice mezi kraji ČR, nicméně s klesající tendencí. Velmi dobrých hodnot dosahuje Pardubický kraj v relativizovaném počtu podaných patentů, tam však jde absolutně jen o jejich malý počet.

Strategický cíl

Zvýšit kvalitu a ekonomický přínos veřejného výzkumu.

Způsob realizace

- Zvýšení propojení veřejného výzkumu s aplikační sférou:
 - Inovační vouchery.
 - Podpora sdílení kapacit pro špičkový vývoj (poloprovozy).
 - Podpora center transferu technologií.
 - Kooperační platformy, networking, matchmaking.
 - Programy na podporu duševního vlastnictví.
- Zlepšování materiálně technických podmínek výzkumných pracovišť – programy na podporu udržení a zlepšování materiálně technických podmínek výzkumných pracovišť.
- Rozšíření přístupu k potřebným informacím, znalostem, technologiím:
 - Podpora účasti na konferencích, stážích.
 - Nákup databází.
- Zvýšení zapojování se veřejných výzkumných organizací do projektů mezinárodní výzkumné spolupráce – podpora zapojování se do mezinárodních výzkumných programů a projektů.

Indikátory

- Výdaje na výzkum a vývoj v mil. Kč na 1000 obyvatel.
- Podíl výdajů na výzkum a vývoj ve vysokoškolském sektoru financovaných z podnikatelských zdrojů.
- Podíl státních rozpočtových výdajů (GBAORD) na výzkum a vývoj na HDP.

- Počet patentů v přepočtu na výdaje ve výzkum a vývoj v mil. Kč.

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, zdroje realizátorů projektů

Aktivity Pardubického kraje

B.2.2.1 Realizace projektu Smart akcelerátor Pardubického kraje II:

- Program Asistence zaměřený na podporu přípravy projektů
- Organizace seminářů, workshopů, vzniku platforem
- Propagace Pardubického kraje jako ideálního místa pro studium a práci

B.2.3 Zvýšení schopnosti ekonomiky Pardubického kraje přizpůsobit se a využít nové trendy

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Globální trendy spojené s problematikou průmyslové transformace, resp. tím, co je označováno pod pojmem Průmysl 4.0, jsou uvedeny v kapitole A.5 Vývojové trendy na globální a evropské úrovni týkající se megatrendů. Ve vztahu k průmyslové transformaci lze zdůraznit zejména:

- změna nároků na kvalifikaci osob
- zavádění procesů digitalizace, robotizace apod.
- změna myšlení firem zejména v otázce, zda jejich produkty jsou konkurenceschopné.

Jako důležité podmínky pro zvládnuté procesu průmyslové transformace lze definovat:

a) potřebu kvalitního připojení území na vysokorychlostní internet

V rámci ukazatele Počet vysokorychlostních přípojek k internetu přes optické vlákno na 100 obyvatel zaznamenal Pardubický kraj v porovnání mezi roky 2013 a 2018 poměrně výrazný posun. Ať již jde o vlastní hodnotu (z 2,8 na 5,4), tak v mezikrajském pořadí (z 10. místa na 7. místo). Stále však je pod průměrem celé ČR (5,8). Do budoucna je však zřejmé, že kvalitní dostupnost připojení na vysokorychlostní internet bude jednou ze základních podmínek pro rozvoj vyspělé a konkurenceschopné ekonomiky včetně její schopnosti se flexibilně adaptovat na nové trendy. Záměrem Evropské komise v ČR je, aby:

- školy, vysoké školy, výzkumné organizace, dopravní uzly, nemocnice, správní orgány, knihovny a další podniky spoléhající na digitální technologie měly do roku 2025 přístup k internetu o rychlosti stahování a nahrávání alespoň 1 Gb/s;
- všechny domácnosti měly do roku 2025 přístup k internetu o rychlosti alespoň 100 Mb/s, který by šlo v budoucnu navýšit na 1 Gb/s;
- všechny městské oblasti, hlavní silnice a železnice byly do roku 2025 nepřerušovaně pokryté 5G sítěmi.

b) Schopnost obyvatel kraje využívat informační technologie

V roce 2018 mělo dle šetření Českého statistického úřadu celkem 74 % domácností v Pardubickém kraji počítač, mezi 14 kraji ČR se jedná o čtvrtý nejnižší podíl. Také hodnota ukazatele podílu domácností s přístupem na internet v Pardubickém kraji není uspokojivá. K roku 2018 je Pardubický kraj až na 12. místě mezi kraji. Nicméně Pardubický kraj má 2. nejvyšší podíl v Česku nakupujících přes internet a během uplynulých 6 let došlo k nejvyššímu nárůstu uživatelů internetového bankovníctví v mezikrajském srovnání. Je zřejmé, že ICT je v kraji velmi využíváné a potřebné a podíl využívání ICT se v některých ukazatelích zvyšuje (finanční služby online).

c) Dostatek ICT odborníků v území

V roce 2017 bylo v Pardubickém kraji 8,6 tis. ICT odborníků, což představovalo 3,3 % na zaměstnaných v kraji celkem (jednalo se o 5. nejvyšší podíl mezi kraji ČR). V roce 2018 studovalo v Pardubickém kraji 837 studentů ICT obory, což znamenalo 7,0 % z celkového počtu studentů VŠ v kraji (jednalo se o vůbec nejvyšší podíl mezi kraji ČR). Největší část studentů zvolila obory věnující se vývoji a analýze softwaru a aplikací.

d) Kvalitní zázemí pro rozvoj kreativních profesí

Průmysl 4.0 s sebou přináší tlak na změny ve struktuře pracovního trhu. Očekává se zejména rušení automatizovatelných pracovních pozic. Profese spadající do oblasti kulturních a kreativních odvětví jsou jednou z mála oblastí, které proces automatizace a robotizace v tomto směru neovlivní, naopak svou nenahraditelností získají na důležitosti. Z toho důvodu je vhodné vytvářet takové podmínky, které umožní rozvoj a uplatnění těchto profesí.

Strategický cíl

Zvýšit schopnosti Pardubického kraje přizpůsobit se a využít nové trendy spojené s problematikou průmyslové transformace.

Způsob realizace

- Podpora projektů zaměřených na zavádění digitalizace a robotizace do firem.
- Podpora projektů spadajících do oblasti kulturních a kreativních odvětví.
- Výstavba a modernizace páteřních přenosových sítí a vysílačů umožňujících vysokorychlostní připojení k internetu.
- Výstavba optických sítí v obcích.
- Postupné zvyšování rychlosti a kvality internetového připojení.
- Zavádění zabezpečené Wi-Fi ve veřejném prostoru a veřejných budovách jako alternativy k mobilnímu internetu.
- Příprava na spuštění mobilní sítě páté generace 5G.
- Podpora vzdělávání ICT odborníků.

Indikátory

- Počet vysokorychlostních přípojek k internetu přes optické vlákno na 100 obyvatel.
- Počet ICT odborníků v kraji.
- Podíl uživatelů ICT technologií (internet, internetové bankovníctví).
- Podíl domácností s přístupem na internet.
- Podíl domácností, které vlastní počítač.

Zdroje financování

Fondy EU (OP PIK), finanční zdroje obcí, zdroje soukromých subjektů.

Aktivity Pardubického kraje

- B.2.3.1 Sladění investičních prací kraje (např. rekonstrukce silnic a zřizování tzv. chrániček), obcí aj. subjektů s možností výstavby optických sítí WiFi připojení
- B.2.3.2 Finanční podpora obcí při výstavbě optických sítí a zavádění bezdrátového WiFi připojení
- B.2.3.3 Finanční podpora projektů středních škol zaměřených na výchovu ICT odborníků (včetně rekvalifikací)

B.3. Zvýšení využití potenciálu cestovního ruchu

B.3.1. Zkvalitnění infrastruktury a nabídky cestovního ruchu

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Hromadná ubytovací zařízení jsou koncentrována v městských lokalitách (zejména hotely – poznávací turistika a pracovní cesty) a v lokalitách nabízejících rekreační aktivity (penziony a kempy – letní a zimní dovolená). Problémem destinace je nevyhovující struktura ubytovacích kapacit zejména pro kongresovou a venkovskou turistiku a nízké průměrné využití lůžek a pokojů (obsazenost). Zapojení ubytovacích zařízení do národních certifikačních systémů je na nízké úrovni (Hotelstras, Cyklisté vítáni, Český systém kvality služeb – Q atd.).

Ve srovnání se zahraničím nedosahuje sociální zázemí a vybavení kempů vysoké úrovně. Chybějí i parkovací místa pro obytné vozy mimo kempy/tzv. stellplatz (zpevněné parkovací místo s napojením na vodovod, kanalizaci a elektřinu). Jediný stellplatz momentálně nabízí „Parkoviště Svitavy“.

Nabídka kongresové infrastruktury (MICE – Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions/Events) v rámci současných ubytovacích zařízení Pk je kapacitně nedostatečná, stávající kongresová zařízení s kapacitou a s možností ubytování nad 100 míst jsou v odlehlých částech kraje se špatnou dopravní a časovou dostupností. V Pardubicích stále chybí ubytovací zařízení s kapacitou nad 100 lůžek pro účely ubytování účastníků kongresů a konferencí a stejně tak pro využití cestovních kancelářů.

V Pardubickém kraji je jen jedno lázeňské místo s celorepublikovým významem (Lázně Bohdaneč). Lázeňská péče zde má indikaci jen pro léčbu pohybového aparátu. Mimo ni jsou nabízeny i komerční služby Medical Wellness Clinic. Pobyty jsou určeny pro pacienty (hrazeno zdravotními pojišťovkami) i pro samoplátce.

Gastronomická zařízení na území kraje jsou jen výjimečně specializovaná na regionální speciality nebo na jiným způsobem unikátní jídla.

Kvalita a nabídka služeb je závislá na úrovni poskytovatelů a na míře využívání moderních technologií (výrobních, odbytových, úklidových, IT apod.). Nabídka kulturně-turistických cílů (KTC) a služeb je prezentována mixem marketingových nástrojů (především prostřednictvím internetu) jednotlivými OCR v turistickém regionu, TIC i konkrétními poskytovateli služeb. Velký podíl na prodeji ubytování mají specializované rezervační systémy a portály.

Pardubický kraj disponuje dvěma moderními a konkurenceschopnými zimními středisky (Dolní Morava a Červená Voda + Čenkovice). Na jihu kraje je s nimi srovnatelný skiareál Hlinsko, saturující potřeby příměstského alpského lyžování pro aglomeraci Pardubice – Chrudim v příznivé dojezdové vzdálenosti. Trendem je celoroční provoz středisek a tomu se přizpůsobuje i rozšiřování nabídky a skladby služeb (lanové parky, MTB traily, vyhlídky atd.). Ostatní menší areály jsou postupně modernizovány. Handicapem se jeví (s výjimkou Hlinska) klimatická situace (sucho a teplo) v kombinaci s nadmořskou výškou a také dopravní (časová) dostupnost některých z těchto areálů. Rekreační u přírodních vodních ploch a řek je převážně pouze sezónní.

Produktová infrastruktura (například tematické a zábavní parky, půjčovny, sportoviště, zážitkové areály, areály letní dovolené u vody apod.) je stále ještě v Pk velmi málo rozvinutá, jedná se o jeden z nejméně rozvinutých segmentů turistické infrastruktury. Pardubický kraj má výborné podmínky pro pěší turistiku a cykloturistiku. Mezi významný nadnárodní produkt v této oblasti patří v roce 2019 nově vyznačená pěší trasa „Hřebenovka“ (vede Německem, Českem a Polskem). Velký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu má Národní geopark Železné hory, který se rozkládá na geologicky unikátním území 777 km² (částečně zasahuje i do Kraje Vysočina). Přibližně z jedné třetiny je území tvořeno Chráněnou krajinnou oblastí Železné hory, mimo tuto oblast je na území celá řada dalších maloplošně chráněných území (www.geoparkzh.cz). Pro aktivity tohoto typu je klíčové zajištění průchodnosti turistických tras

a stezek, údržba a obnova značení, údržba a budování doplňkové infrastruktury (odpočívadla, mapy,...). Důležitý je i další rozvoj cyklodopravy (viz opatření B.4.4).

Destinace má poměrně málo významných KTC s vysokou návštěvností a má pouze jediný KTC s návštěvností nad 100 000 návštěvníků ročně (Stezka v oblacích, Dolní Morava; rok 2019 – 300 tis. návštěvníků). Celková návštěvnost KTC v kraji je v porovnání s ostatními regiony spíše nízká. Pardubický kraj nedisponuje ani unikátním zařízením se zvýšenou návštěvností v oblasti služeb. Nabízí se sofistikovaněji využít potenciál tří KTC na seznamu UNESCO, bohaté tradice, historické události, filmová místa a průmysl regionu jako téma pro tvorbu produktů a rozvíjet ho. Vhodné téma k rozvoji je i bezbariérový CR se zaměřením na kapacity a služby v autokempu Buňkov.

Není nastaven jednotný systém spolupráce mezi subjekty poskytujícími služby v oblasti cestovního ruchu v Pardubickém kraji a OCR. Výstupem spolupráce subjektů je tvorba zajímavých produktů a fakultativních služeb, jejich distribuce a propagace. Cílem je tvorba obchodovatelných produktů a jejich prodej. Současná nabídka produktů a inspirativních programů turistického regionu Východní Čechy (území Pardubického kraje) je komplexně prezentována prostřednictvím krajského turistického portálu www.vychodnicechy.info (portál spravuje a provozuje Pardubický kraj) a na turistických portálech turistických oblastí.

Nezbytné je sledování vývoje trendů ve všech oblastech, které ovlivňují CR, chování a preference lidí. Vzhledem k rozvoji IT jsou informace/nabídky lehce a rychle dostupné, důsledkem je menší zájem o cestování v organizovaných skupinách. Trendem je více „kratších dovolených“ (prodloužené víkendy) v roce. Rozvíjí se individuální turistika, tj. individuálně naplánovaná i pro malé skupiny. Trh reaguje i na nové formy nabídky služeb (ubytování – airbnb, taxi – uber, sharing aj.), které jsou momentálně legislativně nedořešené – služba ubytování/pronájem. Adaptace na změnu klimatu se dotkne i CR (delší letní sezóna, nedostatek povrchové/spodní vody – dopad na koupání i zasněžování). Stále vyššího významu nabývá aspekt bezpečnosti osobní i potravinové a také hygienicko-epidemiologické (např. virus SARS, ZIKA, COVID-19 apod.). Nezbytné je řešit i negativní důsledky masového CR na místech s vysokou sezónní návštěvností. V rámci podpory rozvoje CR je důležité rozvíjet i aktivity pro rezidenty (místní obyvatele) v oblasti. Významné pro podporu udržitelného rozvoje odvětví bude i snižování energetické náročnosti provozů budov a zařízení.

Z hlediska segmentace cílových skupin má turistický region potenciál nabízet své produkty téměř všem cílovým skupinám.

Na základě praktických zkušeností, statistických výstupů a dostupných výstupů sociodemografických studií jsou preferováni domácí návštěvníci (ČR, zejména sousední kraje), a to skupiny: 1) rodiny s dětmi, 2) aktivní senioři.

Strategický cíl

Zvýšit návštěvnost kraje, prodloužit délku pobytů a zvýšit počet opakování návštěv destinace s cílem zvýšení příjmů z cestovního ruchu. To je podmíněno zvýšením kvality infrastruktury a služeb v cestovním ruchu a přizpůsobováním se aktuálním trendům.

Způsob realizace

Budování, rozvoj a zkvalitnění turistické infrastruktury:

- Modernizace/revitalizace ubytovacích a stravovacích zařízení sloužících pro cestovní ruch (rekreace, vodní, kongresová, venkovská a další turistika) včetně kempů a jejich budování primárně v oblastech s nedostatkem kapacit a nevyhovující kvalitou zařízení.
- Budování a revitalizace parkovacích míst pro obytné vozy (tzv. stellplatz).
- Rozvoj lázeňství a doprovodných služeb a aktivit pro lázeňské hosty.
- Budování a revitalizace lyžařských a snowboardových areálů jako multifunkčních komplexních center aktivit a turistiky.

- Budování a revitalizace lyžařských běžeckých tratí, podpora údržby lyžařských stop.
- Rozvoj ostatní infrastruktury ve vazbě na prioritní turistické produkty destinace.
- Rozvoj komplexního systému cyklotras a cyklostezek, včetně podpory budování služeb pro cykloturisty (cyklopůjčovny, nabíjecí a servisní stanice cyklo, odpočívadla, sociální zařízení, informační systémy).
- Udržení kvality současného systému značení tras KČT (pěší, cyklo a hiposteze).
- Rozvoj základní a doplňkové infrastruktury pro pěší turistiku.
- Budování a rozvoj naučných stezek (přírodní, kulturní, historické, aj.) a ostatních tras (in-line, pro handicapované...).
- Podpora činnosti a provozu turistických informačních center.

Budování, rozvoj a zkvalitnění turistických cílů (atraktivit) ve vazbě na potenciál destinace a zvýšení konkurenceschopnosti těchto turistických cílů v rámci České republiky:

- Využití základního přírodního a kulturního potenciálu kraje pro zvýšení atraktivity destinace (např. zpřístupňování přírodních lokalit, památek a pamětihodností jako atraktivní turistický cíl).
- Budování atraktivních turistických cílů a aktivit, podpora zatraktivnění současných turistických cílů (např. opravy pamětihodností, budování multimediálních expozic, tematické parky, zábavní parky,...).
- Rozvoj zážitkových a zábavních zařízení a aktivit.
- Budování KTC ve vazbě na filmovou turistiku.
- Budování KTC a aktivit na podporu venkovské turistiky ve vazbě na tradiční řemesla, historii, tradice, technické památky regionu a slow turismus.

Zvýšení kvality služeb cestovního ruchu:

- Zavádění nových technických zařízení v oblasti služeb v souladu s vývojem technologií (hotelnictví, gastronomie, CK a CA).
- Rozšíření distribuce produktové nabídky prostřednictvím internetu (spolupráce s portály specializovanými na oblast cestovního ruchu a cestovními kanceláři a agenturami) včetně sharingu.

Indikátory

- Intenzita cestovního ruchu (počet přenocování turistů k počtu obyvatel).
- Hustota cestovního ruchu (počet přenocování turistů na 1km² rozlohy).
- Využití lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních v %.
- Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních.
- Počet konferencí v hromadných ubytovacích zařízeních.
- Počet projektů podpořených v rámci dotačního programu Podpora budování infrastruktury cestovního ruchu v Pardubickém kraji.

Zdroje financování

Fondy EU (Integrovaný regionální operační program), národní programy (MMR), finanční zdroje Pardubického kraje, finanční zdroje vlastníků infrastruktury.

Aktivity Pardubického kraje

- B.3.1.1 Finanční podpora vlastníků turistické infrastruktury při jejím budování/modernizaci/revitalizaci
- B.3.1.2 Finanční podpora zatraktivnění, zpřístupnění a zkvalitnění turistických cílů
- B.3.1.3 Koordinace rozvoje komplexního systému cyklotras a cyklostezek
- B.3.1.4 Realizace dotačního titulu Podpora budování infrastruktury cestovního ruchu v Pardubickém kraji

- B.3.1.5 Realizace dotačního titulu Podpora činnosti a provozu turistických informačních center v Pardubickém kraji
- B.3.1.6 Finanční podpora rozšiřování a modernizace služeb v návaznosti na změny společenské, ekonomické a klimatické

B.3.2. Marketing a tvorba produktů cestovního ruchu

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Z marketingového hlediska a ve vazbě na oficiální vymezení turistických regionů ČR agenturou CzechTourism z roku 2010 je pro území Pardubického kraje používán název Turistický region Východní Čechy. Značka Východní Čechy je vymezena územím Pardubického kraje, ale vzhledem k přesahu turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko do Královéhradeckého kraje a turistické oblasti Králický Sněžník do Olomouckého kraje je značka Východní Čechy částečně využívána i pro tato území. Značka v sobě nese jasné geografické vymezení a je v souladu s názvem oficiálního krajského turistického portálu www.vychodnicechy.info. Z hlediska tuzemského i zahraničního návštěvníka/turisty je značka Východní Čechy srozumitelná a jasná. Pro účely marketingu na zahraničních trzích je výstižným názvem destinace.

Počet a činnost turistických informačních center (TIC) v Pk je nezastupitelná zejména při aktualizaci databází oficiálního krajského turistického portálu www.vychodni-cechy.info, který spravuje a provozuje Pardubický kraj. Jedná se o sofistikovaný systém, kdy mají jednotlivá TIC rozděleno celé území kraje na spravovaná území, za něž aktualizují databanku kraje. Převážná většina TIC v Pk je certifikovaná dle metodiky Jednotné klasifikace TIC ČR. Certifikační autoritou je A.T.I.C. ČR, což garantuje kvalitu, odbornost a profesionalitu.

Informačním systémem turistického regionu je soubor informačních zdrojů. Jeho prvky jsou například internetové portály, sociální sítě, mobilní aplikace, informační kiosky, turistická informační centra, turistické značení včetně tabulí IS 23 u silnic I. třídy a dálnic a navigační systémy, tištěné informační zdroje – turistické noviny a propagační tiskoviny.

Hlavním problémem destinace je nedostatečná kooperace subjektů při vytváření produktů a při konečném poskytování služeb, nízká obchodovatelnost těchto produktů a jejich malá provázanost. Dalším problémem je zajištění a udržení kvality infrastruktury a služeb u nabízených produktů cestovního ruchu. Stejná situace je v oblasti kongresové turistiky (MICE – Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions/Events).

CzechTourism realizuje marketing celé ČR zejména pro zahraniční trhy, Destinační společnost Východní Čechy společně s Pardubickým krajem za turistický region Východní Čechy zejména pro domácí trh, jednotlivé oblastní organizace cestovního ruchu za území své turistické oblasti pro domácí trh se zacílením na regiony. Nedostatečná vzájemná informovanost o marketingových aktivitách a jejich nedostatečná koordinace na všech úrovních způsobuje duplicitu činností na úrovni turistické oblasti, turistického regionu i na národní úrovni. Tyto duplicity je nezbytné eliminovat. Nedostatkem systému je závislost na dotačních titulech a grantových programech a následné načasování spuštění marketingových kampaní.

Zřejmé je stárnutí populace (CR pro seniory) a odklon od masové turistiky. Trendem je vyhledávání unikátních zážitků (adrenalin, interaktivita, tradice/řemesla, věda), integrace handicapovaných (bezbariérový CR), prevence civilizačních chorob (módní trend life style) a vyhledávání kvalitních služeb a bezpečného prostředí. Trh bude silně ovlivněn poptávkou, na kterou bude rychle a kreativně reagovat nabídka. Na změnu trendů a preferencí obyvatel se naváže i změna způsobu propagace a marketingu (více ve virtuálním prostoru a více cílená na konkrétní cílovou skupinu).

Strategický cíl

- Udržovat aktuálnost krajského turistického portálu www.vychodnicechy.info a www.eastbohemiaconvention.cz a zvýšit jejich návštěvnost.
- Posílit image turistického regionu jako atraktivní turistické destinace v tuzemsku i v zahraničí a rozšíření nabídky produktů a programů pro segmentované cílové skupiny návštěvníků.
- Zvýšit počet turistických produktů a jejich obchodovatelnost.

Způsob realizace

- Budování a použití značky Východní Čechy pro Českou republiku a zahraničí, posílení pozitivní image kraje.
- Práce s marketingovými tématy turistického regionu Východní Čechy a sestavení jejich marketingového mixu.
- Práce s marketingovými tématy jednotlivých turistických oblastí Pardubického kraje a sestavení jejich marketingového mixu.
- Tvorba produktů cestovního ruchu (zejména obchodovatelných) a rozšíření segmentovaných turistických nabídek regionu (dle cílových skupin, TO, témat...) a zajištění jejich nabídky a prodeje.
- Rozšíření a modernizace komplexního i segmentovaného informačního systému turistického regionu s důrazem na odstranění duplicit.
- Realizace a správa značení KTC typu IS 23.
- Realizace marketingových kampaní/efektivní operativní a kooperační marketing.

Indikátory

- Návštěvnost krajského turistického portálu www.vychodni-cechy.info.
- Návštěvnost krajského kongresového portálu www.eastbohemiaconvention.cz.
- Návštěvnost TIC.
- Návštěvnost turistických cílů v Pardubickém kraji.

Zdroje financování

Fondy EU (Integrovaný regionální operační program), národní programy (MMR), finanční zdroje Pardubického kraje, finanční zdroje měst a obcí.

Aktivity Pardubického kraje

- B.3.2.1 Členství Pardubického kraje v Destinační společnosti Východní Čechy
- B.3.2.2 Finanční podpora Destinační společnosti Východní Čechy
- B.3.2.3 Spolupráce s Destinační společností Východní Čechy na stanovení marketingového plánu a při jeho uplatňování a účast na rozhodovacích procesech prostřednictvím oddělení cestovního ruchu Pk
- B.3.2.4 Spolupráce s Destinační společností Východní Čechy a dalšími aktéry cestovního ruchu na stanovení hlavních marketingových témat a při tvorbě marketingového mixu a při jejich realizaci
- B.3.2.5 Finanční podpora poskytovatelů produktů cestovního ruchu
- B.3.2.6 Zavedení fakultativních služeb k produktům cestovního ruchu u turistických cílů a infrastruktury ve vlastnictví Pardubického kraje či jeho organizací promítnout i u kultury
- B.3.2.7 Realizace rozvojových aktivit na krajském turistickém portálu v souladu s trendy a vývojem IT technologií

- B.3.2.8 Realizace rozvojových aktivit na krajském kongresovém portálu v souladu s trendy a vývojem IT technologií
- B.3.2.9 Finanční podpora zavádění a rozvoje informačních, rezervačních a prodejních systémů a tvorby mobilních aplikací (lokálních turistických průvodců)
- B.3.2.10 Optimalizace sdílení dat mezi partnery, turistickými oblastmi, městy a obcemi Pardubického kraje ze zdroje databanky Pk

B.3.3. Řízení cestovního ruchu

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Pro účely realizace marketingu a propagace byla v roce 2008 založena krajská organizace cestovního ruchu s působností pro území celého Pardubického kraje Destinační společnost Východní Čechy (DSVČ, zakládajícím členem byl Pk) a zároveň bylo definováno 5 turistických oblastí turistického regionu Východní Čechy. Systém řízení cestovního ruchu na území Pardubického kraje je třístupňový a je tvořen krajskou organizací cestovního ruchu (DSVČ) a pěti oblastními organizacemi cestovního ruchu (OOCR) ve vazbě na oficiálně vymezené turistické oblasti. Turistická oblast Orlické hory a Podorlicko působí i na území Královéhradeckého kraje a turistická oblast Králický Sněžník působí i na území Olomouckého kraje. Hlavním marketingovým subjektem na krajské úrovni je Destinační společnost Východní Čechy a oblastní organizace cestovního ruchu na úrovni turistických oblastí. Diskutovanou problematikou je dělba kompetencí mezi Pk, DSVČ a OOCR. Pardubický kraj má v oblasti cestovního ruchu kraje strategickou úlohu a koordinační funkci. Determinantem je i neexistence legislativní úpravy v oblasti cestovního ruchu, která by nastavila systém řízení, financování, kompetencí a koordinace aktivit cestovního ruchu v České republice na všech úrovních systému řízení. Problematické je zajištění financování činnosti a provozu stávajících OOCR. Všem pěti OOCR a DSVČ vyslovil Pk kladné stanovisko bez dodatečných požadavků k certifikaci organizace pro účely čerpání národních dotací z titulů vyhlášených MMR.

Pro rozvoj kvalitních služeb cestovního ruchu v regionu je naprosto nezbytná vzájemná spolupráce, komunikace a koordinace mezi zainteresovanými subjekty uvnitř kraje na všech úrovních. Neopomenutelná je i vnější spolupráce s přesahem do okolních regionů, krajů, zemí.

Potenciál zefektivnění řízení CR je i v zaměření se na práci s rezidenty a zvýšení informovanosti poskytovatelů služeb v oblasti CR o systému řízení CR a dotační politice na všech úrovních.

Lidské zdroje jsou klíčovým faktorem pro úspěch subjektů na trhu cestovního ruchu. Základní filozofie práce ve službách spočívá v práci s klientem/hostem a vstřícném a přátelském přístupu k němu. Důležité je vzdělávání nejen na odborných školách, ale i dodatečné vzdělávání pracovníků (včetně TIC). Školský systém neklade dostatečný důraz na kvalitní praxi učňů a studentů v odpovídajícím časovém rozsahu. Poskytovatelé služeb na trhu cestovního ruchu nedostatečně podporují možnost zvyšování odbornosti svých zaměstnanců a tím i kvality lidského kapitálu podniku. Situace na trhu práce v této oblasti je silně ovlivněna sezónností práce, nízkým průměrným platem, náročností práce a fluktuací pracovní síly.

Certifikace obecně garantují úroveň a kvalitu výrobku nebo služby. Certifikační systémy jsou zaváděny certifikační autoritou na základě předem definovaných kritérií, jejichž splnění je nezbytné pro dosažení certifikace subjektu (výrobce nebo poskytovatele služby). Zapojení subjektů na území Pardubického kraje do certifikačních systémů je na nízké úrovni. Certifikační systémy nabízejí málo benefitů pro certifikované subjekty, v podstatě jediným benefitem je prestiž.

Motivační systémy existují v mnoha podobách, nejčastěji jako soutěže s možností výhry nebo věrnostní karty s nárokem na slevu v různých formách. Cílem motivačních systémů je prodloužení pobytu, opakovaná návštěva a monitoring spokojenosti návštěvníka na území Pk.

OCR Pk využívají k marketingovému rozhodování veřejně dostupné zdroje, vlastními statistickými daty většinou nedisponují. Veřejně dostupné zdroje jsou často příliš obecné, neobsahují požadovanou strukturu dat nebo nejsou zaměřeny na danou destinaci apod. Subjektům cestovního ruchu v Pardubickém kraji chybí zpětná vazba na analýzy ze statistických a marketingových šetření. Sběr a vyhodnocení těchto dat by mělo být podpořeno jednotnou metodikou na národní úrovni. Není stanovená monitorovací strategie, tj. není upřesněná struktura sledovaných dat, metodika sběru a zpracování dat v oblasti cestovního ruchu. Alternativou je i aplikace monitorovacích systémů na místa se zvýšenou návštěvností (KTC nebo akce) a využití zbytkových dat mobilních telefonů.

Strategický cíl

Optimalizovat systém fungování organizační struktury řízení destinace.

Způsob realizace

- Rozvoj a podpora efektivní a udržitelné organizační struktury systému destinačního řízení cestovního ruchu v regionu.
- Podpora rozvoje a zvýšení kvality lidských zdrojů, rozvoj spolupráce podnikatelských subjektů s odbornými školami všech úrovní, důraz na výuku cizích jazyků na všech stupních školského systému, podpora vzdělávání pracovníků TIC, podpora vzdělávání pracovníků v oblasti služeb (zejména gastronomie a hotelnictví).
- Prohloubení spolupráce, komunikace a koordinace mezi subjekty cestovního ruchu na všech úrovních.
- Tvorba a řízení efektivních motivačních návštěvních systémů regionu a jejich udržitelný rozvoj, podpora certifikačních systémů.
- Provádění monitoringu, marketingových výzkumů, sběru dat a zpětných vazeb s využitím dat ČSÚ, CzechTourism.
- Podpora práce s rezidenty.

Indikátory

- Stabilizace tříúrovňového systému řízení kraje/turistického regionu
- Počty regionálních a místních destinačních společností na území Pardubického kraje

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje (MMR), zdroje Pardubického kraje, zdroje zřizovatelů destinačních společností.

Aktivity Pardubického kraje

- B.3.3.1 Spolupráce s Destinační společností Východní Čechy na budování partnerství aktérů v cestovním ruchu
- B.3.3.2 Finanční podpora organizační struktury OCR na všech úrovních turistického regionu Východní Čechy
- B.3.3.3 Finanční a organizační podpora zapojení škol s vazbou na cestovní ruch zřizovaných Pardubickým krajem do spolupráce s podnikateli v cestovním ruchu a do vzdělávání pracovníků v cestovním ruchu (praxe, akce pořádané krajem)
- B.3.3.4 Organizační podpora zahraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu (např. i zohlednění rozvoje cestovního ruchu v zahraničních aktivitách kraje) včetně spolupráce s partnerskými regiony
- B.3.3.5 Propagace aktivit subjektů příznivě ovlivňujících rozvoj CR v regionu prostřednictvím webových portálů a sociálních sítí kraje
- B.3.3.6 Podpora tradičních a nových akcí s kladným vlivem na cestovní ruch v regionu

B.3.3.7 Podpora motivačních a certifikačních systémů

B.3.3.8 Spolupráce na monitoringu cestovního ruchu na všech úrovních s využitím dat ČSÚ, CzechTourism, TIC, aj.

B.4. Zlepšení dopravního systému kraje

B.4.1 Dobudování silniční a železniční páteřní infrastruktury

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Dopravní poloha Pardubického kraje skýtá významný rozvojový potenciál. Centrální částí kraje prochází několik moderních železničních koridorů. V silniční infrastruktuře je ale třeba značných investic, bez nichž bude významně omezen další rozvoj jednotlivých území. V rámci celé ČR chybí alternativa rychlého západovýchodního silničního napojení v paralele vůči přetížené dálnici D1. V Pardubickém kraji téměř chybí dálnice. Jedná se především o dobudování dálnice D35 od Opatovic n. L. po hranice s Olomouckým krajem. Dále o výstavbu kapacitní silnice S43 (napojení na D35 po hranice s Jihomoravským krajem). V souvislosti s výstavbou D35 se také jedná o výstavbu tzv. přivaděčů na silnicích II. třídy, a výstavbu obchvatů měst především na silnicích I. třídy (např. Česká Třebová, Ústí nad Orlicí, Svitavy, Pardubice, Lanškroun, Chrudim, Žamberk).

Strategický cíl

Dosáhnout pokračování výstavby a zkvalitňování hlavních silničních a železničních páteřních tras Pardubického kraje.

Způsob realizace

- Vytváření podmínek pro realizaci a prosazování výstavby klíčových staveb dopravní infrastruktury v kraji.
- Příprava a realizace D35 (Opatovice nad Labem – Dašice – Vysoké Mýto – Litomyšl – Dětrichov u Moravské Třebové – hranice Pardubického kraje).
- Příprava a realizace S43 (Moravská Třebová – hranice Pardubického kraje).
- Budování obchvatů měst s vysokou intenzitou silniční dopravy (Pardubice, Chrudim, Svitavy, ostatní města na plánované trase D35).
- Realizace zdvojkolejnění tratě č. 031 v úseku Pardubice – Hradec Králové.
- Modernizace železničních uzlů Pardubice a Česká Třebová.
- Zkapacitnění trati v úseku Choceň – Ústí na Orlicí.
- Rozvoj kombinované dopravy v návaznosti na železnici.
- Zvyšování bezpečnosti páteřní dopravní infrastruktury.

Indikátory

- Délka rekonstruovaných a nových silnic.
- Délka zmodernizovaných železničních tratí.

Zdroje financování

Fondy EU (zejména OP Doprava), národní zdroje.

Aktivity Pardubického kraje

B.4.1.1 Spolupráce s Ředitelstvím silnic a dálnice ČR, Správou železnic a Ředitelstvím vodních cest na přípravě významných infrastrukturních staveb na území kraje

B.4.2 Využití vodní a letecké dopravy

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Vodní a letecká doprava je pro Pardubický kraj velmi důležitá a možnosti jejího využití jsou jedinečné zejména v městě Pardubice. Hlavní bariéry pro její další rozvoj jsou neexistence Labské vodní cesty do Pardubic, přístavu Pardubice, multimodálního logistického centra Pardubice (plavební stupeň Přelouč, nový most Řečany nad Labem, přístav Pardubice). Účelem je předvedení části nákladní přepravy na vodu (kontejnery, sypké materiály, přeprava těžkých a nadrozměrných zásilek, a rozvoj rekreační plavby.

Pardubice a Pardubický kraj mohou využívat služby mezinárodního Letiště Pardubice, které zajišťuje mimo vojenských účelů i leteckou dopravu civilního obyvatelstva. Letiště jako jediné v kraji umožňuje lety mimo Schengenský prostor. Letiště Pardubice je jedním z pěti páteřních letišť ČR. Letiště by díky blízkosti Prahy a dobrému železničnímu spojení Pardubic s Prahou mohlo sloužit jako záložní pro letiště v Praze a je vhodné pro regionální lety po Evropě. Velmi důležité je v rámci rozvoje letiště Pardubice dobudování jeho letištní infrastruktury ve vazbě na osobní a cargo přepravu. Předpokladem je také sladění civilního a vojenského provozu letiště.

Strategický cíl

Napojení Pardubic na mezinárodní vodní cestu síť TEN-T. Propojení pardubického regionu pravidelnou a nepravidelnou leteckou dopravou se snahou o zvýšení počtu letů a přepravených cestujících a se snahou o zvýšení objemu nákladní letecké dopravy.

Způsob realizace

- Další rozvoj mezinárodního letiště Pardubice.
- Příprava a realizace projektu multimodálního logistického centra Východní Čechy v Pardubicích.
- Rozvoj vnitrostátních veřejných a neveřejných letišť na území Pardubického kraje.
- Vybudování plavebního stupně na řece Labi v Přelouči a dokončení splavnění Labe do Pardubic včetně přístavu Pardubice.

Indikátory

- Počty přepravených osob a množství nákladů na letišti Pardubice.

Zdroje financování

Fondy EU (zejména OP Doprava), národní zdroje, zdroje Pardubického kraje a statutárního města Pardubice, zdroje provozovatelů letišť.

Aktivity Pardubického kraje

- B.4.2.1 Vytváření podmínek pro rozvoj letecké osobní a nákladní dopravy formou aktivní účasti jako jednoho z akcionářů společnosti EAST BOHEMIA AEROPORT a.s. zajišťující letecký provoz na letišti v Pardubicích
- B.4.2.2. Vytváření podmínek pro dokončení splavnění Labe do Pardubic formou aktivní účasti jako jednoho z akcionářů společnosti Přístav Pardubice a.s.

B.4.3 Zlepšení stavu regionální a lokální dopravní infrastruktury

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Pro běžný život a podnikání v rámci kraje je vedle páteřních komunikací důležitá síť ostatních dopravních tahů. V ukazateli Délka silnic II. a III. třídy v km na km² Pardubický kraj zaujímá 3. místo mezi kraji ČR, což svědčí o velké hustotě silniční sítě této kategorie silnic v kraji. To ale

také vyvolává zvýšené finanční nároky na údržbu těchto silnic. Je třeba průběžně zlepšovat stav komunikací v majetku kraje a obcí.

Pro dopravu obyvatel za prací a za službami je významná regionální železniční infrastruktura. Limitem pro rozvoj je zastaralá infrastruktura, která neumožňuje zavedení systémových jízdnicích dob, splnění požadavku Pardubického kraje na přípoje v uzlových stanicích nebo neumožňuje dekarbonizaci dopravy.

Strategický cíl

Uvést komunikace do řádného stavebně-technického stavu a ten průběžně udržovat.

Způsob realizace

- Usměrnování rozvoje regionální dopravní sítě.
- Rekonstrukce a modernizace silnic II. a III. třídy s důrazem na úseky tvořící páteřní síť těchto komunikací v Pardubickém kraji.
- Rekonstrukce a výstavba mostů na silnicích II. a III. třídy (např. nový most přes Labe Řečany nad Labem – Kladruby nad Labem, Brandýs nad Orlicí).
- Optimalizace systému údržby komunikací.
- Zvyšování bezpečnosti silniční dopravy (řešení úseků s častými dopravními nehodami).
- Podpora regionální železniční dopravy.
- Výstavba nové trati do Chrudimi, či revitalizace stávající stopy tratě 238.
- Zvýšení podílu elektrifikovaných tratí v kraji.
- Odstranění nevyužívaných přejezdů a zvýšení bezpečnosti na regionálních tratích.
- Zabezpečení nechráněných přejezdů.
- Zvýšení traťové rychlosti na regionálních tratích.
- Uzpůsobení nástupišť pro imobilní cestující.
- Rekonstrukce a modernizace místních a účelových komunikací.

Indikátory

- Počty zrekonstruovaných a nových mostů.
- Délka zrekonstruovaných a nových silnic.
- Délka zrekonstruovaných železničních tratí.

Zdroje financování

Fondy EU (OP Doprava), rozpočet kraje, rozpočty měst a obcí.

Aktivity Pardubického kraje

- B.4.3.1 Příprava a realizace projektů na silnicích II. a III. třídy
- B.4.3.2 Dotační program na opravy a rekonstrukce místních komunikací
- B.4.3.3 Zahnutí požadavků k regionálním tratím do dopravního plánu

B.4.4 Dobudování infrastruktury pro cyklistickou dopravu a cykloturistiku

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Geografická poloha Pk je vhodná pro rozvoj cyklo dopravy a cykloturistiky. Stávající síť cyklotras a cyklostezek na území Pk měří přes 3,5 tis. km. Pardubickým krajem vede 7 dálkových CT a jedna CT EURO VELO. Dálkové CT jsou logická propojení jednotlivých úseků CT v území spojených do uceleného produktu v délce minimálně 100 km.

Cyklotrasy v Pardubickém kraji z převážné části vedou po komunikacích 3. třídy a po místních a účelových komunikacích, podstatně menší část je vedena po lesních a nezpevněných cestách

terénem. Síť cyklotras je na území Pardubického kraje kompletní a systematická, má mírně nadprůměrnou hustotu v rámci České republiky. Není třeba ji redukovat, ale optimalizovat ve smyslu přeložení některých tras na nové, vhodné, atraktivnější a bezpečnější komunikace s vyloučením provozu motorových vozidel, někde bude vhodné doplnit propojky a přivaděče na dálkové cyklotrasy.

CT na území kraje jsou převážně proznačeny cyklistickým dopravním značením (žluté tabulky), méně pak terénním pásovým cykloturistickým značením (na Orlicku a na Chrudimsku v oblasti Toulouvcových maštálí). Kontrola a následná údržba sítě cykloturistického značení je realizovaná KČT v rámci účelového příspěvku ze státního rozpočtu a příspěvku kraje.

Místní samosprávy (případně svazky obcí a další právní formy) zastávají roli investorů a provozovatelů cyklistické infrastruktury, Pardubický kraj má roli spolufinancujícího subjektu, který podpoří přípravu, realizaci a údržbu cyklostezek zejména pro dálkové cyklotrasy a dalších významných cyklostezek, včetně jejich propagace, monitoringu a sběru dat dle významnosti konkrétního projektu. Průběžnou údržbu a opravy základní (dopravní těleso) a doprovodné infrastruktury (odpočívadla, mapové tabule apod.) zajišťuje její pořizovatel/vlastník. Kraj dle svých možností může tuto údržbu finančně podpořit. Stav doplňkové infrastruktury je celkem dobrý, jen výjimečně nemá svého správce a udržovatele.

Světovým trendem je rozvoj bezmotorové mobility ve městech i mimo ně. Důležitá je podpora městské bezmotorové mobility, z pozice kraje zejména v souvislosti s průjezdy dálkových tras intravilány měst. Novým trendem ve městech jsou sdílená kola/koloběžky. Jedná se o podporu cyklo dopravy i cykloturistiky pro příležitostné cyklisty a návštěvníky destinace. Podporována by měla být řešení preferující bezpečnost a komfort cyklisty. Pro rozvoj cykloturistiky je důležité i vhodné zázemí pro dálkové cykloturisty ve formě ubytování a stravování, ideálně v certifikovaných zařízeních „Cyklisté vítání“, kde je k dispozici i základní servis a úschovna kol.

Pro rychlou orientaci v oblasti cyklistické infrastruktury je důležité vytvořit elektronický mapový podklad – Pasport cyklotras a cyklostezek Pardubického kraje, který bude možné aktualizovat/doplňovat dle reálného vývoje stavu infrastruktury v terénu. Pasport by měl sloužit kraji a obcím na území kraje jako přehledný nástroj zejména pro účel plánování nových záměrů v oblasti cyklo dopravy a cykloturistiky. Další důležitou oblastí je monitoring a sběr dat (sčítače, kamerové systémy atd.).

Strategický cíl

Pomocí rozvoje cyklo dopravy a cykloturistiky, bike a in-line turistiky oživit a zvýšit návštěvnost kraje včetně jeho okrajových a příhraničních částí, k rozvoji služeb, vytvořit nová pracovní místa a příjmy, zlepšit cyklo dopravní dostupnost v území a přispět k novým sportovním aktivitám a zdravějšímu stylu života obyvatel.

Způsob realizace

- Podpora budování, značení a údržby cyklostezek (včetně sdílených stezek pro chodce a cyklisty), cyklotras a dalších prvků infrastruktury pro cyklisty s důrazem na bezbariérovost a bezpečnost.
- Podpora dobudování infrastruktury dálkových cyklotras v koordinaci s ostatními regiony.
- Podpora rozšiřování a propojování sítě cyklostezek včetně jejich optimalizace, případně přeložení a přeznačení cyklotras.
- Zpracování pasportu cyklotras a cyklostezek na území Pk.
- Podpora rozvoje doplňkových služeb a infrastrukturního zázemí pro cyklisty (cyklobusy, parkovací věže, úschovny, stojany, odpočinková místa, cyklopumpy, dobíjecí stanice pro elektrokola apod.).
- Podpora certifikace objektů „Cyklisté vítání“.

- Podpora realizace dopravních opatření zvýhodňujících cyklo dopravu (např. zobousměrnění jednosměrných komunikací pro cyklisty, přechody pro cyklisty apod.) a pěší dopravu ve městech.
- Podpora dopravní výchovy formou zajištění výuky na dětských dopravních hřištích.
- Spolupráce s BESIP dle aktuálních trendů.
- Podpora instalace sčítačů – monitoring hustoty provozu na vybraných etapách zejména dálkových cyklotras.

Indikátory

- Počet podpořených dopravních hřišť.
- Počet podpořených projektů v oblasti budování základní infrastruktury dálkových cyklotras zejména Labské stezky.
- Počet podpořených projektů v oblasti budování doplňkové infrastruktury cyklo dopravy a cykloturistiky.
- Počet podpořených projektů v oblasti monitoringu a sběru dat.
- Zpracování mapového podkladu – Pasport cyklotras a cyklostezek Pardubického kraje.
- Délka cyklotras s udržovaným značením, četnost revize cyklistického značení.

Zdroje financování

Fondy EU (IROP, OP Doprava), národní zdroje, rozpočet Pk, rozpočty měst a obcí.

Aktivity Pardubického kraje

- B.4.4.1 Dotační program Podpora výstavby a rozvoje dětských dopravních hřišť v Pardubickém kraji
- B.4.4.2 Dotační program Podpora budování infrastruktury cestovního ruchu v Pardubickém kraji
- B.4.4.3 Podpora nositelů projektů v souvislosti s budováním infrastruktury dálkových cyklotras a jejich monitorováním, zejména Labské stezky
- B.4.4.4 Členství v koordinační pracovní skupině Labská stezka (marketing produktu)
- B.4.4.5 Podpora činnosti KČT – správa a údržba cyklistického značení dle metodiky KČT
- B.4.4.6 Zpracování pasportu cyklotras a cyklostezek

B.4.5 Zlepšení fungování systému veřejné dopravy

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

V Pardubickém kraji je vytvořen integrovaný systém veřejné dopravy IDS IREDO. Tento systém propojuje jak funkčně (zajištění hlavních návazností) tak i tarifně veřejnou drážní osobní dopravu a veřejnou linkovou osobní dopravu. Správu nad tarifním systémem má společnost OREDO s.r.o.

Smyslem veřejné dopravy je jí co nejvíce přiblížit potřebám cestující veřejnosti. Do budoucna bude snahou připojit k tarifnímu systému i Dopravní podnik Města Pardubic. Dále budou rozvíjeny jiné způsoby platby jízdného a to např. bankovní kartou, případně pomocí webových aplikací.

Strategický cíl

Zvýšit počet přepravených osob při zachování stávajícího rozsahu dopravní obslužnosti a zvýšit kvality poskytovaných služeb.

Způsob realizace

- Tvorba koncepce a dopravních plánů veřejné dopravy.

- Rozvoj integrovaného dopravního systému (vytvoření nové sítě linek veřejné dopravy s páteří v železniční dopravě a jednotného tarifního systému, propojování systému s jinými kraji).
- Budování přestupních terminálů veřejné dopravy (včetně jejich údržby).
- Rozvoj dopravní telematiky (informační a telekomunikační podpora dopravního procesu).
- Podpora dojížděky do zaměstnání veřejnou dopravou ze strany zaměstnavatelů.
- Zapojení MHD do tarifu integrovaného dopravního systému.
- Budování P+R, B+R, K+R parkovišť

Indikátory

- Počet přepravených osob veřejnou dopravou.

Zdroje financování

Fondy EU (OP Doprava, IROP), národní zdroje, zdroje Pardubického kraje, rozpočty měst a obcí.

Aktivity Pardubického kraje

- B.4.5.1 Zajištění dopravní obslužnosti kraje, a to formou smluv o veřejných službách v přepravě cestujících
- B.4.5.2 Podpora budování terminálů veřejné dopravy
- B.4.5.3 Podpora ČD BIKE
- B.4.5.4 Podpora modernizace vozidel ve veřejné dopravě (prostřednictvím smluv o veřejných službách)

C. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

C.1 Snižování negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí

C.1.1 Snižování negativních dopadů dopravy

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Doprava se stále více podílí na negativním ovlivňování životního prostředí v Pardubickém kraji. Jedná se jak o nárůst znečištění ovzduší formou zplodin z motorů vozů, tak i hlukem. Z regionálního pohledu se jedná zejména o největší města a místa v blízkosti intenzivně zatížených dopravních koridorů.

Jedním z problémů v dopravě je také neustálé zvyšování průměrného stáří vozového parku a nárůst intenzit jak osobní, tak nákladní dopravy.

V současné době již je Evropskou komisí schválena legislativa, která významným způsobem podpoří přechod Evropy k nízkouhlíkové ekonomice. Na obecné úrovni se jedná o tzv. Zelenou dohodu, která stanovuje základní cíle a podmínky v této oblasti. V případě dopravy lze zmínit dokument „Vodíková strategie pro klimaticky neutrální Evropu“ z roku 2020 zaměřenou zejména na využití vodíku v dopravě.

Strategický cíl

Omezit emise a hluk v sektoru veřejné dopravy.

Způsob realizace

- Využívání alternativních paliv a pohonů v dopravě.
- Aktivní podpora a zavádění progresivních dopravních (sub)systemů založených na ekologicky šetrných a trvale udržitelných formách kolejové dopravy a elektrické trakce (případně dalších alternativních ekologicky šetrných pohonů).
- Modernizace a obnova vozového parku v autobusové a drážní dopravě včetně řešení bezbariérovosti veřejné dopravy.
- Zavádění ekologicky šetrných vozidel v MHD včetně doprovodné infrastruktury (dobíjecí a plnicí stanice).
- Rozvoj infrastruktury pro čistou mobilitu (elektromobilita, CNG, LPG, LNG, vodík).
- Vytváření plánů udržitelné městské mobility.
- Osvěta čisté mobility.
- V průtazích měst a obcí výměna krytové vrstvy komunikace za tzv. tichý kryt.
- Výstavba obchvatů.

Indikátory

- Počet vozidel veřejné dopravy, které splňují požadavky na čistou mobilitu (elektromobilita, CNG, LPG, LNG, vodík).

Zdroje financování

Fondy EU (IROP, OP Doprava), národní zdroje, rozpočet Pk, rozpočty měst a obcí, soukromé zdroje provozovatelů veřejné dopravy.

Aktivity Pardubického kraje

C.1.1.1 Realizace projektů na silnicích II. a III. třídy, které využívají technologie šetrné k životnímu prostředí

C.1.1.2 Aktivní zapojení do projektů dobíjecích stanic

C.1.2 Snižování negativních dopadů ekonomické činnosti a bydlení

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Emise znečišťujících látek v Pardubickém kraji v období 2008–2018 spíše stagnují. Výraznější pokles byl zaznamenán u emisí SO₂, což je způsobeno snížením výroby v některých firmách (např. Paramo, Synthesia) a zároveň přechodem na modernější technologie výroby. Ve srovnání s ostatními kraji Česka je emisní situace v Pardubickém kraji na 9. místě.

I když má Pardubický kraj oproti ostatním krajům méně příznivý poměr paliv pro vytápění, jsou sledované emise z vytápění vzhledem k nižší hustotě zalidnění (45 domácností/km² oproti průměrnému počtu 54 domácností/km² v roce 2017) ve srovnání s průměrem ČR nižší.

V roce 2018 činila plocha dotčená těžbou v Pardubickém kraji 735,1 ha, což odpovídá 0,2 % rozlohy kraje.

V Pardubickém kraji jsou velmi dobře evidovány lokality se starými ekologickými zátěžemi a případně tzv. černými skládkami. Pardubický kraj znalosti o jejich existenci v současné době využívá k jejich postupnému sanování za přispění finančních prostředků z Operačního programu Životní prostředí a prostřednictvím svého rozpočtu.

Nejvíce poškozené je životní prostředí v územích s koncentrovaným průmyslem, osídlením a hustou dopravní infrastrukturou, a to především v sídelní aglomeraci Pardubic.

Strategický cíl

Snížit dopady ekonomické činnosti a bydlení na kvalitu životního prostředí v Pardubickém kraji.

Způsob realizace

- Omezování možných negativních dopadů ekonomické činnosti do přírodního prostředí.
- Řízená podpora projektů likvidace starých ekologických zátěží včetně nelegálních skládek.
- Omezování záboru kvalitních bonitních půd, podpora a upřednostňování stavebních aktivit v revitalizovaném území brownfields a na sekundárně uvolněných plochách.
- Kontrola plnění hygienických limitů hlučnosti dle platné právní úpravy.
- Ochrana kvalitní zemědělské půdy před nevhodným hospodařením a zábořem na výstavbu (upřednostnění využití brownfields před greenfields).
- Podpora snižování emisí z lokálního vytápění domácností.
- Podpora snižování emisí ze stacionárních zdrojů.
- Zlepšení systému sledování, hodnocení a předpovídání vývoje kvality ovzduší a souvisejících meteorologických aspektů.
- Podpora snížení vlivu těžebních prací na životní prostředí včetně důsledného vyhodnocování zvažovaných záměrů těžby.
- Podpora tvorby a údržby zelených ploch v nových i stávajících obytných i průmyslových plochách.

Indikátory

- Emise tuhých látek Rezzo 1–3 v t na km².
- Emise oxidu siřičitého Rezzo 1–3 v t na km².
- Emise oxidu dusíku Rezzo 1–3 v t na km².
- Emise oxidu uhelnatého Rezzo 1–3 v t na km².
- Emise oxidu uhelnatého Rezzo 4 v t na km².
- Počty zrealizovaných projektů podpořených z evropských fondů týkajících se starých ekologických zátěží
- Počty projektů a vynaložené finanční částky v rámci dotačního programu Kotlíkové dotace v Pardubickém kraji.

Zdroje financování

Fondy EU (zejména Operační program Životní prostředí), národní zdroje, zdroje Pardubického kraje, zdroje měst a obcí, zdroje soukromých subjektů.

Aktivity Pardubického kraje

C.1.2.1 Dotační program Kotlíkové dotace v Pardubickém kraji

C.1.3 Obnova krajiny a boj proti suchu

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Pardubický kraj se vyznačuje rozmanitostí přírodních podmínek, různou intenzitou osídlení i průmyslové a zemědělské výroby, a proto je rozdílná i kvalita životního prostředí. Mezi nejméně postižená území antropogenní činností patří oblast podhůří a vrchovin (bez větších sídel) ve střední a severní části okresu Ústí nad Orlicí, v jižní části okresu Svitavy a v jižní části okresu Chrudim. Naopak nejvíce poškozené je životní prostředí v územích s koncentrovaným průmyslem, osídlením a hustou dopravní infrastrukturou, a to především v pardubické aglomeraci. Mezi území s poškozeným životním prostředím lze řadit i velké zemědělsky intenzivně obhospodařované plochy, kde je narušena přirozená biodiverzita (narušení diverzity druhů jako takové, nebo spíše dlouhodobé narušení ekosystémů, a zejména přírodních struktur a vazeb v krajině) či kde dochází k plošnému znečišťování vody dusičnany (mj. z živočišné výroby), těžkými kovy a dalšími látkami (zde se situace razantně zlepšila). Zejména se jedná o území okresů Pardubice a Chrudim (kromě jižní části), západní část okresu Ústí nad Orlicí a severní a střední část okresu Svitavy.

Problémy Pardubického kraje v oblasti obnovy krajiny jsou zejména:

- malá retenční schopnost krajiny v intenzivně využívaných částech kraje (Pardubicko, Chrudimsko),
- nevhodné dřívější úpravy toků,
- hospodaření na nadměrně velkých půdních blocích,
- nevhodná věková, druhová i prostorová struktura lesů,
- fragmentace krajiny, její migrační neprůchodnost.

Strategický cíl

Vytváření ekologicky stabilní krajiny a zvyšování její biologické rozmanitosti při trvale udržitelném rozvoji Pardubického kraje.

Způsob realizace

- Zvyšování retenční schopnosti krajiny, podpora revitalizace říčních toků a jejich povodí.
- Podpora zadržování vody v krajině – tvorbou přírodě blízkých vodních nádrží, mokřadů.
- Podpora přírodě blízkých protipovodňových opatření a opatření ke zvyšování vodnosti toků, odstraňování migrační neprůchodnosti toků.
- Protierozní a protipovodňová ochrana zemědělské a lesní půdy.
- Podpora rozčlenění velkých zemědělských půdních bloků na menší části přírodě blízkými způsoby – obnova remízků, zatravněných pruhů a alejí podél polních cest aj.
- Podpora ochrany stávajících přírodních prvků v zemědělsky intenzivně využívané krajině, jejich vzájemné propojování.
- Zvyšování ekologické stability krajiny doplňováním liniových a významných krajinných prvků zvyšujících ekologickou stabilitu krajiny a snižujících erozi.
- Podpora přírodě blízkému zalesňování (porosty s významným podílem listnáčů) i lesnímu hospodaření (výběrný způsob).
- Podpora přírodě blízkým opatřením s cílem snížit fragmentaci krajiny, zejména u projektů liniových staveb (migrační prostupy, naváděcí zeleň apod.).

- Aplikace projektů zpracovaných v rámci krajské Regionální strategie adaptačních opatření (RESAO)

Indikátory

- Koefficient ekologické stability.

Zdroje financování

Fondy EU, zdroje státního rozpočtu, zdroje kraje, měst a obcí, zdroje soukromých subjektů.

Aktivity Pardubického kraje

- C.1.3.1 Dotační program Péče o životní prostředí v Pardubickém kraji
- C.1.3.2 Finanční podpora individuálních projektů

C.1.4 Ochrana přírody a krajiny

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Celková rozloha chráněných území v roce 2018 činila 51 058 ha, tj. 11,3 % rozlohy kraje. Uvnitř kraje jsou značné rozdíly v rozloze území, na kterém byla ochrana přírody vyhlášena – zatímco v okrese Chrudim zaujímají chráněná území 36,0 % rozlohy okresu, v okrese Svitavy je to 6,8 %, v okrese Ústí nad Orlicí se ochrana vztahuje na 3,1 % rozlohy okresu a v okrese Pardubice 2,2 %. Část chráněných území a CHKO je orientována do jižní části kraje, avšak hustší, a tím i významněji omezující je koncentrace prvků ochrany přírody a krajiny (nejen zvláště chráněných) v severní, a hlavně severovýchodní části kraje, kde se jedná o podstatně více zachovalou krajinu, což je limitujícím faktorem rozvoje infrastruktury i osídlení. Regionální a nadregionální biokoridory jsou lokalizovány spíše v severnějších částech kraje, jejich lokalizace je stejně jako distribuce ZCHÚ a CHKO nevyrovnaná. Na území kraje se také nacházelo nebo do něj zasahovalo 63 lokalit soustavy Natura 2000.

Výdaje na ochranu životního prostředí meziročně kolísají. V roce 2018 činily investiční výdaje na ochranu životního prostředí investorů sídlících v kraji v přepočtu na obyvatele 2 083 Kč (1 081 mil. Kč celkem) a zaostávají za úrovní celé České republiky. Dlouhodobě se kraj řadí na 8. místo mezi kraji. Z hlediska struktury pořízených investic bývá nejvíce investičních prostředků vkládáno na ochranu ovzduší a klimatu (cca 365 mil. Kč v roce 2018), do nakládání s odpadními vodami (344 mil. Kč v roce 2018) a nakládání s odpady (239 mil. Kč v roce 2018).

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí v přepočtu na milion Kč hrubého domácího produktu a na obyvatele byly v roce 2018 mezi kraji na pátém nejnižším místě. Neinvestiční náklady směřovaly primárně na nakládání s odpady a s odpadními vodami. Problémem zůstává nevyrovnanost v čerpání výdajů na ochranu (cca polovina nákladů) životního prostředí, protože většina financí směřovala zejména do Pardubic a okolních center, což je ale vzhledem ke stavu jejich životního prostředí logické.

Z pohledu dalšího rozvoje prioritou Pardubického kraje v oblasti ochrany životního prostředí je zejména:

- zvyšování biodiverzity,
- osvěta všech složek veřejnosti v dané oblasti,
- precizace prováděného managementu území,
- uvědomělé umístění velkých staveb do krajiny,
- usměrňování turistické návštěvnosti v hojně navštěvovaných částech kraje,
- problematika invazních druhů.

Strategický cíl

Udržení ekologicky stabilních částí krajiny při zachování biologické rozmanitosti a trvale udržitelného rozvoje Pardubického kraje.

Způsob realizace

- Zvyšování ekologického povědomí a odpovědnosti obyvatel ve vztahu k prostředí jako celku.
- Ochrana významných přírodních lokalit a ploch (zvláště chráněných území, lokalit soustavy Natura 2000, přírodních parků, VKP...).
- Racionalizace, realizace a údržba VKP a sítě ÚSES.
- Osvěta obyvatel vedoucí ke snížení emisí a imisí z malých i středních zdrojů znečišťování ovzduší (zejména severozápadní část kraje).
- Podpora opatření k ochraně a revitalizaci krajiny a k podpoře rozvoje šetrné turistiky.
- Realizace projektů komplexních pozemkových úprav, retenčních a protierozních opatření i ve vztahu ke stávajícím významným krajinným prvkům a síti ÚSES.
- Podpora odborných aktivit vedoucích k získávání dat nutných pro zpřesňování postupů péče o chráněná území i o volnou krajinu.
- Ochrana dochovaných hodnot krajinného rázu, zejména při umísťování výškově a plošně velkých či rozsáhlých záměrů.
- Při zpracovávání plánů péče o zvláště chráněná území důsledně zapracovávat nástroje usměrňování turistické návštěvnosti – zejména plánování nových stezek (všech typů), umísťování omezeně či vůbec přístupných ploch apod.
- Mapování, vyhodnocení šíření a způsobů likvidace invazních druhů; osvěta týkající se invazních druhů.

Indikátory

- Počty a rozlohy chráněných území různých kategorií.
- Rozloha přírodních parků.

Zdroje financování

Fondy EU, zdroje státního rozpočtu, zdroje kraje, měst a obcí, zdroje soukromých subjektů.

Aktivity Pardubického kraje

C.1.4.1 Dotační program Vzdělávání, výchova a osvěta v oblasti životního prostředí v Pardubickém kraji

C.1.4.2 Dotační program Péče o životní prostředí v Pardubickém kraji

C.1.5 Snížení produkce odpadů

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Vysoká koncentrace chemického průmyslu v Pardubickém kraji určuje i skladbu produkovaného odpadu, stejně jako celkovou produkci. Produkce průmyslového odpadu v kraji za posledních 10 let výrazně vzrostla. Produkce komunálního odpadu v posledních pěti letech mírně narůstá, avšak vzrůstá i podíl odděleně sbírané složky. V těchto hodnotách je Pardubický v mezikrajském srovnání na 8. místě mezi kraji.

Plán odpadového hospodářství pro období 2016–2025 z pohledu množství odpadů predikuje největší relativní nárůst odpadů ve skupinách obaly, odpady ze zdravotní a veterinární péče, léky, plasty a biologicky rozložitelný odpad. Zároveň stanovuje následující potřeby v oblasti technické vybavenosti území:

1. dovybavit území efektivní sítí sběrných dvorů,

2. řešit využití směsných komunálních odpadů,
3. optimalizovat síť zařízení pro využití bioodpadů (regionální síť, efektivní kapacity, efektivní logistika, profesionální odbyt kompostů).

Do budoucna bude nutno řešit nakládání a využití SKO, který nebude možno skládkovat, v zařízeních k tomu určených v souladu s platnou legislativou. Z pohledu potřeb jednotlivých území se bude jednat o plošná opatření. U této problematiky nelze v současné době určit území se zvýšenou potřebou těchto opatření. Pardubický kraj je jedním z největších původců nebezpečných odpadů v přepočtu na počet obyvatel. Do budoucna bude třeba se zaměřit na přijetí opatření k snížení produkce nebezpečných odpadů. Bude třeba také posílit sběrnou síť a její využití nejvýznamnějšími původci vedlejších produktů živočišného původu a biologicky rozložitelných odpadů z kuchyní a stravoven a to jak z občanské, tak živnostenské oblasti. Bude také nutno v Pardubickém kraji zvýšit úroveň tříděného sběru odpadních přenosných baterií a akumulátorů.

Strategický cíl

Snížit měrnou produkci odpadů u právnických osob i fyzických osob.

Způsob realizace

- Podpora propagace třídění a odpovědného nakládání s odpady.
- Podpora budování zařízení k úpravě a následnému využití odpadů.
- Podpora separace odpadů a jejich využívání a recyklace.
- Komplexní informační podpora.

Indikátory

- Počet podpořených projektů zaměřených na zpětné využití odpadů.
- Množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů ukládaných na skládky v přepočtu na jednoho obyvatele.

Zdroje financování

Fondy EU (OP Životní prostředí, národní zdroje, zdroje Pardubického kraje, zdroje místních samospráv, soukromé zdroje.

Aktivity Pardubického kraje

- C.1.5.1 Podpora realizace záměrů oprávněných osob s cílem logisticky optimalizovat síť zařízení v kraji
- C.1.5.2 Iniciale/podpora realizace prevenčních opatření
- C.1.5.3 Podpora (informační/poradenská) obcí v budování a optimalizaci systémů nakládání s odpady
- C.1.5.4 Podpora činnosti kolektivních systémů na území kraje
- C.1.5.5 Podpora rozvoje konkurenčního prostředí za účelem maximálního finančního zhodnocení separovaných komodit, jak od oprávněných osob, tak od kolektivních systémů, autorizované obalové společnosti, případně dalších kolektivních systémů a autorizovaných obalových společností, pokud vzniknou
- C.1.5.6 Iniciale/podpora při identifikaci míst s výskytem nebezpečných odpadů (PCB, azbest) a při klasifikaci a odstraňování starých zátěží s obsahem nebezpečných odpadů

C.1.6 Využití odpadů

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Dlouhodobým problémem Pardubického kraje je vysoký podíl skládkování odpadu, což je dáno i lokalizací skládek v okrajových územích kraje, kam je částečně svážen odpad i z krajů (Středočeského, Jihomoravského a Královéhradeckého). Rezervy jsou v omezení skládkování zejména kompostovatelných a spalitelných odpadů i v možnostech dalšího materiálového využití odpadů.

Strategický cíl

Zvýšit míru zpětného využívání odpadů.

Způsob realizace

- Podpora propagace třídění a odpovědného nakládání s odpady.
- Podpora zařízení k využití biologicky rozložitelných komunálních odpadů (kompostárny, bioplynové stanice).
- Podpora realizace zařízení k úpravě a využívání odpadů (recyklační střediska, dekontaminační plochy).
- Podpora projektů cirkulární ekonomiky.
- Podpora energetického využití odpadů.

Indikátory

- Počet podpořených projektů zaměřených na zpětné využití odpadů.
- Množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů ukládaných na skládky v přepočtu na jednoho obyvatele.

Zdroje financování

Fondy EU (OP Životní prostředí), národní zdroje, zdroje Pardubického kraje, zdroje místních samospráv, soukromé zdroje.

Aktivity Pardubického kraje

- C.1.6.1 Podpora realizace záměrů oprávněných osob (logisticky optimalizovaná síť zařízení v kraji)
- C.1.6.2 Podpora rozvoje konkurenčního prostředí za účelem maximálního finančního zhodnocení separovaných komodit, jak od oprávněných osob, tak od kolektivních systémů, autorizované obalové společnosti, případně dalších kolektivních systémů a autorizovaných obalových společností, pokud vzniknou
- C.1.6.3 Inicicace/podpora při identifikaci míst s výskytem nebezpečných odpadů (polychlorované bifenyly, azbest) a při klasifikaci a odstraňování starých zátěží s obsahem nebezpečných odpadů

C.2. Efektivní využití zdrojů kraje

C.2.1 Řešení odpadních vod

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

V Pardubickém kraji je aktuálně na veřejnou kanalizaci připojeno 74,6 % obyvatel, což je třetí nejnižší hodnota v mezikrajském srovnání (průměr v ČR je 85,5 %). Všechny aglomerace nad 2 000 obyvatel, i mnohé obce nad 1 000 EO, jsou přitom zabezpečeny řádným čištěním odpadních vod ať už v obecních anebo lokálních čistírnách odpadních vod (ČOV).

Pro menší obce (o velikosti 500–1 000 obyvatel) především na Poličsku a Svitavsku je stále nereálné budování centrálních čistíren a kanalizace vzhledem k uspořádání jejich obytné

zástavby – jedná se většinou o obce, které se rozkládají pouze podél komunikací, případně podél vodotečí v jejich údolních nivách. Náklady na vybudování potřebných stokových sítí jsou s přihlédnutím k charakteru zástavby a z něho vyplývajícího potřebného rozsahu kanalizačního systému neúměrně vysoké. V těchto obcích je budování systémové kanalizace, zakončené ČOV, neefektivní a musí být řešeno individuálně.

Strategický cíl

Motivovat samosprávy obcí bez zajištěné likvidace odpadních vod k realizaci **efektivního způsobu odvádění a čištění odpadních vod** především ve zranitelných územích a v územích, kde je definován významný zájem na ochranu povrchových a podzemních vod (např. OP vodních zdrojů, CHOPAV, CHKO).

Způsob realizace

- Podpora realizace staveb a zařízení k odvádění a čištění odpadních vod i inovativními způsoby.
- Ve vhodných sídelních lokalitách (a v odůvodněných případech) ověření možností čištění odpadních vod přírodě blízkými postupy (např. vegetační ČOV, biologické dočišťovací rybníky apod.).

Indikátory

- Podíl obcí napojených na kanalizaci s ČOV.
- Podíl obyvatel trvale bydlících v domech napojených na kanalizaci s ČOV.

Zdroje financování

Fondy EU (zejména operační program Životní prostředí), národní dotační programy MZe a MŽP, rozpočet Pardubického kraje, rozpočty měst a obcí, rozpočty soukromých subjektů.

Aktivity Pardubického kraje

- C.2.1.1 Dotační program Pardubického kraje Rozvoj infrastruktury v oblasti vodního hospodářství
- C.2.1.2 Metodická pomoc obcím

C.2.2 Zásobování pitnou vodou

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Z celkového počtu 520 316 obyvatel kraje (k 31. 12. 2018) bylo pitnou vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu zásobeno 505,5 tis. obyvatel kraje (tj. 97,4 %). Ve srovnání s ostatními kraji zaujímá Pardubický kraj páté nejvyšší místo. Vodohospodářské soustavy jsou propojené mezi Chrudimí, Pardubicemi a Hradcem Králové, pro ostatní části kraje jsou typické atomizace vodárenských systémů, a to jak vlastnický, tak provozně.

Podle ukazatele Podíl ztrát z vody vyrobené a určené k realizaci v % se Pardubický kraj nachází v mezikrajském srovnání na 8. místě. Hodnota ukazatele se sice v porovnání mezi roky 2013 a 2018 snížila, nicméně pořadí kraje se zhoršilo.

Prioritou Pardubického kraje je dokončit vybudování veřejných vodovodů v obcích (či jejich místních částech), resp. v územích, doposud zásobovaných z domovních, resp. místních zdrojů v případě, že tyto zdroje neumožňují trvalé zabezpečení dodávky pitné vody. Za účelem zajištění dlouhodobého a udržitelného využití zdrojů pitné vody pak zajistit jejich dostatečnou ochranu prostřednictvím účinně stanovených ochranných pásem (a to i zdrojů tzv. záložních, resp. opuštěných), zároveň při tom využít potřebná stavebně technická a organizační opatření, politické, ekonomické i legislativní nástroje.

Strategický cíl

Zabezpečit kvalitní pitnou vodu pro všechny obyvatele Pardubického kraje.

Způsob realizace

- Výstavba vodovodů v obcích (případně v místních částech obcí) s cílem trvale zajistit kvalitní pitnou vodu pro obyvatele Pardubického kraje.

Indikátory

- Podíl obcí napojených na vodovod.
- Podíl obyvatel zásobovaných vodou z veřejných vodovodů.
- Podíl ztrát z vody vyrobené a určené k realizaci.

Zdroje financování

Národní dotační programy MZe a MŽP, fondy EU (OP ŽP), rozpočet Pardubického kraje, rozpočty měst a obcí, rozpočty soukromých subjektů.

Aktivity Pardubického kraje

- C.2.2.1 Dotační program Pardubického kraje Rozvoj infrastruktury v oblasti vodního hospodářství
- C.2.1.2 Metodická pomoc obcím

C.2.3 Efektivní hospodaření s vodou

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Území Pardubického kraje je, ve srovnání s ostatními kraji ČR, relativně bohaté na vodní zdroje. Nicméně kvůli suchu v posledních letech poklesly v některých zdrojích hladiny podzemních vod (zejména v mělkých zvodních). Ohroženi by mohli být v první řadě uživatelé domovních studní, které jsou jediným zdrojem pitné vody, a to v jakékoli územní části Pardubického kraje.

Strategický cíl

Osvětou uživatelů vody, laické i odborné veřejnosti, docílit efektivní nakládání se srážkovými vodami, s již odebranými vodami (např. recirkulace), ale i s vodami užitými (např. po hygienickém zabezpečení a filtraci zpětné využití vod ze sprch).

Způsob realizace

- Realizace opatření na zachytávání a využívání dešťové vody v objektech spravovaných krajem.
- Podpora projektů na hospodaření s dešťovou vodou občanů.
- Podpora projektů řešících úsporu vody v průmyslu i v zemědělství.
- Podpora projektů na opakované využívání již odebrané vody.
- Propagace a osvěta v oblasti hospodaření s dešťovou vodou zaměřená na veřejnost formou informačních akcí, odborných seminářů nebo prezentací technologických řešení atd.
- Podpora projektů řešících ochranu zdrojů vod (např. projekty na odstranění rizik spojených s opuštěnými hydrogeologickými výzkumnými vrty).

Indikátory

- Počet projektů zaměřených na využití dešťové a užití vody.

Zdroje financování

Národní dotační programy MŽP a Mze, rozpočty měst, obcí, rozpočty soukromých subjektů.

Aktivity Pardubického kraje

- C.2.3.1 Zpracování Regionální strategie adaptačních opatření s cílem navrhnout potřebná opatření k eliminaci vlivu klimatického sucha na krajinu a životní prostředí ve vybraných oblastech Pardubického kraje
- C.2.3.2 Inicivace vzniku potřebných nástrojů k realizaci opatření (dotační programy, legislativní úpravy, apod.)
- C.2.3.3 Finanční podpora Institutu environmentálních výzkumů a aplikací

C.2.4 Podpora zemědělství a rybnářství a ochrana zemědělského půdního fondu

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Hospodářství v Pardubickém kraji je obecně členěno do tří základních sektorů (I. zemědělství, lesnictví a rybolov, II. průmysl a stavebnictví, III. služby). Z pohledu zaměstnanosti v Pardubickém kraji je setrvalým trendem snižování zaměstnanosti v zemědělství, lesnictví a rybolovu. Jen 6,0 % všech ekonomických subjektů v Pardubickém kraji náleželo na konci roku 2018 do zemědělství, lesnictví a rybolovu. Nejvyšší podíl byl v okrese Svitavy, nejnižší v okrese Pardubice.

Z pohledu budoucích trendů lze předpokládat, že:

- Počet zaměstnaných v zemědělství se bude nadále snižovat
- Poroste počet farem a podíl půdy zapojeného do ekologického zemědělství
- Vzhledem k poměrně stabilnímu vývoji počtu obyvatele kromě mírného zvýšení objemu spotřeby není předpoklad výrazných změn v poptávce (preferenci nutricečně vhodnějších potravin). Je pravděpodobné, že se zvýší spotřeba mléčných výrobků (přibližně o 10 %) i masa (o 5 %), ale i ovoce a zeleniny (o 7 %). Na druhé straně lze očekávat mírné snížení spotřeby výrobků z obilovin (o 3 %)
- Pokračující změna klimatu, jejíž dopady jsou již v současnosti regionálně významné, se v dlouhodobějším horizontu může projevit častějšími výkyvy počasí spojenými se zvýšeným výskytem teplotních a srážkových extrémů a s nimi souvisejícími riziky v podobě mimořádných povodní nebo sucha
- Dlouhodobě mohou změny klimatu ovlivnit zemědělství v několika směrech: v produktivitě, v agrotechnice, v rozvoji chorob a škůdců, v adaptaci plodin na abiotické a biotické stresy a ve změnách v přírodním prostředí venkova. Rostliny budou vystaveny teplotám, na které nejsou adaptovány. Dojde ke zkrácení růstové periody, snížení množství dostupné vody v půdě a k vytvoření méně příznivých podmínek pro jarovizaci, což povede ke snížení potenciálních výnosů. Zvýšení teploty v kombinaci se suchem může zastavit nebo naopak nevhodně urychlit vývoj rostlin, v obou případech s negativními dopady na kvalitu úrody. Výrazně se zvýší nutné výdaje na zavlažování, herbicidy, insekticidy; dojde k rozvoji nových chorob a škůdců. Pravděpodobně dojde k zásadní změně způsobu hospodaření na orné půdě, lze očekávat změny i ve struktuře jednotlivých pěstovaných plodin, což bude ovlivňovat erozi půd.
- Proběhne dokončování prodejů omezeného množství státní půdy a restituce církevní půdy.
- Poroste význam zemědělské půdy jako součást národního bohatství (i ve vztahu k potravinovému zabezpečení) i jako soukromého zboží.
- Přes pokračující ostrou konkurenci v maloobchodu se na domácím trhu potravin budou prosazovat velké podniky zasahující do všech článků potravinového řetězce. Poroste však i význam mikropodniků s diverzifikovanou nabídkou převážně čerstvých produktů v rámci lokální nabídky.

Strategický cíl

Dosáhnout konkurenceschopného zemědělství na území Pardubického kraje včetně zajištění potravinového zabezpečení a přiměřené soběstačnosti, udržitelného hospodaření s přírodními zdroji a opatření v oblasti klimatu a dosahování vyváženého územního rozvoje venkovských hospodářství a komunit.

Způsob realizace

- Eliminace následků agronomického sucha.
- Podpora využívání biologických hnojiv a postřiků v zemědělství a zvýšení organické složky v půdě.
- Podpora nezemědělských aktivit zemědělců.
- Podpora tradičních zemědělských aktivit.
- Podpora zemědělců v horských a podhorských oblastech
- Podpora aktivit směřujících ke zvýšení povědomí veřejnosti o zemědělství a výrobě potravin a ke zvýšení zájmu o studium zemědělských oborů a zvýšení zájmu o práci v zemědělství.
- Podpora dalšího vzdělávání zemědělských podnikatelů, podpora přenosu informací mezi zemědělskými podnikateli a jinými subjekty.
- Podpora rybníkářství.

Indikátory

- Finanční zdroje vynakládané Pardubickým krajem pro společnost Agrovenkov.

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, zdroje Pardubického kraje, zdroje soukromých subjektů.

Aktivity Pardubického kraje

- C.2.4.1. Finanční podpora Pardubického kraje pro společnost Agrovenkov.

C.2.5 Podpora lesnictví a ochrana pozemků určených pro funkci lesa

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Porostní plocha lesů v Pardubickém kraji v roce 2018 činila 130,9 tis. ha, tj. 29,0 % rozlohy kraje. Pardubický kraj má na svém území druhou nejnižší plochu lesních porostů v rámci ČR. V roce 2018 bylo v Pardubickém kraji vytěženo celkem 995,2 tis. m³ dřeva bez kůry. Podobně jako v celé ČR se jednalo o nadprůměrnou hodnotu a většina (80,5 %) realizované těžby byla tvořena těžbou nahodilou, jejíž objem byl oproti předchozímu roku trojnásobný. Tento nárůst v objemu nahodilé těžby byl zaznamenán v rámci celé ČR, a to zejména v důsledku sucha a přidružené kůrovcové kalamity. Aktuálním problémem na většině zalesněného území ČR je kůrovec. V Pardubickém kraji je jím zasažen jihozápad (SO ORP Hlinsko a část SO ORP Chrudim), jihovýchod (SO ORP Moravská Třebová) a severovýchod území (SO ORP Králíky).

K hlavním problémům problematiky lesnictví patří:

- Snížená odolnost a zhoršený zdravotní stav lesních ekosystémů s kalamitním výskytem škodlivých biotických (hmyz, houby apod.) a abiotických (sucho, bořivý vítr apod.) činitelů.
- Nízká konkurenceschopnost lesního hospodářství ve srovnání s dalšími sektory průmyslu a zemědělství.
- Komplikovaný a pro vlastníky nepřehledný systém a výkon státní správy ve vztahu k lesnímu hospodářství.

Strategický cíl

Zajištění vyrovnaného plnohodnotného plnění všech funkcí lesa pro budoucí generace, zvyšování biodiverzity a ekologické stability lesních ekosystémů při zachování produkční funkce.

Způsob realizace

- Podpora péče o lesní porosty.
- Podpora péče o lesní ekosystémy, podpora zalesňování (eliminace monokulturních porostů).
- Eliminace znehodnocení lesních porostů vlivem abiotických a biotických činitelů (sucho, kůrovcové kalamity aj.).
- Podpora školkařství.
- Uplatnění a rozšíření mimoprodukčních funkcí lesů zejména v rekreačně atraktivních oblastech, s cílem umožnit intenzivnější využívání území pro rozvoj rekreačních aktivit obyvatel.
- Projekty na rozvoj poradenství, vzdělávání, výzkumu a inovací v lesním hospodářství.
- Podpora územní ochrany pozemků určených k plnění funkce lesa včetně jejich ochranných pásem.

Indikátory

- Podíl lesních ploch v Pardubickém kraji zasažených kůrovcem.

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, zdroje soukromých subjektů.

Aktivity Pardubického kraje

C.2.5.1 Dotační program Podpora hospodaření v lesích – těžba kůrovcových stromů

C.3. Energetika

C.3.1. Zlepšení využití energetických zdrojů

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

V primární spotřebě paliv a energie na území Pardubického kraje zcela převládá spotřeba paliv pro výrobu elektřiny a tepla, zejména hnědé a černé uhlí, bioplyn a částečně zemní plyn. V roce 2014 činil podíl paliv pro výrobu elektřiny a tepla 75,5 % z primární spotřeby celkem, v roce 2015 klesl tento podíl na cca 70 % v důsledku poklesu výroby elektřiny ve zdrojích Elektrárny Opatovice (EOP) a elektrárny Chvaletice. Kraj je čistým vývozcem elektřiny a také tepla, které je ze zdroje EOP dodáváno do Královéhradeckého kraje (cca 50 % vyrobeného tepla v EOP).

Z regionálního pohledu je problémem v některých oblastech kraje nedostatečná kapacita elektrického vedení. Vysokou investici bude v následujících letech vyžadovat oblast Králícka, kde začíná být díky rozvoji celé oblasti nedostatečná kapacita vedení. Do roku 2030 plánuje společnost ČEPS zdvojení stávajících vedení mezi transformační stanicí Krasíkov a PE Chvaletice, která navýší tranzitní možnosti přenosové soustavy.

Stav plynofikace v jednotlivých ORP kraje je rozdílný. Nejvyšší dostupnost zemního plynu je v ORP Pardubice, pak v ORP Přelouč a ORP Holic. Nejnižší procento plynofikovaných obcí je v ORP Králíky a v ORP Žamberk. Tento rozdílný stav je způsoben převážně geografickými podmínkami v jednotlivých ORP.

Z pohledu odhadů budoucích trendů lze vycházet ze státní energetické koncepce s platností do roku 2043, která uvádí následující základní trendy:

- Celková výše konečné spotřeby energie zaznamenaná v celém sledovaném období pouze mírný růst, což s respektováním předpokládaného vývoje HDP svědčí o uplatňování politiky úspor energie.
- Dále lze očekávat téměř úplný odklon od hnědého uhlí, které je, hlavně v lokálních topeništích, zdrojem emisí s negativním účinkem na zdraví.
- U plynu se očekává mírný růst spotřeby spolu se změnou její vnitřní struktury (pokles spotřeby na teplo v domácnostech a mírný růst spotřeby v průmyslu). Pro celé predikované období je předpokládán výraznější rozvoj plynu i v sektoru dopravy.
- Přestože se v domácnostech v řadě případů budou nahrazovat tuhá paliva zemním plynem, spotřeba nebude významně stoupat, a to z důvodu vyšší energetické efektivity budov.

Pardubický kraj má zatím nízký podíl výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie (OZE) vůči ostatním krajům, přičemž tlak na větší množství výroby zelené energie bude stále stoupat (Green deal).

Z pohledu energetických úspor Pardubický kraj jde příkladem všem obcím na svém území v organizaci energetického managementu na svém majetku (jako první kraj má od roku 2016 certifikovánu normu ČSN EN ISO 50001) a v realizaci samofinancovatelných projektů EPC. Pardubický kraj dále výrazně využívá možností využití finančních zdrojů zejména z evropských programů a realizuje projekty na zateplení budov ve svém majetku. Poměrně významné množství finančních prostředků na tyto účely bude k dispozici i v plánovacím období 2021–2027. Proto bude velmi důležité pro všechny žadatele připravit dostatek kvalitních projektů.

Strategický cíl

Postupně zvyšovat energetickou soběstačnost lokalit a podporovat realizace LDS (lokálních distribučních sítí).

Způsob realizace

- Provozování a rozvoj soustav zásobování tepelnou energií (SZTE).
- Realizace energetických úspor.
- Využívání OZE a druhotných zdrojů energie.
- Kombinovaná výroba elektřiny a tepla.
- Snižování emisí znečišťujících látek a skleníkových plynů.
- Rozvoj energetické infrastruktury.
- Podpora a iniciace projektů komunitní energetiky.
- Podpora rekonstrukce a modernizace soustav veřejného osvětlení s možností instalace inovativních prvků
- Energetický management Pardubického kraje.

Indikátory

- Výroba elektřiny z OZE v GWh na obyvatele.
- Podíl OZE na výrobě elektřiny.
- Počet projektů čerpajících evropské zdroje (bez kotlíkových dotací) a finanční částka.
- Počet projektů a výše podpora získaná z programu na kotlíkové dotace.
- Analýzy dat REZZO, počty, výkony, spotřeby, emise.

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, zdroje kraje, obecní zdroje, soukromé zdroje, projekty metodou EPC.

Aktivity Pardubického kraje

- C.3.1.1 Realizace akčních plánů dle Územní energetické koncepce, například již nyní připravovaný Implementační plán pro zpracování studie proveditelnosti řešení energeticky úsporné obce (sídla) na území Pardubického kraje
- C.3.1.2. Podpora a iniciace projektů komunitní energetiky
- C.3.1.3. Příprava a realizace projektů zaměřených na fotovoltaiku na majetku kraje

C.3.2 Energetická bezpečnost

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Energetická bezpečnost zahrnuje vše, co je potřeba zajistit, aby nebyl ohrožen stabilní přísun energie do ekonomiky. Jeho přerušení totiž může mít za následek obrovské ekonomické ztráty, výpadky energie (tzv. blackout) a v nejhorších případech i životy lidí. Současný stav v energetické bezpečnosti lze charakterizovat v následujících bodech:

- Zvyšující se rizika.
- Vzájemná provázanost hrozeb i jednotlivých systémů.
- Potřeba systémového přístupu a využití ICT.
- Potřeba spolupráce veřejné správy a soukromého sektoru.

Kraj je zcela závislý na dovozu tuhých paliv pro výrobu elektrické a tepelné energie ve zdrojích elektrárny Opatovice a Chvaletice. Dovoz paliv je prováděn prostřednictvím železniční dopravy. Proto dlouhodobé problémy na železniční trati mohou ohrozit i dovoz hnědého uhlí do PK, tím i výrobu tepla a elektrické energie. Ohrožení představuje přerušení dodávek zemního plynu do dalších teplárenských zdrojů, dodávek elektřiny, vody, atd.

Strategický cíl

Postupně zvyšovat energetickou bezpečnost sídel a lokalit Pardubického kraje.

Způsob realizace

- Podpora realizace lokálních distribučních soustav (LDS) s využitím stávajících OZE (FVT, bioplyn, vodní elektrárny, větrné elektrárny).
- Podpora realizace LDS s využitím nových OZE (FVT, bateriové systémy, bioplyn, vodní elektrárny, větrné elektrárny, energetické využití odpadů, geotermální energie, atd.).
- Realizace a podpora spolupráce s klíčovými výrobci energie na území Pk z hlediska eliminace krizových stavů a havárií (najeť ze tmy – blackout).
- Provoz „ostrovů v elektrizační soustavě“.

Prosazování opatření na státní úrovni pro lokální zajištění dodávek elektrické energie při kolapsu rozvodné sítě nebo výpadků jednotlivých uzlů.

Indikátory

- Počet realizovaných lokálních distribučních soustav.
- Počet využití stávajících OZE pro realizaci lokálních distribučních soustav.
- Počet realizace nových OZE pro lokální distribuční soustavy.
- Realizace OZE v MW.
- Indikátor energetické soběstačnosti lokality.

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, zdroje kraje, obecní zdroje, soukromé zdroje, projekty metodou EPC.

Aktivity Pardubického kraje

C.3.2.1 Realizace akčních plánů dle ÚEK Pk, například Cíl v oblasti 3 využívání OZE a druhotných zdrojů energie, nebo cíl v oblasti 10 přechod ke Smart regionu

C.3.2.2 Trvalé využívání a aktualizace analytické interaktivní platformy platné ÚEK Pk

D. ROZVOJ ÚZEMÍ A SPOLUPRÁCE

D.1 Zkvalitnění systému řízení rozvoje území kraje

D.1.1 Důsledné využívání koncepčních nástrojů

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

V současné době existuje jak na lokální úrovni (města, obce) tak na regionální úrovni (kraj) i republikové (stát) poměrně velké množství strategických a dalších koncepčních dokumentů (strategie rozvoje území, územní plány, další oborové koncepční dokumenty). Jejich problém je však jejich poměrně velká obecnost, zaměření jen na odvětvový pohled bez provazby na problémy, které jsou k řešení napříč odvětvími a jejich nízká provázanost. Specifickým problémem je nízké zahrnutí regionálního rozměru do návrhu řešení, která jsou v těchto dokumentech uváděna (potřeba specifických přístupů k jednotlivým typům území) a jejich praktické uplatňování při realizaci jednotlivých politik. Měnící se svět bude ale stále více vyžadovat řešení více a více složitějších problémů systémově, plánovitě a koordinovaně napříč obory. Tomu se budou muset jednotlivé dokumenty uzpůsobit.

Strategický cíl

Nastavit systém vzájemně provázaných strategických dokumentů na regionální a lokální úrovni, jejichž výstupy budou zohledňovány při realizaci dílčích politik (včetně zohledňování regionálního rozměru).

Způsob realizace

- Širší uplatnění a realizace strategických, koncepčních a územně plánovacích dokumentů včetně jejich koordinace.
- Systematická koordinace rozvoje regionů Pardubického kraje s akcentem na problémové mikroregiony.
- Průběžná metodická a informační podpora obcím v oblasti strategického a územního plánování.
- Uplatňování a realizace koncepčně pojatých dotačních politik na obecní a mikroregionální úrovni.
- Uplatňování principů integrovaného přístupu k rozvoji území.
- Podpora aktivit zvyšujících efektivitu řízení veřejné správy.

Indikátory

- Počet podpořených strategických dokumentů z dotačních zdrojů Pardubického kraje (územní plány, strategické dokumenty).

Zdroje financování

Rozpočet Pardubického kraje, rozpočty měst a obcí.

Aktivity Pardubického kraje

- D.1.1.1 Dotační program na podporu zpracování územně plánovací dokumentace obcí
- D.1.1.2 Dotační program na podporu zpracování strategických dokumentů obcí
- D.1.1.3 Dotační program na podporu realizace projektů v problémových regionech kraje
- D.1.1.4 Metodické semináře pro obce
- D.1.1.5 Zpracování metodiky pro koordinaci koncepčních dokumentů v rámci Pardubického kraje jako instituce
- D.1.1.6 Zpracování analýz pro problémové regiony kraje s cílem podrobněji specifikovat jejich problémy a potřeby

D.1.1.7. Zavedení územní dimenze do nástrojů podpory a dalších aktivit Pardubického kraje

D.1.2. Uplatnění IT nástrojů

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

V rámci problematiky IT lze identifikovat tyto klíčové faktory a trendy:

- Rozvoj informačních a komunikačních technologií a nároků na jejich služby je velmi rychlý.
- Bezpečnostní hrozby neustále rostou.
- ICT jsou podpůrným nástrojem výkonu agend, ale jako takové plní zároveň klíčovou roli – při výpadku ICT je činnost organizace zcela ochromena.
- Nutnou podmínkou koncepčního rozvoje v oblasti informatiky je dostatek kvalitních lidských zdrojů, jejich trvalé vzdělávání v nejnovějších technologiích a hrozbách.

Aktivity Pardubického kraje v oblasti informatiky musí být provázány s aktivitami na celostátní úrovni. Aktuální klíčové centrální projekty veřejné správy s dopadem do území Pk jsou:

- Základní registry veřejné správy (ISZR).
- eGON Service Bus (eGSB).
- CzechPoint (CzP).
- Informační systém datových schránek (ISDS).
- Centrální místo služeb (CMS 2.0) Komunikační infrastruktura veřejné správy (KIVS).
- Kvalifikovaný systém elektronické identifikace (NIA).
- Národní digitální archiv (NDA).
- Portál občana.

Z úrovně kraje jako veřejnoprávní korporace není informatika do území doposud řízena, občas je pouze dle obsahů různých projektů ojedinele koordinována. Všechny subjekty budují a provozují vlastní ICT řešení pro potřeby výkonu agend a chodu organizace. Organizace mají v organizační struktuře začleněny útvary, odpovědné za provoz a rozvoj ICT a částečně nebo plně využívají outsourcing externími dodavateli. Spolupráce a synchronizace napříč organizacemi je minimální. Nicméně dlouhodobě probíhá komunikace a vzájemné informování oddělení informatiky krajského úřadu a informatik obcí s rozšířenou působností (ORP) formou společných schůzek a mailové komunikace. Pro rychlou výměnu informací mezi krajem a IT ORP je zřízena diskusní skupina. Spolupráce je zaměřena na výměnu informací a zkušeností, málokdy zahrnuje vzájemnou koordinaci.

Strategický cíl

Zvýšit míru uplatňování IT nástrojů v území Pardubického kraje jako prostředek pro efektivní výkon agend veřejné správy v území.

Způsob realizace

- Rozvoj a podpora elektronizace výkonu agend.
- Rozvoj služeb eGovernment.
- Podpora a další rozvoj komunikace a poskytování informací občanům prostřednictvím informačních technologií.
- Užší spolupráce kraje a ZZO a dále kraje a obcí v oblasti koordinace a spolupráce na rozvoji informačních technologií v území.
- Zavádění prvků Business intelligence v území (např. datové analýzy, rozvoj datových skladů).
- Rozvoj regionální datové sítě a rozvoj služeb provozovaných touto sítí.

Indikátory

- Počet připojených organizací a ORP v území do Regionální datové sítě.
- Počet společných projektů ICT realizovaných ve spolupráci více organizací.
- Návštěvnost portálů KrÚ Pk.

Zdroje financování

Fondy EU (IROP), národní zdroje, finanční zdroje Pardubického kraje, zdroje obcí.

Aktivity Pardubického kraje

- D.1.2.1 Rozvoj ICT služeb do území Pardubického kraje
- D.1.2.2 Posílení pozice IT v rámci KrÚ Pk
- D.1.2.3 Zvyšování důvěryhodnosti a bezpečnosti IS KrÚ Pk
- D.1.2.4 Koordinace projektů ICT zřizovaných a zakládaných organizací Pk

D.1.3 Uplatnění SMART konceptů

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Na úrovni měst a obcí jsou v současné době zaváděny SMART řešení často pouze nahodile a nesystematicky. Tyto technologie a opatření mají přitom významný potenciál přispět k řešení celé řady oblastí (např. doprava, energetika, bydlení). Chytrá řešení nejsou dostatečně zaváděna ani ve venkovském prostoru, přičemž aplikace takových řešení může přispět k udržení populace na venkově. Z provedených dotazníkových šetření vyplývá, že obce v Pardubickém kraji mají poměrně velký zájem o realizaci těchto řešení, nemají však často k této problematice bližší informace. Tyto aktivity mohou být z koncepčního pohledu řešeny jako součásti koncepčních dokumentů obcí a měst.

Strategický cíl

Efektivní zavádění SMART přístupů a SMART řešení na území Pardubického kraje.

Způsob realizace

- Zpracování SMART koncepcí na regionální i lokální úrovni.
- Aktivní podpora, motivace a pobídky pro vznik a realizaci SMART projektů v regionu.
- Identifikace SMART projektů v regionu.
- Zvyšování informovanosti o problematice SMART řešení v Pardubickém kraji.
- Realizace SMART projektů na území Pardubického kraje.

Indikátory

- Počty podpořených projektů z dotačních zdrojů Pardubického kraje.
- Počty obcí realizujících SMART řešení.

Zdroje financování

Fondy EU, národní zdroje, finanční zdroje obcí, finanční zdroje komerčního sektoru.

Aktivity Pardubického kraje

- D.1.3.1 Zpracování koncepce SMART region pro Pardubický kraj
- D.1.3.2 Dotační program na podporu SMART řešení v kraji
- D.1.3.3 Vytvoření a provoz databáze o SMART řešeních v Pardubickém kraji

D.1.3.4 Organizování seminářů a workshopů ohledně zvyšování informovanosti o problematice SMART řešení v Pardubickém kraji včetně propagace dosavadních případů dobré praxe v této publikaci

D.1.3.5 Realizace projektu Smart akcelerátor Pardubického kraje II

D.1.4 Efektivní využívání finančních zdrojů s důrazem na evropské fondy a národní dotační prostředky

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Nové programové období EU 2021–2027 může být poslední období, kdy ČR může obdržet relativně vysoké částky z evropských fondů. Tyto částky se budou snižovat a proto je třeba stávající možnost financování efektivně využít. To souvisí i s včasnou přípravou potřebných projektů na regionální i lokální úrovni. V současné době jsou poměrně omezené zdroje národních rozpočtů a i ty je třeba efektivně využívat. K tomu by měl sloužit i systém informování subjektů z území o finančních možnostech evropských a národních dotačních programů. Důležitou podmínkou je i koordinace rozvojových záměrů obcí, měst i Pardubického kraje, k čemuž je možno využít databázi www.rozvoj-pk.cz.

Strategický cíl

Maximálně efektivně využívat všechny disponibilní vnější finanční zdroje.

Způsob realizace

- Průběžná aktualizace databáze rozvojových projektů kraje, obcí a dalších aktérů rozvoje v území zohledňující možnosti čerpání finančních zdrojů z evropských i národních zdrojů.
- Koordinace identifikovaných klíčových záměrů jednotlivých aktérů v území.
- Aktivní zapojení kraje a jeho představitelů do přípravy kohezní politiky EU pro období 2021+ s důrazem na zjednodušení implementace podpory.
- Evaluace (vyhodnocení) podpory z evropských fondů na území Pardubického kraje za období 2014–2020.
- Zefektivnění systému informovanosti o možnostech evropských fondů.

Indikátory

- Počty projektů čerpajících evropské finanční zdroje.
- Výše finančních zdrojů čerpána subjekty z Pardubického kraje z finančních zdrojů EU.

Zdroje financování

Rozpočet Pardubického kraje.

Aktivity Pardubického kraje

D.1.4.1 Další rozvoj databáze www.rozvoj-pk.cz

D.1.4.2 Příprava projektů Pardubického kraje pro nové programové období 21+

D.1.4.3 Realizace projektu Regionální stálá konference Pk

D.1.4.4 Koordinace identifikovaných klíčových záměrů jednotlivých aktérů v území

D.1.4.5 Aktivní zapojení kraje a jeho představitelů do přípravy kohezní politiky EU pro období 2021+ s důrazem na zjednodušení implementace podpory

D.1.4.6 Evaluace (vyhodnocení) podpory z evropských fondů na území Pardubického kraje za období 2014–2020

D.1.4.7 Zefektivnění systému informovanosti území o možnostech evropských a národních fondů

D.1.4.8. Další rozvoj webového portálu Parádní kraj

D.2. Využití potenciálu spolupráce

D.2.1. Vnější spolupráce

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

Rozvoj vnějších vztahů je velmi důležitou součástí fungování občanské společnosti. Jedná se také o partnerské vztahy na úrovni samospráv se subjekty mimo území Pardubického kraje. Efektem spolupráce může být jak vzájemná výměna zkušeností, poznávání se občanů a organizací, ale také zejména v případě Pardubického kraje prosazování svých zájmů vůči centrální úrovni a vůči EU (např. v rámci Asociace krajů ČR nebo spolupráce se sousedními kraji).

Strategický cíl

Účelně a efektivně rozvinout formy, obsah i efekty rozvíjení vnějších vztahů subjektů na území Pardubického kraje se subjekty mimo kraj.

Způsob realizace

- Prosazování zájmů Pk u národních a evropských institucí.
- Rozvoj spolupráce Pk s partnerskými regiony v zahraničí.
- Rozvoj spolupráce Pk se sousedními kraji.
- Rozvoj spolupráce lokálních samospráv s partnerskými subjekty mimo území Pardubického kraje.
- Zapojení subjektů z území kraje do národních a mezinárodních sítí zaměřených na rozvoj spolupráce a výměnu zkušeností.

Indikátory

- Počty partnerských regionů Pardubického kraje.
- Počty podpořených projektů v rámci dotačního programu Pk na podporu spolupráce subjektů z Pk se subjekty v zahraničních regionech.

Zdroje financování

Programy přeshraniční a nadnárodní spolupráce EU, finanční zdroje Pardubického kraje.

Aktivity Pardubického kraje

D.2.1.1 Dotační program Pk na podporu spolupráce subjektů z Pk se subjekty v zahraničních regionech

D.2.1.2 Aktivní účast Pardubického kraje v zájmových sdruženích typu Asociace krajů ČR

D.2.2. Vnitřní spolupráce

Východiska (trendy, problémy, výzvy apod.)

S přihlédnutím k narůstajícím administrativním a odborným nárokům je pro některé obce obtížné zajistit efektivitu a potřebnou kvalitu při výkonu veřejné správy a poskytování veřejných služeb. Současně je zapotřebí posílit dobrovolnou spolupráci mezi obcemi ve věcech územního rozvoje a celkově posílit její koordinaci ve vztahu k Pardubickému kraji a k centrálním orgánům. V tomto směru je problémem rovněž různorodý vztah mezi obcemi s rozšířenou působností a ostatními obcemi v jejich správním obvodu. Stejně tak nabývá na významu potřeba efektivního

a koordinovaného přístupu k aktivitám nadmístního a regionálního charakteru realizovaným soukromým sektorem.

Strategický cíl

Prohloubit a zefektivnit spolupráci jednotlivých aktérů na lokální i regionální úrovni.

Způsob realizace

- Rozvoj formálních i neformálních způsobů spolupráce soukromého, veřejného i neziskového sektoru na regionální i lokální úrovni.
- Podpora spolupráce obcí při výkonu veřejné správy.

Indikátory

- Počty podpořených MAS v rámci Programu obnovy venkova
- Počet zorganizovaných školení a seminářů na téma spolupráce aktérů v území

Zdroje financování

Fondy EU, národní dotační program, zdroje Pardubického kraje, zdroje měst a obcí.

Aktivity Pardubického kraje

- D.2.2.1 Dotační program na finanční podporu Místních akčních skupin (v rámci Programu obnovy venkova)
- D.2.2.2 Realizace projektu Regionální stálá konference Pk
- D.2.2.3 Organizace školení, seminářů na téma spolupráce aktérů v území

B.3 IMPLEMENTACE A MONITORING

Implementací rozumíme uskutečňování, naplňování, realizaci. V následující kapitole jsou ve vazbě na popis opatření návrhové části stanoveny základní realizační procesy a jejich nositelé. Důležitou součástí implementace je systém sledování a hodnocení realizace.

B.3.1 PRINCIPY IMPLEMENTACE A MONITORINGU

Způsob práce se strategií rozvoje a aktualizace

Rámec využívání strategie

Způsob realizace stanoví, které kroky/činnosti/témata je třeba realizovat k dosažení strategických cílů. Způsob realizace se týká všech subjektů působících na území kraje. Tyto subjekty by měly při realizaci svých rozvojových aktivit a zejména při žádostech o dotační podporu z veřejných prostředků kraje, ČR a EU reflektovat vazbu na příslušná opatření a respektovat jejich zaměření.

Pro kraj a případně jím zřizované organizace jsou činnosti k naplňování strategie zdůrazněny v aktivitách Pardubického kraje.

SRPK je důležitým podkladem při stanovování alokace nemandatorních rozpočtových prostředků kraje rozvojového charakteru.

Za koordinaci činností spojených se SRPK a za sledování a hodnocení plnění SRPK je odpovědný odbor rozvoje (oddělení regionálního rozvoje).

Za realizaci aktivit Pardubického kraje jsou zodpovědné jednotlivé věcně příslušné odbory.

Na sledování vybraných indikátorů spolupracují jednotlivé odbory s odborem rozvoje. Odbory a další subjekty, které budou poskytovat data pro sledování indikátorů strategických cílů, jsou uvedeny níže v přehledu indikátorů.

Aktualizace

Strategie rozvoje může být dle potřeby aktualizována, a to zejména v návrhové části.

Lze předpokládat zejména doplnění aktivit kraje, přizpůsobení způsobu realizace aktuálním potřebám kraje či úpravu vymezení problémových regionů, resp. řešení územní dimenze jako celku. Modifikace indikátorů lze provádět průběžně v rámci monitoringu s ohledem na aktuální dostupnost dat a na potřebu co nejlépe zachytit realitu naplňování daného opatření.

V případě významných změn situace v kraji je možné do návrhové části doplnit nové opatření. Toto je třeba zdůvodnit.

Uvedená aktualizace se obvykle uskuteční maximálně 1x ročně. Návrh aktualizace bude předložen spolu s monitorovací zprávou v červnu. Po technické stránce bude aktualizace provedena tak, že se změny ve stávající verzi vyznačí barevně a v úvodu se provedené změny okomentují. Jednotlivé aktualizace budou značeny odlišnými barvami.

Sledování a hodnocení realizace

Za sledování a hodnocení SRPK je odpovědný odbor rozvoje (oddělení regionálního rozvoje). Sledování a hodnocení probíhá ve dvou oblastech, a to a) ve vztahu k cílům a b) ve vztahu k aktivitám kraje.

Odbor rozvoje sestaví výsledky sledování a hodnocení do monitorovací zprávy. Monitorovací zpráva bude obsahovat zejména:

- Přehled hodnot indikátorů strategických cílů.
- Souhrnný komentář k vývoji indikátorů.
- Souhrnné vyhodnocení plnění aktivit.

Přílohou může být přehled detailnějších informací o plnění aktivit dle podkladů zaslaných příslušnými odbory.

a) Sledování hodnot indikátorů strategických cílů a plnění strategických cílů

Každé z opatření strategie má stanovený strategický cíl, který zachycuje hlavní změny, kterých má být dosaženo. Ke sledování pokroku při plnění cílů jsou navrženy indikátory.

Odbory uvedené u indikátorů zašlou do konce dubna každého roku odboru rozvoje hodnoty indikátorů z způsob naplňování aktivit kraje. Přehled stavu a vývoje hodnot indikátorů s případným komentářem nejvýznamnějších změn bude součástí každoroční monitorovací zprávy.

Přibližně v polovině doby realizace a po skončení platnosti strategie bude provedeno na základě sledovaných hodnot indikátorů, případně dalších doplňujících informací (zejména kvalitativního charakteru) zhodnocení plnění strategických cílů.

Přehled indikátorů strategických cílů a jejich zdrojového pokrytí

Číslo opatření	Název indikátoru (měrná jednotka/specifikace)	Územní jednotka	Zdroj dat
A.1.1 Zvýšení kvality vzdělávání na všech stupních škol	Podíl absolventů s úspěšně složenou maturitní zkouškou	kraj	odbor školství
	Podíl absolventů s úspěšně složenou závěrečnou zkouškou	kraj	odbor školství
	Počet účastníků dalšího vzdělávání v Centru celoživotního vzdělávání – Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Pardubického kraje	kraj	odbor školství
A.1.2 Prohlubování spolupráce škol a zaměstnavatelů	Počet žáků zapojených do projektu Technohrátky	kraj	odbor školství
	Počet žáků zapojených do projektu Zdravohrátky	kraj	odbor školství
	Počet žáků zapojených do projektu Program vytváření a rozvíjení zájmu žáků o vědecké a technické obory v Pardubickém kraji (AMAVET)	kraj	odbor školství
	Počet žáků v soutěžích celostátního charakteru vyhlašovaných MŠMT	kraj	odbor školství
A.1.3 Využití potenciálu neformálního, zájmového vzdělávání, environmentální výchovy a výchovy k udržitelnému rozvoji	Počet žáků zapojených do projektu Program vytváření a rozvíjení zájmu žáků o vědecké a technické obory v Pardubickém kraji (AMAVET)	kraj	odbor školství
	Počet škol podpořených v rámci rozvojových programů MŠMT Excellence základních škol a Excellence středních škol	kraj	odbor školství
	Počet dětí a žáků zapojených do ekovýchovných programů realizovaných středisky ekologické výchovy	kraj	odbor školství
	Počet účastníků pravidelné zájmové	kraj	odbor školství

Číslo opatření	Název indikátoru (měrná jednotka/specifikace)	Územní jednotka	Zdroj dat
	činnosti		
A.1.4 Zkvalitnění práce s nadanými dětmi, žáky a studenty	Počet škol podpořených v rámci rozvojových programů MŠMT Excelence základních škol a Excelence středních škol	kraj	odbor školství
	Počet žáků v soutěžích celostátního charakteru vyhlašovaných MŠMT	kraj	odbor školství
	Počet držitelů ceny Mladý talent Pk	kraj	odbor školství
A.2.1 Dostupnost a kvalita sociálních služeb	Počet lůžek pobytových služeb sociální péče na 1000 seniorů, příp. na 1000 seniorů pobírajících příspěvek na péči ve stupni závislosti III a IV	kraj	odbor sociálních věcí
	Procento pokrytí území terénními službami sociální péče pro seniory, případně další cílové skupiny	kraj	odbor sociálních věcí
	Podíl lůžek služeb sociální péče pro osoby se zdravotním postižením a osoby s duševním onemocněním poskytovaných v ústavní a komunitní formě péče	kraj	odbor sociálních věcí
	Počet dětí z Pk umístěných v náhradní péči na počet dětí v kraji (celkem, z toho náhradní rodinná péče, ústavní výchova, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc apod.)	kraj	odbor sociálních věcí
	Počet dětí z Pk, které se z náhradní výchovy vrátily zpět do své rodiny	kraj	odbor sociálních věcí
	Počet klientů sociální práce na obcích na počet obyvatel	kraj	odbor sociálních věcí
	Počet osob, které opustily psychiatrické nemocnice a žijí v přirozeném prostředí (příp. s podporou sociálních služeb)	kraj	odbor sociálních věcí
A.2.2 Dostupnost a kvalita zdravotnických služeb	Počet ordinací praktického lékaře na 10 000 obyvatel	kraj okres	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počet lůžek ve zdravotnických zařízeních na 1000 obyvatel	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
A.2.3 Zajištění bezpečnosti obyvatel Pardubického kraje	Index kriminality (počet trestných činů na 10 000 obyvatel)	kraj okres	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počet zásahů hasičského záchranného sboru na 10 000 obyvatel	kraj okres	ČSÚ, Statistická ročenka
A.2.4 Zajištění dostupné občanské vybavenosti v sídlech Pardubického kraje	Změna stavu občanské vybavenosti v obcích (počet obcí, v nichž už daná vybavenost není: školy, pošty, zdravotní péče, sociální péče, obchody s potravinami)	kraj ORP	odbor rozvoje (na základě analýzy podkladů jiných odborů a veřejně dostupných zdrojů)
A.3.1 Ochrana a zachování kulturních památek	Počet movitých a nemovitých národních kulturních památek, evidovaných v Ústředním seznamu kulturních památek ČR	kraj	Ministerstvo kultury
	Počet opravených kulturních památek včetně památek místního významu	kraj	odbor kultury sportu a cestovního ruchu
	Počet ohrožených památek na seznamu vedeném Národním památkovým ústavem	kraj	Ministerstvo kultury
A.3.2 Rozvoj	Návštěvnost v muzeích a galeriích zřizovaných	kraj	odbor kultury, sportu

Číslo opatření	Název indikátoru (měrná jednotka/specifikace)	Územní jednotka	Zdroj dat
kultury a kreativity a uchování místních tradic	Pardubickým krajem		a cestovního ruchu
	Počet čtenářů Krajské knihovny v Pardubicích	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Počet výměnných knihovnických fondů a finančních prostředků	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Počet knihoven v kraji (zachování nebo zvýšení)	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Počet nemateriálních statků tradiční lidové kultury v Pardubickém kraji	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Počet nositelů tradic lidových řemesel v Pardubickém kraji	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
A.3.3 Zlepšování podmínek pro sport a volnočasové aktivity	Členská základna střešních sportovních organizací na 100 obyvatel	kraj okres	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počty projektů a aktivit podpořených z dotačních programů Pardubického kraje v oblasti sportu	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
A.3.4 Udržení pestré nabídky sportovních akcí	Počty projektů a aktivit podpořených z dotačních programů Pardubického kraje v oblasti sportu	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
A.3.5 Podpora aktivního stárnutí, mezigeneračního soužití a zdravého životního stylu	Počet realizovaných projektů podporu aktivního stárnutí, mezigeneračního soužití a zdravého životního stylu	kraj	odbor sociálních věcí
	Počet spolků a zájmových sdružení seniorů	kraj	odbor sociálních věcí
	Počet dobrovolníků v seniorském věku	kraj	odbor sociálních věcí
	Počet vzdělávacích aktivit v rámci celoživotního vzdělávání	kraj	odbor školství
A.3.6 Rozvoj neziskového sektoru	Počet nestátních neziskových organizací	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Objem finančních prostředků poskytovaných nestátním neziskovým organizacím	kraj	odbor školství
	Počet členů nestátních neziskových organizací	kraj	KONEP
A.3.7 Zlepšování podmínek pro bydlení obyvatel Pardubického kraje	Počet dokončených bytů na 1000 obyvatel	kraj ORP	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počet projektů a výše podpory získaná z relevantních dotačních programů MMR	kraj	Ministerstvo pro místní rozvoj
	Počet sociálně vyloučených lokalit v kraji	kraj	Agentura pro sociální začleňování
	Počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit v kraji	kraj	Agentura pro sociální začleňování
B.1.1 Zvýšení a zefektivnění podnikatelské aktivity v Pardubickém kraji	Přímé zahraniční investice v mil. Kč na 100 obyvatel kraje	kraj	Česká národní banka, Statistika platební bilance
	Počet podnikatelských subjektů na 1000 obyvatel kraje	kraj ORP	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počet klastrových iniciativ se zapojením subjektů z území Pardubického kraje	kraj	odbor rozvoje
B.1.2 Rozvoj potenciálu pracovních sil	Počet programů pro udržení odborníků v Pardubickém kraji	kraj	odbor rozvoje
	Počet zapojených osob do programů pro udržení odborníků v Pardubickém kraji	kraj	odbor rozvoje
	Podíl nezaměstnaných osob	kraj ORP	Úřad práce ČR
	Počet volných pracovních míst na jednoho	kraj	Úřad práce ČR

Číslo opatření	Název indikátoru (měrná jednotka/specifikace)	Územní jednotka	Zdroj dat
	nezaměstnaného	ORP	
	Průměrná měsíční mzda v Kč	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počet sociálních podniků	kraj	České sociální podnikání (MPSV)
B.1.3 Zajištění prostor pro podnikání	Počet rekonstruovaných brownfields	kraj	RRA PK CzechInvest
B.1.4 Podpora vybraných oborů podnikání	Počet podpořených projektů dotačního programu Podpora začínajících včelařů v Pardubickém kraji	kraj	odbor životního prostředí a zemědělství
B.2.1 Zvýšení inovační aktivity firem v Pardubickém kraji	Podíl tržeb podniků s produktovou inovací z celkových tržeb podniků	kraj	ČSÚ
	Počet udělených patentů	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Podíl podnikatelského sektoru na celkových výdajích na vědu a výzkum	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
B.2.2 Využití výsledků vědy a výzkumu	Výdaje na výzkum a vývoj v mil. Kč na 1000 obyvatel	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Podíl výdajů na výzkum a vývoj ve vysokoškolském sektoru financovaných z podnikatelských zdrojů	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Podíl státních rozpočtových výdajů (GBAORD) na VaV na HDP	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počet patentů v přepočtu na výdaje ve VaV v mil. Kč	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
B.2.3 Zvýšení schopnosti ekonomiky Pardubického kraje přizpůsobit se a využít nové trendy	Počet vysokorychlostních přípojek k internetu přes optické vlákno na 100 obyvatel	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počet ICT odborníků v kraji	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Podíl uživatelů ICT technologií (internet, internetové bankovníctví)	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Podíl domácností s přístupem na internet	kraj okres	ČSÚ, Statistická ročenka
	Podíl domácností, které vlastní počítač	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
B.3.1 Zkvalitnění infrastruktury a nabídky cestovního ruchu	Intenzita cestovního ruchu (počet přenocování turistů k počtu obyvatel)	kraj okres	ČSÚ, Statistická ročenka
	Hustota cestovního ruchu (počet přenocování turistů na 1 km ² rozlohy)	kraj okres	ČSÚ, Statistická ročenka
	Využití lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních v %	kraj okres	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních	kraj okres	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počet konferencí v hromadných ubytovacích zařízeních	kraj okres	ČSÚ, Veřejná databáze
	Počet projektů podpořených v rámci dotačního programu Podpora budování infrastruktury cestovního ruchu v Pardubickém kraji.	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu

Číslo opatření	Název indikátoru (měrná jednotka/specifikace)	Územní jednotka	Zdroj dat
B.3.2 Marketing a tvorba produktů cestovního ruchu	Návštěvnost krajského turistického portálu www.vychodni-cechy.info	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Návštěvnost krajského kongresového portálu www.eastbohemiaconvention.cz	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Návštěvnost TIC	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Návštěvnost turistických cílů v Pardubickém kraji	kraj	CzechTourism
B.3.3 Řízení cestovního ruchu	Stabilizace tříúrovňového systému řízení kraje/turistického regionu	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Počty regionálních a místních destinačních společností na území Pardubického kraje	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
B.4.1 Dobudování silniční a železniční páteřní infrastruktury	Délka rekonstruovaných a nových silnic	kraj	ŘSD
	Délka zmodernizovaných železničních tratí	kraj	Správa železnic
B.4.2 Využití vodní a letecké dopravy	Počty přepravených osob a množství nákladů na letišti Pardubice	kraj	Letiště Pardubice
B.4.3 Zlepšení stavu regionální a lokální dopravní infrastruktury	Počty zrekonstruovaných a nových mostů	kraj	SÚS Pk
	Délka zrekonstruovaných a nových silnic	kraj	SÚS Pk
	Délka zrekonstruovaných železničních tratí	kraj	Správa železnic
B.4.4 Dobudování infrastruktury pro cyklistickou dopravu a cykloturistiku	Počet podpořených dopravních hřišť	kraj	odbor dopravy a silničního hospodářství
	Počet podpořených projektů v oblasti budování základní infrastruktury dálkových cyklotras zejména Labské stezky	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Počet podpořených projektů v oblasti budování doplňkové infrastruktury cyklotransportu a cykloturistiky	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Počet podpořených projektů v oblasti monitoringu a sběru dat	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Zpracování mapového podkladu – Pasport cyklotras a cyklostezek Pardubického kraje	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
	Délka cyklotras s udržovaným značením, četnost revize cyklistického značení	kraj	odbor kultury, sportu a cestovního ruchu
B.4.5 Zlepšení fungování systému veřejné dopravy	Počet přepravených osob veřejnou dopravou	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
C.1.1 Snižování negativních dopadů dopravy	Počet vozidel veřejné dopravy, které splňují požadavky na čistou mobilitu (elektromobilita, CNG, LPG, LNG, vodík)	kraj	odbor dopravy a silničního hospodářství
C.1.2 Snižování negativních dopadů ekonomické činnosti a bydlení	Emise tuhých látek Rezzo 1–3 v t na km ²	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Emise oxidu siřičitého Rezzo 1–3 v t na km ²	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Emise oxidu dusíku Rezzo 1–3 v t na km ²	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Emise oxidu uhelnatého Rezzo 1–3 v t na	kraj	ČSÚ, Statistická

Číslo opatření	Název indikátoru (měrná jednotka/specifikace)	Územní jednotka	Zdroj dat
	km ²		ročenka
	Emise oxidu uhelnatého Rezzo 4 v t na km ²	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počty zrealizovaných projektů podpořených z evropských fondů týkajících se starých ekologických zátěží	kraj	odbor životního prostředí a zemědělství
	Počty projektů a vynaložené finanční částky v rámci dotačního programu Kotlíkové dotace v Pardubickém kraji	kraj	odbor rozvoje
C.1.3 Obnova krajiny a boj proti suchu	Koeficient ekologické stability	kraj ORP	ČSÚ, Statistická ročenka
C.1.4 Ochrana přírody a krajiny	Počty a rozlohy chráněných území různých kategorií	kraj	odbor životního prostředí a zemědělství
	Rozloha přírodních parků	kraj	odbor životního prostředí a zemědělství
C.1.5 Snižování produkce odpadů	Počet podpořených projektů zaměřených na zpětné využití odpadů	kraj	odbor životního prostředí a zemědělství
C.1.6 Využití odpadů	Množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů ukládaných na skládky v přepočtu na jednoho obyvatele	kraj	odbor životního prostředí a zemědělství
C.2.1 Řešení odpadních vod	Podíl obcí napojených na kanalizaci s ČOV	kraj ORP	ČSÚ, Veřejná databáze
	Podíl obyvatel trvale bydlících v domech napojených na kanalizaci s ČOV	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
C.2.2 Zásobování pitnou vodou	Podíl obcí napojených na vodovod	kraj ORP	ČSÚ, Veřejná databáze
	Podíl obyvatel zásobovaných vodou z veřejných vodovodů	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Podíl ztrát z vody vyrobené a určené k realizaci	kraj	ČSÚ, Vodovody, kanalizace a vodní toky
C.2.3 Efektivní hospodaření s vodou	Počet projektů zaměřených na využití dešťové a užití vody	kraj	Ministerstvo pro místní rozvoj (List of Operations)
C.2.4 Podpora zemědělství a rybníkářství a ochrana zemědělského půdního fondu	Finanční zdroje vynakládané Pardubickým krajem pro společnost Agrovenkov	kraj	odbor životního prostředí a zemědělství
C.2.5 Podpora lesnictví a ochrana pozemků určených pro funkci lesa	Podíl lesních ploch v Pardubickém kraji zasažených kůrovcem	kraj	odbor životního prostředí a zemědělství
C.3.1 Zlepšení využití energetických zdrojů	Výroba elektřiny z OZE v GWh na obyvatele	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Podíl OZE na výrobě elektřiny v %	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Počet projektů čerpajících evropské zdroje (bez kotlíkových dotací) a finanční částka	kraj	Ministerstvo pro místní rozvoj (List of Operations)
	Počet projektů a výše podpora získaná z programu na kotlíkové dotace	kraj	odbor rozvoje

Číslo opatření	Název indikátoru (měrná jednotka/specifikace)	Územní jednotka	Zdroj dat
	Analýzy dat REZZO, počty, výkony, spotřeby, emise	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
C.3.2 Energetická bezpečnost	Počet realizovaných lokálních distribučních soustav	kraj	Územně energetická koncepce kraje
	Počet využití stávajících OZE pro realizaci lokálních distribučních soustav	kraj	Územně energetická koncepce kraje
	Počet realizace nových OZE lokální distribuční soustavy	kraj	Územně energetická koncepce kraje
	Realizace OZE v MW	kraj	ČSÚ, Statistická ročenka
	Indikátor energetické soběstačnosti lokality	kraj	Územně energetická koncepce kraje
D.1.1 Důsledné využívání koncepčních nástrojů	Počet podpořených strategických dokumentů z dotačních zdrojů Pardubického kraje (územní plány, strategické dokumenty)	kraj	odbor rozvoje
D.1.2 Uplatnění IT nástrojů	Počet připojených organizací a ORP v území do Regionální datové sítě	kraj	kancelář ředitel úřadu
	Počet společných projektů ICT realizovaných ve spolupráci více organizací.	kraj	kancelář ředitel úřadu
	Návštěvnost portálů KrÚ Pk	kraj	kancelář ředitel úřadu
D.1.3 Uplatnění SMART konceptů	Počty podpořených projektů z dotačních zdrojů Pardubického kraje	kraj	odbor finanční
	Počty obcí realizujících SMART řešení	kraj	odbor rozvoje
D.1.4 Efektivní využívání vnějších finančních zdrojů s důrazem na evropské fondy a národní dotační prostředky	Počty projektů čerpajících evropské finanční zdroje	kraj	Ministerstvo pro místní rozvoj (List of Operations)
	Výše finančních zdrojů čerpána subjekty z Pardubického kraje z finančních zdrojů EU	kraj	Ministerstvo pro místní rozvoj (List of Operations)
D.2.1 Vnější spolupráce	Počty partnerských regionů Pardubického kraje	kraj	kancelář hejtmána
	Počty podpořených projektů v rámci dotačního programu Pk na podporu spolupráce subjektů z Pk se subjekty v zahraničních regionech	kraj	kancelář hejtmána
D.2.2 Vnitřní spolupráce	Počty podpořených MAS v rámci Programu obnovy venkova	kraj	odbor rozvoje
	Počet zorganizovaných školení a seminářů na téma spolupráce aktérů v území	kraj	odbor rozvoje

b) Sledování plnění aktivit

V rámci přípravy monitorovací zprávy odbor rozvoje přiřadí jednotlivé aktivity Pardubického kraje příslušnému odboru zodpovědnému za jejich realizaci. Tento odbor zašle do konce dubna každého roku odboru rozvoje níže stanovené informace o realizaci aktivity.

Struktura požadovaných informací o plnění aktivit

Číslo a název aktivity	Stav plnění	Náklady v daném roce	Komentář (dle pokynu odboru rozvoje)
	plněno plněno částečně neplněno		specifikace plnění zdůvodnění neplnění/částečného plnění

B.3.2 IMPLEMENTACE AKTIVIT KRAJE

Vymezení problémových regionů kraje

Ve vizi kraje je zakotvena snaha o vyvážený a udržitelný rozvoj s klesajícími územními disparitami. K efektivnímu využití dostupných zdrojů k podpoře vyváženého rozvoje napomáhá vymezení problémových regionů, tj. regionů, které vyžadují zvýšenou pozornost při realizaci rozvojových činností kraje. Toto vymezení je i podklad pro uplatnění tzv. územní dimenze při rozvoji kraje.

Pardubický kraj vymezuje problémové regiony na úrovni:

- a) jednotlivých obcí,
- b) správních obvodů obcí s pověřenými obecními úřady (SO POÚ),
- c) správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP).

Problémové obce

Vymezení problémových obcí je převzato ze 4. úplné aktualizace územně analytických podkladů Pardubického kraje uskutečněné v roce 2017, v níž byly vyhodnocovány jednotlivé pilíře udržitelného rozvoje území. Vyhodnocení územních podmínek jednotlivých pilířů (+/- za každou obec bylo uvedeno v tabulce, ve které se určila vyváženost vztahu územních podmínek pro udržitelný rozvoj území jako souhrn hodnocení územních podmínek za jednotlivé pilíře udržitelného rozvoje území.

Na základě kombinace vyhodnocení územních podmínek se každá obec zařadila do jedné z osmi kategorií vyváženosti vztahu územních podmínek pro udržitelný rozvoj území (viz následující tabulka). **Jako problémové obce byly zvoleny ty, které se nacházejí v kategoriích 3 a 4. z důvodu špatného stavu min. ve 2 pilířích.**

kategorie zařazení obce	Územní podmínky			vyváženost vztahu územních podmínek pro udržitelný rozvoj území		vyjádření v kartogramu
	pro příznivé životní prostředí	pro hospodářský rozvoj	pro soudržnost společenství obyvatel území	dobrý stav	špatný stav	
	Z	H	S			
1	+	+	+	Z, H, S	žádné	
2 a	+	+	-	Z, H	S	S
2 b	+	-	+	Z, S	H	H
2 c	-	+	+	H, S	Z	Z
3 a	+	-	-	Z	H, S	H, S
3 b	-	+	-	H	Z, S	Z, S
3 c	-	-	+	S	Z, H	Z, H
4	-	-	-	žádné	Z, H, S	

Legenda: + dobrý stav - špatný stav

Pramen: <https://www.pardubickykraj.cz/uzemne-analyticke-podklady/92049/>

Přehled problémových obcí (kategorie 3 a 4) v abecedním pořadí:

Albrechtice, Banín, Bělá u Jevíčka, Bělá nad Svitavou, Běstvína, Bezděčín u Trnávky, Biskupice (POÚ Jevíčko), Biskupice (POÚ Třemošnice), Bohušov, Bojanov, Bor u Skutče, Borušov, Bořice, Bošín, Bousov, Brloh, Březina, Březinky, Bučina, Budislav, Bukovina nad Labem, Bukovka, Cotkytle, Ctětín, Čankovice, Časy, Česká Třebová, České Lhotice, České Petrovice, Čistá, Dědová, Desná, Dětrichov u Moravské Třebové, Dlouhá Loučka, Dlouhoňovice, Dobříkov, Dolní Újezd, Hamry, Hartinkov, Hartmanice, Hejnice, Heřmanův Městec, Hlavečnick, Hluboká, Honbice, Horka, Horky, Horní Čermná, Horní Třešňovec, Horní Újezd, Hrádek, Hroubovice, Hrušová, Chornice, Chotěnov, Chotovice, Chrast, Chrastavec, Chrtínky, Chvaletice, Chvojenec, Chýst'ě, Jankovice, Jarošov, Javorník, Jedlová, Jehněd'í, Jen'íkov, Jenišovice, Kameničná, Kamenná Horka, Karle, Kasalice, Klášterec nad Orlicí, Kněžice, Kocl'ířov, Kold'ín, Korouhev, Koruna, Kras'íkov, Krásné, Křenov, Křižanovice, Kukle, Květná, Lány u Dašic, Lavičné, Leština, Leštinka, Libecina, Libkov, Lichkov, Linhartice, Lipovec, Líšnice, Lozice, Lubná, Lukavice (POÚ Žamberk), Luková, Luže, Makov, Malé Výkleky, Mal'íkov, M'íčov-Sušice, Mikuleč, Miřetice, Mladějov na Moravě, Mladkov, Mladoňovice, Morašice (POÚ Heřmanův Městec), Morašice (POÚ Litomyšl), Mrákotín, Nabočany, Nasavrky (POÚ Nasavrky), Nasavrky (POÚ Choceň), Nedvězí, Němčice (POÚ Pardubice), Neratov, Nová Sídla, Nová Ves u Jarošova, Opatovec, Os'ík, Otradov, Oucmanice, Perálec, Plch, Plchovice, Podhořany u Ronova, Pod'úlsany, Pohledy, Pokř'íkov, Poř'ící u Litomyšle, Pravy, Proseč, Prosetín, Předhrad'í, Přelovice, Přepychy, Přestavky, Příkladka, Pustina, Radiměř, Radkov, Rohozná, Rohoznice, Rosice, Rozhovice, Rozhraní, Rozstání, Rudná, Rybitví, Rybn'ík, Rychnov na Moravě, Řepníky, Řestoky, Řetová, Řetůvka, Řídký, Sebranice, Seč, Seman'ín, Sklené, Skořenice, Skuteč, Slatina (POÚ Jevíčko), Slatina (POÚ Vysoké Mýto), Slepovice, Sobkovice, Sopřeč, Sovolusky, Staré Město, Staré Ždánice, Stašov, Stojice, Strakov, Střemošice, Suchá Lhota, Svatý Jiří, Svratouch, Šedivec, Študlov, Telecí, Tetov, Tisovec, Trnávka, Trojovice, Trp'ín, Trusnov, Tržek, Třebašov, Třebovice, Třibřichy, Tuněchody, Turkovice, Týniš'ťko, Úherčice, Úhřetice, Úhřetická Lhota, Včelákov, Vejvanovice, Veliny, Velká Skrovnice, Vidlatá Seč, Vinary, Víška u Jevíčka, Vlčí Habřina, Vlčkov, Voděrady, Vojtěchov, Voleč, Vračovice-Orlov, Vrážné, Vrbatův Kostelec, Všeradov, Vysočina, Vyšehněvice, Zádol'í, Zaječice, Zájezdec, Zdechovice, Zderaz, Žampach, Želivsko, Žumberk.

Problémové správní obvody obcí s pověřenými obecními úřady

Pro hodnocení situace na úrovni správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POÚ) bylo zvoleno sedm ukazatelů odrážející sociální a ekonomickou situaci v území. Výběr ukazatelů je limitován dostupností aktuálních dat na úrovni SO POÚ (tj. dat, která jsou dostupná každý rok). Aby byla časově jednotná a srovnatelná, byla při zpracování vymezení na jaře 2020 zvolena

data za rok 2018, protože data za rok 2019 nebyla v dané době dostupná za všechny zvolené ukazatele. Výjimkou jsou údaje o podílu osob v exekuci, které jsou uvedeny za rok 2017. Tato data za rok 2018 pro úroveň obcí či SO ORP nebyla zpřístupněna. V následující tabulce jsou ukazatele blíže specifikovány.

Přehled ukazatelů pro vymezení problémových území Pardubického kraje

<i>Ukazatel</i>	<i>Způsob výpočtu</i>	<i>Období</i>	<i>Zdroj dat</i>	<i>Možná aktualizace</i>
Změna počtu obyvatel	počet obyvatel v roce 2018 / počet obyvatel v roce 2013 * 100	2013–2018 (k 31. 12.)	Český statistický úřad	ročně
Index stáří	počet osob ve věku nad 65 let / počet osob ve věku 0–15 let * 100	2018 (k 31. 12.)	Český statistický úřad	ročně
Intenzita bytové výstavby	počet dokončených bytů / počet obyvatel * 1000	roční průměr 2014–2018	Český statistický úřad	ročně
Podíl nezaměstnaných osob	Počet uchazečů o zaměstnání / počet osob ve věku 15–64 let * 100	31. 12. 2018	Úřad práce ČR	měsíčně
Počet pracovních míst na 1000 obyvatel	Počet pracovních míst v obci / počet obyvatel * 1000	31. 12. 2018	MF ČR (Příloha k vyhlášce o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmu)	vydáváno každoročně v srpnu
Podíl osob v exekuci	Odečet hodnoty z mapy (data za SO OPR, tj. všechny SO POÚ v daném SO ORP mají totožnou hodnotu)	2017	www.mapaexekuci.cz	ročně
Počet podnikatelů na 1000 obyvatel	Počet akciových společností + obchodních společností + živnostníků + svobodných povolání + zemědělských podnikatelů / počet obyvatel * 1000	31. 12. 2018	Český statistický úřad – RES	ročně

Hodnota každého ukazatele byla srovnávána s průměrnou hodnotou za celé území kraje (tzv. kritická hodnota), při jejímž překročení je území SO POÚ zařazeno mezi území s podprůměrnou (nepříznivou) hodnotou. U každého ukazatele bylo nutné vhodně zvolit, co je podprůměrná hodnota – v případě indexu stáří a podílu nezaměstnaných osob je to hodnota vyšší než průměr kraje. U ostatních pěti ukazatelů je za podprůměrnou hodnotu považována hodnota nižší než průměrná hodnota ukazatele za kraj.

Území SO POÚ, které vykazuje podprůměrnou hodnotu ukazatele pouze v jednom nebo ve dvou případech, je klasifikováno jako **území s minimálními problémy**. Území SO POÚ, které vykazuje podprůměrnou hodnotu u třech až pěti ukazatelů, je klasifikováno jako **území s dílčími problémy**. Území SO POÚ, které vykazuje podprůměrnou hodnotu u šesti nebo všech sedmi ukazatelů, je klasifikováno jako problémový správní obvod obcí s pověřeným obecním úřadem.

Hodnoty ukazatelů za SO POÚ a klasifikace území Pardubického kraje

SO POÚ	Změna počtu obyvatel 2018/2013 (k 31. 12.)	Index stáří (31. 12. 2018)	Intenzita bytové výstavby (2013–2018)	PNO v % (31. 12. 2018)	Počet pracovních míst na 1000 obyvatel (31. 12. 2018)	Podíl osob v exekuci, 2017 (data za SO ORP)	Počet podnikatelů v přepočtu na 1000 obyvatel	Počet ukazatelů s podprůměrnou hodnotou
Pardubice	102,8	126,2	3,4	2,0	649,3	8,13	133,6	1
Chrudim	101,5	118,8	3,1	2,3	542,7	6,45	139,3	1
Holice	102,1	115,4	3,6	1,7	284,9	5,88	115,6	1
Letohrad	101,9	112,1	2,0	1,0	590,3	5,18	105,8	2
Žamberk	101,7	113,2	2,1	1,5	433,8	5,18	121,4	2
Litomyšl	101,5	120,9	2,0	1,6	464,2	4,00	115,2	2
Lázně Bohdaneč	103,4	112,1	4,8	1,8	325,2	8,13	112,0	3
Lanškroun	100,3	117,8	1,8	1,6	538,8	6,14	100,0	3
Heřmanův Městec	102,0	104,2	2,5	2,6	252,4	6,45	109,2	3
Vysoké Mýto	99,8	121,8	1,4	2,0	615,5	6,82	95,3	3
Jablunné n. O.	98,9	118,8	2,0	1,4	433,8	5,18	110,6	4
Polička	99,7	124,4	2,0	1,9	412,7	4,25	107,4	4
Choceň	98,8	105,4	1,9	1,8	414,8	6,82	107,7	4
Hlinsko	99,3	141,2	1,8	2,1	374,2	4,48	122,6	4
Česká Třebová	98,4	113,6	1,3	2,1	488,3	8,89	86,1	4
Přelouč	104,9	127,1	2,9	2,6	419,6	7,41	109,4	5
Ústí nad Orlicí	99,4	134,6	1,8	1,2	526,3	7,21	107,1	5
Nasavrky	99,5	142,3	2,3	2,7	259,9	6,45	125,9	5
Skuteč	99,1	142,2	1,9	2,6	353,1	6,45	117,8	5
Chrast	98,9	122,6	1,8	2,9	219,0	6,45	104,7	5
Třemošnice	99,6	160,8	1,4	2,6	441,4	6,45	101,2	6
Králíky	97,6	135,7	2,5	2,2	440,3	9,54	103,1	6
Chvaletice	98,5	133,1	3,1	2,9	295,4	7,41	96,2	6
Svitavy	99,2	128,4	0,5	2,8	452,1	9,97	98,1	7
Jevíčko	100,0	137,2	1,8	3,9	371,3	9,20	87,2	7
Moravská Třebová	98,5	136,5	1,3	4,5	384,3	9,20	85,2	7
Pardubický kraj	100,8	126,5	2,4	2,19	485,9	7,08	114,3	-

Pramen: Český statistický úřad, MFČR, Úřad práce ČR, Mapa exekucí, vlastní výpočty

* oranžově jsou označeny SO POÚ, kde je hodnota ukazatele horší než průměr Pardubického kraje

Na základě zvolených ukazatelů a hodnocení kumulace problémů bylo jako **problémové regiony Pardubického kraje z hlediska socioekonomického rozvoje** vymezeno 6 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, a to **Třemošnice, Králíky, Chvaletice, Svítavy, Jevíčko a Moravská Třebová.**

Problémové správní obvody obcí s rozšířenou působností

Vymezení problémových správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP) bylo převzato ze Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (viz <https://mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2021>). Indikátory pro jejich výběr byly následující:

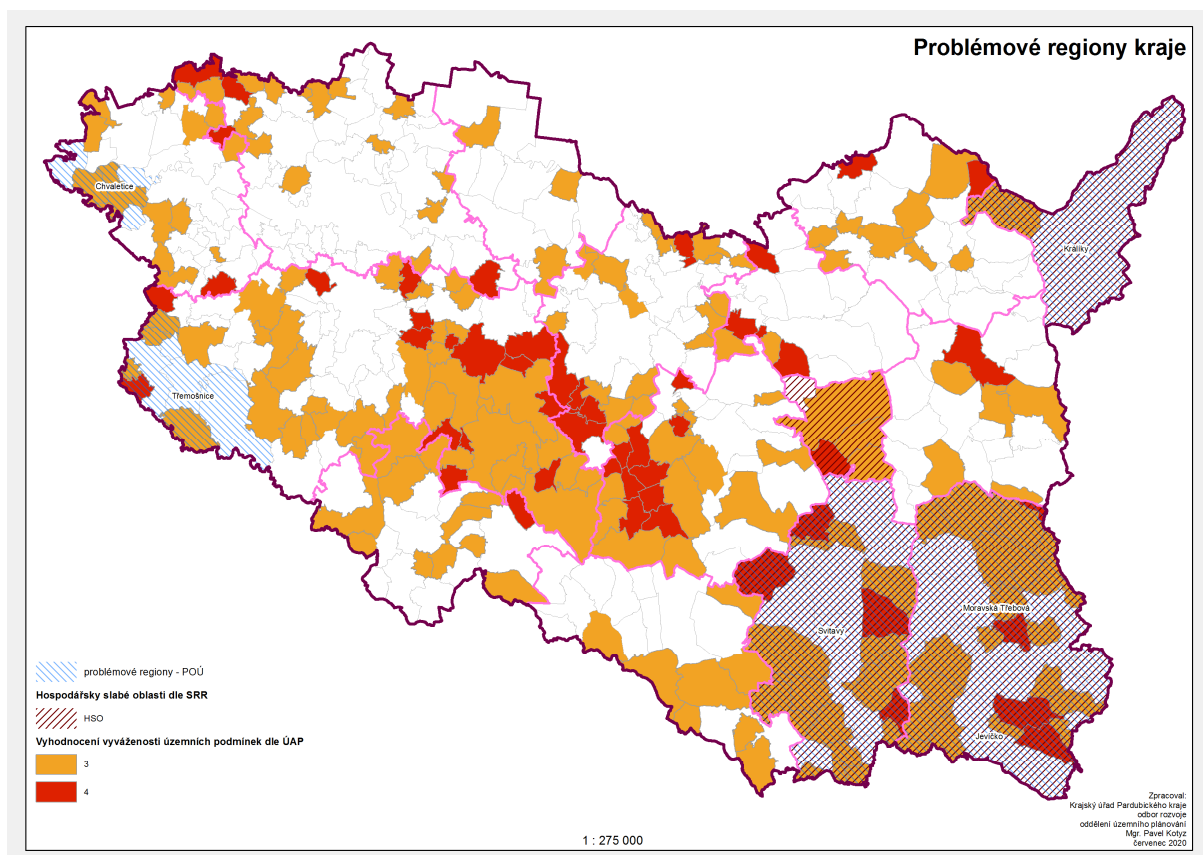
- intenzita bytové výstavby,
- hrubá míra celkového přírůstku,
- index stárí,
- podíl nezaměstnaných osob,
- intenzita podnikatelské aktivity.

Vymezeny byly správní obvody ORP, které vykazují nejhorší výsledky v těchto indikátorech a v nichž žije 25 % obyvatel Česka. V případě Pardubického kraje jsou jako problémové ORP vymezeny následující správní obvody obcí s rozšířenou působností:

1. Králíky,
2. Moravská Třebová,
3. Česká Třebová,
4. Svitavy.

Výsledná mapa problémových regionů

Výsledná mapa problémových regionů Pardubického kraje je prostým sjednocením všech tří přístupů k jejich vymezení uvedených v bodech a), b) a c). Toto pojetí umožňuje zacílit podporu na takovou velikostní úroveň regionů (obce, POÚ a ORP), které jsou pro daný typ podpory nejvhodnější.

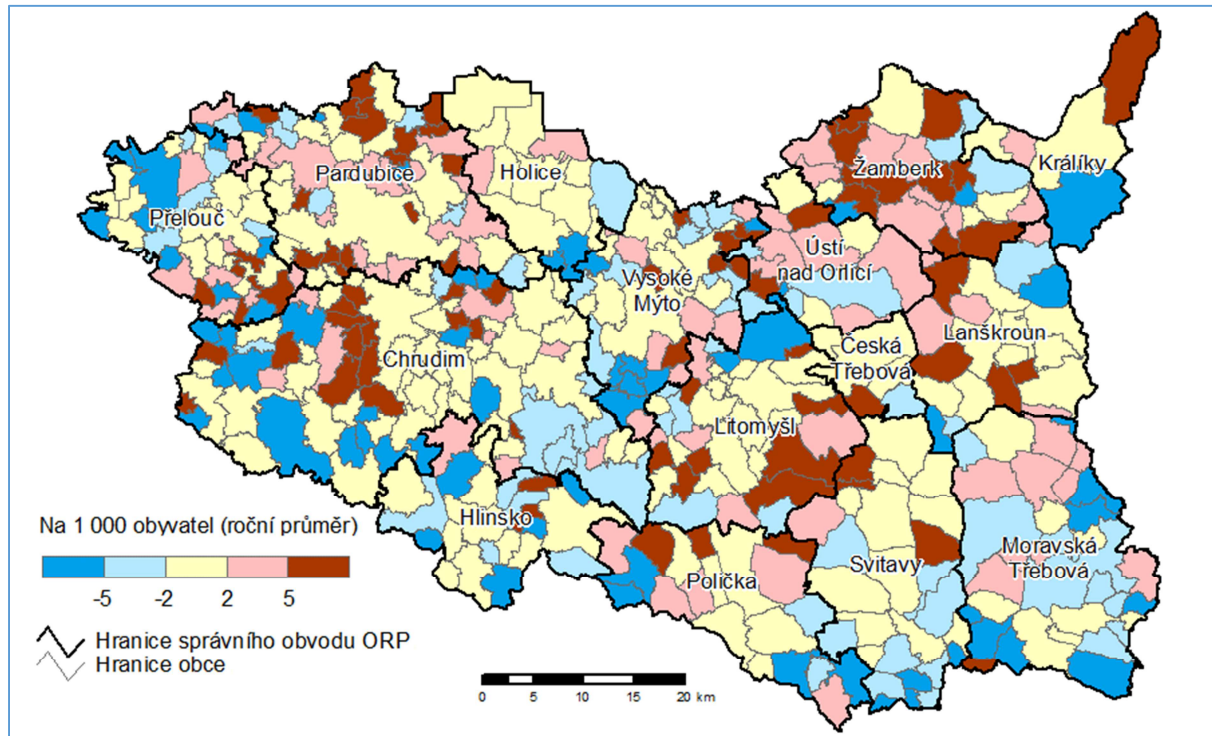
Aktualizace vymezení problémových regionů

Vymezení problémových regionů lze díky zvoleným ukazatelům aktualizovat každoročně. Pro zachování koncepčního přístupu k podpoře těchto území a k možnostem posouzení jejich dlouhodobějšího vývoje bude vymezení prověřeno a případně aktualizováno jedenkrát za 3 roky v rámci monitorovacích zpráv ke strategii rozvoje kraje. To se týká zejména vymezení na úrovni SO POÚ. V případě vymezení problémových regionů na úrovni jednotlivých obcí je podmínkou aktualizace zpracování další aktualizace územně analytických podkladů kraje. V případě vymezení na úrovni SO ORP nepředpokládá strategie regionálního rozvoje ČR aktualizaci, nicméně vzhledem k dostupnosti všech dat je možné ji provést současně s aktualizací na úrovni SO POÚ.

PŘÍLOHY

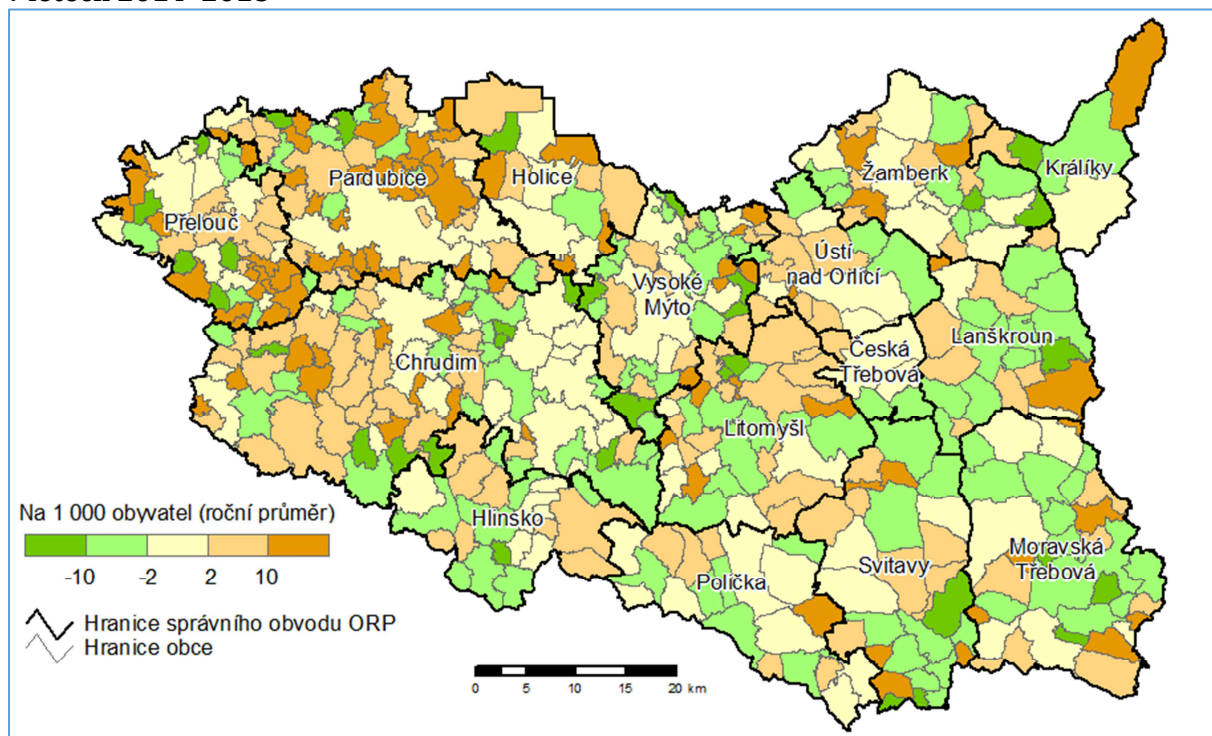
PŘÍLOHA 1: DOPLŇJÍCÍ INFORMACE K ANALÝZÁM

Příloha 1.1 Přirozený přírůstek (úbytek) počtu obyvatel v obcích Pardubického kraje v letech 2014–2018

Pramen: ČSÚ, 2019

Příloha 1.2: Přírůstek (úbytek) počtu obyvatel stěhováním v obcích Pardubického kraje v letech 2014–2018

Pramen: ČSÚ, 2019

Příloha 1.3: Mezikrajské srovnání vzdělanostního složení obyvatel roce 2011 (v %)

Kraj	ZŠ	vyučení	s maturitou včetně VOŠ	VŠ
Hlavní město Praha	11,6	22,7	39,4	26,4
Jihomoravský kraj	18,7	33,7	32,2	15,3
Středočeský kraj	18,3	35,4	34,2	12,1
Olomoucký kraj	19,7	36,7	31,8	11,8
Moravskoslezský kraj	21,0	36,6	30,7	11,7
Zlínský kraj	20,1	36,9	31,4	11,6
Jihočeský kraj	19,5	36,4	32,9	11,3
Plzeňský kraj	19,6	36,7	32,7	11,0
Královéhradecký kraj	19,0	37,2	33,2	10,6
Pardubický kraj	19,1	38,2	32,4	10,3
Liberecký kraj	20,3	38,0	31,5	10,2
Kraj Vysočina	19,5	38,6	32,1	9,8
Ústecký kraj	24,2	37,4	30,2	8,1
Karlovarský kraj	25,2	37,2	30,0	7,6
Česká republika	19,1	34,8	32,9	13,2

Pramen: ČSÚ, SLDB, 2011

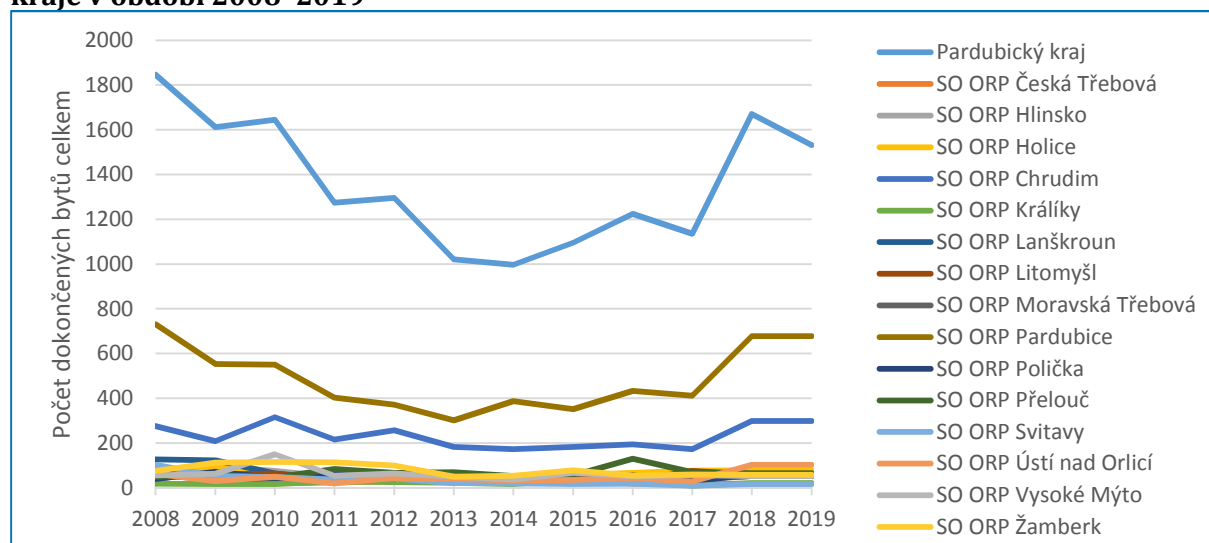
Pozn. Jedná se o podíly na obyvatelstvu 15letém a starším

Příloha 1.4: Počet dokončených bytů v okresech Pardubického kraje v období 2009–2018

	Počet dokončených bytů			na 1 000 obyvatel		
	2009– 2013	2014– 2018	2009– 2018	2009– 2013	2014– 2018	2009– 2018
okres Chrudim	1 476	1 210	2 686	14,2	11,6	25,7
okres Pardubice	2 808	2 953	5 761	16,8	17,3	33,9
okres Svitavy	948	721	1 669	9,0	6,9	15,9
okres Ústí nad Orlicí	1 614	1 239	2 853	11,6	8,9	20,6
Pardubický kraj	6 846	6 123	12 969	13,3	11,8	25,0
Česká republika	158 250	138 790	297 040	15,1	13,1	28,1

Pramen: ČSÚ, statistické ročenky Pardubického kraje

Příloha 1.5: Vývoj počtu dokončených bytů ve správních obvodech ORP Pardubického kraje v období 2008–2019

Pramen: ČSÚ

Příloha 1.6: Počty školských zařízení a jejich žáků v Pardubickém kraji ve školních letech 2011/2012 až 2018/2019

	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
MŠ	309	312	314	316	318	317	316	318
děti	17 994	18 572	18 976	19 059	18 915	18 562	18 387	18 398
ZŠ	251	251	251	252	250	251	252	251
žáci	41 184	41 505	42 295	43 155	44 013	44 988	45 746	46 496
Gymnázia	21	21	20	20	20	20	20	20
žáci	6 305	6 014	5 987	5 939	6 003	6 044	5 944	5 994
SOŠ	55	56	56	57	59	59	61	60
žáci	17 113	15 982	15 198	14 973	14 976	15 026	15 130	15 201
Nástavbové studium	18	19	20	19	17	15	16	16
žáci	1 253	1 074	956	827	741	759	722	675
Konzervatoře	1	1	1	1	1	1	1	1
žáci	230	224	230	241	235	243	227	239
VOŠ	10	10	10	10	10	8	9	9
studenti	1 545	1 520	1 521	1 431	1 290	1 065	987	746
Vysoké školy	1	1	1	1	1	1	1	1
studenti	10 768	10 506	10 317	9 737	8 366	7 709	7 111	6 804

Pramen: ČSÚ, Statistické ročenky kraje 2011–2019

Příloha 1.7: Počet studentů a absolventů na fakultách Univerzity Pardubice ve školním roce 2018/2019

Fakulta	Počet studentů celkem	Z toho se státním občanstvím ČR	Z toho v prezenční formě studia	Počet absolventů celkem
Dopravní fakulta Jana Pernera	1 300	1 237	666	221
Fakulta ekonomicko-správní	1 536	1 453	1 027	259
Fakulta elektrotechniky a informatiky	611	560	553	121
Fakulta filozofická	1 125	1 101	1 059	299
Fakulta chemicko-technologická	1 349	1 206	1 135	372
Fakulta restaurování	82	68	68	25
Fakulta zdravotnických studií	808	796	521	173
Univerzita Pardubice	6 804	6 415	5 027	1 470

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019

Příloha 1.8: Zdravotnická zařízení v okresech Pardubického kraje v roce 2018

Okres	Nemocnice	Odborné léčebné ústavy	Z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné	Ostatní zdravotnická zařízení	Lékárny
Chrudim	1	2	-	51	30
Pardubice	1	1	1	97	49
Svitavy	4	1	-	47	27
Ústí nad Orlicí	2	3	1	57	40
Pardubický kraj	8	7	2	252	146

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019

Příloha 1.9: Zdravotničtí pracovníci v okresech Pardubického kraje v roce 2018

Okres	Lékaři	Z toho zubní lékaři	Lékaři na 1 000 obyvatel	Obyvatelé na 1 lékaře	Zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí
Chrudim	367	50	3,5	284	874
Pardubice	897	126	5,2	193	1 961
Svitavy	415	49	4,0	251	1 042
Ústí nad Orlicí	424	65	3,1	325	906
Pardubický kraj	2 103	289	4,1	247	4 783
ČR celkem	50 117	7 621	4,7	212	117 071

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019

Příloha 1.10: Seznam národních kulturních památek na území Pardubického kraje v roce 2019

Okres	Památka	Vyhlášeno
Chrudim	Pietní území Ležáky	1978
	zámek Slatiňany	2001
	kostel svatého Bartoloměje	2010
	Poutní areál s kostelem Panny Marie Pomocné a jezuitskou rezidencí na Chlumku	2018
Pardubice	pietní území Zámeček	1978
	hřebčín Kladruby nad Labem	2001
	zřícenina hradu Kunětická Hora	2001
	Pardubický zámek s opevněním	2010
	krematorium	2010
	Winternitzovy automatické mlýny	2014
	Zámeček v Pardubičkách - Larischova vila	2019
Svitavy	zámek Litomyšl	1962
	radnice (Polička)	2008
	kostel svatého Jakuba Většího s rodnou světničkou Bohuslava Martinů	2010
	usedlost č. p. 16 (Telecí)	2014
	usedlost č. p. 171 (Čistá)	2014
	Poutní areál s kostelem Povýšení svatého Kříže na hoře Kalvárie	2018
Ústí nad Orlicí	Městské divadlo	2017
	Poutní areál Hora Matky Boží u Králík (Dolní Hedeč) s kostelem Nanebevzetí Panny Marie	2018

Pramen: Ministerstvo kultury ČR, Ústřední seznam kulturních památek ČR

Příloha 1.11: Členská základna České unie sportu podle pohlaví, věku v okresech Pardubického kraje k 31. 12. 2018

Okres	Členská základna				Tělovýchovné jednoty
	Celkem	0–14 let	15–18 let	19 a více let	
Chrudim	10 315	1 930	928	7 457	82
Pardubice	17 553	5 320	1 998	10 235	120
Svitavy	11 203	2 927	1 052	7 224	80
Ústní nad Orlicí	14 397	3 137	1 399	9 861	102
Pardubický kraj	53 468	13 314	5 377	34 777	384

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019

Příloha 1.12: Vývoj HDP na obyvatele v PPS (standard kupní síly) v Pardubickém kraji a regionu NUTS II Severovýchod a porovnání s ostatními kraji a regiony NUTS II v České republice v letech 2011–2018 (v %, EU-28 = 100)

Území	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	82,9	82,3	83,5	85,8	87,0	87,5	89,2	90,5
Regiony soudržnosti – NUTS2								
Praha	174,8	172,1	173,9	174,8	183,1	182,9	186,6	190,9
Střední Čechy	74,7	74,5	74,6	78,9	78,4	81,1	83,4	81,9
Jihozápad	72,6	71,7	74,4	76,5	76	76,7	77,2	77,9
Severozápad	63,5	62,8	63	63,3	64,4	62,3	63,1	63,2
Severovýchod	68,4	67	68,1	70,8	71,5	72,6	75	75,6
Jihovýchod	75,1	76,2	79,1	80,7	81,1	80,6	80,9	83,4
Střední Morava	66,9	66,5	67,5	71,4	70,7	71,5	73	73,7
Moravskoslezsko	71	70,9	69,5	72,1	72,3	72,6	73,5	75,6
Kraje – NUTS3								
Hlavní město Praha	174,8	172,1	173,9	174,8	183,1	182,9	186,6	190,9
Středočeský kraj	74,7	74,5	74,6	78,9	78,4	81,1	83,4	81,9
Jihočeský kraj	69,1	69,8	71,3	72,1	71,7	72,1	72,4	74,8
Plzeňský kraj	76,4	73,9	77,8	81,3	80,9	81,8	82,4	81,3
Karlovarský kraj	59	58	58,3	59,1	58,3	57,5	59,1	58,5
Ústecký kraj	65,2	64,6	64,7	64,9	66,7	64	64,6	64,8
Liberecký kraj	63,5	63,9	64,7	66,5	67,3	67,7	68,2	69,9
Královéhradecký kraj	71,4	71	71,8	75,2	75,5	77,8	82,7	81,4
Pardubický kraj	69,2	65,3	67,2	69,8	70,8	71,3	72,6	74,2
Kraj Vysočina	68,3	69	70,1	71,5	71,1	71,9	73,4	73,2
Jihomoravský kraj	78,1	79,3	83	84,7	85,4	84,4	84,2	87,7
Olomoucký kraj	64	64,1	64,5	66,7	66,8	68,1	69,9	71
Zlínský kraj	70	69,2	70,8	76,5	74,8	75,2	76,3	76,7
Moravskoslezský kraj	71	70,9	69,5	72,1	72,3	72,6	73,5	75,6

Pramen: ČSÚ, Statistické ročenky 2011–2018

Příloha 1.13: Stav přímých zahraničních investic v okresech Pardubického kraje v letech 2010–2017

Popis ukazatele: Přímá zahraniční investice odráží záměr rezidenta jedné ekonomiky (přímý investor) získat trvalou účast v subjektu, který je rezidentem v ekonomice jiné než ekonomika investora. Přímá investice je dále definován jako „Podnik zapsaný nebo nezapsaný v obchodním rejstříku, v němž zahraniční investor vlastní 10 a více procent akcií (podílu) nebo hlasovacích práv u zapsaného podniku nebo ekvivalent u nezapsaného podniku.“ Za součást přímé zahraniční investice je považován kromě podílu na základním kapitálu také reinvestovaný zisk a ostatní kapitál, zahrnující úvěrové vztahy s přímým investorem.

Stav přímých zahraničních investic v okresech v mil. Kč								
Název NUTS	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*
Pardubický kraj	55 575	52 943	49 814	34 340	39 499	37 148	43470	48 563
Chrudim	4 506	4 298	3 316	3 623	4 257	2 110	2763	2 023
Pardubice	35 465	33 426	29 824	15 322	17 010	16 588	19582	21 707
Svitavy	6 935	5 997	6 910	7 341	7 064	8 455	9012	10 036
Ústí nad Orlicí	8 669	9 222	9 764	8 054	11 168	9 995	12113	14 797
Stav přímých zahraničních investic v okresech v mil. Kč na 1000 obyvatel								
Název NUTS	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*
Pardubický kraj	107	103	96	67	76	72	84	94
Chrudim	43	41	32	35	41	20	27	19
Pardubice	211	199	177	91	101	98	115	126
Svitavy	66	57	66	70	68	81	87	96
Ústí nad Orlicí	62	66	70	58	81	72	88	107

Pramen: Česká národní banka, Přímé zahraniční investice 2010–2017

*Novější data nejsou za okresy k dispozici

Příloha 1.14: Dojížd'ka a vyjížd'ka do zaměstnání a škol v okresech Pardubického kraje v roce 2011

Okres	Vyjíždějí			Dojíždějí		
	celkem	do zaměstnání	do škol	celkem	do zaměstnání	do škol
Pardubice	25 418	18 509	6 909	29 314	19 667	9 647
Ústí nad Orlicí	23 698	16 134	7 564	20 392	15 385	5 007
Svitavy	19 106	12 915	6 191	14 392	10 125	4 267
Chrudim	18 264	12 727	5 537	11 740	8 895	2 845
Pardubický kraj	86 486	60 285	26 201	75 838	54 072	21 766

Pramen: ČSÚ, SLDB 2011: Vyjížd'ka do zaměstnání a škol podle Sčítání lidu, domů a bytů – Pardubický kraj

Příloha 1.15: Směry vyjížd'ky ve vybraných městech Pardubického kraje v roce 2011

Okres	Obec vyjížd'ky	Vyjíždějící celkem	Obec dojížd'ky	Vyjíždějící celkem
Chrudim	Chrudim	3 150	Pardubice	1 420
			Praha	301
			Hradec Králové	206
Pardubice	Holice	1 031	Pardubice	391
			Hradec Králové	203
			Hradec Králové	1 395
	Pardubice	6 986	Praha	1 259
			Chrudim	674
	Přelouč	1 414	Pardubice	646
	Sezemice	1 004	Pardubice	691
Svitavy	Litomyšl	1 319	Vysoké Mýto	176
			Praha	137
			Svitavy	130
	Moravská Třebová	1 169	Svitavy	188
			Brno	131
			Lanškroun	109
	Polička	1 226	Svitavy	185
			Litomyšl	175
			Brno	138
	Svitavy	1 567	Litomyšl	209
			Brno	187
			Moravská Třebová	124
			Praha	120
Ústí nad Orlicí	Česká Třebová	1 957	Ústí nad Orlicí	437
			Pardubice	208
	Choceň	1 388	Vysoké Mýto	390
			Pardubice	200
	Ústí nad Orlicí	1 732	Česká Třebová	263
	Vysoké Mýto	1 208	Choceň	154
			Pardubice	151

Pramen: ČSÚ, SLDB 2011: Vyjížd'ka do zaměstnání a škol podle Sčítání lidu, domů a bytů – Pardubický kraj
 Pozn.: v tabulce jsou uvedeny obce s celkovým počtem vyjíždějících nad 1 000 obyvatel

Příloha 1.16: Směry dojížd'ky ve vybraných městech Pardubického kraje v roce 2011

Okres	Obec dojížd'ky	Dojíždějící celkem	Obec vyjížd'ky	Dojíždějící celkem
Chrudim	Chrudim	5000	Pardubice	674
			Slatiňany	345
			Heřmanův Městec	201
	Hlinsko	1 423	Kameničky	95
Pardubice	Holice	1078	Pardubice	140
	Pardubice	20 600	Chrudim	1420
			Hradec Králové	1290
			Sezemice	691
			Přelouč	646
	Lázně Bohdaneč	612		
Přelouč	1 904	Pardubice	277	
Svitavy	Litomyšl	3 870	Dolní Újezd	290
			Svitavy	209
	Moravská Třebová	1 525	Kunčina	129
			Svitavy	124
	Polička	2 013	Pomezí	216
Svitavy	2 754	Hradec n. Svitavou	207	
Ústní nad Orlicí	Česká Třebová	2 244	Ústní nad Orlicí	263
	Choceň	1 331	Vysoké Mýto	154
	Lanškroun	3 232	Rudoltice	316
	Letohrad	1 397	Žamberk	152
	Ústní nad Orlicí	3 080	Česká Třebová	437
	Vysoké Mýto	2 822	Choceň	390
	Žamberk	1 545	Letohrad	162

Pramen: ČSÚ, SLDB, 2011: Dojížd'ka do zaměstnání a škol podle Sčítání lidu, domů a bytů – Pardubický kraj

Pozn.: v tabulce jsou uvedeny obce s celkovým počtem dojíždějících nad 1 000 obyvatel

Příloha 1.17: Srovnání základních ukazatelů nezaměstnanosti v okresech Pardubického kraje a v ČR k 31. 12. 2018

Kraje / Okresy	Podíl nezaměstnaných osob (%)	Pracovní místa v evidenci ÚP celkem	Počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP na 1 pracovní místo v evidenci ÚP	Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce na 1 pracovní místo v evidenci úřadu práce
Česká republika	3,07	324 410	0,7	0,6
Pardubický kraj	2,19	35 590	0,2	0,2
Chrudim	2,48	2 410	0,7	0,7
Pardubice	2,08	24 586	0,1	0,1
Svitavy	2,74	2 594	0,8	0,7
Ústí nad Orlicí	1,69	6 000	0,3	0,2

Pramen: ČSÚ

Příloha 1.18: Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů cestovního ruchu
(Pramen: Czech Tourism; <https://tourdata.cz/>)

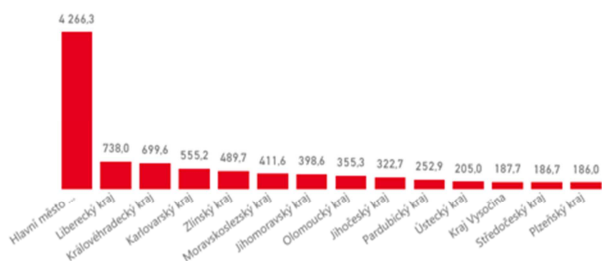
HUSTOTA CESTOVNÍHO RUCHU 2018

Počet přenocování na 1 km²

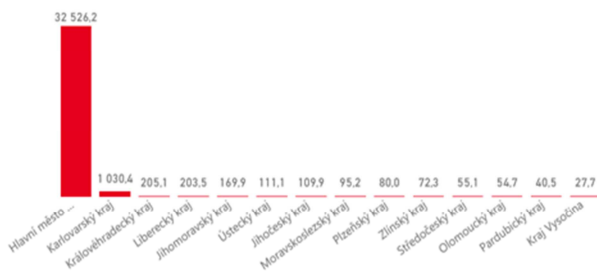
Domácí a příjezdový cestovní ruch

Domácí cestovní ruch

Příjezdový cestovní ruch

Zdroj dat Český statistický úřad (2020). Výpočet Institut Turismu.

CzechTourism

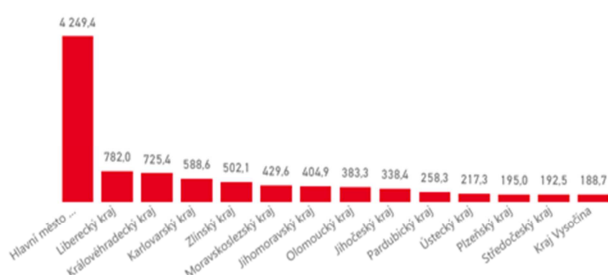
HUSTOTA CESTOVNÍHO RUCHU 2019

Počet přenocování na 1 km²

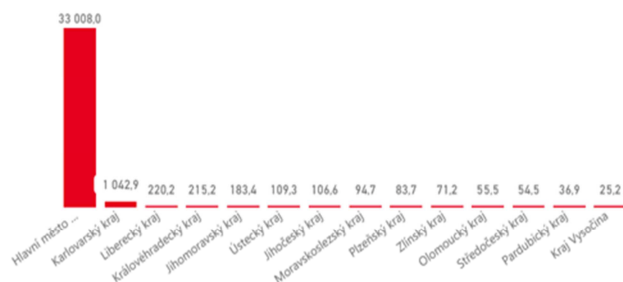
Domácí a příjezdový cestovní ruch

Domácí cestovní ruch

Příjezdový cestovní ruch

Zdroj dat Český statistický úřad (2020). Výpočet Institut Turismu.

CzechTourism

INTENZITA CESTOVNÍHO RUCHU 2019 vs. 2018

Počet přenocování hostů v HUZ na počet obyvatel

Kraj	Počet přenocování	Počet obyvatel	Intenzita cestovního ruchu 2019
Hlavní město Praha	18 479 653	1 315 311	14,05
Jihočeský kraj	4 475 809	643 145	6,96
Jihomoravský kraj	4 228 086	1 189 530	3,55
Karlovarský kraj	5 400 134	294 807	18,32
Kraj Vysočina	1 453 860	509 370	2,85
Královéhradecký kraj	4 476 372	551 208	8,12
Liberecký kraj	3 169 859	442 947	7,16
Moravskoslezský kraj	2 846 835	1 201 436	2,37
Olomoucký kraj	2 312 929	632 141	3,66
Pardubický kraj	1 334 239	521 146	2,56
Plzeňský kraj	2 131 824	587 531	3,63
Středočeský kraj	2 699 378	1 377 505	1,96
Ústecký kraj	1 743 626	820 537	2,12
Zlínský kraj	2 272 163	582 710	3,90
Celkem	57 024 767	10 669 324	5,34

Kraj	Počet přenocování	Počet obyvatel	Intenzita cestovního ruchu 2018
Hlavní město Praha	18 249 084	1 301 135	14,03
Jihočeský kraj	4 350 666	640 909	6,79
Jihomoravský kraj	4 086 131	1 184 729	3,45
Karlovarský kraj	5 248 482	295 285	17,77
Kraj Vysočina	1 464 334	509 019	2,88
Královéhradecký kraj	4 305 538	550 688	7,82
Liberecký kraj	2 978 105	441 608	6,74
Moravskoslezský kraj	2 752 191	1 204 346	2,29
Olomoucký kraj	2 161 009	632 547	3,42
Pardubický kraj	1 325 857	519 125	2,55
Plzeňský kraj	2 035 115	582 601	3,49
Středočeský kraj	2 642 741	1 360 998	1,94
Ústecký kraj	1 687 629	820 580	2,06
Zlínský kraj	2 227 040	582 860	3,82
Celkem	55 513 922	10 626 430	5,22

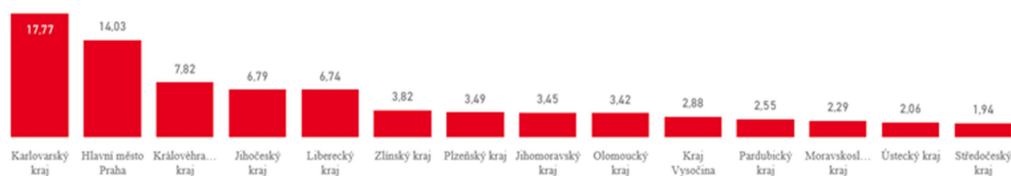
Zdroj dat Český statistický úřad (2020). Výpočet Institut Turismu.

CzechTourism

INTENZITA CESTOVNÍHO RUCHU 2018

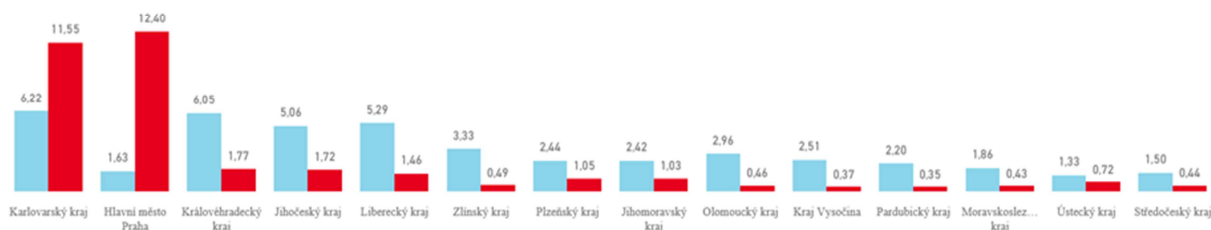
Počet přenocování hostů v HUZ na počet obyvatel

Česká republika

Domácí a příjezdový cestovní ruch

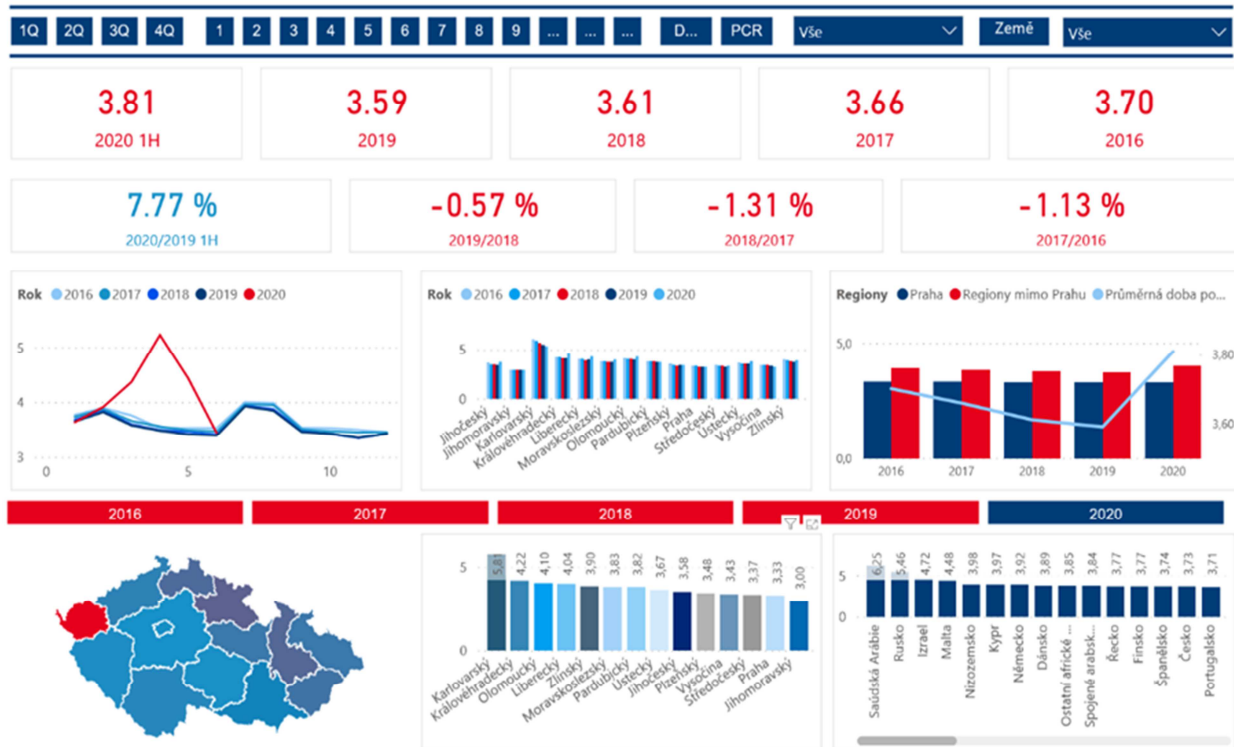
Legenda ● Domácí cestovní ruch ● Příjezdový cestovní ruch

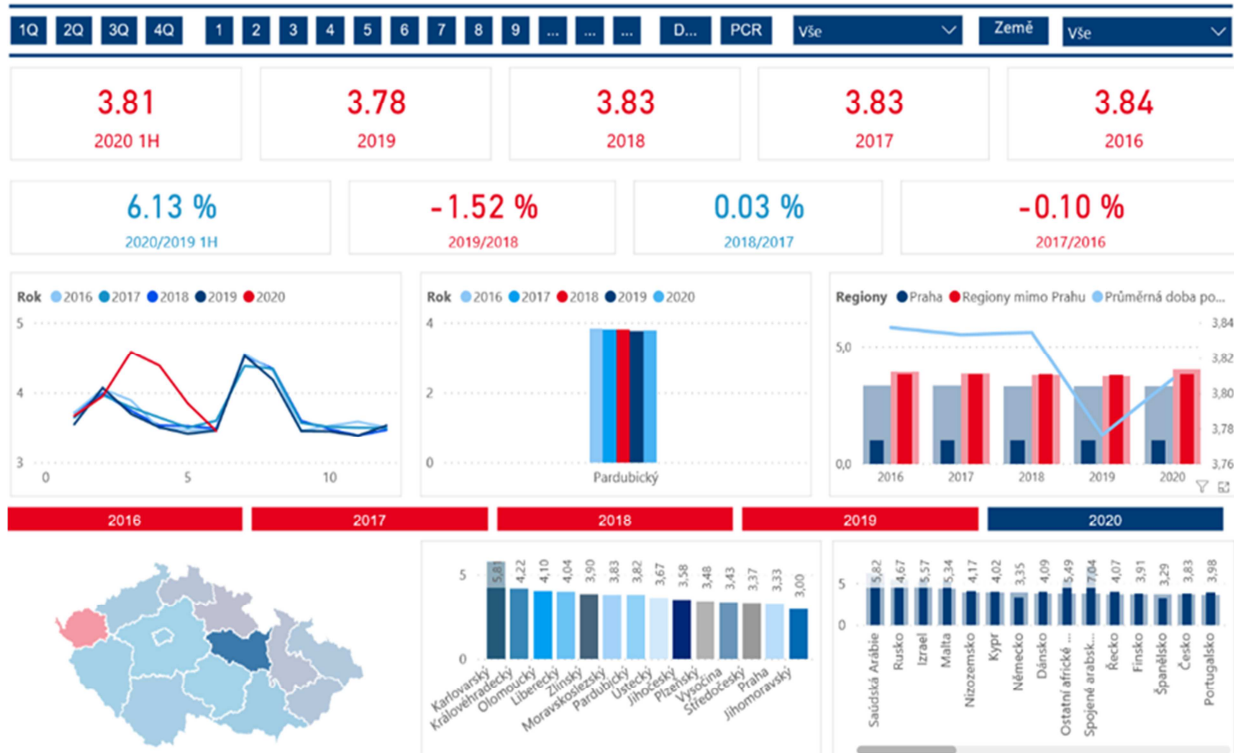
Zdroj dat Český statistický úřad (2020). Výpočet Institut Turismu.

CzechTourism

PRŮMĚRNÁ DOBA POBYTU

PRŮMĚRNÁ DOBA POBYTU

Příloha 1.19: Specifikace cyklotras Pardubického kraje

Cyklotrasa je orientační směrové vedení cyklistů a může být vedena jak po cyklostezkách, tak i po vhodných komunikacích společných se silniční dopravou. Cyklotrasa může být vedena po cyklostezce. Stezka pro cyklisty (cyklostezka, cyklistická stezka)

Cyklostezka je pozemní komunikace nebo její jízdní pás (nikoliv jízdní pruh) vyhrazená dopravní značkou pro jízdu na kole. Je určena pouze pro cyklistickou dopravu. Automobilová a motocyklová doprava je z ní vyloučena. Pravidla silničního provozu povolují užití cyklostezky též například jezdcům na kolečkových bruslích, lyžařům apod. začátek a konec cyklostezky je označen dopravním značením.

Cyklostezky jsou z převážné části vhodné i pro in-line bruslaře.

Pardubickým krajem vede 7 dálkových CT a jedna CT EURO VELO. Dálkové CT jsou logická propojení jednotlivých úseků CT v území spojených do uceleného produktu v délce minimálně 100 km. Dálkové CT mají funkci cyklo dopravní i cykloturistickou.

CT č. 1/EV 4 - Pražská (pracovní); na území Pk 54,5 km

Praha – Kutná Hora – Hlinsko – Bystřice nad Pernštejnem – Tišnov - Brno

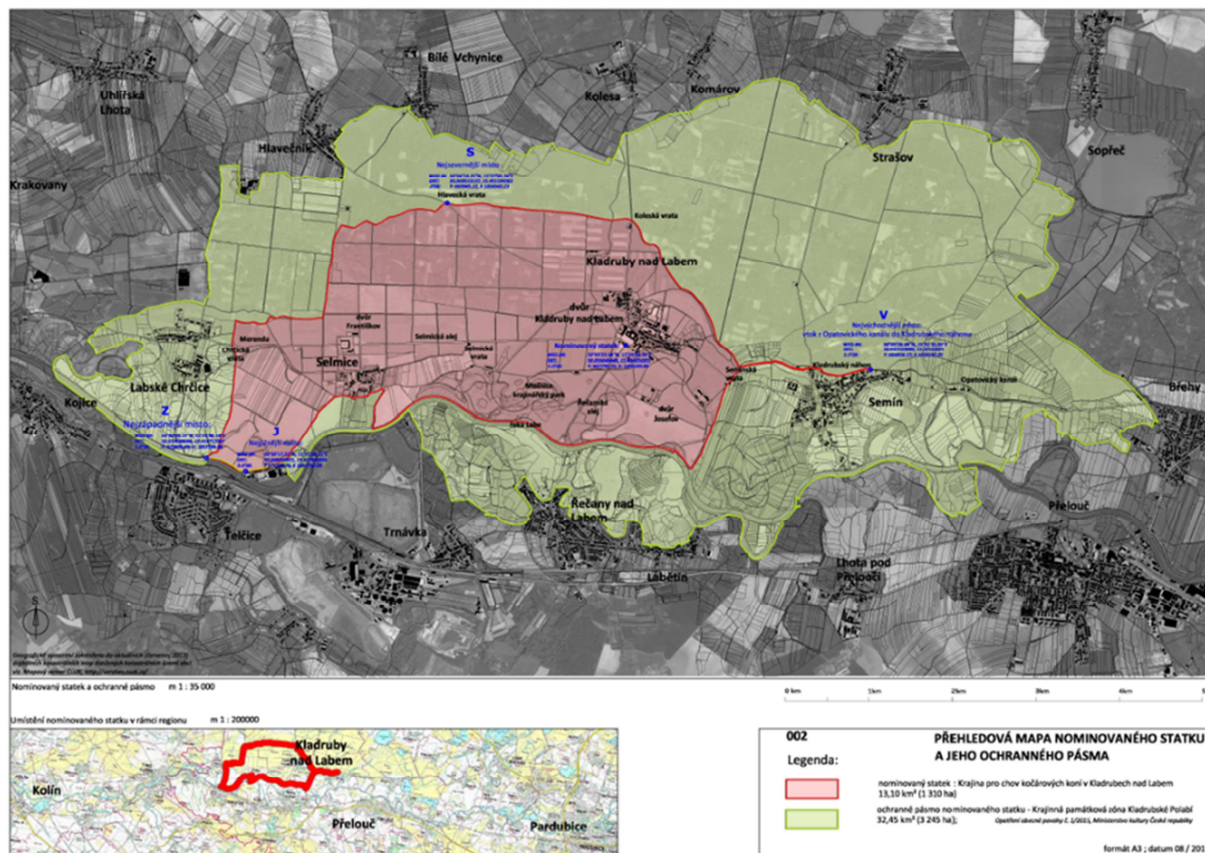
Trasa vede přes Ronov nad Doubravou, Třemošnici a Hlinsko a je v terénu značena jako trasa 1. CT nemá schválené logo ani koordinátora. V její linii vede částečně i mezinárodní trasa EV 4.

CT č. 2 - Labská; na území Pk 54,2 km

Vrchlabí – Dvůr Králové n.L. – Jaroměř – Hradec Králové – Pardubice – Přelouč – Kolín – Poděbrady – Nymburk – Brandýs n.L. - Mělník – Litoměřice – Ústí n.L. – Děčín – Hřensko (dále do Německa)

Trasa vede podél řeky Labe přes Opatovice n. L., Pardubice a Přelouč a je v terénu vyznačena. V plánu je dobudování dnes nevyhovujících úseků a následné přeložení trasy na nové, ideálně v kvalitě cyklostezky. Od roku 2019 vede územím zapsaným na seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO – Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem. **Dobudování základní infrastruktury CT č. 2 Labská stezka by mělo**

být prioritou kraje. Koordinátorem marketingových aktivit CT je Partnerství o.p.s., trasa má své logo a je nadnárodním produktem v cykloturistice. Pardubický kraj je členem koordinační pracovní skupiny Labská stezka.

CT č. 14 - Česká koruna (pracovní); na území Pk 67,7 km

Hrádek n.N. (CZ/PL) - Liberec -- Turnov - Jičín - Hradec Králové - Třebechovice p. Orebem - Týniště n.Orl. - Kostelec nad Orlicí - Potštejn - Ústí nad Orlicí - Česká Třebová - Lanškroun - Zábřeh na Moravě/Leswnice(CZ/PL)

Trasa prochází východní částí kraje od Sopotnice přes Ústí n.O. do České Třebové, Lanškrouna a Horních Heřmanic směrem na Štíty. Trasa č. 14 propojuje Labskou stezku CT č. 2 a Moravskou CT č. 4. CT není v terénu vyznačena a nemá určeného koordinátora. Nejkritičtější místem je vedení trasy přes Sopotnici, kde je navržena nová cyklostezka, která by trasu odvedla ze silnice I. třídy.

CT č. 16 - Česká koruna (pracovní); na území Pk 7,9 km

Hlinsko - Přibyslav - Jihlavu - Telč - Slavonic (Rakousko / ČR)

Na území kraje vede po silnici 3. třídy a nevyžaduje žádnou investici a v terénu je vyznačena. CT nemá své logo, ani svůj název a marketingového leadera.

CT č. 18 - Orlické cyklo & in-line království (pracovní); na území Pk 101,8 km

Hlinsko - Skuteč - Vysoké Mýto - Choceň - Ústí nad Orlicí - Letohrad - Žamberk - České Petrovice/Kamienczyk (CZ/PL)

Celá cyklotrasa vede územím Pardubického kraje, dnes je v terénu vyznačena, ale částečně v jiné linii, než je aktuální návrh koridorů dálkových cyklotras.

Trasa vede v úseku Choceň - Ústí n.O. - Letohrad po cyklostezce Orlickým cyklo & inline Královstvím. V Hlinsku se napojuje na dálkovou trasu CT č. 1. CT nemá schválené logo ani koordinátora.

CT č. 22 - Sudetská (pracovní); na území Pk 26,1 km

Chrastava - Rokytnice n.J. – Vrchlábí - Trutnov - Hronov - Náchod - Olešnice v O.h. – Deštné v O.h. - České Petrovice – Mladkov - Králíky – Hanušovice

Cyklotrasa kopíruje hranici Č-P a Č-N přes hraniční pásma hor. Souběžně s hranicí po polské straně vede nadregionální polská trasa ER-2. Jako CT č. 22 je trasa vyznačena do Mladkova, dále na východ má v terénu značení CT č. 52 a bude třeba ji přeznačit. CT nemá logo ani svého koordinátora.

CT č. 24 – Svitava; na území Pk 45,9 km

Česká Třebová – Svitavy – Letovice - Blansko

Trasa vede z České Třebové na jih přes Svitavy na okraj kraje (Skrchov) a dále na Letovice. CT č. 24 představuje spojkou mezi Východními Čechami (CT č. 14) a Jižní Moravou a Brnem (CT č. 5). Koordinátorem marketingových aktivit CT je město Svitavy (TIC Svitavy), trasa má své logo a je národním produktem v cykloturistice. Napojení na území JMK není v současné době komfortně sjízdné.

EuroVelo 4

Napojení na evropskou síť dálkových cyklotras je prostřednictvím CT EuroVelo 4, která prochází Střední Evropou (Central Europe Route) Roscoff – Kijev o délce 4 tis. km a je jedinou trasou Eurovelo, která vede přes území kraje. V její linii vede částečně i dálková CT č. 1. Koordinátorem marketingových aktivit EV 4 je Nadace Partnerství, trasa má své logo a je mezinárodním produktem v cykloturistice, v terénu vyznačena včetně loga.

Z velké části jsou infrastrukturně i marketingově připravené tři národní produkty dálkových cyklotras: CT č. 2 (Labská), CT č. 18 a trasa CT č. 24 (Svitava). Tyto produkty by měly být intenzivně marketingově podporovány.

Vhodné dobudování spojek mezi dálkovými CT

Spojka CT č. 1 a CT č. 2: Valy – Choltice – Heřmanův Městec – Vápenný Podol – Seč; *na území Pk 25,3 km*

propojuje severojižním směrem dálkovou CT č. 1 a CT č. 2 (Labskou stezku). Jedná se o logické propojení, spojka je ve stádiu idey, kdy není zpracován ani záměr či jiný stupeň projektové dokumentace.

Spojka CT č. 14 a CT č. 18: Potštejn – Litice – Záchlumí- Žamberk; *na území Pk 18,5 km*

Je logickým pokračování jízdy údolím Divoké Orlice ze směru od CT č. 14 a zkracuje cestu ze Žamberka na údolní systém stezek směrem na Hradec Králové. Představuje alternativu jízdy přírodním atraktivním terénem. Úsek CT č. 14 Potštejn – Ústí n. O. vede více urbanizovanou krajinou mimo údolí řeky.

Spojka CT č. 18 a CT č. 2: Spojka Choceň – Újezd u Chocně – Horní Jelení – Veliny – Vysoké Chvojno; *na území Pk 35,3 km*

Představuje přírodní alternativu jízdy cykloturistů převážně v klidných lesích na písku z Chocně do Hradce Králové na Labskou stezku CT č. 2.

Vhodné dobudování regionálních přivaděčů k dálkovým CT

Regionální přivaděče bude vhodné vybudovat pro cykloturistickou prostupnost územím ke všem dálkovým CT, zejména k těm, které jsou již cykloturistickým produktem, tedy na CT č. 2 (Labská stezka), č. 18 a č. 24 (Svitava) a kde jsou v blízkosti atraktivity cestovního ruchu, tj. kulturně turistické cíle.

Příloha 1.20: Obce Pardubického kraje se statutem města k 31. 12. 2018

Města	ORP	Výměra (ha)	Počet částí obce	Počet obyvatel k (31. 12. 2018)
Brandýs nad Orlicí	Ústí nad Orlicí	432,7	1	1 303
Březová nad Svitavou	Svitavy	1 270,3	1	1655
Bystré	Polička	1 410,2	2	1540
Česká Třebová	Česká Třebová	4 100,2	6	15 508
Dašice	Pardubice	1 772,7	6	2 303
Heřmanův Městec	Chrudim	1 434,2	4	4 835
Hlinsko	Hlinsko	2 426,9	6	9 677
Holice	Holice	1 965,4	7	6 574
Horní Jelení	Holice	2 447,8	3	2 058
Hrochův Týnec	Chrudim	1 250,2	5	2 021
Choceň	Vysoké Mýto	2 169,4	7	8 646
Chrast	Chrudim	1 783,8	4	3 098
Chrudim	Chrudim	3 321	8	23 151
Chvaletice	Přelouč	850,1	2	2 971
Jablonné nad Orlicí	Žamberk	437,8	1	3 189
Jevíčko	Morav. Třebová	2 322,1	2	2 841
Králíky	Králíky	5 277,6	11	4 196
Lanškroun	Lanškroun	2 065,4	4	9 991
Lázně Bohdaneč	Pardubice	2 178,7	1	3 525
Letohrad	Žamberk	2 354,4	4	6 402
Litomyšl	Litomyšl	3 344,1	10	10 429
Luže	Chrudim	3 070,9	12	2 560
Moravská Třebová	Morav. Třebová	4 204,8	5	10 070
Nasavrky	Chrudim	1 256,6	8	1 679
Pardubice	Pardubice	8 265,5	32	90 688
Polička	Polička	3 311,4	6	8 748
Proseč	Chrudim	3 403,2	7	2 084
Přelouč	Přelouč	3 046,9	8	9 659
Ronov nad Doubravou	Chrudim	1 701,3	3	1 686
Seč	Chrudim	3 668	10	1 720
Sezemice	Pardubice	2 215,5	7	3 945
Skuteč	Chrudim	3 540,1	13	5 046
Slatiňany	Chrudim	1 560,5	5	4 187
Svitavy	Svitavy	3 133,3	4	16 838
Třemošnice	Chrudim	1 900,4	8	3 065
Ústí nad Orlicí	Ústí nad Orlicí	3 636,7	8	14 196
Vysoké Mýto	Vysoké Mýto	4 202,6	10	12 335
Žamberk	Žamberk	1 690,9	1	6 104
Celkový počet obyvatel ve městech Pardubického kraje				320 523
Celkový počet obyvatel v Pardubickém kraji				520 316
Podíl městského obyvatelstva v Pardubickém kraji (%)				61,60

Pramen: ČSÚ, Statistická ročenka Pardubického kraje 2019

Příloha 1.21: Postavení středisek Pardubického kraje v sociogeografické regionalizaci České republiky dle jejich komplexního regionálního významu (KRV) – srovnání let 2001 a 2011

Střediska	2001	2011	
	KRV	KRV	Pořadí dle KRV v ČR
Pardubice	144,2	169,7	9.
Ústí nad Orlicí + Česká Třebová	52,6	32,8	43.
Hlinsko	10,3	10,7	116.
Holice	*	*	*
Chrudim	*	*	*
Králíky	*	*	*
Lanškroun	11,1	12,7	102.
Litomyšl	11,2	13,2	100.
Moravská Třebová	10,1	12,7	103.
Polička	10,3	11,0	113.
Přelouč	9,6	11,0	114.
Svitavy	27,1	22,1	68.
Vysoké Mýto	14,7	17,0	87.
Žamberk + Letohrad	16,5	18,2	84.

Pramen: Hampl a Marada 2015; vlastní zpracování

*do mapování bylo zařazeno pouze prvních 130 středisek dle naměřených hodnot KRV

KRV – komplexní regionální význam – je agregátní charakteristika regionální působnosti středisek, která diferencovaným způsobem zohledňuje vázanost obyvatel k obci bydliště a k nadřazeným střediskům na různých hierarchických úrovních. Tato charakteristika byla konstruována již pro hodnocení středisek k roku 2001 (a zpětně i k roku 1991 – viz Hampl 2005).

Podstatné charakteristiky hierarchie regionálních středisek jsou prezentovány v tabulce výše. Z údajů je zřejmé, že v letech 2001–2011 došlo k dalšímu a proti období 1991–2001 i k zrychlenému umocňování hierarchie. Zesilování významové pozice vykazovala v první řadě vyšší regionální centra. Ve sledovaném období (2001–2011) docházelo k zrychlování vývoje a k zvyšování postindustriálních forem růstu. Zjednodušeně lze hovořit o přenosu „kvantitativního“ růstu do metropolitních zázemí (růst obyvatelstva i pracovních příležitostí) a v zachování, resp. i zesilování „kvalitativní“ dominance nejvyšších center (významový vliv, organizace regionálních procesů apod.). Tematika regionalizace na jedné straně a tematika metropolizace (včetně suburbanizace) na straně druhé se tedy dále sblíží.

Příloha 1.22: Mikroregiony (34) v Pardubickém kraji

Název svazku obcí	Sídlo	Název svazku obcí	Sídlo
Centrum Železných hor	Horní Bradlo	Sdružení obcí Touloucovy Maštale	Proseč
České dědictví UNESCO	Litomyšl	Pardubická labská	Pardubice
Českomoravské pomezí	Litomyšl	Svazek obcí AZASS (Areál zdravotních a sociálních služeb)	Polička
Dobrovolný svazek Holicka	Holice	Svazek obcí Košumberska	Luže
Dobrovolný svazek obcí Mikroregion Severo-Lanškrounsko	Dolní Čermná	Svazek obcí Loučná	Sezemice
Heřmanoměstecko	Heřmanův Městec	Svazek obcí mikroregion Litomyšlsko – Desinka	Dolní Újezd
Kraj Smetany a Martinů	Polička	Svazek obcí Pod Kunětickou horou	Dříteč
Lanškrounsko	Lanškroun	Podhůří Železných hor	Choltice
Mikroregion Brněnec	Chrastavec	Svazek obcí Za Letištěm	Pardubice
Mikroregion Chrudimsko	Chrudim	Sdružení obcí Orlicko	Žamberk
Mikroregion Litomyšlsko	Litomyšl	Svazek obcí Zelená energie	Vítějeves
Mikroregion Poličsko	Polička	Sdružení obcí mikroregionu Hlinecko	Hlinsko
Mikroregion Skutečsko – Ležáky	Vrbatův Kostelec	Rozvoj regionů obcí Pod Zemskou bránou	Pastviny
Mikroregion Svitavy	Svitavy	Regionální svazek obcí Bohdanečsko	Lázně Bohdaneč
Mikroregion Vysokomýtsko	Vysoké Mýto	Dobrovolný svazek obcí Pod Bukovou horou	Dolní Čermná
Mikroregion západně od Chrudimi	Heřmanův Městec	Region Moravskotřebovska a Jevíčka	Moravská Třebová
Mikroregion Železné hory	Ronov nad Doubravou	Region Orlicko - Třebovsko	Ústí nad Orlicí

Pramen: RIS, 2019

Příloha 1.23: Místní akční skupiny (MAS) na území Pardubického kraje

Název	adresa	www
MAS Holicko, o. p. s.	Holubova 1, 534 14 Holice	www.holicko.cz
MAS Litomyšlsko, o. p. s.	Borská 125, 539 44 Proseč	www.mas-lit.cz
MAS Moravskotřeb. a Jevíčko, o. p. s.	Palackého nám. 1, 569 43 Jevíčko	www.masmtj.cz
MAS Region Kunětické hory, z. s.	Husovo náměstí 790, 533 04 Sezemice	www.masrkh.oblast.cz
MAS Svitava, z. s.	Olomoucká 1097/26, Předměstí 568 02 Svitavy	www.massvitava.cz
MAS Železnohorský region, z. s.	Náměstí Míru 288, 538 03 Heřmanův Městec	www.zeleznohorsky-region.cz
MAS Orlicko, z. s.	Zemědělská, č. p. 1004, 564 01 Žamberk	www.mas.orlicko.cz
MAS Poličsko, z. s.	Sulkovská 340, 569 92 Bystré	www.maspolicsko.cz
MAS Hlinecko o.s.	Máchova 1121, 539 01 Hlinsko	www.mashlinecko.cz
MAS Chrudimsko, o. s.	Resselovo náměstí 77, 537 01 Chrudim	www.maschrudimsko.c
MAS Skutečsko, Košumbersko a Chrasteco, z. s.	Náměstí Plk. Josefa Koukala 1, 538 54 Luže	www.masskch.cz
MAS Lanškrounsko, z.s.	Nám. J. M. Marků 12, 563 01 Lanškroun	www.maslanskrounsko.cz
MAS Bohdanečsko, z.s.	Masarykovo nám. 1, 533 41 Lázně Bohdaneč	www.mas-bohdanecsko.cz

Pramen: NS MAS, webové stránky jednotlivých MAS

Pozn. Jedná se pouze o MAS, které mají na území kraje sídlo

Příloha 1.24: Souhrnný přehled možných rizik v jednotlivých správních obvodech obcí s rozšířenou působností Pardubického kraje

kód	Název	Přelouč	Pardubice	Holice	Chrudim	Hlinsko	Ústí nad Orlicí	Králíky	Žamberk	Lanškroun	Vysoké Mýto	Česká Třebová	Moravská Třebová	Svitavy	Polička	Litomyšl
N-A-01	povodeň	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
N-A-02	přítalová povodeň	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
N-A-03	vydatné srážky															
N-A-13	extrémní dlouhodobé sucho	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
N-A-17	extrémní vítr				A	A		A	A						A	
N-A-21	extrémně vysoké teploty															
N-B-01	epidemie – hromadné nákazy osob	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
N-B-02	epizootie – hromadné nákazy zvířat	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
N-B-03	epifytie – hromadné nákazy polních kultur															
A-T-04	únik nebezpečné chemické látky ze stacionárního zařízení		A		A											
A-T-06	radiační havárie															
A-T-17	narušení dodávek plynu velkého rozsahu															
A-T-18	narušení dodávek elektrické energie velkého rozsahu	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
A-T-19	narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
A-T-20	narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu															
A-T-21	narušení bezpečnosti informací kritické informační infrastruktury	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
A-T-22	narušení funkčnosti významných systémů elektronických komunikací	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
A-T-32	narušení dodávek potravin velkého rozsahu	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
A-T-33	zvláštní povodeň		A		A	A	A		A	A	A					
A-S-02	migrační vlny velkého rozsahu	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
A-S-03	narušování zákonnosti velkého rozsahu (včetně terorismu)	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
A-E-01	narušení finančního a devizového hospodářství státu velkého rozsahu	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A

Pramen: Krizový plán Pardubického kraje

A = identifikované riziko

Příloha 1.25: Přehled koncepcí Pardubického kraje (duben 2020)

Pozn.: U koncepcí, které nemají výslovně stanoveno období platnosti je v závorce uveden rok zpracování, resp. poslední aktualizace.

Územní plánování

- **Zásady územního rozvoje Pardubického kraje** (účinnost 15. 6. 2010, aktualizace č. 2 účinnost 5. 7. 2019)

Vzdělávání

- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji 2020–2024 (2020 – *dosud neschválena zastupitelstvem kraje (ZK)*)
- Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Pardubického kraje II (2020) – *dosud neschválena ZK*

Sociální oblast

- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje (2019–2021)
- Akční plán rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje (2019)
- Krajský plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením (2019–2021)
- Krajský program prevence kriminality na období 2017 až 2021
- Strategie integrace příslušníků sociálně vyloučených romských lokalit v Pardubickém kraji 2016–2020

Zdravotnictví

- Koncepce návazné péče v Pardubickém kraji (2015)
- Koncepce rozvoje psychiatrické péče v Pardubickém kraji (2015)
- Program rozvoje Nemocnice Pardubického kraje, a.s., "Cesta udržitelného rozvoje" (2017)
- Koordinace a rozvoj zdravotní péče v Pardubickém kraji (2018)
- Koncepce rozvoje eHealth (2017)
- Plán pokrytí území Pardubického kraje výjezdovými základnami ZZS PAK (2017)

Kultura a sport

- Koncepce podpory památkové péče na území Pardubického kraje na léta 2017–2020
- Koncepce rozvoje muzejnictví Pardubického kraje v letech 2016–2020
- Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na období 2016–2020
- Koncepce péče o památkový fond v Pardubickém kraji (2015)
- Plán rozvoje sportu v Pardubickém kraji 2018–2025

Ekonomika

- Regionální inovační strategie Pardubického kraje 3 (2019)
- Územní energetická koncepce Pardubického kraje (aktualizace 2018)
- Strategie rozvoje cestovního ruchu Pardubického kraje 2016–2020
- Koncepce zemědělské politiky a rozvoje venkova (2004)

Doprava

- Akční plán protihlukových opatření silnic II. a III. třídy v majetku Pardubického kraje (2015)
- Koncepce cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji (2016, aktualizace 2019)
- Plán dopravní obslužnosti Pardubického kraje na období 2016–2020

Životní prostředí

- Plán odpadového hospodářství Pardubického kraje 2016–2025
- Plán rozvoje vodovodů a kanalizací kraje (2004, provedené změny 2019)
- Koncepce ochrany přírody Pardubického kraje (2004, aktualizace 2012)
- Koncepce protipovodňové ochrany Pardubického kraje (2006)
- Program zlepšení kvality ovzduší Pardubického kraje (aktualizace 2012)

- Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Pardubického kraje (2003, aktualizace 2008)
- Regionální surovinová politika – Pardubický kraj (2003)

PŘÍLOHA 3: VYHODNOCENÍ PROGRAMU ROZVOJE KRAJE 2012–2020 DO ROKU 2018

Každoročně byly v rámci monitoringu realizace u všech aktivit realizovaných krajem uskutečněné činnosti a také byly shromážděny hodnoty monitorovacích indikátorů strategických cílů. Na základě tohoto bylo provedeno vyhodnocení plnění aktivit a vyhodnocení plnění strategických cílů.

Plnění aktivit

Program rozvoje Pardubického kraje 2012–2020 byl členěn do 4 priorit s celkem 16 strategickými cíli a 26 opatřeními. V rámci opatření bylo zformulováno celkem 81 aktivit realizovaných krajem (u 2 opatření nebyly identifikovány žádné aktivity realizované přímo krajem) a obdobný počet aktivit realizovaných ostatními aktéry.

V období 2012–2018 bylo cca ¾ aktivit plněno a cca 15 % částečně plněno. Jde o velmi vysokou míru plnění. Do určité míry je to ale ovlivněno obecnějším a souhrnnějším charakterem aktivit. Neznamená to také, že by byly plněny úplně všechny aspekty aktivit.

U několika aktivit nebyly podklady pro posouzení. Za slabě plněnou aktivitu lze označit A.2.3 Iniclace zjednodušení systému dalšího vzdělávání lékařského i nelékařského personálu, což je ale dáno jejím charakterem. Zcela neplněny byly pouze 2 aktivity, a to B.1.3 Založení a fungování inovačního fondu a B.8.2 Tvorba koncepce bezmotorové dopravy.

V následující tabulce je u jednotlivých opatření okomentováno jejich plnění.

Opatření	Zhodnocení hlavních uskutečněných činností
A.1 Podpora kvalitního systému vzdělávání	Kraj je nositelem řady projektů ke zlepšování kvality vzdělávání a průběžně řeší provozní i rozvojové záležitosti jednotlivých škol. Spolupracuje s řadou subjektů v kraji a podporuje vazby mezi školami a zaměstnavateli.
A.2 Zkvalitňování zdravotní péče, zvýšení efektivnosti jejího poskytování a zvýšení její dostupnosti i v odlehlých částech kraje	Kraj zefektivnil systém zajištění zdravotní péče a investoval do rozvoje jednotlivých zařízení. Obtížné bylo a úkolem zůstává zajištění dostatečného počtu kvalifikovaných pracovníků pro chod zařízení. Nepodařilo se iniciovat zjednodušení vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví.
A.3 Zajištění místní a časové dostupnosti podpory osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím stabilní, efektivní, flexibilní a kvalitní sítě sociálních služeb a jejich provázání s dalšími službami	Kraj rozvíjel systém sociálních služeb. Systém víceletého financování je od roku 2019 zaveden na úrovni programové dotace a funguje rovněž v rámci projektů EU. U účelové dotace tomu brání legislativa. Je podporováno posilování terénních a ambulantních služeb. Transformace pobytových zařízení sociálních služeb v jiné druhy sociálních služeb postupovala. Došlo k posilování vazeb mezi zdravotními a sociálními službami.
A.4 Posílení kulturní rozmanitosti a historického dědictví kraje	Kraj formou grantů podporoval různé kulturní a společenské aktivity a také širší využití památek. Výstavba a modernizace kulturních zařízení se uskutečňovala zejména ve vztahu k majetku Pardubického kraje ve správě příspěvkových organizací.
A.5 Podpora rozvoje sportovních a tělovýchovných aktivit	Kraj formou grantů podporoval budování a modernizaci sportovní infrastruktury a také tělovýchovné aktivity.
A.6 Širší kultivace lidského potenciálu kraje	Volnočasové aktivity, související infrastruktura, zájmové vzdělávání a preventivní programy kraj stabilně podporoval formou grantových programů a v některých případech formou vlastních rozvojových projektů.

Opatření	Zhodnocení hlavních uskutečněných činností
B.1: Rozvoj a optimalizace využití podnikatelské infrastruktury a podpora podnikání	Kraj aktualizoval a poskytoval informace o brownfields i o průmyslových zónách a spolupracoval s CzechInvestem. Nebyl uskutečněn záměr na založení inovačního fondu. Rozvoj průmyslových zón byl limitován nedostatkem ploch i pracovníků.
B.2: Podpora vědy, výzkumu, vývoje a inovací	Nebyly plánovány žádné přímo krajem realizované aktivity.
B.3: Rozvoj potenciálu pracovních sil	Ve školách zřizovaných krajem vznikaly nové obory s ohledem na trendy na trhu práce. Kraj formou různých aktivit propagoval vybrané obory středoškolského vzdělávání a stipendii podporoval zejména 22 učňovských oborů (2018).
B.4: Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu a jejího využití při rozvoji atraktivit cestovního ruchu.	V cestovním ruchu kraj koordinoval či zastřešoval vybrané činnosti rozvoje cestovního ruchu a uskutečňoval setkání jednotlivých aktérů.
B.5: Koordinovaný rozvoj marketingu cestovního ruchu a tvorby turistických produktů	Kraj spolupracoval s hlavními aktéry při realizaci marketingových aktivit. V této oblasti se přímo zapojil do několika projektů. Kraj realizoval dotační titul na podporu aktivit turistických oblastí.
B.6: Podpora budování a zkvalitňování páteří dopravní infrastruktury	V roce 2013 kraj uzavřel a postupně naplňuje Memorandum o spolupráci při přípravě a realizaci dopravního uzlu Pardubice, souvisejících investicích na vodní a železniční cestě, silnicích I., II. a III. třídy, letecké infrastruktury a místních komunikacích. Kraj zkvalitňuje letiště Pardubice. Ředitelství silnic a dálnic pracuje na přípravě řady dopravních staveb, které jsou postupně realizovány. V oblasti železniční dopravy byly uskutečněny některé dílčí stavby, většina úseků je teprve v přípravě.
B.7: Zkvalitnění regionální a lokální dopravní infrastruktury	Kraj zpracoval různé koncepční materiály a řešil různé vazby dopravních systémů. Probíhala modernizace těchto komunikací s využitím finančních prostředků z fondů EU, SFDI a Pk.
B.8: Rozvoj systému veřejné dopravy, rozvoj bezmotorové dopravy	Probíhalo ověřování výsledků optimalizace a integrace veřejné dopravy Pk a byly průběžně odstraňovány zjištěné nedostatky. Dosud nebyla zahájena příprava koncepce bezmotorové dopravy.
C.1 Podpora multifunkčního zemědělství a péče o krajinu	Regionální zemědělské produkty byly podporovány formou trhů, výstav, ale i seminářů a medializace. Probíhaly různé potravinářské soutěže.
C.2 Podpora efektivního nakládání s odpady	Pk podporoval projekty zejména měst a obcí, které řeší oddělenou separaci biologicky rozložitelného odpadu. Pk je spolu s kolektivními systémy EKOKOM, ASEKOL, Elektrowin zapojen do projektu, jehož součástí je propagace třídění a odpovědného nakládání s odpady. Osvěta je průběžně realizována prostřednictvím RRA PK.
C.3 Rozvoj infrastruktury vodního hospodářství a zvýšení ochrany vodních zdrojů v území	Kraj podporoval formou dotací na zpracování dokumentace kanalizací a ČOV i na jejich výstavbu.
C.4 Zkvalitňování stavu energetické infrastruktury a zvýšení její účinnosti a šetrnosti, podpora úspor energií	Nebyly plánovány žádné přímo krajem realizované aktivity.
C.5 Podpora zvyšování	V rámci výkonu přenesené působnosti jde o důsledné naplňování

Opatření	Zhodnocení hlavních uskutečněných činností
kvality jednotlivých složek životního prostředí	zákonů v oblasti ochrany životního prostředí. V rámci správního rozhodování jde o ukládání podmínek pro zajištění minimalizace negativních dopadů opatření a záměrů do životního prostředí. Každoročně vypisoval grantové programy a podporoval činnost ekocenter působících v kraji. Kraj zajišťoval údržbu přírodních parků, zvláště chráněných území a lokalit soustavy Natura 2000.
C.6 Zvyšování bezpečnosti a ochrany obyvatel kraje	Probíhala realizace preventivně výchovné činnosti na základě zpracovaného plánu preventivně výchovné činnosti. Hlavními činnostmi bylo vzdělávání cílových skupin a realizace prezentačních akcí, besed a exkurzí, vydávání článků a tvorba preventivně výchovných materiálů. Hlavním aktérem a koordinátorem činností v oblasti bezpečnosti byl Hasičský záchranný sbor Pardubického kraje.
D.1 Využívání koncepčních nástrojů strategického a územního plánování při vytváření podmínek pro vyvážený rozvoj Pardubického kraje	Kraj zejména zajišťoval koordinaci územně plánovacích dokumentací obcí v rámci přeneseného výkonu státní správy. Informační podpora ze strany odboru byla poskytována i v případě strategických dokumentů obcí. Kraj se snažil při klíčových rozhodnutích o území kraje zohledňovat rozdílnost jednotlivých regionů Pardubického kraje.
D.2 Posilování rozvojových příležitostí ve venkovských oblastech a problémových regionech Pardubického kraje	Nadále pokračovala modernizace silniční sítě II. a III. třídy s využitím finančních prostředků fondů EU, SFDI a Pk. Fungoval dotační program Pk na podporu problémových regionů v Pk a Program obnovy venkova Pardubického kraje (jeho součástí je dotační titul pro MAS, tzv. malý LEADER).
D.3 Vytváření podmínek pro rozvoj městských sídel jako pólů rozvoje Pardubického kraje	Kraj prověřoval promítnutí zásad a úkolů, které jsou stanoveny v Zásadách územního rozvoje Pardubického kraje směřujících k vyváženému územnímu rozvoji měst. Nadále pokračovala modernizace silniční sítě II. a III. třídy s využitím finančních prostředků fondů EU, SFDI a Pk.
D.4 Rozvíjení vnějších vztahů subjektů na území Pardubického kraje	Průběžně realizováno nejen prostřednictvím stálého zastoupení Plzeňského kraje v Bruselu, ale i účastí I. náměstka hejtmana v předsednictvu Výboru regionů EU. Pokračuje spolupráce s partnerskými regiony. Intenzivnější spolupráce s Královéhradeckým krajem v oblasti cestovního ruchu a turistiky v oblasti společné propagace. Součinnost s krajem Vysočina při realizaci projektů s regionem na Ukrajině.
D.5 Rozvíjení spolupráce veřejného, soukromého a neziskového sektoru	Bylo řešeno v rámci Regionální stálé konference Pardubického kraje
D.6 Efektivní využívání evropských fondů	Kraj dále provozoval databázi rozvojových projektů Pk a poskytoval poradenství o možnostech čerpání fondů EU. Kraj se zasazoval o koordinaci klíčových záměrů a projektů na území Pk.

Plnění strategických cílů

V kapitole B.5.2 Monitoring Programu rozvoje Pardubického kraje 2012–2020 byly stanoveny indikátory s vazbou na plnění opatření. Tyto indikátory byly dle svého zaměření při vyhodnocení přiřazeny k jednotlivým strategickým cílům a na základě zjištěných změn bylo posouzeno plnění cíle. Z 15 cílů jich je 9 plněno, 3 jsou plněny převážně, 2 částečně a 1 slabě.

Priorita A. Kvalitní lidské zdroje

SC: Zlepšit podmínky pro vzdělávání obyvatel v souvislosti s jejich životním cyklem a zvýšit jejich uplatnitelnost na trhu práce

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Naplněnost SŠ	počet žáků / kapacita (%)	66,9	67,0	100,2
Struktura studentů SŠ	podíl přijímaných na SŠ s výučním listem (H, E),	34,2	31,5	92,0
	podíl přijímaných na SŠ s maturitní zkouškou na gymnáziu (K),	17,4	18,3	104,8
	podíl přijímaných na SŠ s maturitní zkouškou (L, M)	47,6	49,5	104,1

Vzdělanost obyvatel postupně stoupá a zejména vzdělanost ekonomicky aktivního obyvatelstva. Nižší vzdělanost obyvatel je totiž koncentrována zejména mezi starší populací a ta z trhu práce postupně odchází. Rostoucí vzdělanost dokládá i proměňující se struktura studentů SŠ, kdy v období let 2012 až 2018 klesl podíl přijímaných osob na střední školy s výučním listem, zatímco vzrostly podíly přijímaných osob na střední školy s maturitní zkouškou. Přitom naplněnost středních škol zůstala téměř nezměněna. Stále podstatnější roli hraje též celoživotní vzdělávání. **Strategický cíl je tak plněn.**

SC: Zajistit adekvátní kvalitu zdravotních zařízení a sociálních služeb a dostupnost jejich služeb pro všechny skupiny obyvatel

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Počet lékařů na 1 000 obyvatel	počet / 1 000 obyvatel	3,9	4,1	104,9
Využití lůžek v nemocnicích	dny	255,9	269,4	105,3
Využití lůžek v odborných léčebných ústavech	dny	329,3	331,7	100,7
Zdravotní stav obyvatel*	počet pacientů hypertenzní nemoci	94 083	95 077	101,1
	počet pacientů ischemické nemoci srdeční	34 267	30 690	89,6
	počet pacientů cévní nemoci mozku	11 389	11 528	101,2
Naděje dožití mužů při narození	roky	74,8	76,6	102,4
Naděje dožití žen při narození	roky	80,8	82,2	101,7
Celkový počet osob, jimž byla poskytnuta sociální služba	počet	26 152	39 131	149,6

Pozn.: * poslední hodnota je za rok 2014, novější data nejsou dostupná

Vzhledem k zesilujícímu procesu demografického stárnutí (zvyšující se podíl obyvatel seniorského věku, zvyšující se hodnota indexu stáří, zvyšující se hodnota průměrného věku) se zvyšují také nároky na systém zdravotní a sociálně péče. Pozitivně lze hodnotit, že se za období let 2012 až 2018 zvýšil počet lékařů připadajících na 1 000 obyvatel. Stejně tak narostla naděje dožití mužů i žen. Využití lůžek v nemocnicích se sice mírně snížilo, ale výrazně narostl celkový počet osob, jimž byla poskytnuta sociální služba. V některých indikátorech však stále přetrvávají značné rozdíly mezi jednotlivými správními obvody ORP. **Strategický cíl je tak převážně plněn.**

SC: Rozšířit a zkvalitnit nabídku aktivit pro organizované i neorganizované trávení volného času

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Počet návštěvníků památkových objektů	počet	244 000	419 000	171,7

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Míra kriminality	počet trestných činů / 1 000 obyv.	17,4	10,7	61,5

V posledních letech se jasně ukazuje trend zvyšujícího se tuzemského cestovního ruchu, ve sledovaném období je tak jasně zřetelný nárůst počtu návštěvníků památkových objektů na území Pardubického kraje. Přes všechna realizovaná opatření však Pardubický kraj stále zůstává jedním z regionů s nejnižší návštěvností ČR a s výrazným podílem tuzemských turistů oproti zahraničním turistům. Strategický cíl se však soustředí obecně na trávení volného času, kdy se ve sledovaném období zlepšil stav kulturní infrastruktury a také rozšířila nabídka aktivit pro veřejnost. Pozitivní je také skutečnost, že poklesla míra kriminality definovaná počtem trestných činů na 1 000 obyvatel. **Strategický cíl je tak plněn.**

B. Konkurenceschopná ekonomika

SC: Dosáhnout nadprůměrného růstu HDP mezi kraji v ČR

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
HDP na obyvatele	Kč / 1 obyv.	306 424	410 635	134,0

HDP Pardubického na jednoho obyvatele za sledované období narostl o více než čtvrtinu, nicméně Pardubický kraj se stále pohybuje na podprůměrné úrovni mezi všemi kraji České republiky. Strategický cíl se však soustředí na dosažení nadprůměrného růstu HDP mezi kraji ČR. Mezi lety 2012 a 2017 zaznamenal Pardubický kraj 4. nejvyšší nárůst HDP na obyvatele mezi všemi 14 kraji ČR. **Strategický cíl je tak plněn.**

SC: Posílit výzkumný a inovační potenciál uvnitř jednotlivých ORP a celkovou ekonomickou výkonnost kraje

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Rozsah nově obsazených podnikatelských ploch a nemovitostí (uvedených v databázi agentury CzechInvest)	ha	0,1	0,3	300,0
Počet revitalizovaných brownfields (uvedených v Národní databázi brownfields)	počet	48 (2012–2018)		
Objem prostředků na vědu a výzkum	mil. Kč	2 782,6	3 146	113,17
Počet zaměstnanců výzkumu a vývoje	počet	2 618	2 576	98,4
Míra nezaměstnanosti	počet uchazečů / EAO (v %)	7,0	2,2	31,4
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	počet uchazečů o zaměstnání evidovaných déle než 12 měsíců	7 866	868	11,0
Počet uchazečů na jedno volné místo	počet	13,6	0,2	1,5

Po roce 2013 se začala výrazně zlepšovat celková ekonomická situace a s ní i situace na trhu práce. Tuto skutečnost nejlépe odráží výrazný pokles míry nezaměstnanosti (přesněji podílu nezaměstnaných osob), pokles míry dlouhodobé nezaměstnanosti (přesněji počtu dlouhodobě nezaměstnaných osob, tedy osob v evidenci Úřadu práce ČR déle než 12 měsíců) a pokles počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo. Výrazně se také zvýšil rozsah nově obsazených podnikatelských ploch a nemovitostí uvedených v databázi agentury CzechInvest. Za období let 2012 až 2018 došlo dále k revitalizaci 48 objektů brownfields uvedených v Národní databázi brownfields.

Nicméně zlepšující se ekonomická situace se příliš neodrazila v oblasti vědy, výzkumu a inovací, kdy jak objem prostředků na vědu a výzkum, tak počet zaměstnanců vědy a výzkumu zaznamenaly pokles. **Strategický cíl je tak plněn jen částečně.**

SC: Efektivně využívat potenciál kraje v oblasti rozvoje udržitelného cestovního ruchu

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních (rezidenti)	počet	315 105	403 529	128,1
Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních (nerezidenti)	počet	51 338	64 183	125,0
Průměrná doba pobytu	počet dní pobytu / počet návštěvníků	3,8	3,8	100,0
Počet ubytovacích zařízení	počet	374	354	94,7
Počet ubytovacích lůžek	počet	22 671	19 071	84,1
Čisté využití lůžek v ubytovacích zařízeních	počet obsazených / počet celkových (v %)	12,5	19,0	1,52
Čisté využití pokojů v ubytovacích zařízeních	počet obsazených / počet celkových (v %)	22,5	35,3	156,9

Se zlepšující se ekonomickou situací a částečně i se zhoršující se bezpečnostní situací v zahraničí dochází v posledních letech k zesilování tuzemského cestovního ruchu. To se odráží také v Pardubickém kraji, kde byl v období let 2012 až 2018 evidován zvyšující se počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních (jak rezidentů, tak nerezidentů), dále se pak zvýšilo i čisté využití lůžek a pokojů v ubytovacích zařízeních. Nicméně průměrná délka pobytu se nezměnila a počet ubytovacích zařízení a lůžek v nich dokonce mírně klesl. **Strategický cíl je tak plněn jen částečně.**

SC: Posílit využití příznivé geografické polohy kraje jako důležité spojnice mezi územím Čech a severní i jižní částí Moravy

Název indikátoru	Měrná jednotka	Celkem 2012–2018
Délka vybudovaných dálnic a rychlostních komunikací	km	1,1
Délka modernizovaných tratí	km	46,1
Délka modernizovaných silnic II. a III. třídy	km	90,5

Indikátory, které popisují budování a zkvalitňování jak páteřní, tak regionální a lokální dopravy, jsou uváděny jako součty kilometrů dopravní infrastruktury vybudované či modernizované za období let 2012 až 2018. Za 7 let tak bylo v kraji vybudováno jen 1,1 km dálnic či rychlostních komunikací, modernizováno 46,1 km železničních tratí a modernizováno 90,5 km silnic II. a III. třídy, které jsou přímo v majetku a správě kraje. Vzhledem k délce období a potřebě změn **je strategický cíl plněn slabě.**

SC: Zajistit adekvátní dopravní obslužnost všech území kraje

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Počet cestujících veřejnou dopravou	počet	17 000 000	22 830 000	134,3
Počet dopravních nehod, při nichž došlo ke zranění či usmrcení na 1 000 obyvatel	počet / na 1 000 obyvatel	2,2	2,5	113,6
Počet přepravených osob leteckou dopravou	počet	125 300	147 572	117,8

Význam mobility obyvatel se neustále zvyšuje. Výše uvedené indikátory vykazují zvýšení počtu cestujících veřejnou dopravou i vyšší počty přepravených osob leteckou dopravou. S vyšší mírou motorizace / automobilizace a vyšší dopravní intenzitou se však také pojí vyšší počet dopravních nehod, při nichž došlo ke zranění či usmrcení obyvatel. Adekvátní dopravní obslužnost všech území kraje veřejnou dopravou je zajištěna. **Strategický cíl je tak plněn.**

C. Zdravé životní prostředí

SC: Zajistit šetrné hospodaření v souvislosti s rozrůstáním infrastruktury v území a zachovat krajinný ráz vybraných regionů

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Koeficient ekologické stability krajiny	podíl ekologicky příznivých ploch a ploch, které zatěžují ŽP	0,90	0,93	103,3
Počet katastrálních území s dokončenými komplexními pozemkovými úpravami	počet	94 (2012–2018)		
Podíl recyklovaných odpadů*	objem recyklovaných odpadů / objem odpadů (v %)	13,5	18,7	138,5
Produkce komunálních odpadů	kg/obyvatele	294,1	343,5	116,8
Počet revitalizovaných starých ekologických zátěží	počet	3	12	400,0

Pozn.: * podíl recyklovaných odpadů byl naposledy sledován v roce 2014.

V oblasti šetrného hospodaření a zachování krajinného rázu lze pozitivně hodnotit nárůst koeficientu ekologické stability, stále však nepřekročil hodnotu 1,0. Za sledované období byly na 94 katastrálních územích zrealizovány komplexní pozemkové úpravy; počet revitalizovaných starých ekologických zátěží vzrostl čtyřikrát. O pětinu se sice zvýšila produkce komunálních odpadů na obyvatele, ale ještě výrazněji vzrostl podíl recyklovaných odpadů. **Strategický cíl je tak plněn.**

SC: Dosáhnout vyššího stupně napojení jednotlivých území kraje, zejména jeho okrajových částí, na základní technickou infrastrukturu a rozvoj komplexní péče o povrchové i podzemní vody

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Podíl čištěných odpadních vod	čištěné odpadní vody / odpadní vody celkem (v %)	98,5	99,0	100,5
Podíl osob v domech napojených na kanalizaci s ČOV	osoby s napojením / osoby celkem (v %)	69,7	73,0	104,7

V průběhu sledovaného období se zvýšil jak podíl čištěných odpadních vod, tak podíl osob v domech napojených na kanalizaci s ČOV. Také pokrytí obcí dalšími druhy technické infrastruktury zaznamenalo nárůst. **Strategický cíl je tak plněn.**

SC: Adekvátně a objektivně chránit a zvyšovat kvalitu jednotlivých složek životního prostředí v kraji zejména v postižených lokalitách

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Měrné emise (NO _x) REZZO 1 až 4 (včetně mobilních zdrojů vyšetřování)	tuny / km ²	3,10	2,74	88,4
Měrné emise (CO) REZZO 1 až 4 (včetně mobilních zdrojů vyšetřování)	tuny / km ²	8,40	6,85	81,5
Měrné emise (tuhé látky) REZZO 1 až 4 (včetně mobilních zdrojů vyšetřování)	tuny / km ²	0,77	0,74	96,1

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
mobilních zdrojů vyšetřování)				
Měrné emise (SO ₂) REZZO 1 až 4 (včetně mobilních zdrojů vyšetřování)	tuny / km ²	2,54	1,30	51,2
Plocha velkoplošných a maloplošných legislativně chráněných území (údaje ČSÚ)	km ²	444,4	450,9	101,5
Investiční náklady na ochranu životního prostředí	tis. Kč	1 632 238	1 081 275	66,2
Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí	tis. Kč	2 022 916	2 379 252	117,6

Měrné emise REZZO 1 až 4 včetně mobilních zdrojů vyšetřování všech prvků (tedy NO_x, CO, tuhé látky a SO₂) vykazaly za sledované období poměrně výrazný pokles, zejména pak SO₂. Mírně těž vzrostla plocha velkoplošných a maloplošných legislativně chráněných území. Různá situace panovala u investičních a neinvestičních nákladů na ochranu životního prostředí. Zatímco investiční náklady se v průběhu sledovaného období snížily téměř na polovinu, tak neinvestiční náklady vzrostly o zhruba 10 %. **Strategický cíl je tak převážně plněn.**

SC: Efektivně zajišťovat ochranu a bezpečnost obyvatelstva a včasnou pomoc v případech mimořádných událostí a krizových situací

Pro strategický cíl nebyly přímo stanoveny indikátory. Z monitoringu plnění aktivit vyplývají investice a činnosti ke zkvalitňování fungování integrovaného systému. Probíhala i řada preventivních a osvětových aktivit. **Lze tedy tvrdit, že cíl byl plněn.**

D. Koordinovaný prostorový rozvoj kraje

SC: Koordinovat rozvoj systému osídlení kraje, včetně funkčního využití území a snižovat disparity posilováním problémových území při respektování jejich přírodních a kulturních hodnot

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Počet informačních setkání na úrovni kraje a jeho obcí (ORP, POÚ, obce)	počet	3	2	66,7
Počet grantů zaměřených na území problémových regionů	počet	7	11	157,1

Zástupci Pardubického kraje pořádají ročně dvě až tři informační setkání na úrovni kraje a jeho obcí (ORP, POÚ, obce). Počet grantů, které jsou zaměřeny na území problémových regionů, se zvýšil za sledované období ze 7 grantů (v jednom roce) na 11 grantů. **Strategický cíl je tak plněn.**

SC: Budovat silné partnerské vztahy rozvojových aktérů s důrazem na využití místního potenciálu při rozvoji území kraje v souladu s principy udržitelného rozvoje

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Počet zahraničních partnerů Pardubického kraje	počet	5	5	100,0
Počet podpořených místních akčních skupin	počet	7	13	185,7

Počet zahraničních partnerů Pardubického kraje se v průběhu sledovaného období nezměnil a zůstal na počtu 6 partnerů. Počet podpořených místních akčních skupin se zvýšil ze 7 subjektů na 13 subjektů. **Strategický cíl je tak převážně plněn.**

SC: Snížit socioekonomické rozdíly v návaznosti na sociodemografické ukazatele mezi jednotlivými částmi kraje (ORP)

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota 2012	Poslední hodnota 2018	Změna 2018/2012
Saldo migrace	rozdíl počtu přistěhovaných a vystěhovaných, na 1 000 obyv.	0,1	3,8	3 800,0

Rozdíly mezi jednotlivými částmi Pardubického kraje (reprezentovanými skrze správní obvody ORP) i nadále přetrvávají. Stále je patrný rozdíl mezi vyspělejší západní částí kraje a méně vyspělou východní částí, resp. mezi populačně většími městy a jejich blízkým zázemím na jedné straně a odlehlejšími územími na druhé straně. Nicméně současná příznivá ekonomická situace napomáhá skutečnosti, že se zejména ekonomické rozdíly snižují (především oblast trhu práce), sociální rozdíly však přetrvávají. **Strategický cíl je tak plněn jen částečně.**

SC: Zefektivnit čerpání dotací do kraje a všech jeho regionů

Pro strategický cíl nebyly přímo stanoveny indikátory. Plnění cíle lze posoudit z hlediska procesů a z hlediska čerpání dotací. V procesní oblasti došlo k zavedení integrovaných nástrojů, kraj zavedl databázi rozvojových projektů, poskytoval poradenství a zasazoval se o koordinaci projektů.

V programovém období 2007–2013 bylo na území Pardubického kraje čerpáno celkem 36,5 miliard Kč (6800 projektů, 4,8 % z objemu ČR). V období 2014–2020 bylo k 1. 2. 2020 pro území Pardubického kraje čerpáno ze zdrojů EU na dosavadních 2 742 projektů 24,4 mld. Kč (6,4 % z objemu ČR, 6,6 % z počtu projektů).

Vzhledem k tomu, že dotace z tohoto období je možné čerpat do roku 2023, je pravděpodobné, že za celé období do území kraje bude alokována vyšší částka. **Cíl lze na základě aktuálních údajů považovat za plněný.**

PŘÍLOHA 4: ZHODNOCENÍ REALIZACE PROJEKTŮ OBCÍ S PODPOROU Z FONDŮ EU V OBDOBÍ 2014–2020 A PLÁNOVANÝCH PROJEKTŮ OBCÍ

Obce jsou základní úrovní realizace rozvojových činností. Pardubický kraj sleduje situaci v jednotlivých územních částech kraje a reflektuje rozvojové potřeby obcí. Následně podporuje řešení problémů obcí pomocí existujících finančních zdrojů a nástrojů na úrovni EU a na národní úrovni. Dle svých možností potom kraj doplňuje finanční prostředky a další podpůrné nástroje v oblastech, kde chybí.

Zhodnocení úspěšnosti obcí při čerpání prostředků EU v období 2014–2020 poskytuje zpětnou vazbu pro nastavení krajských mechanismů na podporu čerpání z těchto zdrojů a také pro reflexi schopností obcí realizovat tento typ projektů.

Posouzení plánovaných projektů obcí zachycuje připravenost obcí na využití dotační podpory v období 2021–2027 a umožní lépe diverzifikovat krajské nástroje podpory rozvoje území kraje.

PROJEKTY OBCÍ REALIZOVANÉ S PODPOROU EU

Hodnocení čerpání obcí z fondů EU v období 2014–2020 je založeno na analýze projektů obcí uvedených v **databázi Ministerstva pro místní rozvoj** nazvané Seznam operací (příjemců) k 1. 4. 2020 (viz <https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/seznamy-prijemcu>).

Vzhledem k tomu, že databáze obsahuje projekty různých subjektů a v různé fázi realizace, byla stanovena následující kritéria výběru projektů pro hodnocení:

- Vybrány pouze projekty realizované obcemi.
- Vybráno místo realizace Pardubický kraj (v případě, že u některého projektu Pardubický kraj spolupracovat s jiným krajem, což byly pouze 4 případy, nejsou tyto projekty zahrnuty do hodnocení a jsou popsány samostatně; jedná se pouze 3 projekty realizované ve spolupráci s Královéhradeckým krajem v rámci ITI a 1 projekt na hranici Pardubického kraje a Kraje Vysočina).
- Stav projektu byl zvolen jako a) projekt s právním aktem o poskytnutí / převodu podpory, b) projekt ve fyzické realizaci, c) projekt v plné (fyzické i finanční) realizaci, d) projekt fyzicky ukončen, e) projekt finančně ukončen ze strany ŘO.
- Je uveden pouze příspěvek EU v CZK – je tedy zachyceno pouze to, co přijde do území z externích zdrojů (ne spolufinancování samotným subjektem a z národních zdrojů).

Dle uvedených kritérií bylo na území Pardubického kraje realizováno obcemi **593 projektů**.

Projekty obcí Pardubického kraje podpořené z fondů EU v období 2014–2020 podle operačních programů, jejich prioritních os a témat (stav k 1. 4. 2020)

OPERAČNÍ PROGRAM / prioritní osa / tematická oblast – tematická podoblast	Počet projektů	Rozpočet projektu v Kč	Příspěvek EU v Kč
IROP	272	1 899 161 721	1 598 920 091
06.1 Konkurenceschopné, dostupné a bezpečné regiony	33	519 351 803	441 449 032
– Bezpečnost – Požární technika	11	84 472 455	71 801 586
– Bezpečnost – Požární zbrojnice	5	67 927 301	57 738 206
– Doprava – Bezpečnost	3	33 853 360	28 775 356
– Doprava – Cyklostezky	4	21 659 471	18 410 550
– Doprava – Chodníky	2	43 294 493	36 800 319
– Doprava – Veřejná doprava	8	268 144 723	227 923 014
06.2 Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro	77	1 080 015 325	877 452 900

OPERAČNÍ PROGRAM / prioritní osa / tematická oblast – tematická podoblast	Počet projektů	Rozpočet projektu v Kč	Příspěvek EU v Kč
obyvatele regionů			
– Bydlení	21	192 048 215	163 240 983
– Energetické úspory	12	86 437 818	32 912 018
– Sociální oblast	5	62 320 453	52 972 385
– Školství	39	739 208 840	628 327 514
06.3 Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí	18	47 867 036	40 686 980
06.4 Komunitně vedený místní rozvoj	144	251 927 557	239 331 179
– Bezpečnost – Požární technika	10	6 293 135	5 978 478
– Bezpečnost – Požární zbrojnice	6	18 223 537	17 312 360
– Doprava – Bezpečnost	13	18 210 085	17 299 581
– Doprava – Cyklostezky	4	13 370 000	12 701 500
– Doprava – Chodníky	40	72 057 684	68 454 799
– Doprava – Veřejná doprava	1	3 157 894	2 999 999
– Sociální oblast	16	32 981 430	31 332 358
– Školství	54	87 633 792	83 252 103
OP Z	36	102 846 991	87 419 942
03.1 Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly	2	6 740 844	5 729 717
03.2 Sociální začleňování a boj s chudobou	20	58 281 985	49 539 687
03.4 Efektivní veřejná správa	14	37 824 162	32 150 538
OP ŽP	276	1 767 221 878	1 174 168 700
05.1 Zlepšování kvality vody a snižování rizika povodní	77	1 063 365 358	693 602 562
– Odpadní vody	18	917 055 799	584 930 994
– Voda – Protipovodňová ochrana	56	122 107 443	89 183 142
– Voda – Dešťová voda	1	16 334 338	13 884 187
– Voda – Vodovody	1	5 098 226	3 250 119
– Voda – Ostatní	1	2 769 552	2 354 119
05.3 Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika	116	350 553 992	297 970 893
05.4 Ochrana a péče o přírodu a krajinu	22	68 880 469	59 071 418
– Krajina – Voda (včetně zeleně)	8	47 779 850	44 359 570
– Krajina – Zeleň (včetně vodních prvků)	14	21 100 619	14 711 848
05.5 Energetické úspory	61	284 422 058	123 523 827
OP VVV – 02.3 Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání	8	123 753 251	105 190 263
OP TP – 08.1 Podpora řízení a koordinace Dohody o partnerství	1	6 592 985	5 604 037
CELKEM	593	3 899 576 826	2 971 303 034

Pramen: MMR, Seznam operací (příjemců) k 1. 4. 2020; vlastní zpracování

Pozn.: Do tematických oblastí a podoblastí byly projekty zařazeny dle názvu a popisu projektu.

Téměř stejné množství projektů bylo realizováno z Operačního programu Životní prostředí (OP ŽP, 46,5 %) a z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP, 45,9 %). Z IROP byl nicméně získán příspěvek EU ve výši 1,6 miliardy Kč oproti 1,17 miliardy Kč z OP ŽP. Průměrný příspěvek EU na jeden projekt činil cca 5 mil. Kč.

Početně (bez ohledu na operační program a jeho osu) bylo realizováno nejvíce projektů zaměřených na odpadové hospodářství, na školství, dopravu a energetické úspory.

Tematické rozložení projektů obce Pardubického kraje podpořených z fondů EU v období 2014–2020 (stav k 1. 4. 2020)

Tematická oblast – tematická podoblast	Počet projektů	Podíl projektů	Příspěvek EU v Kč	Podíl příspěvku EU
Doprava	75	12,6 %	413 365 118	13,9 %
– Bezpečnost	16	2,7 %	46 074 937	1,6 %
– Cyklostezky	8	1,3 %	31 112 050	1,0 %
– Chodníky	42	7,1 %	105 255 118	3,5 %
– Veřejná doprava	9	1,5 %	230 923 013	7,8 %
Bezpečnost	32	5,4 %	152 830 630	5,1 %
– Požární technika	21	3,5 %	77 780 064	2,6 %
– Požární zbrojnice	11	1,9 %	75 050 566	2,5 %
Školství	101	17,0 %	816 769 880	27,5 %
Sociální oblast	43	7,3 %	139 574 147	4,7 %
Bydlení	21	3,5 %	163 240 983	5,5 %
Energetické úspory	73	12,3 %	156 435 845	5,3 %
Odpadní vody	18	3,0 %	584 930 994	19,7 %
Voda	59	10,0 %	108 671 567	3,7 %
– Protipovodňová ochrana	56	9,4 %	89 183 142	3,0 %
– Dešťová voda	1	0,2 %	13 884 187	0,5 %
– Vodovody	1	0,2 %	3 250 119	0,1 %
– Ostatní	1	0,2 %	2 354 119	0,1 %
Odpady	116	19,6 %	297 970 893	10,0 %
Krajina	22	3,7 %	59 071 418	2,0 %
– Voda (včetně zeleně)	8	1,3 %	44 359 570	1,5 %
– Zeleň (včetně vodních prvků)	14	2,4 %	14 711 848	0,5 %
Veřejná správa	33	5,6 %	78 441 555	2,6 %
CELKEM	593	100,0 %	2 971 303 034	100,0 %

Pramen: MMR, Seznam operací (příjemců) k 1. 4. 2020; vlastní zpracování

Z hlediska územního rozložení připadal nejvyšší průměrný počet projektů v přepočtu na 1 obec na správní obvod pověřeného obecního úřadu (SO POÚ) Česká Třebová, Králíky, Letohrad a Skuteč. Nízký průměrný počet projektů byl realizován v SO POÚ Nasavrky, Přelouč a Chvaletice.

Příspěvek EU v přepočtu na 1000 obyvatel byl nejvyšší v SO POÚ Třemošnice a nejnižší v SO POÚ Chvaletice.

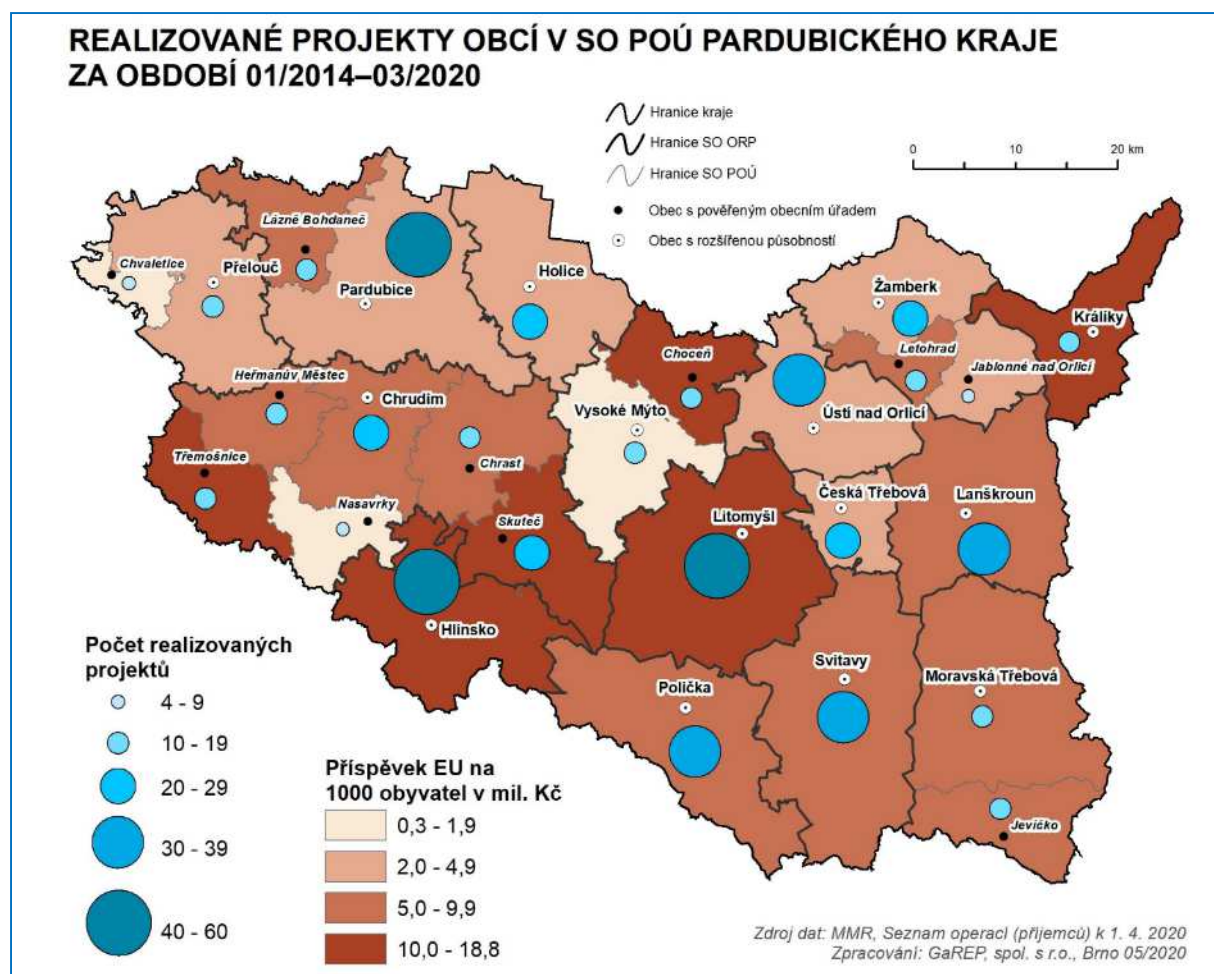
Územní rozložení projektů obce Pardubického kraje podpořených z fondů EU v období 2014–2020 (stav k 1. 4. 2020)

SO POÚ	Počet projektů	Počet obcí	Průměrný počet projektů na 1 obec	Příspěvek EU v Kč	Počet obyvatel k 31. 12. 2018	Příspěvek EU na 1000 obyvatel v Kč
Česká Třebová	21	5	4,2	62 872 854	18 088	3 475 943
Heřmanův Městec	11	14	0,8	76 581 619	10 230	7 485 984
Hlinsko	43	22	2,0	245 425 056	21 024	11 673 566
Holice	26	14	1,9	57 056 435	17 754	3 213 723
Choceň	19	20	1,0	1 64 681 415	13 792	11 940 358
Chrast	17	20	0,9	93 171 655	12 706	7 332 886
Chrudim	23	22	1,0	221 014 365	36 312	6 086 538
Chvaletice	4	7	0,6	3 530 826	5 897	598 749,5

Strategie rozvoje Pardubického kraje 2021–2027

SO POÚ	Počet projektů	Počet obcí	Průměrný počet projektů na 1 obec	Příspěvek EU v Kč	Počet obyvatel k 31. 12. 2018	Příspěvek EU na 1000 obyvatel v Kč
Jablonné nad Orlicí	8	9	0,9	23 368 066	7 688	3 039 551
Jevíčko	14	12	1,2	36 924 223	6 639	5 561 715
Králíky	17	5	3,4	88 374 868	8 649	10 217 929
Lanškroun	37	22	1,7	138 986 936	23 208	5 988 751
Lázně Bohdaneč	16	20	0,8	72 597 660	11 333	6 405 864
Letohrad	14	5	2,8	54 887 340	8 396	6 537 320
Litomyšl	40	35	1,1	279 851 632	27 136	10 312 929
Moravská Třebová	18	21	0,9	139 862 105	19 628	7 125 642
Nasavrky	4	8	0,5	3 843 183	3 448	1 114 612
Pardubice	60	36	1,7	402 910 329	118 715	3 393 929
Polička	32	20	1,6	102 252 642	19 574	5 223 901
Přelouč	19	35	0,5	81 127 099	19 630	4 132 812
Skuteč	28	13	2,2	151 340 846	12 805	11 818 887
Svitavy	39	28	1,4	177 088 994	31 424	5 635 470
Třemošnice	13	9	1,4	147 372 502	7 819	18 847 999
Ústí nad Orlicí	31	16	1,9	88 789 176	26 384	3 365 266
Vysoké Mýto	16	20	0,8	27 541 930	18 626	1 478 682
Žamberk	23	13	1,8	29 849 278	13 411	2 225 731
CELKEM	593	451	1,3	2 971 303 034	520 316	5 710 574

Pramen: MMR, Seznam operací (příjemců) k 1. 4. 2020, vlastní zpracování

Významnou otázkou je u územního rozložení projektů, zda se projevila nějaká souvislost mezi tématy projektů a charakteristikami území jednotlivých SO POÚ. V následující tabulce jsou u jednotlivých oblastí uvedeny SO POÚ, v nichž byly ve větší míře zastoupeny projekty (podíl z celkového počtu projektů na území SO POÚ). U nejčetněji zastoupených projektů v oblasti školství, odpadů a dopravy bylo identifikováno nejvíce území.

Přehled SO POÚ s vyšší tematickou koncentrací projektů (stav k 1. 4. 2020)

Tematická oblast	SO POÚ, v nichž v dané oblasti obce realizovaly více než 25 % projektů realizovaných v celém SO POÚ (případně nejvíce, pokud nikdo neměl více než 25 %)
Doprava	Letohrad, Holice, Heřmanův Městec, Jablonné nad Orlicí, Lázně Bohdaneč
Bezpečnost	(Polička)
Školství	Lanškroun, Letohrad, Pardubice, Litomyšl, Skuteč
Sociální oblast	(Vysoké Mýto, Chrast, Ústí nad Orlicí)
Bydlení	Polička, Moravská Třebová
Energetické úspory	Jablonné nad Orlicí, Jevíčko, Polička, Hlinsko, Přelouč
Odpadní vody	(Králíky, Třemošnice)
Voda	Nasavrky, Moravská Třebová, Chvaletice
Odpady	Nasavrky, Heřmanův Městec, Choceň, Vysoké Mýto, Lázně Bohdaneč, Hlinsko, Jevíčko, Moravská Třebová, Přelouč

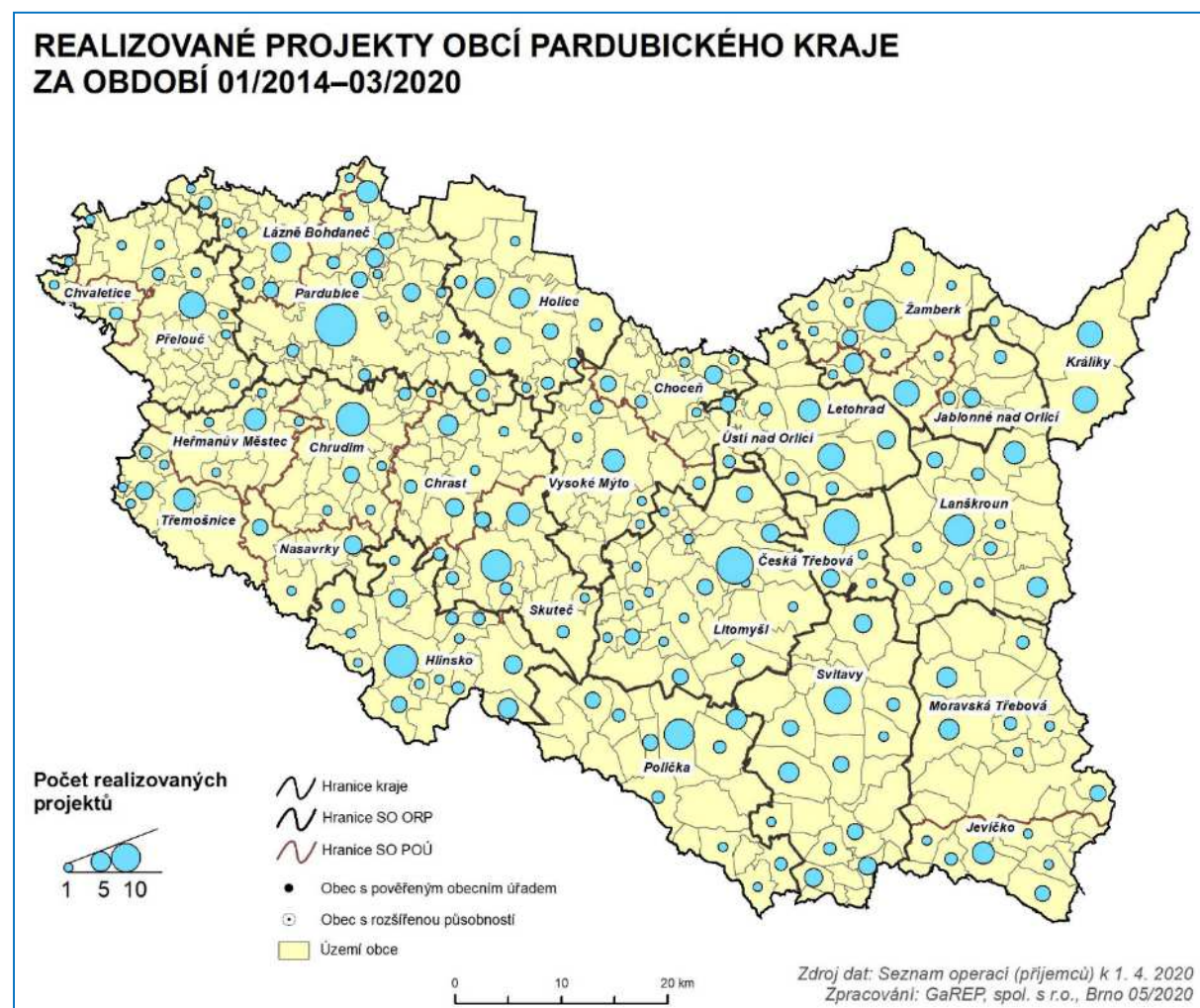
Krajina	(Třemošnice, Česká Třebová)
Veřejná správa	Králíky

Pramen: MMR, Seznam operací (příjemců) k 1. 4. 2020, vlastní zpracování

Zaměříme-li se na koncentraci témat dle SO POÚ, tak více než 10 % protipovodňových projektů v kraji bylo realizováno v SO POÚ Svitavy a Hlinsko. Podíl projektů v oblasti krajiny přesahující 10 % byl realizován v SO POÚ Česká Třebová, Holice a Litomyšl (vždy 13,6 %). Největší podíl projektů zaměřených na řešení odpadních vod byl realizován v SO POÚ Králíky a Litomyšl.

Projekty z oblasti školství byly nejvíce realizovány v SO POÚ Pardubice (18,8 %) a Lanškroun (13,9 %), na bydlení v SO POÚ Polička (19 %), Svitavy a Litomyšl (obojí 14,3 %). V oblasti dopravy směřovalo 13,3 % projektů do SO POÚ Holice (bylo zde ale realizováno 43,8 % projektů zaměřených na bezpečnost dopravy), jinak je doprava jako celek nejrovnoměrněji rozdělenou oblastí (polovina cyklostezek byla nicméně realizována na Pardubicku).

V oblasti bezpečnosti bylo nejvíce projektů realizováno v SO POÚ Polička (zejména hasičská technika) a Pardubice (zejména hasičské zbrojnice). Projekty na odpady byly rozloženy poměrně rovnoměrně.

PLÁNOVANÉ PROJEKTY OBCÍ

Zaměření projektů připravovaných obcemi Pardubického kraje v rámci období 2021–2027 byla zhodnocena na základě **databáze projektů Pardubického kraje**. Výběr relevantních projektů byl proveden na základě následujících kritérií:

- Realizátor: pouze obec.
- Stádium: dokumentace na úrovni pro žádost, idea, projektový záměr.
- Stav: „živý“ projekt, připravovaný projekt.
- Vyřazeny byly projekty obcí zaměřené na uspořádání jednorázové akce.

Uvedená kritéria splňovalo **1 594 projektů plánovaných** obcemi na území Pardubického kraje. Své **projekty má v databázi** zařazeno celkem **191 obcí**, což je **cca 42 % obcí** Pardubického kraje.

Projekty byly pro účely analýzy jednotně zatříděny dle tematických oblastí a podoblastí. Zatřídění bylo provedeno do stejných kategorií jako u projektů obcí realizovaných s podporou EU, aby bylo možné oba soubory konfrontovat.

Finanční zhodnocení mírně zkresluje fakt, že u 62 projektů (3,9 %) nebyly uvedeny náklady. Náklady nemalé části projektů (zejména těch, které jsou ve fázi „idea“) jsou odhadem.

Plánované projekty obcí Pardubického kraje dle databáze projektů Pardubického kraje (stav k 24. 4. 2020) – pořadí tematických oblastí dle četnosti projektů

Tematická oblast <i>Tematická podoblast</i>	Počet projektů	Podíl projektů	Předpokládané náklady v Kč	Průměrné náklady na projekt v Kč	Předpokládaný příspěvek EU v Kč
Doprava	345	21,6 %	2 380 078 778	6 898 779	2 154 076 683
<i>Místní komunikace</i>	150	9,4 %	939 191 641	6 261 278	837 855 546
<i>Chodníky</i>	84	5,3 %	425 560 000	5 066 190	391 164 000
<i>Cyklostezky</i>	52	3,3 %	576 000 000	11 076 923	524 100 000
<i>Parkování</i>	25	1,6 %	98 177 137	3 927 085	88 897 137
<i>Veřejná doprava</i>	19	1,2 %	331 400 000	17 442 105	303 110 000
<i>Bezpečnost</i>	13	0,8 %	8 750 000	673 077	8 050 000
<i>Ostatní</i>	2	0,1 %	1 000 000	500 000	900 000
Sport	159	10,0 %	949 810 600	5 973 652	877 097 070
Školství	124	7,8 %	822 622 574	6 634 053	751 477 074
Kultura	108	6,8 %	590 575 000	5 468 287	522 961 000
<i>Kulturní domy</i>	45	2,8 %	280 400 000	6 231 111	238 337 500
<i>Hřbitovy</i>	30	1,9 %	105 600 000	3 520 000	101 408 000
<i>Ostatní</i>	33	2,1 %	204 575 000	6 199 242	183 215 500
Krajina	101	6,3 %	401 840 000	3 978 614	379 150 000
<i>Voda</i>	45	2,8 %	281 830 000	6 262 889	268 578 500
<i>Zeleň</i>	44	2,8 %	85 860 000	1 951 364	79 011 500
<i>Cesty</i>	11	0,7 %	34 150 000	3 104 545	31 560 000
<i>Ostatní</i>	1	0,1 %	–	–	–
Odpadní vody	88	5,5 %	2 312 060 000	26 273 409	2 110 278 000
Bydlení	83	5,2 %	940 594 600	11 332 465	866 977 100
<i>Byty</i>	55	3,5 %	592 694 600	10 776 265	541 837 100
<i>Infrastruktura (tech. sítě)</i>	28	1,8 %	347 900 000	12 425 000	325 140 000
Veřejné osvětlení	67	4,2 %	276 196 771	4 122 340	255 639 271
Památky	64	4,0 %	328 129 920	5 127 030	306 243 295
Obecní budovy	63	4,0 %	430 120 000	6 827 302	395 359 000
<i>Obecní úřad</i>	28	1,8 %	142 670 000	5 095 357	128 115 000

Tematická oblast <i>Tematická podoblast</i>	Počet projektů	Podíl projektů	Předpokládané náklady v Kč	Průměrné náklady na projekt v Kč	Předpokládaný příspěvek EU v Kč
<i>Ostatní</i>	35	2,2 %	287 450 000	8 212 857	267 244 000
Bezpečnost	60	3,8 %	424 145 600	7 069 093	381 130 600
<i>Požární zbrojnice</i>	31	1,9 %	363 825 600	11 736 310	327 345 600
<i>Požární nádrže</i>	15	0,9 %	18 420 000	1 228 000	16 395 000
<i>Požární technika</i>	11	0,7 %	35 200 000	3 200 000	34 000 000
<i>Ostatní</i>	3	0,2 %	6 700 000	2 233 333	3 390 000
Voda	49	3,1 %	336 140 003	6 860 000	316 272 003
<i>Vodovod</i>	39	2,4 %	193 040 003	4 949 744	177 082 003
<i>Protipovodňová opatření</i>	6	0,4 %	120 500 000	20 083 333	118 950 000
<i>Dešťová voda</i>	4	0,3 %	22 600 000	5 650 000	20 240 000
Energetické úspory	46	2,9 %	262 345 000	5 703 152	233 925 000
Odpady	46	2,9 %	233 582 000	5 077 870	212 114 000
Prostranství	43	2,7 %	375 350 000	8 729 070	350 472 000
Cestovní ruch	38	2,4 %	165 800 000	4 363 158	151 965 000
Sociální oblast	16	1,0 %	435 856 700	27 241 044	415 866 700
Veřejná správa	12	0,8 %	17 751 620	1 479 302	17 553 620
Ostatní	82	5,1 %	281 188 650	3 429 130	253 109 650
<i>Komunální technika</i>	28	1,8 %	49 828 650	1 779 595	46 819 650
<i>Obecní rozhlas</i>	8	0,5 %	9 180 000	1 147 500	8 317 000
<i>Informační technologie</i>	6	0,4 %	13 100 000	2 183 333	11 740 000
<i>Ostatní</i>	40	2,5 %	209 080 000	5 227 000	186 233 000
CELKEM	1594	100,0 %	11 964 187 816	7 505 764	10 951 667 066

Pramen: Databáze projektů Pardubického kraje

Dominantními oblastmi projektů jsou dopravní infrastruktura obcí a sportovní infrastruktura. Další investice směřují zejména do zlepšování stavu obecních budov (školy, kulturní domy, obecní úřady) a památek. V oblasti infrastruktury obce plánují zejména investice do řešení odkanalizování obcí a čištění odpadních vod a ke zlepšení stavu veřejného osvětlení.

Územní rozložení plánovaných projektů obcí Pardubického kraje dle databáze projektů Pardubického kraje (stav k 24. 4. 2020)

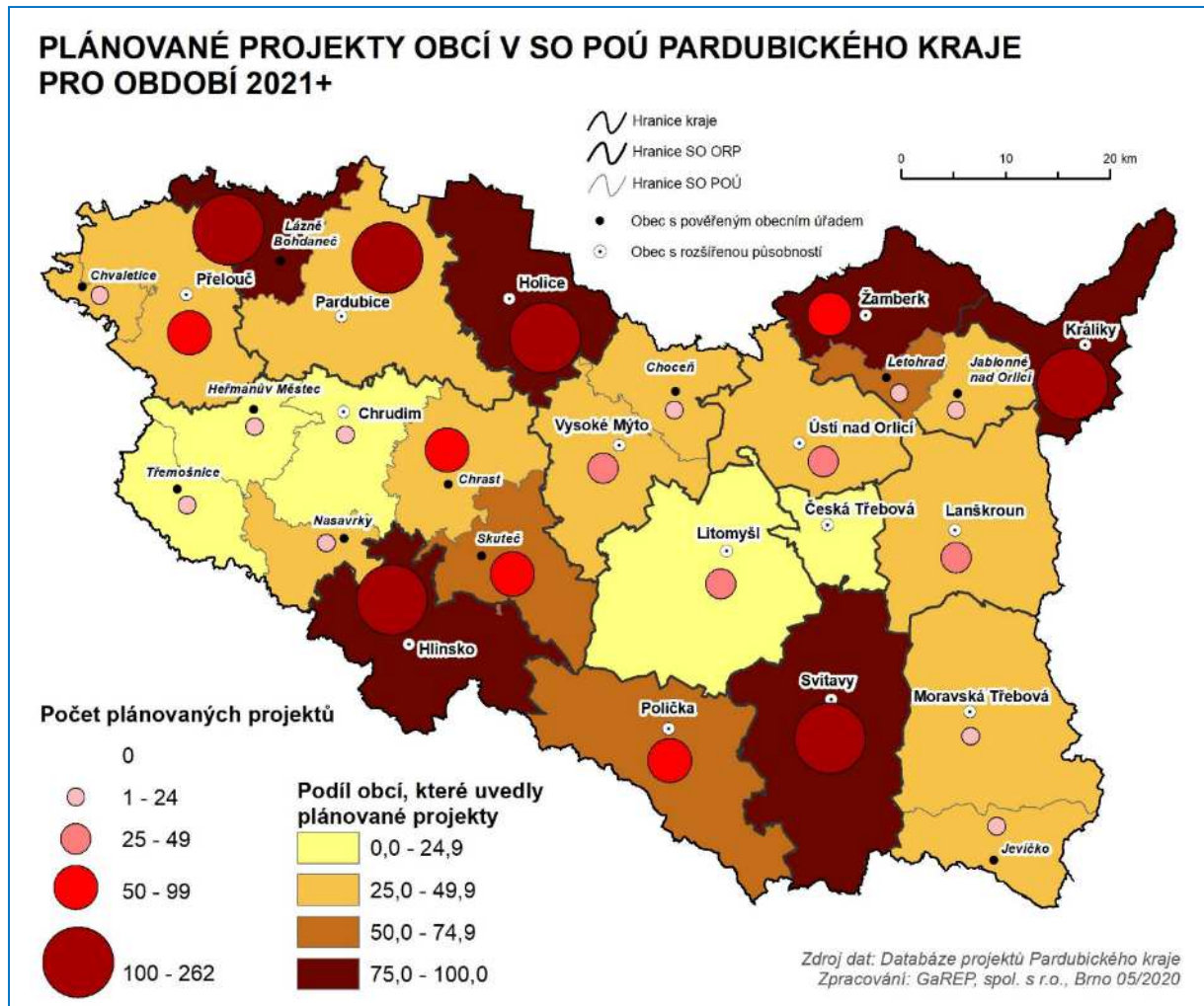
SO POÚ	Počet projektů	Předpokládaný příspěvek EU na 1000 obyvatel v Kč	Počet obcí, které uvedly projekt	Podíl obcí SO POÚ, které uvedly projekty (%)	Průměrný počet projektů na 1 obec, která projekt uvedla
Česká Třebová	0	0	0	0,0	0,0
Heřmanův Městec	11	1 681 329	2	14,3	5,5
Hlinsko	262	51 148 640	17	77,3	15,4
Holice	197	54 271 995	11	78,6	17,9
Choceň	17	5 678 473	6	30,0	2,8
Chrast	65	32 818 668	7	35,0	9,3
Chrudim	19	12 053 040	3	13,6	6,3
Chvaletice	18	8 924 877	2	28,6	9,0
Jablonec nad Orlicí	12	26 339 750	3	33,3	4,0
Jevíčko	17	30 004 519	4	33,3	4,3
Králíky	122	72 441 311	5	100,0	24,4
Lanškroun	41	17 547 828	7	31,8	5,9
Lázně Bohdaneč	115	83 332 216	15	75,0	7,7

SO POÚ	Počet projektů	Předpokládaný příspěvek EU na 1000 obyvatel v Kč	Počet obcí, které uvedly projekt	Podíl obcí SO POÚ, které uvedly projekty (%)	Průměrný počet projektů na 1 obec, která projekt uvedla
Letohrad	16	32 289 468	3	60,0	5,3
Litomyšl	30	22 859 854	7	20,0	4,3
Moravská Třebová	19	18 188 302	6	28,6	3,2
Nasavrky	11	5 693 735	2	25,0	5,5
Pardubice	131	9 132 144	15	41,7	8,7
Polička	62	17 558 241	11	55,0	5,6
Přelouč	50	34 478 757	10	28,6	5,0
Skuteč	80	28 332 097	7	53,8	11,4
Svitavy	138	22 533 605	21	75,0	6,6
Třemošnice	17	2 852 027	2	22,2	8,5
Ústí nad Orlicí	34	7 240 099	6	37,5	5,7
Vysoké Mýto	39	8 159 481	9	45,0	4,3
Žamberk	71	53 775 857	10	76,9	7,1
Celkový součet	1 594	21 048 107	191	42,4	8,3

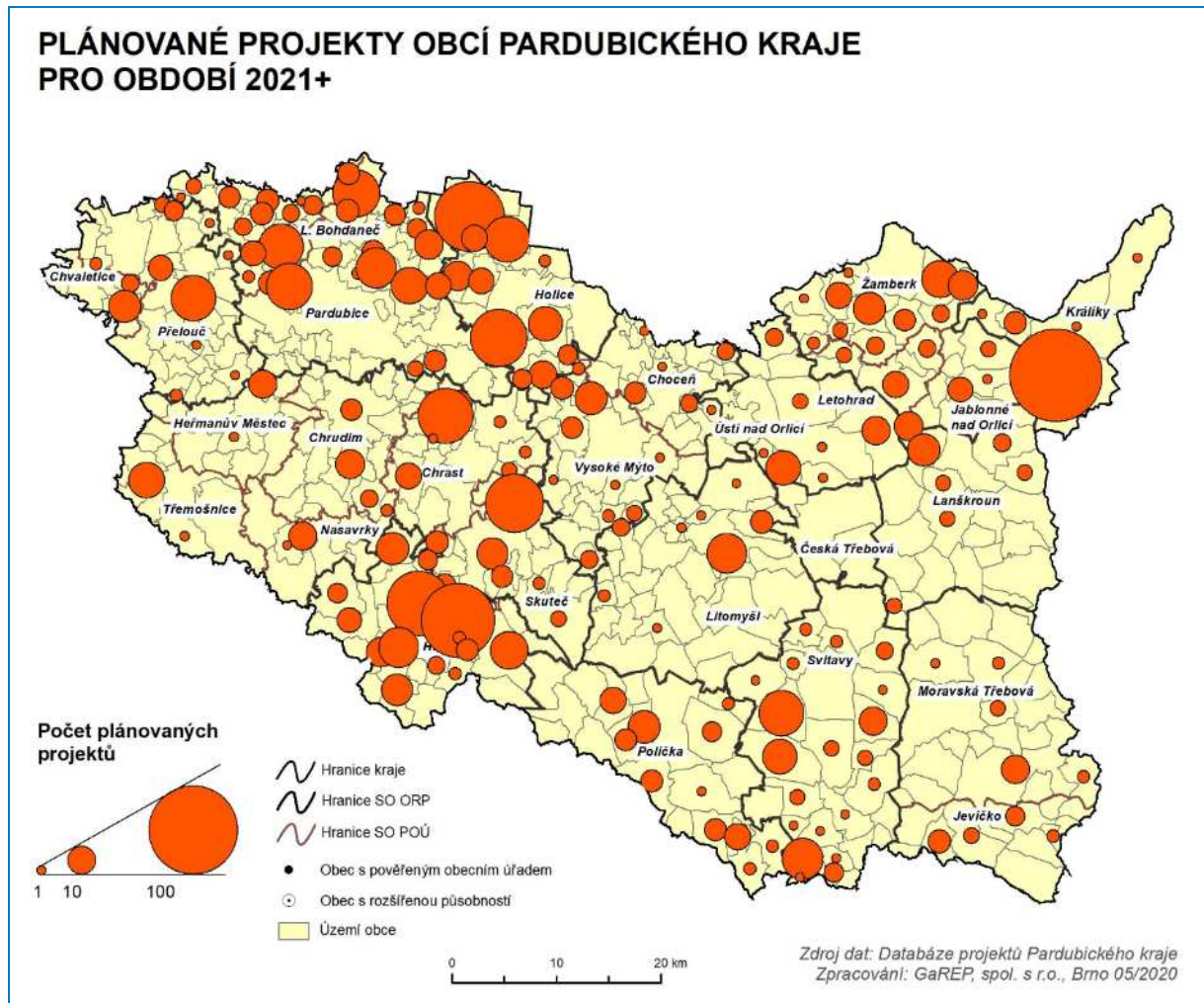
Pramen: Databáze projektů Pardubického kraje, vlastní zpracování

Informace o plánovaných projektech k 24. 4. 2020 poskytlo 42,4 % obcí. Územní rozložení těchto obcí je však nerovnoměrné (v 9 SO POÚ odpovědělo méně než 30 % obcí, v 6 SO POÚ odpovědělo více než 70 % obcí), a proto lze územní rozdíly hodnotit pouze omezeně. Z uvedeného snad vyplývají rozvojově aktivnější území, ale o rozdílných potřebách nelze usuzovat.

Mezi počty projektů zapojených obcí byly rovněž značné rozdíly. Některé obce uváděly pouze významnější projekty, kde je reálné využití fondů EU, jiné obce vložily do databáze projektů i řadu drobnějších projektů (u několika z nich šlo až o desítky projektů).

Souvislosti mezi tématy plánovaných projektů a charakteristikami území jednotlivých SO POÚ lze hledat vzhledem k uvedeným metodickým limitům omezeně. Ve všech územích dominují dopravní projekty. Vyšší podíl projektů zaměřených na čištění odpadních vod a na veřejné osvětlení je plánován v SO POÚ Moravská Třebová. Vyšší podíl projektů týkajících se vody je SO POÚ Jevíčko. Obce z SO POÚ Jablonné nad Orlicí mají třetinu projektů zaměřených na bydlení a čtvrtina je z oblasti kultury. Vysoký podíl projektů zaměřených na památky je SO POÚ Chvaletice. Více než pětina projektů je zaměřena na sport v SO POÚ Chvaletice a Chrudim. Největší podíly projektů zaměřených na cestovní ruch jsou na Skutečsku a Poličsku (absolutně nejvyšší počty projektů jsou nicméně na Hlinecku, Skutečsku a Bohdanečsku).

SROVNÁNÍ TÉMAT REALIZOVANÝCH A PLÁNOVANÝCH PROJEKTŮ

Srovnání témat realizovaných a plánovaných projektů je limitováno několika metodickými problémy. Prvním problémem je, že plánované projekty jsou získány pouze od 42 % obcí kraje a územní rozložení těchto obcí je nerovnoměrné. Vzhledem k počtu shromážděných projektů by při porovnávání celkových hodnot měl být tento problém eliminován. Druhým problémem jsou charakteristiky plánovaných projektů. Mnohé z nich mají poměrně nízké náklady (u 243 projektů byly uvedeny náklady nižší než 500 tis. Kč) a podání žádosti o dotační podporu z fondů EU je proto neefektivní. Určitá skupina z nich nebude splňovat pravidla pro poskytnutí dotace (to se týká např. rozsáhlé skupiny projektů zaměřených na chodníky, podpora v období 2014–2020 byla možná, pokud byla takovým projektem řešena dopravní bezpečnost).

Navzdory uvedenému lze ze srovnání vyvodit, zda témata projektů mají obdobné trendy (zda nedošlo k větší obměně zaměření poptávky obcí o dotační podporu).

Srovnání bylo uvedeno u témat podporovaných v programovém období 2014–2020. I když v období 2021–2027 dojde k určité obměně podporovaných témat, tak základní rámec je podle situace v květnu 2020 z převážné části obdobný.

Srovnání struktury projektů podpořených z fondů EU v období 2014–2020 a plánovaných projektů zaměřených na stejná témata.

Tematická oblast – tematická podoblast	Projekt z fondů EU dle Seznam u operací		Plánované projekty dle databáze Pardubického kraje	
	Počet projektů	Podíl projektů	Počet projektů	Podíl projektů
Doprava	75	12,6 %	168	22,9 %
– Bezpečnost	16	2,7 %	13	1,8 %
– Cyklostezky	8	1,3 %	52	7,1 %
– Chodníky	42	7,1 %	84	11,4 %
– Veřejná doprava	9	1,5 %	19	2,6 %
Bezpečnost	32	5,4 %	42	5,7 %
– Požární technika	21	3,5 %	11	1,5 %
– Požární zbrojnice	11	1,9 %	31	4,2 %
Školství	101	17,0 %	124	16,9 %
Sociální oblast	43	7,3 %	16	2,2 %
Bydlení	21	3,5 %	55	7,5 %
Energetické úspory	73	12,3 %	46	6,3 %
Odpadní vody	18	3,0 %	88	12,0 %
Voda	59	10,0 %	49	6,7 %
– Protipovodňová ochrana	56	9,4 %	6	0,8 %
– Dešťová voda	1	0,2 %	4	0,5 %
– Vodovody	1	0,2 %	39	5,3 %
– Ostatní	1	0,2 %	0	0 %
Odpady	116	19,6 %	46	6,3 %
Krajina	22	3,7 %	89	12,1 %
– Voda (včetně zeleně)	8	1,3 %	45	6,1 %
– Zeleň (včetně vodních prvků)	14	2,4 %	44	6,0 %
Veřejná správa	33	5,6 %	12	1,6 %
CELKEM	593	100,0 %	735	100,0 %

Pramen: MMR, Seznam operací (příjemců) k 1. 4. 2020, Databáze projektů Pard. kraje, vlastní zpracování.

Ze srovnání realizovaných a plánovaných projektů vyplývá:

- Zájem o většinu podporovaných témat přetrvává.
- **Výrazně vyšší podíl** je u projektů zaměřených na cyklostezky, chodníky, požární zbrojnice, bydlení (zde jde zejména o sociální bydlení, či o bydlení pro seniory), odpadní vody, vodovody (zde je překvapující nízký počet dosud podpořených projektů) a na krajinu.
- **Výrazně nižší** je podíl projektů zaměřených na sociální oblast, energetické úspory, protipovodňovou ochranu, odpady a veřejnou správu (u veřejné správy může být patrná určitá nasycenost vlivem projektů zastřešených svazky obcí, které doplňují projekty, jejichž nositeli byly přímo obce).

K uvedenému lze doplnit, že obce plánují projekty v řadě dalších tematických oblastí, které nebyly z fondů EU podporovány. Největší je podíl projektů v oblasti sportu a místních komunikací. Dále jsou velmi časté projekty z oblasti veřejného osvětlení, památek, kulturních domů, veřejných prostranství a cestovního ruchu.

PŘÍLOHA 5: SEZNAM ZKRATEK

a.s.	akciová společnost
B+R	bike and ride (přijed' na kole a jed' veřejnou dopravou)
CCV	centrum celoživotního vzdělávání
CLIL	integrováná výuka předmětu a cizího jazyka (content and language integrated learning)
CNG	stlačený zemní plyn – metan (Compressed Natural Gas)
CO	oxid uhelnatý
CR	cestovní ruch
CT	cyklotrasa
ČOV	čistička odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČUS	Česká unie sportu
ČÚZK	Český ústav zeměměřičský a katastrální
DDM	Domov dětí a mládeže
DSVČ	Destinační společnost Východní Čechy
DSVČ	Destinační společnost Východních Čechy
EO	ekvivalentní obyvatelé
EOP	Elektrárna Opatovice
EPC	Energetické služby se zárukou (Energy Performance Contracting)
EU	Evropská unie
EVVO	environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
FVT	fotovoltaické technologie
HDP	hrubý domácí produkt
HUZ	hromadné ubytovací zařízení
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHOPAV	chráněná oblast přirozené akumulace vod
ICT	informační a komunikační technologie
IDS	integrováný dopravní systém
IREDO	Integrovaný regionální dopravní systém
IROP	Integrovaný regionální operační program
IT	informační technologie
ITI	integrováná územní investice
IZS	Integrovaný záchranný systém
JSDH	jednotka sboru dobrovolných hasičů
K+R	kiss and ride (polib a jed' veřejnou dopravou)
KAP	krajský akční plán rozvoje vzdělávání
KES	koeficient ekologické stability
KONEP	Koalice nevládek Pardubicka

KrÚ	krajský úřad
KRV	komplexní regionální význam
KS	krizový stav
KTC	kulturně-turistický cíl
LDC	lokální distribuční soustava
Ldvn	hlukový ukazatel pro den-večer-noc
Ln	hlukový ukazatel pro noc
LNG	zkapalněný zemní plyn (Liquefied Natural Gas)
LPG	zkapalněný ropný plyn – propan-butan (Liquified Petroleum Gas)
MAP	místní akční plán rozvoje vzdělávání
MAS	místní akční skupina
MICE	kongresová turistika (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions/Events)
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo obchodu a průmyslu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MTB	horské kolo (mountain bike)
MU	mimořádné události
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí České republiky
NIPOS	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
NNO	nestátní nezisková organizace
NOx	oxid dusíku
NPI	Národní pedagogický institut
NPÚ	Národní památkový ústav
NUTS	Územní statistická jednotka
OB	rozvojová oblast republikové úrovně
OBk	rozvojová oblast krajské úrovně
OCR	organizace cestovního ruchu
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OCR	oblastní organizace cestovního ruchu
OP	operační program
OPŽP	Operační program Životní prostředí
ORP	obec s rozšířenou působností
OS	rozvojová osa republikové úrovně
OSk	rozvojová osa krajské úrovně
OZE	obnovitelné zdroje energie
OZP	osoby se zdravotním postižením
P+R	park and ride (zaparkuj a jed' veřejnou dopravou)

Pk	Pardubický kraj
PNO	podíl nezaměstnaných osob
POÚ	pověřený obecní úřad
P-PINK	Podnikatelský inkubátor Pardubického kraje
PRK	Program rozvoj Pardubického kraje
PS	pracovní skupina
PUPFL	Pozemek určený k plnění funkcí lesa
PÚR	Politika územního rozvoje
ROP	regionální operační program
RRA Pk	Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje
RRA	Regionální rozvojová agentura
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic ČR
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
SC	strategický cíl
SEA	Hodnocení vlivu koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví lidí
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
SO	správní obvod
SO ₂	oxid siřičitý
SOB	specifická oblast republikové úrovně
SOBk	specifická oblast krajské úrovně
SOČ	středoškolská odborná činnost
SOŠ	střední odborná škola
SRK	Strategie rozvoje Pardubického kraje
SŠ	střední škola
TIC	turistické informační centrum
TTP	trvalé travnaté porosty
TZL	tuhé znečišťující látky
ÚEK	územně energetická koncepce
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
ÚOP	územní odborné pracoviště
ÚSES	územní systém ekologické stability
VaV	výzkum a vývoj
VKP	významný krajinný prvek
VPM	volné pracovní místo
VŠ	vysoká škola
z.s.	zájmové sdružení
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZŠ	základní škola
ZÚR	zásady územního rozvoje kraje